

SPRAWOZDANIE

**O STANIE GOSPODARCZYM OKRĘGU
IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ
W WILNIE**

W ROKU 1935

1936

NAKŁADEM IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W WILNIE

SPRAWOZDANIE
O STANIE GOSPODARCZYM OKRĘGU
IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ
W WILNIE
ZA ROK 1935

1936

NAKŁADEM IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W WILNIE

Izba dziękuje wszystkim, którzy przyczynili się do opracowania niniejszego sprawozdania drogą udzielenia informacji, danych statystycznych i t. p.

20338 / R. 35

SPIS RZECZY.

	Str.
OGÓLNY ZARYS SYTUACJI GOSPODARCZEJ W ROKU 1935	IX
CZEŚĆ SZCZEGÓŁOWA :	
KOMUNIKACJA	3
SYTUACJA KREDYTOWA	16
SYTUACJA W POSZCZEGÓLNYCH GAŁĘZIACH PRZEMYSŁU I HANDLU	24
Przemysł i handel drzewny	24
Ogólna charakterystyka sytuacji	24
Eksploatacje leśne	25
Długość i kłose	26
Kopalniaki	27
Słupy	27
Materiały ciosane	27
Przemysł tartaczny	28
Olsza i przemysł dyktowy	35
Olsza	35
Przemysł dyktowy	38
Papierówka	46
Osika i przemysły na niej oparte	52
Osika	52
Przemysł zapalczany	53
Produkcja drewnianek do zapalek	54
Przemysł papierniczy	56
Przemysł terpentynowy	58
Przeciętne ceny materiałów drzewnych w roku 1935 (tabl.)	61
Handel zbożem i przemysł rolny	63
Handel ziemiołódami (oprócz lnu)	63
Przemysł młynarski	69
Przemysł gorzelniany	76
Przemysł ziemniaczany	79
Handel lniany	81

Przemysł olejarski	104
Przemysł włókienniczy	112
Przemysł i handel oparty na produktach hodowli	130
Przemysł i handel mięsny	130
Handel drobiem	133
Handel jajami	134
Mleczarstwo	135
Przemysł skórzany i handel skórą oraz wyrobami skórzanymi	137
Przemysł garbarski	137
Białoskórnictwo i rękawicznictwo	141
Handel skórą i obuwiem skórzanym	145
Futrzarstwo	147
Przemysł mineralny	150
Hutnictwo szklane	150
Cegielnie	153
Kafłarnie	157
Betoniarnie	160
Inne gałęzie przemysłu mineralnego	160
Ruch budowlany i przemysł budowlany	162
Różne gałęzie przemysłu i handlu	171
A. Przemysł	171
Przemysł browarniany	171
Przemysł drożdżowniczy	173
Przemysł konserwowy	173
Różne gałęzie przemysłu chemicznego	174
Przemysł gumowy	175
Przemysł konfekcyjno-galanteryjny	176
Przemysł poligraficzny	177
Przemysł metalowy	179
Przemysł radiotechniczny	182
B. Handel	183
Handel spożywczo-kolonjalny	183
Handel towarami włóknistymi	185
Handel konfekcyjny i galanteryjny	186
Handel żelazem oraz maszynami i narzędziami rolniczymi	187
Handel księgarski	189
C. Sytuacja gospodarcza w dziale „artykułów drugorzędnych”	190
Przemysł i handel grzybowy	191
Zioła lecznicze	193
Owoce, jarzyny i jagody	195
Handel szczecią i sierścią	198
Handel różnymi odpadkami zwierzęcymi	200
Handel dziczyzną	202
Handel rakami	203
Miód i воск pszczelny	204
Handel szmatami lnianymi	205
TURYSTYKA	207

OBCIĄŻENIE PODATKOWE	212
Podatki państwowe	212
Podatki samorządowe	229
Akcja egzekucyjna	229

DZIEDZINA SOCJALNA	232

ZAŁĄCZNIK I:

Statystyka przedsiębiorstw według katastru Izby w r. 1935.

ZAŁĄCZNIK II:

Statystyka uruchomienia zakładów przemysłowych oraz zatrudnienia w przemyśle przetwórczym w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w r. 1935.

ZAŁĄCZNIK III:

Nadanie towarów na stacjach Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Wilnie oraz na wszystkich stacjach Polskich Kolei Państwowych w latach 1934 i 1935.

ZAŁĄCZNIK IV:

Finansowanie robót drogowych na terenie Izby P.-H. w Wilnie w latach budżetowych 1932/33 — 1935/36.

OGÓLNY ZARYS

OGÓLNY ZARYS SYTUACJI GOSPODARCZEJ W ROKU 1935.

Stopniowa poprawa sytuacji gospodarczej świata, postępująca począwszy od roku 1933, aczkolwiek stale zakłócana perturbacjami i wahaniami, ujawniała się niewątpliwie w dalszym ciągu w roku 1935, doznając jednak, zwłaszcza ku końcowi roku, dość poważnych wstrząsów, przede wszystkim z uwagi na powikłania polityczne.

Dalszy spadek zapasów światowych, których nagromadzenie było przed kilku laty głównym powodem załamania konjunktury, wzrost produkcji przemysłowej, która osiągnęła w r. 1935 poziom przedkryzysowy, a nawet w szeregu krajów ten poziom przekroczyła, powszechny wzrost zatrudnienia, spadek bezrobocia w przeważnej części krajów świata, tendencje wzrostowe cen, w szczególności cen surowców podstawowych, oraz cen płodów rolnych (i to przy wzroście zbiorów), wreszcie również cen wyrobów przemysłowych — oto symptomy trwającej poprawy.

Ale z drugiej strony — rozwój obrotów międzynarodowych nadal był hamowany poważnymi trudnościami, które niejednokrotnie doznawały nawet w roku sprawozdawczym zaostżenia. I tak, tendencje autarkiczne uległy pogłębieniu, chociaż tu i ówdzie obserwować było można również pewne objawy złagodzenia ograniczeń kontyngentowych i innych, jakie piętrzą się obecnie na drogach rozwoju wymiany międzynarodowej. Nowe komplikacje spowodowane zostały dalszemi zaburzeniami walutowemi, a więc — dewaluacją kilku walut (n. p. belgijskiej, gdańskiej), nastrojami niepewności co do innych (Francja, Szwajcaria, Holandia), zaostżeniem reglamentacji dewizowej (w Niemczech, Czechosłowacji). Szerząca się zaraza dewaluacji, która obejmowała coraz to nowe kraje, pogarszała sytuację konkurencyjną tych krajów, które utrzymywały stałość waluty, zmuszając je również do szukania środków zaradczych oraz powodując zaburzenia

na rynku kapitałów, perturbacje w ich obiegu, objawy tezauryzacji i t. d. Mimo to, obroty handlu światowego nieco wzrosły, tak objętościowo (wskaźnik 79,0 przy zasadzie 1929 r. = 100, gdy w r. 1934 wynosił on 77,2), jak i wartościowo (wartość w złocie, wskaźnik 34,7, gdy w roku 1934 — 33,9), aczkolwiek nadal rozmiary tych obrotów były w stosunku do czasów przedkryzysowych bardzo niskie.

Poważnie a dotkliwie zaważyły na sytuacji gospodarczej świata wypadki polityczne, związane z wojną włosko-abisyńską, potęgując ogólny nastrój niepewności i pogłębiając czynnik braku zaufania, który w roku sprawozdawczym ciążył bardziej, niż w ostatnich latach poprzedzających, na rozwoju światowych stosunków gospodarczych, a więc w szczególności na handlu międzynarodowym oraz na stosunkach finansowych. Wprawdzie akcja zbrojeniowa, na której spotęgowanie wpłynął niepokój polityczny, pociągnęła za sobą również do pewnego stopnia ożywienie produkcji i wymiany, jednakże z uwagi na samą swą istotę i cele — zbrojenia stanowiły nadzwyczaj niepomyślną zapowiedź i groźbę na przyszłość, nie tylko ze względów kulturalnych i humanitarnych, ale i ściśle gospodarczych.

Niewątpliwe symptomy poprawy ekonomicznej objawiły się w roku sprawozdawczym przeważnie w sposób lokalny, uwydatniając się w obrębie całego szeregu mniej lub więcej zamkniętych w sobie obszarów politycznych, mimo iż nie można zaprzeczyć, że takie zjawiska, jak n. p. zmniejszenie się zapasów, stwarzają podstawy dla dalszego rozwoju poprawy w sensie ogólno-swiatowym. W wielu krajach objawy ożywienia gospodarczego były powodowane nakręcaniem konjunktury, obserwowanem już zresztą i poprzednio, a więc specjalnymi posunięciami protekcyjnymi w stosunku do wytwórczości krajowej (mającymi zresztą nieraz swe źródło w obronie zagrożonego bilansu płatniczego), intensyfikacją działalności inwestycyjnej, drogą uruchomienia robót publicznych na wielką skalę, oraz także wspomnianymi wyżej zjawiskami dewaluacyjnymi.

Również i w Polsce kształtowanie się sytuacji ekonomicznej było w roku sprawozdawczym w poważnym stopniu zależne od posunięć polityki gospodarczej. Musiała ona troszczyć się usilnie o zachowanie równowagi bilansu płatniczego, o stałość waluty, — a co się z tem wiąże — wyteżać wysiłki w kierunku osiągnięcia największej, możliwej w danych warunkach, aktywności bilansu handlowego, starać się o zlikwidowanie powstających niedoborów budżetowych i o za-

pobieżenie im na przyszłość, co w dalszej konsekwencji, już nawet ze względów ściśle skarbowych, zmusza Państwo do troski o rozwój dochodu społecznego. Po stronie ofenzywnej polityka gospodarcza Państwa dążyła do pobudzenia — ożywienia gospodarczego, drogą inwestycji publicznych (uruchomienia robót publicznych w zwiększonych rozmiarach), tudzież popierania prywatnej działalności inwestycyjnej; w szczególności zaś Rząd czynił starania w kierunku podniesienia dochodowości oraz zwiększenia zdolności konsumcyjnej rolnictwa, stanowiącego dominujący dział w gospodarstwie społecznem Polski, a znajdującego się od początku kryzysu w położeniu wyjątkowo ciężkiem; wśród zastosowanych środków, wymienić tu należy w szczególności ułatwienia na odcinku oddłużeniowym, ulgi w spłacie zaległości podatkowych oraz politykę obniżania cen wyrobów przemysłowych, nabywanych przez wieś.

Specjalnie aktywne ustosunkowanie się Rządu do zagadnień gospodarczych obserwujemy w ostatnim kwartale, po zmianie gabinetu, kiedy przedsięwzięto szereg poważniejszych posunięć, zmierzających do likwidacji deficytu w budżecie Państwa, jak również zainicjowano nowy etap polityki deflacyjnej, oddziałując na przemysł w kierunku obniżek cen artykułów skartelizowanych, ale też i drogą obniżek cen szeregu artykułów monopolowych, zastosowania zniżek kosztów przewozów kolejowych i t. d.

I u nas w Polsce, podobnie jak w szeregu innych krajów, obserwujemy w roku 1935 dalszy postęp poprawy gospodarczej.

Nadal wzrastała produkcja przemysłowa, co było związane ze wzmożoną działalnością inwestycyjną, ale także i z pewnem zwiększeniem bezpośredniego spożycia. Za wzrostem produkcji szedł wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia. Dalej, poprawa zaznaczyła się stabilizacją cen produktów rolniczych w drugim półroczu, oraz idącym w ślad za tem wzrostem, nadal zresztą bardzo niskiej siły nabywczej wsi polskiej; oddziaływało to, oczywiście, dodatnio na sytuację przemysłu i handlu.

Wzrost wskaźnika produkcji przemysłowej był wprawdzie w Polsce mniejszy, aniżeli wskaźnika produkcji światowej: w Polsce podniósł się on w roku sprawozdawczym do 66 (przy podstawie 1928 r. = 100), co w porównaniu ze wskaźnikiem 63 w roku 1934 stanowi mniejszy krok naprzód, aniżeli 106 w zestawieniu z 95 dla całego

Niektóre wskaźniki życia gospodarczego Polski.

1928 r. = 100.

Tablica I.

Wyszczególnienie	1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Produkcja przemysłowa ¹⁾	69 (87)	54 (77)	56 (87)	63 (95)	66 (106)
Produkcja dóbr wytwórczych	59	42	46	55	61
Produkcja dóbr spożycia	72	62	62	69	72
Zatrudnienie w przemyśle ²⁾					
a) ilość robotników	74	64	63	68	72
b) „ przepracowanych robotniko- godzin	66	53	54	62	67
Zatrudnienie na robotach publicznych ³⁾ .	81	71	157	212	241
Bezrobotni zarejestrowani w P.U.P.P. ³⁾ .	242	300	282	228	199
Ceny hurtowe	75	66	59	56	53
Koszty utrzymania	86	78	71	67	64
Przewozy kolejowe (tonno-km.)	91	68	71	82	80
Handel zagraniczny					
a) wartość przywozu	44	26	25	24	26
b) wartość wywozu	75	43	38	39	37
Inwestycje	46	33	34	39	45
Wkłady w instytucjach kredytowych . .	99	100	101	112	112
Kredyty krótkoterminowe w instytucjach kredytowych	98	84	84	84	88
Obieg banknotów (stan w końcu roku) .	94	77	78	76	78
Dochody skarbowe z podatków, ceł i mo- nopoli ⁴⁾	71	61	61	62	64

¹⁾ W nawiasach podany jest wskaźnik światowej produkcji przemysłowej.

²⁾ W wielkim i średnim przemyśle; ilość robotników — przeciętne roczne według stanu w końcu miesiąca.

³⁾ Przeciętne roczne.

⁴⁾ Lata budżetowe.

Dane G. U. S. i Inst. Bad. Konj. Gosp. i Cen.

świata (vide tablicę I). Stosunkowo silniej zwyżkowała produkcja dóbr wytwórczych (wskaźniki dla Polski: 1935 r. — 61, a 1934 r. — 55), co się wiązało właśnie z ożywieniem inwestycyjnym; słabiej zaś wzrosła produkcja dóbr spożycia (72 i 69). Załogi robotnicze w zakładach przemysłowych, a zwłaszcza ilość przepracowanych robotniko-godzin — wzrosły w roku sprawozdawczym nieco silniej, niż produkcja (wskaźnik zatrudnienia: 1935 r. — 72, a 1934 r. — 68; wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin: 67 i 62), mimo to jednak cyfra absolutna zatrudnionych w przemyśle, górnictwie i hutnictwie nie osiągnęła jeszcze nawet poziomu 1931 r. i wynosiła 602 tys. (w r. 1931 — 624 tys., w r. 1934 — 574 tys.).

Ruch inwestycyjny, który wykazywał zwyżkę dość poważną, wywołaną wzmożeniem robót publicznych, ożywieniem prywatnego budownictwa oraz przeprowadzaną renowacją urządzeń technicznych i maszyn przez przemysł, a także i przez rolnictwo, pozostawał jednak nadal na poziomie bardzo niskim w porównaniu z latami przedkryzysowymi (wskaźnik 45 przy podstawie 1928 r. = 100). Jedynie inwestycje publiczne przybrały stosunkowo znaczne rozmiary, na co wskazuje 2¹/₂-krotny wzrost ilości zatrudnionych na robotach publicznych w zestawieniu z r. 1928. Zwiększenie wytwórczości objawiło się też najsilniej w przemysłach, zaopatrujących dokonywane inwestycje (a więc np. mineralnym, metalowym).

Wzrostowi produkcji, który w mniejszym lub większym stopniu przejawiał się we wszystkich niemal gałęziach wytwórczości przemysłowej, z wyjątkiem wszakże górnictwa, towarzyszył wzrost konsumpcji: dla spożycia, przechodzącego przez rynek, podwyżka wskaźnika, według Inst. Bad. Kon. Gosp. i Cen. wyraża się cyframi: 84,5 w r. 1934, 85,3 w I półroczu roku sprawozdawczego oraz 87 w drugim jego półroczu. Spożycie wiejskie wzrosło stosunkowo silniej, niż miejskie, jednak rozpiętość wskaźników dla tych dwóch rodzajów spożycia nadal była bardzo znaczna i wyrażała się w drugim półroczu 1935 cyframi 52,0 i 93,6. Większy wzrost konsumpcji wiejskiej tłumaczy się wzmiankowaną już niejaką poprawą sytuacji rolnictwa i zwiększoną wskutek tego zdolnością nabywczą wsi. Słaby zaś postęp konsumpcji miejskiej był spowodowany obniżką płac pracowników publicznych drogą podatku specjalnego oraz zahamowaniem zwyżki realnej wartości płac robotniczych przez wzrost cen produktów rolnych w drugim półroczu, przy postępującej jednak tendencji zwyżkowej, o ile chodzi o płace nominalne.

Jeszcze w ciągu pierwszego półrocza 1935 r. położenie rolnictwa kształtowało się niepomyślnie, atoli następnie, w związku z ogólnoświatową poprawą konjunktury na rynkach zbożowych, polepszeniem na odcinku cen produktów hodowli, oraz, do pewnego stopnia, naskutek szeregu posunięć, mających na celu złagodzenie przeżywania przez rolnictwo polskie trudności, sytuacja tej, tak doniosłej dla całego rozwoju stosunków gospodarczych w Polsce, dziedziny — uległa pewnej zmianie na lepsze. Zbiory zbóż w Polsce, podobnie jak i zbiory światowe, były nieco wyższe od zbiorów roku poprzedniego; gorzej trochę przedstawiały się jedynie na odcinku pszenicy, a pozatem gorsze były zbiory ziemniaków. Ceny artykułów rolnych wykazywały na różnych odcinkach wahania in plus i in minus. Niepomyślną była obniżka cen pszenicy i żyta w porównaniu z r. 1934, za to przeciętnie w ciągu roku wzrosły ceny owsa, jęczmienia oraz ceny większości produktów hodowlanych; przyczem ceny bydła i trzody chlewnej, które w I półroczu wykazywały tendencję zniżkową, doznały w II półroczu wzrostu. Zwyżka cen artykułów hodowlanych wpłynęła zwłaszcza na poprawę sytuacji mniejszych gospodarstw. Proces zamykania się nożyc cen postępował naprzód, bowiem ceny artykułów nabywanych przez rolników zniżkowały w ciągu całego roku, podczas gdy ceny artykułów, sprzedawanych przez rolników, wykazywały od połowy roku dość silną tendencję zwyżkową. W efekcie rocznym wskaźnik cen artykułów przez rolnika sprzedawanych wyniósł 36 w porównaniu z 37 w r. 1934, a tymczasem wskaźnik cen artykułów przez rolnika nabywanych spadł z 71 do 67

Wskaźniki cen w Polsce za lata 1931—1935.

1928 r. = 100.

(Przeciętna roczna).

Tablica II.

Wyszczególnienie	1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Ogólny wskaźnik cen hurtowych . . .	75	66	59	56	53
Artykuły przemysłowe	77	68	61	59	57
Surowce i półfabrykaty przemysłowe . .	73	64	59	57	55
W tem: skartelizowane	108	104	93	89	83
Artykuły nabywane przez rolników . . .	91	81	73	71	67
Artykuły sprzedawane bezpośrednio przez rolników	60	49	43	37	36

Dane G. U. S. i Inst. Bad. Konj. Gosp. i Cen.

Wskaźniki cen w Polsce w r. 1934 i 1935, według miesięcy.

1928 r. = 100.

Tablica III.

Wyszczególnienie	Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ceny hurtowe (wskaźnik ogólny) .	1934 1935	57,8 52,7	57,6 52,2	57,3 52,1	56,8 52,2	56,0 52,7	55,8 52,6	55,9 52,9	55,8 53,5	55,0 54,2	54,4 54,5	53,6 54,5	53,5 52,7
Ceny hurtowe artykułów przemysłowych	1934 1935	61,9 57,1	61,8 57,0	61,3 56,7	60,9 56,7	60,3 56,7	59,8 56,6	59,1 56,5	58,5 56,6	58,0 56,9	57,9 57,3	57,0 57,7	57,3 56,2
Ceny surowców i półfabrykatów przemysłowych — skartelizowanych	1934 1935	91,0 83,4	91,0 83,4	91,1 83,5	90,9 83,5	90,5 83,3	90,6 83,3	89,6 83,0	87,6 83,1	87,6 83,0	87,6 83,2	83,4 82,9	83,2 76,6
Ceny artykułów nabywanych przez rolników	1934 1935	72,3 67,8	72,7 67,1	72,5 67,0	72,0 67,0	71,7 66,8	71,4 66,8	70,6 66,5	69,8 66,5	69,0 66,7	68,8 67,2	68,3 66,9	68,5 65,3
Ceny artykułów sprzedawanych bezpośrednio przez rolników*) . .	1934 1935	40,9 35,5	41,3 35,4	39,6 34,1	36,4 33,1	34,5 33,0	34,9 33,7	36,0 34,4	38,4 36,7	37,3 35,0	36,6 38,5	35,3 38,3	35,6 38,2

*) Z pominięciem sezonowości.

Dane Inst. Bad. Konj. Gosp. i Cen.

Na koniec roku 1935 odpowiednie wskaźniki przedstawiały się jeszcze pomyślniej dla rolnictwa, wobec przedsięwziętej akcji obniżki cen przemysłowych — i wynosiły 38 i 65.

Trudności, jakie przeżywa rolnictwo polskie, mają jednak podłoże bardzo głębokie i w znacznej mierze są związane z układem warunków w skali międzynarodowej. Odgrywają tu między innymi rolę momenty techniczne, a więc coraz bardziej ułatwiona możliwość wykorzystania gorszej nawet gleby, dzięki ulepszonym metodom eksploatacji, z czego korzysta szereg państw, by sobie zapewnić bazę wyżywienia na miejscu. Dążenia do samowystarczalności krajów, dotychczas importujących płody rolne, pogarszają sytuację innych, mających produkcję rolniczą na zbyt, do jakich należy Polska. Wzmogła się i wzmaga nadal konkurencja krajów, mogących produkować taniej, w wyniku dogodniejszych warunków klimatycznych, glebowych i t. d. Poza wspomnianymi przyczynami w skali światowej, które utrudniają poważniejsze polepszenie sytuacji rolnictwa w miarę poprawy koniunktury ogólnej, działają w tymże kierunku, również na gruncie lokalnym, polskim pewne momenty o charakterze strukturalno-gospodarczym. Mianowicie w Polsce ciąży na stosunkach w rolnictwie okoliczność, że ludność wiejska nie jest w dostatecznym stopniu absorbowana przez ośrodki miejskie i przemysłowe, wobec niedostatecznego rozwoju przemysłu i słabego rozwoju handlu. Oczywiście, zacofanie naszego rolnictwa, bardzo wielka dotąd ilość gospodarstw nieskomasowanych i t. p. okoliczności — jeszcze jego sytuację pogarszają.

Aczkolwiek więc, jak to wyżej było zaznaczone, pewne polepszenie stosunków na odcinku rolnym wywarło wpływ dodatni na warunki pracy naszego przemysłu i handlu, to jednak należy stwierdzić, że warunki te są nadal bardzo trudne, właśnie w wielkim stopniu spowodu, mającej swe źródła bardzo głęboko, zasadniczo i na dłuższą metę niepomyślniej sytuacji gospodarczej naszego rolnictwa.

Koniec roku 1935 przyniósł szczególnie silną zniżkę cen artykułów przemysłowych skartelizowanych, w związku z rządową akcją obniżki cen, której towarzyszyło rozwiązanie szeregu karteli; natomiast ceny innych artykułów przemysłowych tylko bardzo nieznacznie zniżkowały (szczególnie na odcinku produktów pochodnych od dotkniętych obniżkami), przeważnie wykazując tendencje stabilizacyjne. Wskaźnik cen surowców i półfabrykatów przemysłowych skar-

telizowanych, który w roku 1934 wynosił 89, zmalał do 83 przeciętnie w r. 1935 i do 77 w grudniu tegoż roku (w listopadzie 83). Zaważyło to oczywiście na ogólnym wskaźniku cen hurtowych, który w rachunku całorocznym wynosił 56, gdy w r. 1934 — 53.

W tych warunkach obroty *handlu wewnętrznego* kształtowały się w dość różny sposób, w ciągu poszczególnych okresów roku; w pierwszym półroczu nie wykazały one zmian w porównaniu z rokiem poprzednim, później, wobec poprawy cen płodów rolnych, uległy polepszeniu, by wreszcie skurczyć się w końcu roku pod wpływem wzmiankowanych już kilkakrotnie obniżek cen, w związku z nastrojem oczekiwania na dalsze obniżki oraz abstynencją od zakupów ze strony sfer pracowniczych, dotkniętych redukcją uposażeń. W rachunku całorocznym obroty handlu wewnętrznego uległy pewnemu niedużemu wzrostowi ilościowemu przy niewielkim spadku wartościowym. — Mówiąc o sytuacji handlu wewnętrznego, wspomniemy o zaostrzeniu się w roku sprawozdawczym tendencji przemysłu do stwarzania własnego aparatu sprzedaży w postaci składów fabrycznych oraz w formie docierania bezpośrednio do konsumenta, jak również o tendencjach eliminacyjnych w stosunku do handlu ze strony rolnictwa (bezpośrednie dostawy dla wojska, tworzenie własnego spółdzielczego aparatu zakupu i sprzedaży). — Konkurencja, działających w warunkach uprzywilejowanych, przedsiębiorstw państwowych dawała się nadal poważnie we znaki — i przemysłowi i handlowi prywatnemu.

W naszym handlu zagranicznym rozmiary obrotów pod względem wartościowym pozostały niemal niezmienione, wynosząc 1.785 milj. złotych, co oznaczało półprocentowy zaledwie wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim; ilościowo natomiast (w tonnach) obroty zmalały o 6% i wynosiły 16.015 tys. t. (w r. 1934—17.120 tys. t.). W tych ramach wzrósł import ilościowo bardzo nieznacznie (o 0,7%) i w większym stopniu wartościowo (o 7,8%; z 799 milj. zł. w r. 1934 do 861 milj. zł.); natomiast wywóz spadł ilościowo (o 7,7%) i wartościowo (o 5,1%; z 975 milj. zł. do 925 milj. zł.), a skutkiem tego skurczyło się też saldo dodatnie bilansu handlowego, osiągając poziom najniższy na przestrzeni 6 lat. Taki stan rzeczy był wynikiem dotkliwych ograniczeń i utrudnień w obrotach międzynarodowych oraz spotęgowanej agresywności stosowanych metod konkurencyjnych. Dodać jeszcze należy, że część sum za nasz eksport uległa za-

mrożeniu w różnych krajach. Widać z tego, jak słabe oparcie o saldo towarowe miał nasz bilans płatniczy, który doznał pogorszenia tak wskutek zmniejszenia wspomnianego salda oraz zamrożenia należności, jak też w związku ze znacznymi spłatami kredytów zagranicznych, które miały miejsce w roku 1935. — W eksporcie zyskały na znaczeniu kraje zamorskie, w imporcie — europejskie, przyczem wachlarz państw, z którymi wiążą nas stosunki handlowe, uległ dalszemu rozwinięciu. — Na odcinku traktatowym — ważny ewenement stanowiło zawarcie traktatu handlowego z Anglią oraz nowej umowy gospodarczej i rozrachunkowej z Niemcami (w listopadzie 1935), według której wartość kontyngentu przywozowego jest dla każdej strony ustalana co miesiąc; stanowi to zabezpieczenie przed zamrożeniem należności, co miało miejsce dla Polski przy działaniu poprzedniego polsko - niemieckiego układu kompensacyjnego.

Poważne trudności przeżyła Polska w roku sprawozdawczym w dziedzinie budżetowej. Rosnący deficyt budżetu państwowego, powtarzający się zresztą od r. 1930/31 i wyczerpujący rezerwy Skarbu, mógł być pokryty dopiero operacjami finansowymi na rynku wewnętrznym. Dzięki energicznym zarządzeniom Rządu udało się zrównoważyć preliminarz na rok następny 1936/37.

Wspomniane wyżej posunięcia Rządu w kierunku ochrony budżetu, wpływały na zmniejszenie środków obrotowych, pozostających do rozporządzenia życiu gospodarczemu. Wywołały też one podniesienie niektórych ciężarów podatkowych. Jak i poprzednio udział przemysłu i handlu w pokrywaniu wydatków Skarbu Państwa był bardzo wysoki, sięgając np. w podatkach bezpośrednich ca 45%, gdy na rolnictwa przypadła zaledwie ca 15%.

Poważne zaniepokojenie wywołał, dwukrotny w ciągu roku, silny odpływ wkładów z instytucji kredytowych, w maju — czerwcu oraz we wrześniu — październiku. Wzmogła się w tych okresach tezauryzacja w złocie i walutach obcych. Przyczyny wzmiankowanego odpływu wkładów oraz objawów tezauryzacyjnych miały charakter głównie psychologiczny i wiązały się poczęści z ogólnym wstrząsem, jaki przeżyła Polska wskutek śmierci Marszałka Piłsudskiego, a następnie wynikały z niepokojących komplikacji politycznych na arenie międzynarodowej. Mimo występujących trudności, stałość waluty została jednak utrzymana i była nadal jednym z podstawowych założeń naszej polityki gospodarczej, oraz czynnikiem spokoju i pewności w życiu gospodarczym.

Reasumując przegląd sytuacji gospodarczej w Polsce w r. 1935, daje się stwierdzić, że proces stopniowej poprawy ekonomicznej, aczkolwiek stosunkowo powolny, postępował jednak w sposób trwały, a poważne przeszkody, jakie się na drodze ku lepszej przyszłości gospodarczej piętrzyły, naogół nie naruszały zasadniczej zwykłej linii koniunktury, opóźniając i hamując jednak jej postęp.

Pewne refleksy tej poprawy, jaka się ujawniła w roku sprawozdawczym w skali ogólnopolskiej — obserwujemy również w *sytuacji gospodarczej na Ziemiach Północno-Wschodnich*. Oznaki polepszenia, występujące na pewnych odcinkach, jednakże stosunkowo niewiele zmieniały na lepsze, o ile chodzi o całokształt stanu ekonomicznego tych ziem, a to wobec, wielokrotnie już wykazywanych i podkreślanych, znacznie trudniejszych i gorszych warunków działalności ekonomicznej na tym terenie, aniżeli w centralnych i zachodnich dzielnicach kraju. Okoliczności te, podnoszone przez sfery gospodarcze Ziemi Północno-Wschodnich od szeregu lat, ujęte zostały w swoim czasie w znanym „Memorjale“ tych sfer, przedłożonym Prezydentowi Rzeczypospolitej i Rządowi w r. 1931, a następnie powtarzały się w niezliczonych wystąpieniach przy różnych okazjach, w sprawozdaniach Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, aż wreszcie doczekały się stwierdzenia oficjalnego z ust Pana Wicepremiera Kwiatkowskiego w jego przemówieniach oraz w innych enuncjacjach przedstawicieli obecnego Rządu w postaci rozróżnienia Polski A i Polski B, tej ostatniej, w której skład wchodzi właśnie Ziemia Północno-Wschodnia, bez porównania uboższej i bardziej zacofanej od pierwszej.

Owe trudniejsze warunki pracy nie uległy w ciągu roku sprawozdawczego zmianie, ale stwierdzić wypada, że sprawa wschodnia w Polsce przybrała w tym okresie na znaczeniu i rozgłosie. Przełom r. 1935 i 1936 przyniósł pewne dość poważne posunięcia konkretne w kierunku realizacji, lansowanego przez tutejsze sfery gospodarcze, programu wschodniego, mianowicie — zastosowanie szeregu preferencji taryfowych dla Ziemi Północno-Wschodnich, uwzględnienie, w ramach ogólnopolskiej akcji obniżek cen kartelowych i niektórych monopolowych — specjalnych t. zw. „rabatów kresowych“, wreszcie wprowadzenie ulg w zakresie ubezpieczeń od ognia na terenie Ziemi Półn.-Wschodnich. Bliższe informacje w materji wspomnianych posunięć zawiera Sprawozdanie z działalności Izby za rok 1935; ograniczymy się tu do powtórzenia, że zniżki cen (wraz

z rabatami kresowemi) oznaczają na przyszłość zaoszczędzenie przez tereny, należące do okręgu Izby, sumy 14—15 milj. złotych rocznie.

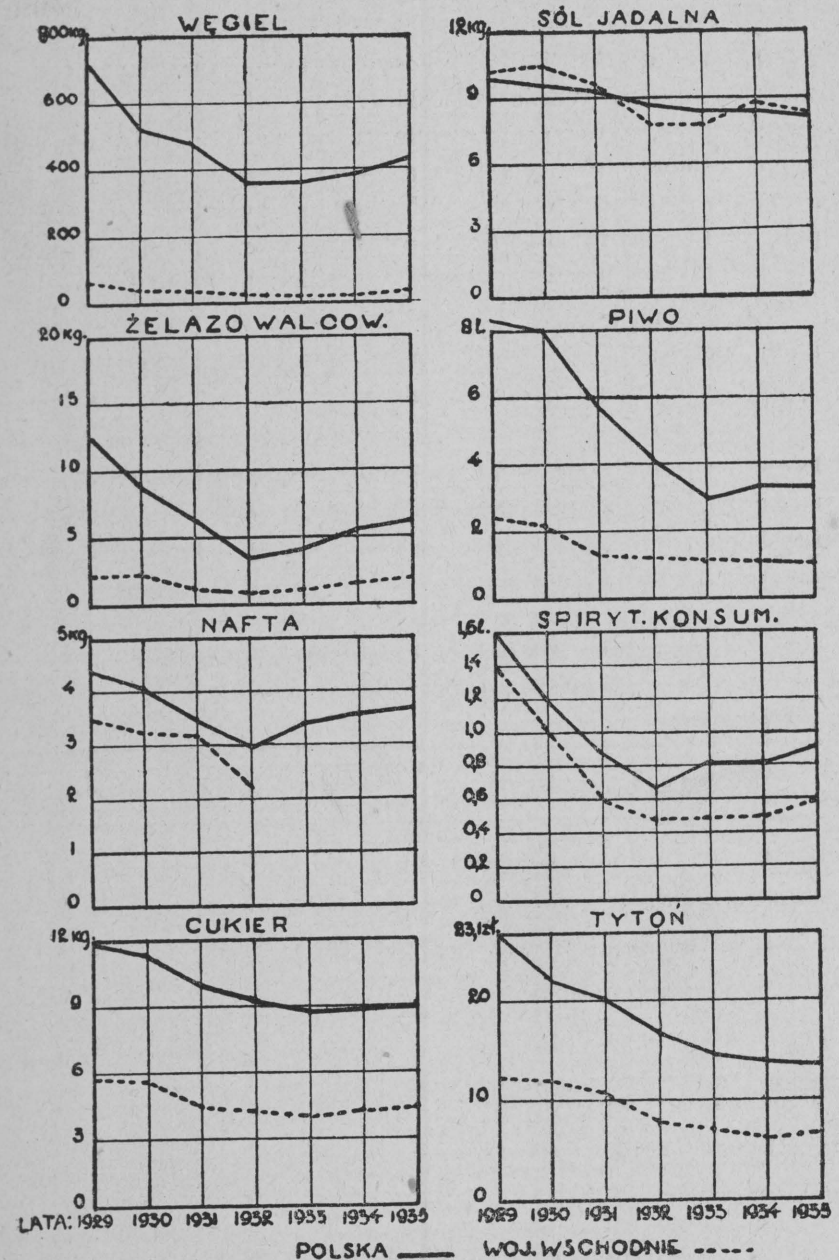
O ile chodzi o dalsze kroki Rządu, czy innych czynników zewnętrznych Ziem Wschodnich stojących, to w roku 1935 nie wyszły one ze stanu przygotowań. — Ożywienia doznały wprawdzie w r. 1935 inwestycje publiczne na Ziemiach Północno-Wschodnich, roboty finansowane przez Fundusz Pracy osiągnęły w sumie pieniężnej wartość zgórną trzykrotną w porównaniu z rokiem poprzednim (12,3 milj. zł. w r. 1935), ale mimo to, okrąg Izby był na odcinku inwestycyjnym, w porównaniu do jego potrzeb, nadal upośledzony. I tak naprzykład, jak wykazują dane Urzędów Wojewódzkich, na główny, dokonywany w tym czasie w okręgu Izby, rodzaj inwestycji publicznych, na roboty drogowe poszło zaledwie 3.100 tys. zł. z Pożyczki Inwestycyjnej, co niewątpliwie uznać należy w porównaniu do potrzeb i uzasadnionych roszczeń Ziem Północno-Wschodnich w zakresie inwestycji — za sumę niezwykle niską (vide także załącznik V w końcu sprawozdania).

Jedną z głównych przyczyn, sprawiających, że na terenie okręgu Izby w ogólnym rachunku efekty poprawy gospodarczej były w roku sprawozdawczym nadal stosunkowo skromne, jest przede wszystkim daleko gorszy na tym terenie stan ekonomiczny wsi, przy jednocześnie najniższej w Polsce urbanizacji i industjalizacji tego okręgu i przy bardziej jeszcze, niż w innych dziedzinach, dominującym charakterze rolniczo-leśnym gospodarki miejscowej. Wieś wschodniopolska tylko w minimalnym stopniu odczuła te objawy polepszenia, jakie mieliśmy w roku sprawozdawczym do zanotowania gdzieindziej w Polsce. Oczywiście, że ten stan rzeczy odpowiednio rzutował na sytuację przemysłu i handlu, a przede wszystkim tego ostatniego. Dziedziny owe nie odczuły tu wydatniejszego ożywienia konsumpcji miejskiej, aczkolwiek stwierdzić należy, że, co do szeregu artykułów, i miasto i wieś swe spożycie w r. 1935 poprawiły. Dotyczy to w szczególności, jak widać z wykresu na str. XXI, żelaza *) (wzrost spożycia żelaza walcowanego z 1,4 kg. w r. 1934 na 1,8 kg. w r. 1935), węgla (22 i 25 kg.), cukru (4,3 i 4,4 kg.), spirytusu konsumpcyjnego (0,5 **) i 0,6 l.); niepokojącym był natomiast

*) Wszystko na terenie t. zw. „województw wschodnich“, t. j. wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego. Nieobjęte tu woj. białostockie wykazuje większy wzrost.

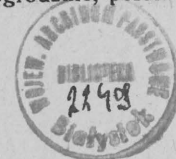
**) W zeszłorocznym sprawozdaniu cyfra konsumpcji spirytusu za r. 1934 była, wślad za Gł. Urz. Stat., podana błędnie.

Spożycie na 1 mieszkańca w Polsce i w województwach wschodnich *).

Na podstawie danych G. U. S.

*) Woj. wschodnie = wileńskie, nowogródzkie, poleskie i wołyńskie.

spadek spożycia soli (vide także wykres na str. XXI). Poniekąd ilustracją zmiany na lepsze w spożyciu miejskim może być również 10% wyrost ilości biletów wstępu, sprzedawanych na różne widowiska w Wilnie (z 2.285 tys. na 2.514 tys.). Oczywiście wszystkie cyfry, dotyczące konsumpcji, nadal wyglądały niezwykle ubogo w zestawieniu z całą Polską. — O niejkiej poprawie zdolności nabywczej ludności Ziem Wschodnich świadczy do pewnego stopnia również wzrost o 11%, w porównaniu z r. 1934, ilości sprzedanych biletów kolejowych w okręgu D. O. K. P. Wilno.

Dodatkowo na przebieg sytuacji tak rolnictwa, jak też przemysłu i handlu wpływało, notowane w całym szeregu wypadków, zwiększenie zbytu różnych miejscowych produktów na rynku ogólnopolskim oraz w niektórych ważnych pozycjach zwiększenie eksportu (len, papierówka, w mniejszym stopniu wyroby włókiennicze, dykty), choć niemniej boleśnie odczuła gospodarka miejscowa spadek niektórych ważnych pozycji eksportowych (tarcica i szereg innych sortymentów drzewnych).

Niektóre wskaźniki życia gospodarczego w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

1928 r. = 100.

Tablica IV.

Wyszczególnienie	1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Nadanie towarów na kolejach ogółem: ¹⁾	44	35	40	49	50
W tem: drewno	40	31	38	41	40
Nadanie na eksport.	30	21	33	38	38
Zatrudnienie w przemyśle ²⁾	77	67	81	99	106
Zatrudnienie na robotach publicznych . .	97	80	359	626	707
Sprzedaż żelaza walcowanego odbiorcom prywatnym w woj. wschodnich ³⁾ . .	33	29	36	54	65
Sprzedaż soli jadalnej w woj. wschodnich ³⁾	106	94	96	104	100

¹⁾ Stacje Dyr. Okręg. Kolei Państw. w Wilnie; teren jej obejmuje 82% terenu Izby. ²⁾ W przemyśle większym i średnim według stanu w końcu miesiąca — robotnicy przy produkcji. ³⁾ Woj. wileńskie, nowogródzkie, poleskie i wołyńskie.

Dane Centr. Biura Przewozów P. K. P. oraz G. U. S.

Sytuacja rolnictwa terenu Izby w I półroczu pozostawała pod wpływem dobrych zbiorów roku poprzedniego, przy niskich cenach ziemiopłodów, z wyjątkiem lnu, którego zbyt i ceny kształtowały się stosunkowo korzystnie. Niepomyślnie dla rolnika przedstawiały się ceny bydła, trzody chlewnej i mleczywa. Wreszcie dopełniał obrazu słaby naogół ruch w drzewnictwie.

Pomimo, że urodzaje zbóż i ziemniaków wypadły w sezonie 1935/36 niepomyślnie, z wyjątkiem zbiorów owsa, to jednak II półroczu było podobnie, jak gdzieindziej w Polsce, również stanowczo lepsze dla rolnictwa terenu Izby, a to wobec pewnej poprawy cen w porównaniu z początkiem roku. Ponadto zwiększyły się zbiory lnu, a eksport jego i zbyt w kraju rozwijały się dobrze, ze względów ogólnokonjunkturalnych oraz, jeśli chodzi o zbyt w kraju, ze względów polityki preferencyjnej na rzecz surowców krajowych, jak i spowodu wprowadzenia w życie przez kupiectwo standaryzacji lnu trzupanego, tudzież normalizacji, o ile chodzi o inne gatunki.

W drugim półroczu, również na odcinku cen bydła — nastąpiła pewna poprawa, zaś o ile chodzi o trzodę chlewną, tylko przejściowo na jesieni. Należy tu zaznaczyć, że inwentarz żywy wykazał na terenie Izby, odmiennie, aniżeli gdzieindziej w Polsce, znaczny przyrost. Nadmierna podaż wpływała więc na obniżkę cen, tembardziej, że, o ile chodzi o trzodę chlewną, niekorzystnie również oddziaływały na poziom cen — nagromadzone zapasy szmalcu i tłuszczu. Do momentów dodatnich, o ile chodzi o warunki, w jakich znajdowało się rolnictwo kresowe, należała normalizacja obrotów, jaka nastąpiła wskutek zaniechania akcji interwencyjnej oraz rozszerzenia kredytów zastawowych, z których mogło rolnictwo korzystać.

Pomyślne momenty, o których wyżej mowa, wpłynęły na zwiększone zakupy przez wieś narzędzi i maszyn rolniczych, a niekiedy nawet przedmiotów bezpośredniej konsumpcji. Nadal jednak zdolność nabywcza wieśniaka kresowego pozostaje tak niską, że tego rodzaju zmiany w jego sytuacji, jak notowane w roku sprawozdawczym, nie mogą mieć istotnego wpływu na ogólny stan ekonomiczny Ziem Wschodnich, a w szczególności na sytuację handlu oraz przemysłu, pracującego na potrzeby miejscowe *).

*) Niektóre informacje o sytuacji rolnictwa na Ziemiach Północno-Wschodnich — oparte są na danych sprawozdania Wileńskiej Izby Rolniczej.

Dalszy wzrost ożywienia w całym szeregu gałęzi przemysłu w okręgu Izby był niewątpliwy. Brak regionalnego ogólnego wskaźnika produkcji przemysłowej — poczęści zastępuje wskaźnik zatrudnienia, który, o ile chodzi o przemysł większy i średni, dla zatrudnionych przy produkcji, wyniósł w r. 1935 — 106, przy podstawie 1928 r. = 100, podczas gdy wskaźnik roku poprzedniego sięgał tylko 99. Zatrudnienie w przemyśle na Ziemiach Północno-Wschodnich przewyższało więc poziom z r. 1928. W zakładach o 20 i więcej robotnikach — pracowało przy produkcji w r. 1935 przeciętnie 18,7 tys. ludzi, zamiast 17,5 z r. 1934. Wśród 11 grup, na jakie przemysł przetwórczy dzieli G. U. S. — tylko jedna, t. j. przemysł mineralny, daje w przecięciu rocznym lekką zniżkę, wszystkie pozostałe zwiększają w zestawieniu z rokiem poprzednim (vide wykres na str. XXV).

Wzrost produkcji stwierdzają również dane ankietowe Izby. Z ważniejszych gałęzi — miał on miejsce w szczególności w przemyśle dyktowym, młynarskim, gorzelnianym, włókienniczym, garbarskim i futrzarskim, kaflarskim, metalowym, maszynowym.

Wzrósł również ruch budowlany, aczkolwiek, odmiennie niż gdzieindziej w Polsce, rok sprawozdawczy przyniósł ożywienie tylko na odcinku drobnego budownictwa drewnianego, gdy w innych dzielnicach przeważało większe budownictwo blokowe. Zmniejszenie zatrudnienia, spowodu spadku eksportu, wykazało tartacznictwo, zmalała nieco produkcja tekturowni, olejarni, przemysłu gumowego oraz niektórych przemysłów pomniejszych.

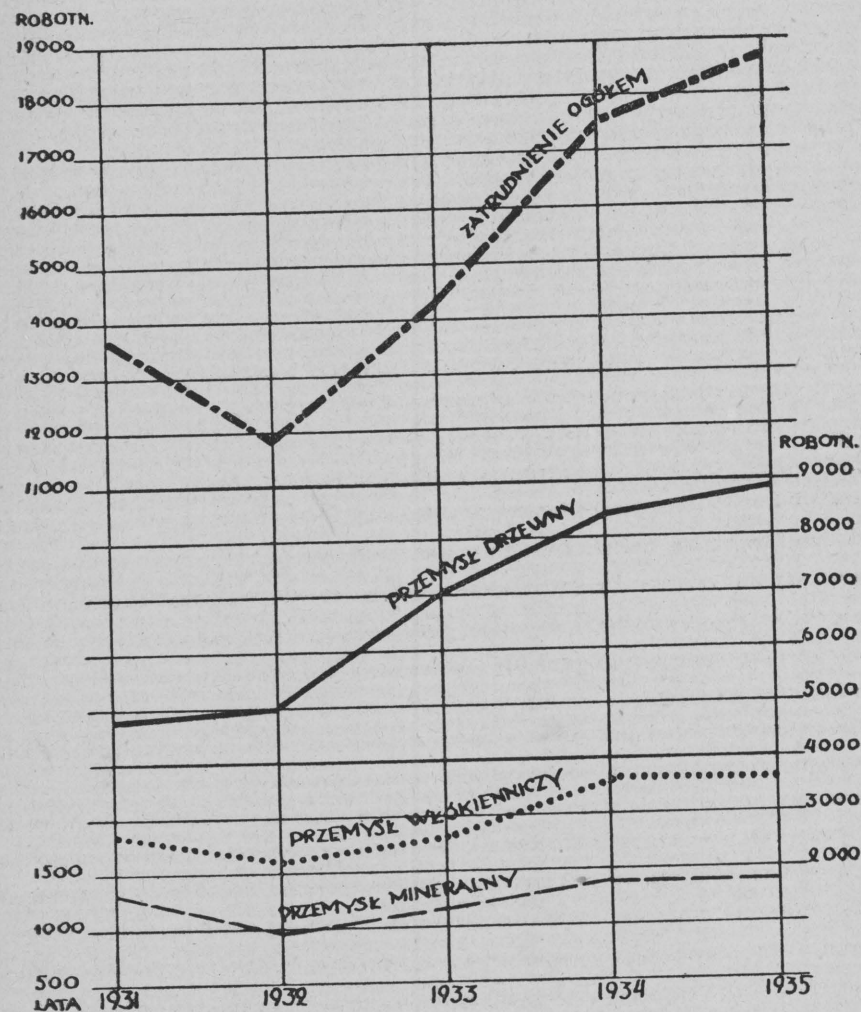
W większości wypadków dawał się zaobserwować wzrost zbytu w kraju, czasem nawet wówczas, gdy eksport doznawał zniżki. Ten ostatni wypadek zachodził np. przy zbycie tarcicy, wyrobów gumowych. Pewną dywersję zarówno w przemyśle, jak i w handlu spowodowały odchylenia od normalnego poziomu, o ile chodzi o warunki atmosferyczne. Łagodna zima utrudniła prowadzenie eksploatacji leśnych, co odbiło się na całej sytuacji w drzewnictwie. Podobnie niespodzianki atmosferyczne (chłodna i dżdżysta wiosna, ciepła i sucha jesień), miały wpływ niepomyślny na niektóre gałęzie handlu (galanteria, odzież).

Ceny surowców i wyrobów gotowych doznawały przeważnie albo stabilizacji, a w szeregu wypadków wykazały tendencję zwyżkową. To samo da się powiedzieć o płacach roboczych, przyczem w kilku

branżach i ośrodkach miały miejsce strajki (np. garbarstwo wileńskie w początku roku, „Ardal“ w Lidzie — w końcu roku), w znacznej mierze inspirowane zzewnątrz i mające częstokroć charakter w dużym stopniu polityczny.

Zatrudnienie w przemyśle przetwórczym w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

(Zakłady, zatrudniające 20 i więcej robotników).

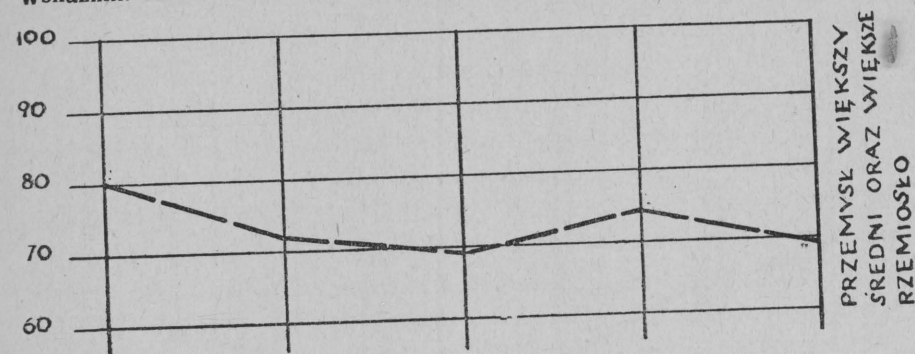

Na podstawie danych G. U. S.

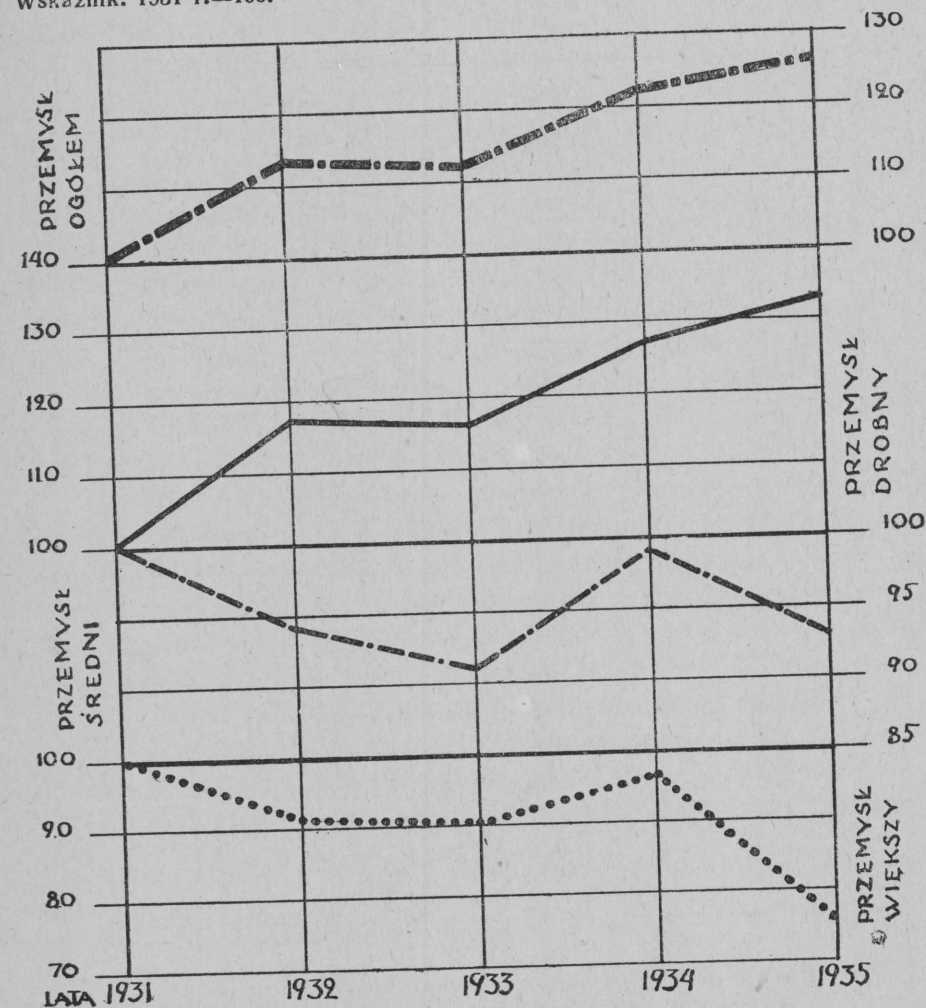
Objawy renowacji przez przemysł urządzeń technicznych, obserwowane w całej Polsce w r. 1935, w rozmiarach wzmożonych w stosunku do ostatnich lat poprzedzających, nie były również obce przemysłowi terenu Izby. Równocześnie w dalszym ciągu przejawiały się samorzutne tendencje industrializacyjne w postaci rozbudowy i modernizacji istniejących urządzeń, co dotyczyło nie tylko gałęzi wykazujących w danym roku poprawę, ale i innych, mających tutaj widoki na dalszy rozwój. Były to zarówno gałęzie, oparte na podstawowym surowcu miejscowym (tartacznictwo, przemysł dyktowy, fabryka przetworów kostnych, suszarnie grzybów), ale i inne, które w ostatnich latach wykazały swą żywotność, jak np. wielkie fabryki: „Elektrit” — aparatów radiowych w Wilnie oraz „Ardal” — wyrobów gumowych w Lidzie. Nie można na tem miejscu pominąć milczeniem i tej okoliczności, że niektóre gałęzie przemysłu wskazują u nas tendencje kurczenia się i likwidowania: np. przemysł konserw rybnych, przemysł trykotażowy. Wzmiankowane objawy industrializacyjne posiadają swą wymowę i znaczenie w obliczu starań i projektów, związanych z „programem wschodnim”, wykazują bowiem, że specjalne udogodnienia, jakieby miał ten program stworzyć na naszym północnym wschodzie — miałyby na celu poparcie i ułatwienie naturalnych możliwości i tendencji rozwojowych, które są hamowane istniejącymi trudnymi warunkami. Industrializacja terenu Izby, będąc jedną z podstaw na drodze do podniesienia dochodu społecznego tego obszaru, stanowiłaby też istotny środek na likwidację miejscowego bezrobocia wsi; nie mówiąc już oczywiście o bezrobociu miejskim. Silny przyrost ludności na Wschodzie powoduje obecnie, mimo wzrostu zatrudnienia w przemyśle, powstawanie znacznych rzesz bezrobotnych na wsi; a, o ile chodzi o bezrobocie zarejestrowane, miejskie, to maleje ono w mniejszym stopniu, aniżeli wzrasta ilość zatrudnionych w przemyśle i na robotach publicznych. Ilość zatrudnionych na tych robotach wzrasta w ostatnim roku w okręgu Izby: z 4,9 tys. na 5,5 w cyfrze przeciętnej rocznej, czyli o 13%; w zestawieniu z r. 1928 — wskaźnik zatrudnienia na robotach publicznych daje w okręgu Izby wysoką cyfrę 707; jest on tak znaczny głównie powodu nikłej ilości zatrudnionych na robotach publicznych w r. 1928. Ogólna ilość zatrudnionych w przemyśle przetwórczym, łącznie z elektrowniami, wodociągami i t. d. oraz na robotach publicznych wzrosła z 27,0 tys. przeciętnie w r. 1934 na 29,2, w r. 1935, czyli o 8%, (ilość zatrudnionych (d. c. tekstu na str. XXIX).

Ilość przedsiębiorstw przemysłowych na terenie Izby P.-H. w Wilnie w latach 1931—1935.

Wskaźnik: 1928 r.=100.

Wskaźnik: 1931 r.=100.

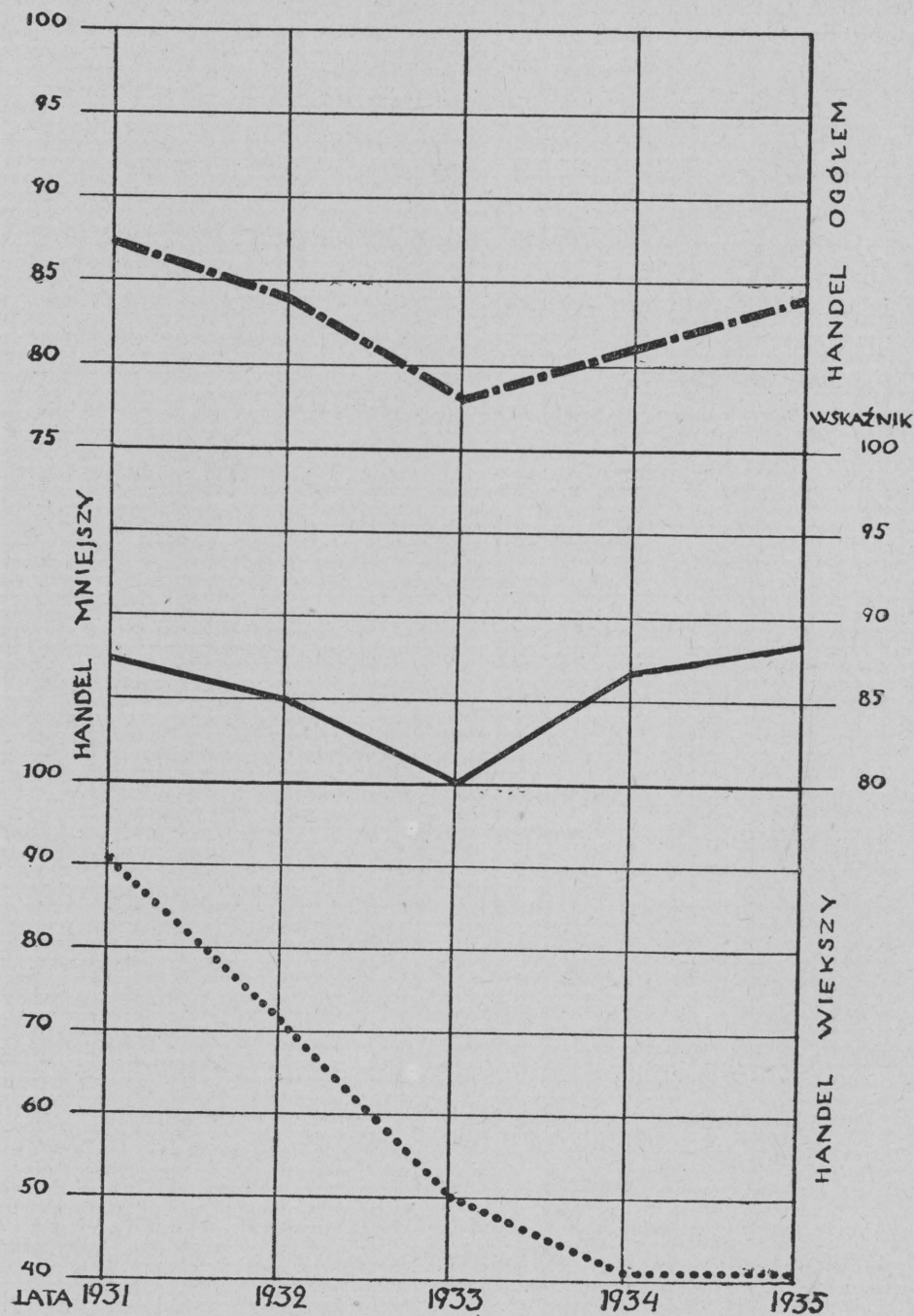

U w a g a : przemysł większy = do IV kat. włącznie, średni = V i VI kat.,
drobny = VII i VIII kat., rzemiosło większe do VI kat. włącznie.

Ilość przedsiębiorstw handlowych na terenie Izby P.-H. w Wilnie
w latach 1931—1935.

Wskaźnik: 1928 r.=100.

U w a g a: handel większy = I i II kat.; handel mniejszy = III—V kat.
Wykres nie obejmuje grupy przedsiębiorstw, które, mimo, że wykupują świadectwa kategorii handlowych, posiadają charakter przemysłowy (czesalnie wełny, roboty budowlane).

przy produkcji w przemyśle przetwórczym z 17,5 tys. na 18,7 tys.), podczas gdy zarejestrowane bezrobocie zmalało z 20,6 tys. w r. 1934 do 19,7 tys., w r. 1935 (przeciętne roczne), t. j. o 4%.

Wspomniane wyżej tendencje industrializacyjne znajdowały też swe odbicie w ewolucji ilości *przedsięb. przem.*, która stale wzrastała, przyczem wzrost ten w roku sprawozdawczym doznał pewnego zwolnienia (vide wykres na str. XXVII) i nie przekroczył 70% ilość przedsiębiorstw z r. 1928. Pozatem, z wyjątkiem roku 1934, stale obserwujemy również spadek ilościowy przedsiębiorstw większych (I—IV kat.) i średnich (V i VI kat.) przy wzroście ilości najdrobniejszych VII i VIII kat. przemysłowej. Zresztą cyfry większych i średnich placówek w porównaniu do drobnych są niesłychanie niskie: przedsiębiorstw przemysłowych, wykupujących świadectwa kategorii przemysłowych I—IV, było w okręgu Izby w r. 1935 zaledwie 140, (w r. 1934—154), V i VI kat. — 900 (w r. 1934 — 957), a VII i VIII — 7.552 (w r. 1934 — 7.199), oczywiście bez rzemiosła.

Zjawisko wzrostu ilości przedsiębiorstw wystąpiło również w *handlu* (vide wykres), przyczem i tu także ma miejsce od r. 1933 stosunkowo silny wzrost ilości przedsiębiorstw drobnych III, IV i V kat., których stan w r. 1935 wynosił 46.004 wobec 45.079 w r. 1934 przy pewnej stabilizacji w roku ostatnim ilości placówek większych (1788 w r. 1935 wobec 1773 w r. 1934*). Dzieje się to częściowo wskutek trwającego nadal procesu rozdrobniania się dotychczas istniejącego aparatu handlowego, jak też wobec powstawania pewnej ilości przedsiębiorstw zupełnie nowych.

Ogólne wskaźniki, ilustrujące zmiany w obrotach na Ziemiach Północno-Wschodnich w r. 1935 w porównaniu z okresem poprzednim, wskazują na niewielki wzrost tak ilościowy, jak i wartościowy. Wzrosły więc, wprawdzie bardzo nieznacznie, przewozy kolejowe, których wskaźnik podniósł się z 49 w r. 1934 na 50 w roku sprawozdawczym; widać jednak z tegoż wskaźnika, że nadanie na kolejach w okręgu Dyrekcji Wileńskiej osiągnęło zaledwie połowę stanu z okresu przedkryzysowego. Zmalały przytem cyfry nadania w tak doniosłej pozycji, jak drewno, którego nadanie wynosiło w r. 1935 zaledwie 40% w porównaniu z rokiem 1928. Jednakże silny spadek nadania

*) Bez przedsiębiorstw o charakterze przemysłowym, które wykupiły świad. kat. handl.; było ich w r. 1934: II kat. — 9, III i IV kat. — 556, a w r. 1935: II kat. — 7, a III i IV — 603.

niektórych sortymentów drzewnych, który, wspomnianą ostatnio zniżkę, spowodował — znajdował pewną przeciwwagę we wzroście innych sortymentów, oraz, ponadto, we wzroście nadania dykt, lnu, skór garbowanych, tkanin i niektórych produktów hodowlanych (w szczególności trzody chlewnej) i t. d.

Badania ankietowe większego handlu, przeprowadzone przez Izbę, pozwalają również stwierdzić pewien wzrost obrotów. Badania te ograniczają się jednak do okragło 800 przedsiębiorstw, a więc obejmują grupę dość ograniczoną i zapewne nie są dostatecznie charakterystyczne dla przedsiębiorstw drobnych, które, jak widzieliśmy wyżej, tak silnie dominują ilościowo. Wspomniane cyfry ankietowe dają w efekcie wyżkę dla obrotów owych 800 firm na terenie całego okręgu, przyczem w woj. wileńskim wzrost wynosi 13,8%, w białostockim 9,8%, w nowogródzkim 8,3% i na Polesiu zaledwie 1,9%.

Handel eksportowy i pracujący na zbyt do innych dzielnic, mimo wielkich trudności, wykazał na szeregu odcinków poprawę, szczególnie, jeśli chodzi o len, zboże, niektóre sortymenty drzewne, ale nie brakowało również objawów pogorszenia, które wynikały nie tylko ze zmniejszonych możliwości zbytu na danym odcinku, ale i powodu bardzo niskiej niejednokrotnie rentowności. Eksport utrzymał się ilościowo na poziomie prawie niezmiennym, wartościowo zaś spadł o kilka procentów, wynosząc, jak i w r. 1934, ca 6,5% eksportu ogólnopolskiego, natomiast wzrósł przeważnie zbyt na rynku wewnętrznym. Materiały ankietowe Izby wskazują też na kilkuprocentowy wzrost (wartościowy) importu na teren Izby z zagranicy, przyczem mamy do czynienia w przeważającej mierze ze wzrostem przywozu niezbędnych surowców i środków produkcji.

Sytuacja w handlu, obsługującym rynek lokalny, wykazywała dużą nierównomierność w swym rozwoju, w zależności od okolic kraju, gdzie występowały objawy ożywienia (np. stosunkowo dobra sytuacja handlu w Białymstoku wobec ożywienia we włókiennictwie), czy też odwrotnie — zastoju, dalej — w zależności od gałęzi handlu, przyczem nadal występował objaw przedstawiania się konsumpcji na artykuły tańsze; wreszcie — w zależności od indywidualnego stanu samych przedsiębiorstw. Firmy, które po najgorszych latach kryzysowych były bardziej obciążone zobowiązaniami, które bardziej odczuwały brak własnych środków obrotowych, były oczywiście w położeniu trudniejszym od innych, które wyszły z tego ciężkiego okresu

stosunkowo obronną ręką. Stąd pochodzą rozbieżności w wartościowaniu sytuacji w tej samej nawet gałęzi i w tym samym ośrodku, w zależności od przedsiębiorcy — informatora. Pewne zwiększenie ilościowe obrotów wykazały branże zaopatrujące rolnika w narzędzia produkcji, dalej handel żelazem, branża włókiennicza, konfekcyjno-galanteryjna i futrzarska; w handlu spożywczym, stanowiącym najliczniejszą gałąź na Ziemiach Północno-Wschodnich, ogólny wskaźnik, wyprowadzony na zasadzie ankiety do 356 większych firm, świadczy o pewnej stabilizacji obrotów, jednakże tu szczególnie odchylenia były wyjątkowo silne. Koniec roku, jak gdzieindziej w Polsce, w związku z akcją obniżki cen, przyniósł pewną czasową dezorganizację zbytu.

Dotkliwie była odczuwana nadal, tak przez handel, jak i przemysł — bynajmniej nie osłabiona, tendencja centralizowania zakupów i dostaw dla instytucji publicznych przy pomijaniu firm miejscowych.

Zamrożone u odbiorców należności tylko bardzo powoli i w nikłych ilościach ulegały spłacie, przyczem szczególnie źle stały sprawy, o ile chodzi o należności wobec handlu, który ze swej strony musiał uregulować swoje zobowiązania wobec przemysłu, podczas gdy rolnik korzystał ze specjalnego ustawodawstwa ochronnego. Taka sytuacja doprowadziła do wypadków załamania się firm, nastawionych na zbyt rolnikom.

Ani na odcinku kredytowym, ani w zakresie obciążeń podatkowych i socjalnych, sytuacja przemysłu i handlu okręgu Izby nie uległa żadnej istotnej zmianie na lepsze. Ciężary, ponoszone przez te dziedziny w okręgu Izby, były nadal niewspółmiernie wysokie, przy obecnych ciężkich warunkach pracy gospodarczej na Wschodzie. Praktyka lokalnych władz skarbowych, obok objawów większego zrozumienia sytuacji płatników, wykazywała również i ciemne strony, które uwydatniły się na tle stosowania nowej ordynacji podatkowej. Natomiast pocieszające były, ujawnione w oficjalnych enuncjacjach, tendencje naczelnych władz skarbowych, które idą w kierunku obserwowania przez aparat skarbowy — istotnego ducha nowej ordynacji.

Jaśniejsze momenty, jakie się ukazują na horyzoncie gospodarczym Północno-Wschodniej Polski, mają swe przyczyny ogólnokonjunkturalne, ale ponadto są również wynikiem wysiłków miejscowego świata gospodarczego, a w tej liczbie prac organizacyjnych pod

kierownictwem i przy współudziale samorządu gospodarczego przeprowadzanych, wreszcie też pewnych posunięć polityki ekonomicznej Rządu (akcja inwestycyjna, preferencje dla surowców krajowych, obniżki taryf i. t. d.).

Poprawa będzie mogła jednak wystąpić w wyraźnej formie jedynie przy wcieleniu w życie w sposób konsekwentny podstawowych zasad ułatwienia rozwoju ekonomicznego Ziemi Północno-Wschodnich, jakie znalazły już swój wyraz w oficjalnych enuncjacjach Rządu.

Na pierwszy plan w chwili obecnej wysuwają się sprawy ustawodawstwa specjalnego, któreby ułatwiało industrializację Wschodu, dalej należyte uwzględnienie Ziemi Wschodnich w państwowym planie i akcji inwestycyjnej oraz, ogólnie biorąc, zastosowanie „klausuli wschodniej” w ustawodawstwie i w praktyce.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

KOMUNIKACJA.

Sytuacja w dziedzinie komunikacji w okręgu Izby wykazywała w okresie sprawozdawczym na szeregu odcinków dalsze polepszenie, była jednak jeszcze daleka od stanu pomyślnego.

Na całokształcie sytuacji komunikacyjnej na terenie woj. północno-wschodnich ciążyła w r. 1935, jak i w latach poprzednich, konjunktura polityczna, powodująca martwość granic od wschodu i zachodu, oraz spuścizna po rządach zaborczych w postaci niedostosowanych do potrzeb tych ziem — głównych arterij komunikacyjnych, a przede wszystkim linii kolejowych. Wpływ obu tych czynników na życie gospodarcze tej połaci kraju, zbyt znany, aby wymagał ponownego omówienia, nie utracił swej wagi w okresie sprawozdawczym.

Sieć linii kolejowych, obsługujących teren Izby, w bardzo nieznanym tylko stopniu została dotychczas uzupełniona. Jediną większą inwestycją tego rodzaju, dokonaną w ostatnich latach, pozostaje kolej Woropajewo—Druja, ponadto wybudowana została w r. 1934 odnoga Porzecze—Druskieniki. W okresie sprawozdawczym dotychczasowy stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie; niestety, nie została nawet doprowadzona do swego „logicznego“ zakończenia kolej Woropajewo—Druja, urywająca się obecnie o 2 klm. od Dźwiny, mimo, iż pomyślana była w znacznym stopniu jako arterja, doprowadzająca materiały eksportowe do tej drogi wodnej. Przy obecnym stanie rzeczy wygórowane koszty przeładunku obciążają poważnie transport, kierowany tą jedyną nowowytbudowaną linią.

Znaczne postępy poczyniono w dziedzinie *dróg bitych*. Wprawdzie w porównaniu z r. 1934 daje się zauważyć pewne zwolnienie tempa budowy nowych dróg, temniemniej jednak dorobek r. 1935 w tej dziedzinie jest poważny.

W szczegółach rozbudowa dróg w okręgu Izby podana jest w tabl. I na str. 4.

**Nowowyprowadzone drogi bite w okręgu Izby P.-H. w Wilnie
w latach 1934 i 1935.**

W kilometrach.

Tablica I.

Województwa	D r o g i b i t e:						R a z e m		
	Państwowe		Wojew. ipow.		Gminne		1934 r.		1935 r.
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r. = 100
Wileńskie . .	75,0	87,0	66,0	34,9	52,0	34,4	193,0	156,3	81
Białostockie .	3,7	1,0	—	36,0	124,0	35,0	127,7	72,0	56
Nowogródzkie	34,0	59,6	—	53,4	131,8	41,2	165,8	154,2	93
Poleskie . .	17,2	38,5	—	10,8	10,8	1,3	28,0	50,6	181
Okrąg Izby .	129,9	186,1	66,0	135,1	318,6	111,9	514,5	433,1	84

Dane Urzędów Wojewódzkich.

Jak wynika z przytoczonego zestawienia, największy wysiłek inwestycyjny, jeśli chodzi o budowę nowych dróg, przypada na Wileńszczyznę (156 klm.), gdzie i w roku poprzednim nasilenie inwestycji w tej dziedzinie było wśród województw okręgu Izby największe. W wyniku tej pracy — 2 ostatnie lata przysporzyły Wileńszczyźnie pokazań sieć 350 klm. nowych dróg bitych. W takich samych mniej więcej rozmiarach były prowadzone w r. 1935 roboty drogowe i w Nowogródzku, natomiast znacznie mniejszym był dorobek woj. białostockiego, gdzie jednak ogólna sytuacja drogowa przedstawia się lepiej, niż w innych województwach północno-wschodnich, gdyż długość sieci dróg o nawierzchni twardej wynosi tu blisko 3 tysiące kilometrów (2.912), podczas gdy dla województw pozostałych odnośne cyfry wynoszą: dla nowogródzkiego — 2.059, dla Wileńszczyzny — 1.924, dla Polesia — 907 klm. (w szczegółach sieć dróg na terenie woj. północno-wschodnich przedstawiała się na dzień 1-go stycznia 1936 r. w sposób podany w tabl. II na str. 5).

Najmniejszym, jeśli chodzi o kilometr, był dorobek Polesia (50 klm.), znacznie zresztą większy niż w roku poprzednim; jeśli się jednak weźmie sprawę od strony finansowej — z punktu widzenia wysokości sum, zainwestowanych w prace drogowe, zwłaszcza o ile chodzi o drogi państwowe, to Polesie wysuwa się na pierwsze miej-

Stan dróg na dzień 1 stycznia 1936 r. w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.
Długość w km.

Tablica II.

Województwa	D r o g i :								R a z e m		Na 100 km ² powierzchni przypada km:	
	Państwowe		Wojewódzkie		Powiatowe		Gminne		Ogólna długość dróg	Dróg o twardej nawierz- chni		
	Ogólna długość dróg	Dróg o twardej nawierz- chni	Ogólna długość dróg	Dróg o twardej nawierz- chni	Ogólna długość dróg	Dróg o twardej nawierz- chni						
Wileńskie . .	1.351	693	1.352	250	979	217	21.000	764	24.682	1.924	85,1	6,6
Białostockie .	1.497	1.324	892	598	1.052	870	20.000	120	23.441	2.912	72,3	9,0
Nowogródzkie .	1.222	755	378	142	846	266	12.898	896	15.344	2.059	66,7	9,0
Poleskie . . .	1.529	671	683	98	1.306	138	10.289	—	13.807	907	37,6	2,5
Okrąg Izby .	5.599	3.443	3.305	1.088	4.183	1.491	64.187	1.780	77.274	7.802	63,8	6,4

Dane Urzędów Wojewódzkich.

sce, gdyż suma 3.179 tys. zł., którą drogi te pochłonięły w 1935/36 r., przewyższa nawet, wobec specjalnych trudności, z jakimi budowa dróg na Polesiu jest połączona, sumy inwestowane (według prowizorycznych obliczeń) w tym czasie w drogi na Wileńszczyźnie, — a sięgające ogółem 2.957 tys. zł.

W przeciwieństwie do dróg lądowych, sprawa *dróg wodnych* bardzo powoli posuwała się naprzód, mimo niezmiernej wagi, jaką posiada nie tylko dla życia gospodarczego ziem wschodnich, lecz i dla gospodarstwa całego kraju. Drogi wodne w okręgu Izby, tak naturalne, jak i kanały — oczekują jeszcze na uporządkowanie i nadają się w stanie obecnym — z nielicznymi wyjątkami — tylko do spławu. Konieczne jest tak usprawnienie kanału Augustowskiego, jak i Królewskiego o przestarzałych już urządzeniach, oraz gruntowna regulacja rzek dla podniesienia żeglowności, co tem większą ma wagę, że dla szeregu miejscowości wschodniej połaci kraju stanowią one nieraz jedyny rodzaj arterij komunikacyjnych, zwłaszcza dla ruchu towarowego. Zresztą sprawa uporządkowania dróg wodnych i rozbudowa dróg bitych nieraz bardzo ściśle się o siebie zająmają; znacznie intensywniej mogłaby bowiem postępować budowa dróg bitych na Polesiu, pozbawionem kamienia, gdyby materiał ten mógł być dowożony tanim kosztem drogami wodnymi z kamieniołomów wołyńskich.

Przechodząc do sprawy *eksploatacji dróg istniejących*, a w pierwszym rzędzie do *linij kolejowych*, daje się w okresie sprawozdawczym zaobserwować wzmożony ruch, tak w dziedzinie obrotu towarowego, jak i ruchu pasażerskiego. Obciążenie przewozów kolejowych, w których uczestniczy okrąg Izby, kosztami przewoźnego — pozostawało w roku sprawozdawczym na dotychczasowym wysokim poziomie, i było nadal dla miejscowego życia gospodarczego niepomierne wysokie. Zniżki taryfy kolejowej, które miały te obciążenia poważnie zmniejszyć, znajdowały się w roku sprawozdawczym dopiero w fazie przygotowywania (vide Sprawozdanie z działalności Izby) i weszły w życie już w roku następnym.

Po osiągnięciu w r. 1932 najniższego punktu depresji, ruch towarowy wykazuje odtąd na terenie Wileńskiej Dyrekcji Kolejowej, obejmującej przeszło 80% terytorjum okręgu Izby, stały miarowy wzrost. W cyfrach, opartych na danych D. O. K. P. Wilno — przedstawiał się on w ciągu ostatnich 2 lat w sposób następujący:

Ruch towarowy w okręgu D. O. K. P. Wilno.

(Dane D. O. K. P. Wilno).

Ilość wagonów.

Tablica III.

R o k	Naładowano	Przyjęto od dyrekcyj sąsiednich	Przyjęto od kolei obcych	R a z e m
1934	183.409	99.699	4.220	287.328
1935	194.839	94.629	6.128	295.596
Wskaźnik dla r. 1935 1934 r. = 100	106	95	145	103

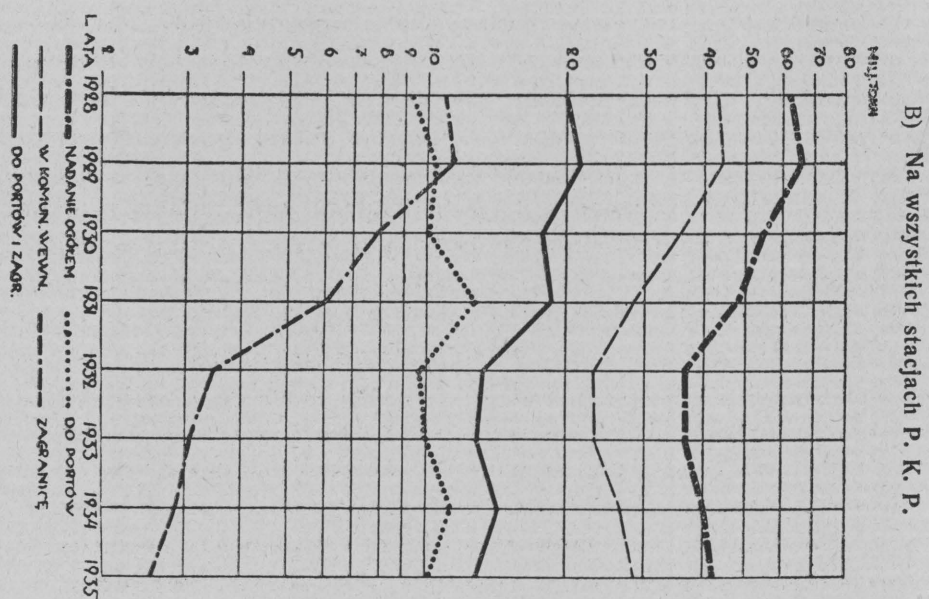
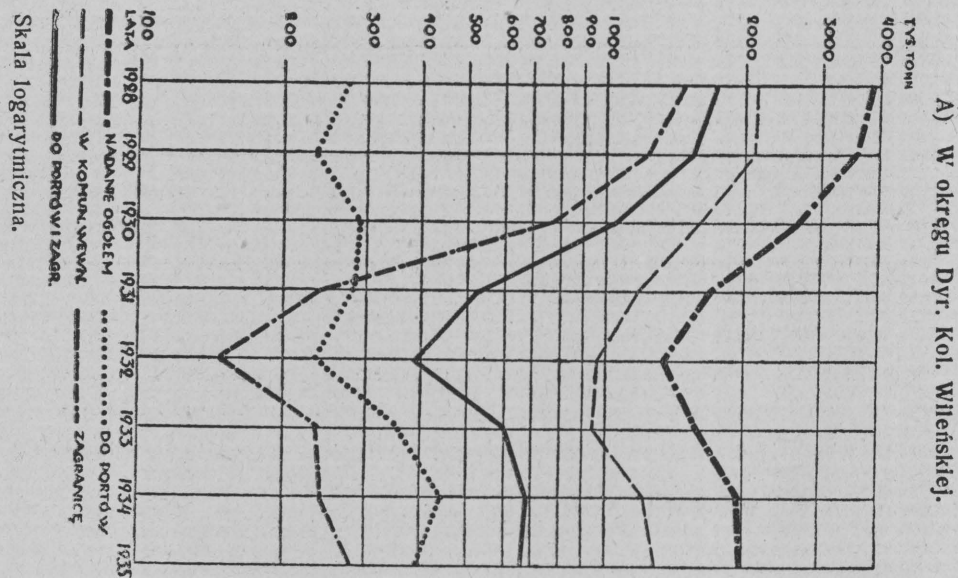
Powyższa tablica wykazuje zwiększenie naładunków na terenie Dyrekcji Wileńskiej o zgórą 11 tysięcy wagonów, co świadczy o dalszym wzroście wytwórczości w okręgu Izby (rok 1934 wykazywał już także w stosunku do poprzedniego wzrost o blisko 14%).

Nadanie towarów na stacjach D. O. K. P. Wilno w zestawieniu z ogólnym ruchem towarowym na P. K. P. ilustruje załącznik III w końcu sprawozdania oraz wykres na str. 8.

Jak wynika z cyfr, przytoczonych w załączniku III, ruch towarowy w Polsce, jeśli chodzi o obrót globalny, utrzymał się w r. 1935 na ogół, z minimalną (1%) nadwyżką, na poziomie roku poprzedniego; w ramach tego obrotu dają się jednak zauważyć dość znaczne przesunięcia. Nadanie towarów na eksport, tak przez porty, jak i przez granicę lądową, wykazuje w związku z coraz to nowymi trudnościami rozrachunkowymi, kontygentowymi, celnymi i t. p. dość znaczny spadek, wynoszący 11%, natomiast w komunikacji wewnętrznej występuje wzrost przewozów o ca 7%, co w wyniku ogólnym wyrównuje łączną wysokość przewozów. — Jeśli chodzi o udział D. O. K. P. Wilno w globalnych przewozach towarowych na P. K. P., to wynosił on, jak i w roku poprzednim — 5%.

Duży wzrost wykazywał na terenie województw północno-wschodnich także ruch pasażerski, który już w r. 1934 znacznie się ożywił. Świadczy o tem ilość biletów pasażerskich wszelkiego typu (blankietowych, kartonowych, zbiorowych i innych), sprzedanych na stacjach D. O. K. P. Wilno. W r. 1934 liczba ich wynosiła okragło 4.051 tys., przewyższając o ca 11% ilość z roku poprzedniego, w okresie sprawozdawczym zaś doszła do blisko 5 milionów (4.977 tys.),

wzrastając tem samem o dalszych 23%. Stoi to niewątpliwie w związku nie tylko z pewnem przyspieszeniem tętna życia gospodarczego, lecz i z rozwijającym się w szybkim tempie ruchem turystycznym w kraju.

Wzmóżony ruch tak osobowy, jak i towarowy, zanotowano w okresie sprawozdawczym także i na *drogach wodnych* (tab. IV na str. 10). Wzrósł on zwłaszcza na Polesiu: osobowy o 50%, towarowy o 67%, temniemniej daleki jest jeszcze od tego nasilenia, jakie mógłby osiągnąć, gdyby, jak już wspomniano wyżej, drogi wodne były należycie uporządkowane. Jedynie w dziedzinie spławu drewna ruch na drogach wodnych był w r. 1935 niższy niż poprzednio, z wyjątkiem drogi Niemen—Wisła przez kanał Augustowski, gdzie spław znacznie wzrósł. — Rażący spadek spławu po Dźwinie tłumaczy się z jednej strony względami konjunkturalnemi, nierentownością eksportu tranzytem przez Łotwę materiałów iglastych — dłużyc i papierówki, jak też i mniejszą ilością spławionego drewna liściastego. Eksport tego materiału po Dźwinie w r. 1934 był wyjątkowo duży, gdyż obejmował on faktycznie 2-letni etat rębny, wobec niewykorzystania w roku poprzednim (1933) etatu przypadającego na ów rok; natomiast w r. 1935 wywieziono tylko etat tego roku. Zahamowały również eksport sprawy walutowe, gdyż z wprowadzeniem w r. 1935 clearingu niemiecko-łotewskiego, firmy łotewskie utraciły możność przekazywania kupcom polskim dewiz, otrzymywanych z Niemiec, jak to było dotychczas.

Naogół na komunikacji wodnej w okręgu Izby ciążyły, podobnie jak i na komunikacji kolejowej, względy polityczne: przecięcie biegu rzek przez martwe granice. Dotyczy to przede wszystkim Niemna, tej największej arterji wodnej północnego wschodu kraju, zamkniętej od wschodu i zachodu, jak też i Wilji. Co do Dźwiny, to jak wspomniano wyżej, wykorzystanie jej było utrudnione przez brak połączenia kolejowego z brzegiem oraz brak dogodnego portu rzeczno-ego, co łącznie podwyższało dotkliwie koszt eksportu tą drogą.

Znacznie gorzej, niż na drogach żelaznych i wodnych, przedstawiała się sytuacja w dziedzinie *komunikacji samochodowej*. Wprowadzie nie daje się tu zauważyć jakiegoś wybitnego pogorszenia, spadku liczby pojazdów i t. p. (vide tabl. V na str. 11), lecz sam fakt, iż utrzymywał się tu nadal stan rzeczy z roku poprzedniego, i to z ten-

Na podstawie materiałów Wydziału Drog Wodnych Urzędu Wojewódzkiego Poleskiego (dla całego terenu Izby—oprócz woj. wileńskiego) oraz Wydziału Komunikacyjno-Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego Wileńskiego.

D o r z e c z a	P r z e w i e z i o n o				S p ł a w i o n o d r z e w a				
	P a s a ż e r ó w		T o w a r ó w w t o n n a c h		T o n n		W s k a ż n i k 1934 r.=100		
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.			
	Liczby absolutne	W s k a ż n i k 1934 r.=100	Liczby absolutne	W s k a ż n i k 1934 r.=100	Liczby absolutne	W s k a ż n i k 1934 r.=100			
Przypęci z kanałami .	42.421	63.814	150	32.709	54.758	167	158.164	148.449	94
Niemna	55.483	59.191	107	19.112	27.078	142	338.924	278.082	82
w tem Wilji . .	45.831	48.399	106	10.328	11.704	113	160.189	118.058	74
Dźwiny	—	21	—	1.349	694	51	91.877	36.930	40
Wisły z kanałem Au- gustowskim . . .	2.462	3.284	133	13.830	16.215	117	61.445	111.613	182
R a z e m	100.366	126.310	126	67.000	98.745	147	650.410	575.074	88

Tablica IV.

Ruch towarowy i pasażerski oraz spław drzewa na drogach wodnych
w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Pojazdy mechaniczne, kursujące w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w całej Polsce w latach 1934 i 1935.
(bez wojskowych).

Stan na dzień 31 grudnia

Na podstawie danych G. U. S.

Tablica V.

Województwa	L I C Z B A S A M O C H O D Ó W :												Liczba motocykli		Liczba po- innych po- jazdów me- chanicznych		O g ó ł e m		Liczba miesz- kańców w ty- siących, przy- padająca na 1 pojazd mechaniczny	
	osobowych				dorożek				autobusów											
	1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.			
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.		
Wileńskie	152	139	56	64	66	65	46	61	149	189	9	—	478	518	2,7	2,5				
Białostockie . .	185	196	68	56	62	47	117	108	225	239	26	29	683	675	2,4	2,4				
Nowogródzkie .	105	105	27	23	36	26	31	31	54	77	15	19	268	281	3,9	3,8				
Poleskie	113	124	16	19	18	14	28	30	64	54	11	11	250	252	4,5	4,5				
Okrąg Izby . .	555	564	167	162	182	152	222	230	492	559	61	59	1.679	1.726	3,0	3,0				
P o l s k a	13.756	13.862	4.578	4.298	1.542	1.499	4.945	5.000	8.305	8.395	1.047	1.075	34.173	34.129	0,9	0,9				
Stosunek %-wy okręgu Izby do całej Polski. . .	4,0	4,1	3,6	3,8	11,8	10,1	4,5	4,6	5,9	6,7	5,8	5,5	4,9	5,1	—	—				

dencją in minus, już świadczy o wysoce niepomyślnej sytuacji. — Jak i poprzednio, jeden samochód przypadał w okręgu Izby na 3,0 tys. osób (w całej Polsce na 0,9 tys. osób).

Mimo, iż uchwalona jeszcze w r. 1932 ustawa o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi weszła w życie już w pierwszej połowie r. 1934, sprawa komunikacji autobusowej również i w ciągu r. 1935 nie wyszła w woj. pół-wschodnich ze stanu prowizorium. Niewykonalność w wielu wypadkach — wymagań stawianych przez ustawę (np. warunku nabycia pojazdu określonego typu, który dla dróg tuł. się nie nadaje) siłą rzeczy zmuszała do odstępowania od jej rygorystycznego stosowania i do mniej lub bardziej dalekoidących ustępstw. W rezultacie tabor samochodowy został odnowiony tylko częściowo, na szeregu zaś linii kursowały nadal pojazdy poprzednio już czynne, nieraz mocno zużyte, wobec czego wydawano nadal tylko koncesje na krótki okres czasu, prolongując je nieraz z miesiąca na miesiąc, co zresztą zdarzało się i w stosunku do przedsiębiorstw, które nabyły nowe pojazdy. W takich warunkach nie dało się także przeprowadzić planowej akcji scaleniowej, zmierzającej do fuzji drobnych przedsiębiorstw w jednostki większe, gdyż minimalna liczba przedsiębiorstw, mających egzystencję zalegalizowaną na dłuższą metę, nie pozwoliła wprost na wytworzenie większych przedsiębiorstw przewozowych. Niewszystkie zresztą nawet województwa okręgu Izby taką akcję podjęły.

Na komunikacji samochodowej okręgu Izby ciążyły nadal nadmierne dla niej opłaty na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego oraz wysoka cena benzyny, która utrzymuje się w Wilnie i w Nowogródku od szeregu lat na wysokości 70 gr. za 1 litr. Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia 1935 r., mocą którego z dniem 1 września tegoż roku obniżona została opłata od miejsca w pojazdach mechanicznych, używanych do przewozów zarobkowych, kursujących po drogach gruntowych, nie zmieniło dotychczasowego stanu rzeczy, gdyż kilometraż dróg gruntowych nie został jeszcze dla poszczególnych linii obliczony i opłaty pobierane były jak dawniej. Działo się to również i w wypadkach naprawiania szos, gdy powstawały bardzo uciążliwe objazdy, nieraz 10-kilometrowe, po piaskach lub innych gruntach miękkich, co poważnie zwiększało koszty eksploatacji, nieraz na przeciąg całego okresu komunikacji. Zresztą pagórkowaty teren Wileńszczyzny i Nowogródzkiej wymaga zwięk-

szonej pracy motoru, koszty materiałów pędnych stają się tu specjalnie dotkliwe, niski zaś przeciętnie poziom dochodów ludności nie pozwala na droższą cenę biletów.

Wysokie koszty eksploatacji samochodów oraz wysokie stawki przewozu na kolejach sprzyjały w dalszym ciągu rozwojowi *trakcji konnej*, która dochodzi w tej części kraju do poważnych rozmiarów, tak pod względem ilości przewożonych towarów, jak też i jej zasięgu. Trakcja konna występuje przytem nie tylko tam, gdzie przewóz koleją połączony jest z jakimiś trudnościami (konieczność dowozu do stacji na większą odległość), lecz nawet tam, gdzie dworzec kolejowy znajduje się bezpośrednio w miejscu nadania i w miejscu przeznaczenia, np. Wilno—Lida, Wilno—Nowogródek i t. d.

Jedynie zwiększenie zarobków wsi mogłoby sprzyjać ograniczeniu przewozów końmi, gdyż przy obecnych dochodach wieśniak wiezie za byle co, aby tylko móc utrzymać siebie i konia.

Komunikacja lotnicza rozwijała się w okresie sprawozdawczym pomyślnie, zwłaszcza na trasie Wilno—Warszawa. Zestawienie liczby pasażerów przewiezionych w ciągu dwóch lat ostatnich wykazuje w 1935 r. wzrost niemal o 100%. Wprawdzie rok poprzedni zaznaczył się dotkliwym spadkiem komunikacji lotniczej, lecz frekwencja w okresie sprawozdawczym przewyższała liczbę pasażerów z r. 1933, mimo to, iż w roku owym okres lotów trwał 10 miesięcy (1. I. — 31. X), zaś w okresie sprawozdawczym tylko 6: od 15-go kwietnia do 15-go października. Wzrosła również nieco, aczkolwiek bardzo nieznacznie, frekwencja na linii Wilno—Ryga. Znaczny wzrost, znowuż przeważnie w komunikacji wewnętrznej, wykazuje przewóz bagażu oraz towarów drogą powietrzną; najbardziej jednak wzrosły, niewątpliwie w związku z obniżoną od 1 października 1934 r. taryfą, przesyłki poczty i gazet z Warszawy; z 678 kg. w r. 1934 do 4.854 kg. w okresie sprawozdawczym.

W *komunikacji pocztowej* daje się w r. 1935 zauważyć, w ramach niezmiennego naogół dochodu poczty, wzrost wszelkiego rodzaju manipulacji poczty o kilka do kilkudziesięciu % (vide tabl. VI dla 30 ważniejszych urzędów poczt. w okręgu Izby). Najwyższy wzrost notowany jest w dziedzinie przekazów pieniężnych: sumy wpłacone wzrosły o 28%, wypłacone o 41%. Jedyna pozycja w ope-

**Ruch pocztowy, telegraficzny i telefoniczny
oraz przychód w 30 ważniejszych urzędach pocztowych
w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.**

(Na podstawie danych Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Wilnie i w Warszawie.)

Tablica VI.

Wyszczególnienie	Jednostki	1934 r.	1935 r.	
		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	
Przesyłki polecone nadane	tysiące	1.593	1.793	113
„ „ nadeszłe	„	1.774	2.030	114
Listy wartościowe nadane	„	385	414	108
„ „ nadeszłe	„	549	621	113
Przekazy pocztowe i telegraficzne:				
Wpłacone a) ilość	„	652	856	131
b) kwota	miljony zł.	55,6	71,3	128
Wypłacone a) ilość	tysiące	909	1.065	117
b) kwota	miljony zł.	62,3	87,7	141
Telegramy nadane	tysiące	232	233	100
„ nadeszłe	„	249	266	107
Rozmowy telefoniczne miejscowe .	„	48.281	52.634	109
Rozmowy telefoniczne międzymia- stowe i międzynarodowe	„	1.118	1.022	91
Ogólny przychód	miljony zł.	7,3	7,3	100

Zestawienie zawiera sumaryczne dane dla następujących urzędów:

1) Augustów, 2) Baranowicze, 3) Białystok, 4) Bielsk Podlaski, 5) Brasław,
6) Brześć n/B., 7) Druskieniki, 8) Głębokie, 9) Grajewo, 10) Grodno, 11) Kobryń,
12) Kolno, 13) Lida, 14) Łomża, 15) Łuniniec, 16) Nieśwież, 17) Nowogródek,
18) Ostrołęka, 19) Ostrów Maz., 20) Oszmiana, 21) Pińsk, 22) Prużana, 23) Sło-
nim, 24) Stolin, 25) Stołpce, 26) Suwałki, 17) Święciany Wileńsk., 28) Wilejka,
29) Wilno i 30) Wołkowysk.

racjach pocztowych, która w r. 1935 wykazuje spadek w stosunku do roku poprzedniego — to rozmowy telefoniczne międzymiastowe i międzynarodowe. Spadek ten, przy równoczesnem zwiększeniu obrotów handlowych, świadczy niezbicie, że obecna taryfa opłat telefonicznych jest w stosunku do skali dochodów ludności tutejszej — wygórowaną. Pozatem potwierdziło się w zupełności przewidywanie, że wprowadzenie (z dn. 1 października 1934 r.) globalnej obniżki opłat pocztowych nie pociągnie za sobą obniżenia dochodu ogólnego poczt, gdyż obniżka zostanie wyrównana zwiększeniem obrotów.

SYTUACJA KREDYTOWA.

Okres sprawozdawczy w dziedzinie kredytowej minął pod znakiem skomplikowanej sytuacji politycznej i ekonomicznej. Stałe wstrząsy walutowe w krajach bloku złotego wytwarzały atmosferę niepewności również w Polsce, ujemnie odbijając się na procesach kapitalizacji, wzmacniając jednocześnie tendencje tezauryzacyjne. Dotyczyło to głównie drugiej połowy roku, kiedy zaznaczył się w instytucjach kredytowych odpływ wkładów, szczególnie znaczny w ostatnim kwartale; sumy wycofane zużyte zostały głównie na tezauryzację, czego dowodem był wzmożony przywóz w tych okresach do Polski monet złotych.

Pierwsza połowa roku wykazuje w 45 większych instytucjach, objętych statystyką Izby, znaczniejsze, w porównaniu z końcem r. 1934, nasilenie sald wkładowych. Poczynając od sierpnia notowany był stały spadek wkładów, których saldo na ultimo roku wynosiło już tylko 35,4 milj., czyli prawie tyle, co na ultimo 1934 r. Ten sam stan rzeczy obserwowany był w spółdzielniach kredytowych (12.830 tys. zł. na ultimo 1935 r. przy 13.220 tys. zł. w 1934 r. i 17.205 tys. zł. w 1933 r.), przyczem wypada stwierdzić fakt dalszego zwiększenia ilości wkładów oszczędnościowych, szczególnie w instytucjach ze swego założenia głównie na wkłady oszczędnościowe nastawionych, jak np. K. K. O.

Z końcem roku dało się odczuć w okręgu Izby, podobnie zresztą jak w całym kraju, pewne uspokojenie oraz ustanie tendencji tezauryzacyjnych, a to dzięki akcji gospodarczej Rządu; o wspomnianem uspokojeniu świadczy wzrost sald wkładowych na ultimo pierwszego kwartału r. 1936 (do 36,4 milj. zł.).

Oprocentowanie wkładów w porównaniu z r. 1934 — nie uległo zmianie.

Salda na rachunkach w ważniejszych instytucjach kredytowych okręgu Izby w r. 1935
W milj. zł.

Tablica I.

Rodzaj rachunku	Miesiąc											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wkłady	37,4	36,8	37,2	37,0	36,2	36,8	37,7	37,5	36,5	34,8	34,7	35,4
Weksle zdyskontowane	24,1	23,6	26,3	21,9	22,4	22,2	22,4	22,5	23,3	23,8	23,4	22,5
Rachunki bieżące	12,4	11,7	11,6	11,2	10,9	10,7	14,2	13,4	13,7	14,0	14,6	14,7
Kasa i sumy do dyspozycji	3,6	3,1	2,6	2,6	2,5	3,3	3,2	3,8	3,3	2,6	2,9	4,3

Dane ankietowe Izby dla 45 instytucyj (banki państwowe, banki akcyjne, domy bankowe, K. K. O.), w tem 1 dom bankowy w Górnem w stanie likwidacji. Nieobjęte są oddziały Banku Polskiego.

**Stan wkładów oszczędnościowych w spółdzielniach kredytowych
okręgu Izby, należących do związków rewizyjnych.**

Stan na 31 grudnia.

Tablica II.

Województwa	Ilość spółdzielni		Ilość wkładów		Wkłady w tys. zł.	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Wileńskie	167	159	13.635	14.560	3.788	3.917
Białostockie	263	232	22.030	20.624	6.395	6.093
Nowogródzkie	158	157	10.377	10.753	1.755	1.812
Poleskie	140	125	6.972	6.507	1.282	1.008
Okrąg Izby	728	673	53.014	52.444	13.220	12.830
Polska	5.338	5.049	577.660	563.027	235.752	237.375

Źródło: Biuletyn Rady Spółdzielczej.

Poziom kredytów krótkoterminowych uległ dalszemu obniżeniu; bowiem w dalszym ciągu panowała tendencja zawierania transakcyj przeważnie gotówkowych. Na zmniejszenie sald dyskontowych wpłynął również wzrost kapitałów obrotowych większych firm przemysłowych i handlowych oraz konsekwentnie w dalszym ciągu przeprowadzana przez instytucje bankowe selekcja składanego przez pożyczkobiorców materiału dyskontowego. Pozatem popyt na kredyty ze strony kredytobiorców był niewielki wobec niskiej rentowności przedsiębiorstw, z drugiej strony banki zmuszone były stale trzymać w pogotowiu większe rezerwy gotówkowe w związku z zaznaczoną wyżej tendencją do wycofywania wkładów. Jak znacznie spadły obroty na odcinku dyskontowym w porównaniu z rokiem 1934, świadczy silny spadek salda na rachunku weksli zdyskontowanych — na ultimo okresu sprawozdawczego — w większych instytucjach kredytowych, objętych statystyką Izby. Saldo to wynosiło 24,9 milj. na ultimo r. 1934 i 28,8 milj. w styczniu 1934 r., zaś tylko 22,5 milj. zł. na ultimo 1935 r.

Takiż stan rzeczy notowany był na rachunkach bieżących (14,7 milj. zł. ultimo 1935 przy 17,8 milj. w 1934 r. i 12,4 milj. w styczniu 1935 przy 16,1 milj. w tymże miesiącu 1934 r.). Charakterystycznym jest dążenie pożyczkobiorców w związku z rygorystyczną polityką wekslową banków do przejścia na kredyty w rachunkach bieżących: oznaką tego było zwiększenie sald na tych rachunkach w drugiej połowie okresu sprawozdawczego (14,2 milj. zł. w lipcu oraz 14,7 milj. zł. w grudniu przy 12,4 milj. w styczniu oraz 10,7 milj. w czerwcu).

Wysokość kredytów redyskontowych w instytucji emisyjnej nieco wzrosła, a to głównie wobec redyskonta akceptów Banku Akceptacyjnego oraz konieczności wzmocnienia rezerw kasowych w związku z notowanym wyżej odpływem wkładów. Z ogólnej sumy kredytów dyskontowych w Banku Polskim na redyskonto banków akcyjnych, domów bankowych i K. K. O. oraz spółdzielni kredytowych przypadło w 1935 r. 83% (wobec niepełnych 74% w 1934 r.), ściśle 572,3 milj. na dzień 31. XII. 1935 r. (przy 520,7 milj. w 1934 r.). Podział portfela dyskontowego Banku Polskiego w końcu ostatnich trzech lat (według wystawców weksli) przedstawia się w liczbach procentowych jak następuje:

Tablica III.

W y s t a w c y	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Rolnictwo	43,5	42,6	45,5
Górnictwo, przemysł i rzemiosło .	18,9	15,1	16,4
Handel	15,2	16,9	18,8
Inne	22,4	25,4	20,1

Cyfry te dotyczą stosunków ogólnopolskich; przytoczenie danych regionalnych dla terenu Izby nie jest w tym wypadku możliwe wobec nieudzielania ich przez Bank Polski.

Tablica IV na str. 20 charakteryzuje stopień udziału poszczególnych rodzajów instytucji kredytowych w obsłudze kredytowej życia gospodarczego okręgu Izby, przyczem w dalszym ciągu pierwsze miejsce zajmują banki państwowe, drugie K. K. O., zaś trzecie banki prywatne, których salda jednak, w porównaniu z innymi kategorjami instytucji kredytowych, wykazują w 1935 r. stosunkowo mniejsze obniżenie. Zestawieniem tem nie są objęte spółdzielnie kredytowe.

Tablica V.

W tablicy V-ej, obrazującej stan przyznanych i wykorzystanych kredytów w oddziałach B. G. K. na terenie Izby, zwraca uwagę znacznie zmniejszony odsetek udziału przemysłu w powyższych kredytach: 18,8% w 1935 r. przy 35,8% w 1934 r. oraz bardzo nieznaczny wzrost takiegoż odsetka dla handlu: 1,7% przy 0,9% w 1934 r., a to przy zwiększonym udziale rolnictwa i hodowli: 37,4% w 1935 r., 18,2% w 1934 r., przy 100%-owym wykorzystaniu przyznanego kontyngentu w r. 1935. Instytucje finansowe, które miały w roku sprawozdawczym większy przydział, aniżeli w r. 1934 (33,1% w r. 1935, zamiast 17,1% w r. poprz.), wykorzystały jednak swój kontyngent w mniejszym stopniu, niż w r. 1934 (w 42% w r. 1935, a w 62% w r. 1934).

Dane ankietyjne Izby dla 45 instytucji kredytowych.

Poziom płynności gotówkowej w instytucjach kredytowych okręgu Izby był w okresie sprawozdawczym dosyć wysoki, tak że nie notowano trudności w obsługiwaniu klienteli nawet w okresie największego odpływu wkładów; salda kasy i sum do dyspozycji w większych instytucjach kredytowych, objętych statystyką Izby, wynosiły na dzień 31-go grudnia 1935 r. — 4,3 milj. zł. przy 3,4 milj. zł. w tymże czasie w r. 1934.

Wyplacalność w dalszym ciągu doznała poprawy. Ilość i suma weksli protestowanych (tablica VI) znacznie zmalała w porównaniu z rokiem 1934-ym (wskaźnik — 71).

Instytucje kredytu długoterminowego, nie udzielając w dalszym ciągu nowych pożyczek, zakończyły rok operacyjny dość pomyślnie.

W milj. zł.

Protesty wekslowe na terenie Izby P.-H. w Wilnie.

Dane G. U. S.

Tablica VI.

Województwa	I kwartał		II kwartał		III kwartał		IV kwartał		R a z e m		
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.		1935 r.
									Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100	
Wileńskie	2,6	2,0	3,0	1,6	1,9	1,4	1,9	1,6	9,4	6,6	70
Białostockie	2,4	1,7	2,3	1,5	2,0	1,4	1,8	1,6	8,5	6,2	73
Nowogrodzkie	0,9	0,7	1,0	0,6	0,9	0,6	0,6	0,6	3,4	2,5	73
Poleskie	1,2	0,7	1,0	0,6	0,7	0,5	0,8	0,7	3,7	2,5	68
Okrąg Izby	7,1	5,1	7,3	4,3	5,5	3,9	5,1	4,5	25,0	17,8	71

SYTUACJA W POSZCZEGÓLNYCH GAŁĘZIACH PRZEMYSŁU I HANDLU.

PRZEMYSŁ I HANDEL DRZEWNY.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI.

Syntetyczna ocena sytuacji przemysłu i handlu drzewnego w roku sprawozdawczym nastrocza znaczne trudności wobec niejednorodności jej kształtowania się zarówno na poszczególnych odcinkach omawianej gałęzi gospodarczej, jak też w poszczególnych okresach roku sprawozdawczego. Najtrudniej daje się ułożyć w ramy obrazu syntetycznego przebiegu sytuacji w przemyśle dyktowym, stanowiącym w ogóle w drzewnictwie zjawisko *sui generis*. Z zastrzeżeniem możliwości znacznych odchyśleń, jeśli chodzi o poszczególne węższe odcinki drzewnictwa, ogólna sytuacja tej gałęzi przedstawiała się w roku sprawozdawczym w okręgu Izby mniej więcej w sposób następujący:

Rok sprawozdawczy rozpoczęty został pod znakiem pewnego załamania się, które nastąpiło jeszcze w roku poprzednim pod wpływem zbyt intensywnej produkcji oraz zmniejszenia się zbytu na odcinku eksportowym, co naruszyło wyraźnie równowagę pomiędzy podażą a popytem. W roku sprawozdawczym ta dysproporcja została powoli wyrównana, a nawet częściowo zastąpiona przez jej odwrotność — przewagę popytu nad podażą, do czego przyczyniły się: zmniejszenie się produkcji, w pierwszej części roku — celowe i jak się później okazało zbyt daleko posunięte, w drugiej części roku przymusowe, podyktowane przez niesprzyjające warunki atmosferyczne (brak mrozów i śniegu), dalej — pewne ponowne ożywienie się eksportu, wreszcie — niesłabnący popyt na rynku wewnętrznym. W ostatecznym bilansie tych procesów widzimy: zmniejszenie się produkcji i obrotów przy jednoczesnym ustabilizowaniu się sytuacji oraz pewną

zwyżkę cen niektórych sortymentów, która miała miejsce co prawda przeważnie w samym końcu roku sprawozdawczego (vide tabl. na str. 61).

Na ogół załamanie się koniunktury oraz procesy wyrównawcze miały przebieg łagodniejszy, nie powodując większych wstrząsów i nie dezorganizując, chociażby przejściowo, produkcji i rynku.

Rok sprawozdawczy zakończony został w atmosferze na ogół optymistycznej, na której wytworzenie się, oprócz momentów wspomnianych wyżej, wpłynęły: zawarcie układu handlowego z Niemcami oraz zapowiedź zniżki taryf kolejowych.

EKSPLLOATACJE LEŚNE.

Sytuacja na odcinku przedsiębiorstw pierwsiastkowej obróbki drewna kształtowała się w roku sprawozdawczym niejednolicie. W pierwszej jego połowie przeważały nastroje pesymistyczne, dążenia do zredukowania rozmiarów pracy już rozpoczętej oraz unikanie angażowania się w nowe interesy. Ten pesymizm, jak się później wyjaśniło, był w znacznym stopniu nieuzasadniony, gdyż produkcja okazała się w wielu wypadkach niedostateczną dla wykorzystania wszystkich możliwości zbytu, które się wyłoniły, co prawda często ze znacznym opóźnieniem. Przeciwnie, w drugiej połowie roku panował daleko posunięty optymizm, który się objawiał w intensywnym poszukiwaniu obiektów leśnych do wyrębu oraz w zwyczajnie cen tych obiektów, tudzież surowca drzewnego. Tamę tym nastrojom stawiała do pewnego stopnia przyroda, uniemożliwiając prowadzenie eksploatacji wskutek zbyt ciepłej zimy i braku śniegów.

W rezultacie produkcja i obroty przedsiębiorstw pierwsiastkowej obróbki silnie się skurczyły, a liczba czynnych przedsiębiorstw znacznie się zmniejszyła, co ilustruje tablica na str. 26.

Charakterystyczne są liczby świadectw półrocznych, wykupionych na prowadzenie eksploatacji leśnych, które za ostatnie trzy lata: 1933, 1934 i 1935 przedstawiają się odpowiednio: 51, 36 i 23. Spadek ten w roku sprawozdawczym jest wyłącznie wynikiem niemiędziej zimy, utrudniającej techniczne wykonywanie eksploatacji.

Ceny produktów pierwsiastkowej obróbki drewna przeważnie zwyżkowały, głównie jednak w końcu roku sprawozdawczego (notowania cen na str. 61).

**Eksploatacje leśne w okręgu Izby P.-H. w Wilnie
w latach 1934 i 1935.**

Województwa	Ilość przedsiębiorstw, wykupujących świadectwa										Ogółem wykupio- no świad- ectw na rok:	
	k a t e g o r y j — n a r o k:											
	IV		V		VI		VII		VIII			
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
Wileńskie . . .	1	—	5	3	34	20	79	58	55	80	174	161
Białostockie. .	—	1	6	3	5	6	20	13	10	4	41	27
Nowogródzkie	3	2	8	6	29	19	66	50	44	43	150	120
Poleskie	2	1	9	9	39	33	57	55	31	24	138	122
Okrąg Izby . .	6	4	28	21	107	78	222	176	140	151	503	430

Dane katastru Izby.

Na odcinkach poszczególnych sortymentów sytuacja przedstawiała się jak następuje:

DLUŻYCE I KŁOCY.

Kłoc tartaczne sosnowe w ciągu całego roku cieszyły się znacznym popytem ze strony nabywców w kraju, kłoc świerkowe — dopiero mniej więcej od połowy roku sprawozdawczego. Popyt ten znajdował pokrycie tylko częściowe, szczególnie w tej części kampanji roku gospodarczego 1935/36, która przypada na rok sprawozdawczy. W ostatecznym wyniku rozmiar obrotów w kraju zmniejszył się. Ceny zwyżkowały, szczególnie w końcu roku.

Obroty eksportowe również znacznie się skurczyły, głównie ze względu na trudności dewizowe największego odbiorcy — Niemiec. Dużym popytem cieszyły się przytem bloki sosnowe zarówno stolarskie, jak i dyktowe. Ceny eksportowe wzrosły dość intensywnie, również przeważnie w końcu roku sprawozdawczego.

Z gatunków liściastych dużym popytem nadal cieszyła się brzoza, nabywana na eksport drogą wodną (Dźwiną), względnie kolejną, a także dla fabryk krajowych. Krajowy przemysł dyktowy wykazywał duże zainteresowanie brzozą, zwiększając dość znacznie swe zakupy tego surowca. Równolegle ze wzrostem popytu szło obniżenie się wymagań jakościowych. Ceny brzozy miały tendencję naogół mocną.

KOPALNIAKI.

Zbyt kopalniaków, który dla okręgu Izby, w porównaniu z jego możliwościami produkcyjnymi, stale jest niedostateczny, w roku sprawozdawczym przedstawiał się szczególnie niepomyślnie. Po nieudanych próbach eksportu do Zagłębia Saary, wywóz załamał się gwałtownie. Szczególnie silnie spadł wywóz splawem po Dźwinie. Skurczył się również zbyt do kopalni krajowych. W związku z tem w roku sprawozdawczym w okręgu Izby użyto na opał nietylko dużo takiego drewna, z którego mogłyby być wyrobione kopalniaki, lecz miały także miejsce wypadki sprzedawania dla celów opałowych kopalniaków już wyrobionych według specjalnych wymagań technicznych. Ceny kopalniaków utrzymywały się w związku z tem na niskim poziomie.

S Ł U P Y.

Obroty słupami w kraju znacznie wzrosły, obroty eksportowe pozostawały na poziomie prawie niezmiennym. Należy zaznaczyć, iż w roku sprawozdawczym, szczególnie w połowie roku, powstało zapotrzebowanie na pilne dostawy słupów dla nasycalni krajowych oraz na eksport, przyczem popyt ten ze względu na brak przygotowanego towaru nie mógł być pokryty. Zagranicę wywożone były przeważnie słupy angielskie dużych wymiarów. Ceny słupów, utrzymując się w ciągu całego roku sprawozdawczego na niezmiennym prawie poziomie, w końcu roku zwyżkowały.

MATERJAŁY CIOŚANE

Na odcinku eksportowym obserwowany był stale wzrastający popyt na slipry, który tylko częściowo znajdował pokrycie, tak, że w wyniku ostatecznym rozmiary wywozu znacznie spadły w porównaniu z wywozem roku ubiegłego. Ceny stale zwyżkowały. Szczególnie silnie skurczył się wywóz podkładów dębowych.

Obroty podkładami na rynku krajowym nieco się zwiększyły w związku z pewnem zwiększeniem zakupów przez P. K. P. Oplacalność produkcji podkładów, przeznaczonych dla P. K. P., zmalała, wobec wprowadzenia nowych typów, wymagających zużycia większej ilości surowca, co jednak nie znalazło wyrazu w odpowiednim podwyższeniu ceny, która pozostała prawie bez żadnych zmian na po-

ziomie roku poprzedniego. Ponadto dotkliwie odczuwane było przez drzewnictwo przewlekane sprawy zakupów oraz zbyt ostre i formalistyczne brakowanie dostarczanych podkładów, w wyniku czego dyskwalifikowało się dużo materiału, który z pożytkiem dla gospodarki krajowej mógłby być użyty zgodnie z jego właściwym przeznaczeniem.

Sytuacja na odcinkach innych produktów pierwiastkowej obróbki drewna (papierówka, osika, olsza), omówiona została niżej, łącznie z przeglądem sytuacji w związanych z temi surowcami przemysłach.

PRZEMYSŁ TARTACZNY.

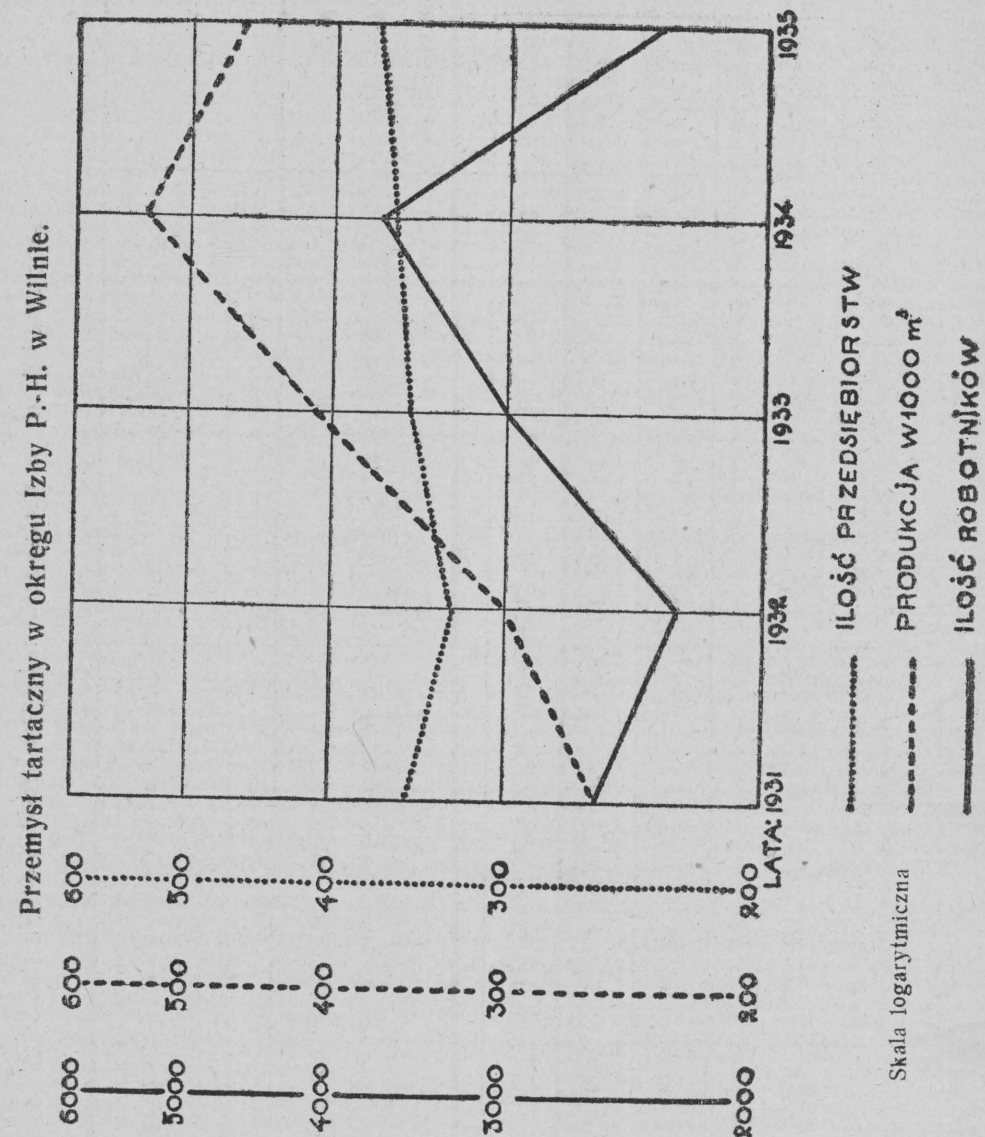
W roku sprawozdawczym nastąpiło w przemyśle tartacznym pewne cofnięcie się, w zestawieniu ze stosunkowo pomyślnym stanem z r. 1934, co zostało spowodowane przez pogorszenie, co prawda przejściowe, konjunktury eksportowej oraz przez niepomyślne warunki kampanii rębnej 1935/36, które w końcu roku sprawozdawczego utrudniły zaopatrzenie przemysłu w surowiec nowego cięcia. Przede wszystkim więc w roku sprawozdawczym nastąpiło zmniejszenie się rozmiarów pracy przemysłu tartaczno. Coprawda liczba czynnych tartaków w okręgu Izby nawet nieco wzrosła: z 363 w r. 1934 do 370 w r. 1935 (vide załącznik I do sprawozdania, tudzież wykres na str. 29). Jednakże rozdrobnienie przemysłu jeszcze się zwiększyło (tabl. I), a produkcja poszczególnych tartaków naogół skurczyła się, co potwierdzają dane o stanie zatrudnienia (tabl. II na str. 30), oraz dane o przeróbce materiałów tartych (tabl. III na str. 31).

Udział procentowy tartaków poszczególnych kategorii w ogólnej ilości tartaków w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Dane katastru Izby.

Tablica I.

Rok	Kateg. świad.									Ra- zem
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1934		0,3	—	0,8	7,4	23,1	19,8	14,6	34,0	100
1935		0,3	—	0,8	4,6	18,6	20,3	18,1	37,3	100

Zaopatrzenie tartaków w surowiec, które, jak wspomniano, w końcu roku sprawozdawczego nastęrczało duże trudności, dość znacznie się skurczyło. Zwraca uwagę, że szczególnie silnie spadły liczby

(d. c. tekstu na str. 31).

Tablica III.

zaopatrzenia tartaków w surowiec z lasów prywatnych, gdy natomiast lasy państwowe dostarczyły przemysłowi prywatnemu znacznie więcej surowca, niż w roku ubiegłym, i to zarówno w liczbach absolutnych, jak i względnych (vide tabl. IV). Należy jednak zauważyć, że w roku 1934 liczby, charakteryzujące udział lasów państwowych w dostawach surowca dla przemysłu prywatnego, były wyjątkowo niskie.

(d. c. tekstu na str. 34)

Tablica II.

U w a g a: W zestawieniu niniejszym oraz w dalszych w tym dziale nie zostały uwzględnione cyrkułarki, pily ręczne i t.p.

I ł a b u c a I V .																
Województwa	Liczba uwzględnionych tartaków	Ogółem dostarczono surowca	N a b y t o :													
			w lasach prywatnych						w lasach państwowych							
			Ilość		Stosunek % - wy do łącznej ilości	Ilość		Stosunek % - wy do łącznej ilości	Ilość		Stosunek % - wy do łącznej ilości					
1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.			
Wileńskie . . .	50	50	196,6	160,2	34,6	21,7	17,6	13,5	103,3	66,6	52,5	41,6	58,7	71,9	29,9	44,9
Białostockie .	59	57	185,7	184,7	6,2	4,9	3,3	2,7	107,4	100,1	57,8	54,2	72,1	79,7	38,9	43,1
Nowogródzkie	47	44	278,4	223,0	62,1	56,7	22,3	25,4	188,1	134,1	67,6	60,2	28,2	32,2	10,1	14,4
Poleskie . . .	52	53	260,4	229,3	44,3	5,1	17,0	2,2	178,3	164,5	68,5	71,8	37,8	59,7	14,5	26,0
Okrąg Izby .	208	204	921,1	797,2	147,2	88,4	16,0	11,1	577,1	465,3	62,7	58,4	196,8	243,5	21,3	30,5

Tablica IV.
Zaopatrzenie w surowiec tartaków, objętych ankietą Izby, z uwzględnieniem źródeł jego pochodzenia.
W tys. m³.

Tablica V.
Urządzenia techniczne tartaków, objętych ankietą Izby, z uwzględnieniem źródeł jego pochodzenia.
W tys. m³.

Województwa	Zdolność wytwórcza tartaków				Największa zdolność wytwórcza, przy pracy na jedną zmianę w tys. m ³				Urządzenia techniczne: liczba tartaków				Liczba uwzględnionych tartaków			
	w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³		w tys. m ³	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Wileńskie . . .	45,5	65,1	43,4	196,2	315,0	301,5	0,7	0,7	50	50	50	50	50	50	50	50
Białostockie .	46,8	47,0	181,1	184,2	387,0	391,5	8,6	8,6	57	57	57	57	57	57	57	57
Nowogródzkie	67,9	83,6	121,8	263,4	315,0	315,0	0,7	0,7	47	47	47	47	47	47	47	47
Poleskie . . .	62,3	74,5	221,6	261,5	355,5	351,0	6,9	6,9	53	53	53	53	53	53	53	53
Okrąg Izby . . .	55,4	66,6	559,9	905,3	1.372,5	1.359,0	305	305	204	204	204	204	204	204	204	204

*) Zdolność wytwórcza przy pracy na jedną zmianę została przyjęta w wysokości 4,5 tys. m³ na jeden trak.

Zwiększył się nieco stan urządzeń technicznych, a zatem wzrosła, aczkolwiek nieznacznie, zdolność produkcyjna przemysłu tartaczego, szczególnie na Wileńszczyźnie, równocześnie jednak wykorzystanie tej zdolności poważnie zmalało, znowuż najbardziej w woj. wileńskim, gdzie powiększenie urządzenia technicznego zbiegło się z dużym spadkiem rozmiarów produkcji (vide tabl. V na str. 33).

Obroty materiałami tartymi w roku sprawozdawczym zmniejszyły się naogół dość wyraźnie, przyczem spadek nastąpił jedynie na odcinku eksportowym, gdy obroty na rynku wewnętrznym nawet nieco wzrosły. Silny spadek popytu na materiały eksportowe trwał w ciągu pierwszych miesięcy roku sprawozdawczego, ustępując dopiero na początku drugiego półrocza; zapotrzebowania eksportowe, które w tym czasie zaczęły napływać, były jednak już w znacznym stopniu spóźnione, gdyż przemysł, który częściowo z produkcji zrezygnował, częściowo zaś przestawił się na wyrób wymiarów krajowych, miał wobec tego silnie ograniczone możliwości pokrywania zamówień eksportowych. Nieco lepiej pod tym względem przedstawiała się sprawa eksportu materiałów tartych świerkowych — ze względu na możliwość przecierania ich dla celów eksportowych w późniejszej porze roku. W tym ciężkim dla eksportu materiałów tartych okresie, przed jeszcze większym spadkiem uchroniła ów wywóz kontynuowana w tym roku z powodzeniem akcja bezpośredniego eksportu drewna gwarantowanej marki wileńskiej, prowadzona przez Wileńską Sekcję Eksportową Materiałów Tartych pod patronatem Izby.

Niesłabnący zbyt na rynku wewnętrznym zrównoważył do pewnego stopnia spadek eksportu, tak że w ostatecznym wyniku tartaki zakończyły rok przeważnie bez zapasów materiałów tartych na składach.

Ceny materiałów eksportowych, słabe w ciągu całego roku, dopiero w samym jego końcu nieco się podniosły, natomiast ceny materiałów krajowych, które w ciągu całego roku miały tendencję mocną, w końcu roku doznały niewielkiej obniżki.

Rok sprawozdawczy zakończony został przez przemysł tartaczny pod znakiem pomyślniejszych horoskopów, szczególnie na odcinku eksportowym.

OLSZA I PRZEMYSŁ DYKTOWY.

OLSZA.

Sytuacja na rynku olszyny dyktowej kształtowała się w roku sprawozdawczym pod przemożnym wpływem silnie wzrastającego zapotrzebowania na ten surowiec ze strony krajowego przemysłu dyktowego, oraz ograniczonych możliwości pokrywania tego zapotrzebowania.

Już na początku roku sprawozdawczego krajowe fabryki dykt poczyniły znaczne zakupy olszyny, przyczem możność nabycia większych ilości osiągnięta została dzięki znacznemu podwyższeniu ceny, poważnemu obniżeniu wymagań technicznych oraz większemu wykorzystaniu dla dowozu surowca — drogi kolejowej, co łączyło się ze sprowadzaniem surowca ze znacznie dalszych, niż poprzednio, odległości. Znajduje to potwierdzenie w zestawieniu danych o przewozach kolejowych w komunikacji wewnętrznej w latach 1934 i 1935; zestawienie tego rodzaju dla olszyny stało się obecnie możliwe poraz pierwszy, gdyż od czasu wyodrębnienia olszyny w statystyce przewozów kolejowych, poraz pierwszy jesteśmy w posiadaniu danych za dwa lata (vide tabl. II na str. 37). Szczególne trudności w zdobywaniu surowca odczuwane były przez krajowy przemysł dyktowy w końcu roku sprawozdawczego wskutek wyjątkowo ciepłej zimy.

Eksport olszyny w roku sprawozdawczym znacznie się zmniejszył, co odnieść należy na rachunek nie tyle utrudnień wywozu, ile wpływu silnego popytu ze strony przemysłu krajowego. Ciekawem jest, że zezwolony do wywozu kontyngent niskocłowy został z trudem wykorzystany i to jedynie dzięki prolongowaniu terminu wywozu do końca roku oraz w drodze wykorzystania przez niektórych producentów i eksporterów tej prolongaty, udzielonej na wywóz olszyny cięcia 1934/35 r., także dla wywozu olszyny cięcia nowego.

Wywóz olszyny kierowany był, jak dotąd, w przeważającej części do 4 krajów środkowo-europejskich (Niemcy, Austria, Czechosłowacja, Szwajcaria), które celują w utrudnieniach dla importu dykt polskich (vide tabl. I na str. 36).

Kwestja wywozu olszyny, która oddawna stanowi chore miejsce polskiej polityki drzewnej, w roku sprawozdawczym, w obliczu wysokiego i stale wzrastającego zapotrzebowania na ten surowiec ze strony

(d. c. tekstu na str. 38)

Nadanie drzewa olszowego.

Tablica II.

Nadanie	Rok	Nadanie na P.K.P.	Nadanie na stacjach D.O K.P. Wilno	Liczby względne. Nadanie na P.K.P.=100
W komunikacji wewnętrznej	1934	59.316	28.945	49 %
	1935	103.822	43.306	42 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	175	150	—
Do portów	1934	33	33	100 %
	1935	288	27	9 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	873	82	—
Zagranicę	1934	2.433	1.864	77 %
	1935	7.955	6.465	81 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	327	347	—
Do portów i zagranicę	1934	2.466	1.897	77 %
	1935	8.243	6.492	79 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	334	342	—
Razem	1934	61.782	30.842	50 %
	1945	112.065	49.798	44 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	181	161	—

Wszystkie tablice dotyczące przewozów kolejowych — na podstawie danych, uzyskanych w Cent. Biurze Stat. Przewozów Min. Komunikacji.

Na podstawie danych G. U. S.

Eksport kłód olszowych z Polski.

Tablica I.

R O K	R a z e m			Do Niemiec		Do Czechosłowacji		Do Austrii		Do Szwajcarii		Do innych krajów	
	Tonn	Tys. zł.	Przebieg na war- tość w zlot.	Tonn	Liczby wzgl.	Tonn	Liczby wzgl.	Tonn	Liczby wzgl.	Tonn	Liczby wzgl.	Tonn	Liczby wzgl.
1934	27.420	2.189	80	1.097	4 %	17.079	62 %	3.915	14 %	4.293	16 %	1.036	4 %
1935	19.847	1.756	88	311	2 %	9.890	50 %	4.438	22 %	5.079	25 %	129	1 %
Wskaźnik 1934 r. = 100	72	80	—	28	—	58	—	113	—	118	—	12	—

przemysłu krajowego, bardzo wysokiego poziomu cen olszyny dyktowej, które, celem utrzymania konkurencyjności naszego przemysłu dyktowego, muszą być równoważone przez udzielanie premij wywozowych dla dykty — stała się zagadnieniem palącym, wymagającym szybkiego i zdecydowanego rozstrzygnięcia. (Kształtowanie się ceny kłoców olszowych — vide wykres na str. 45).

PRZEMYSŁ DYKTOWY.

W roku sprawozdawczym nastąpił dalszy rozrost aparatu produkcyjnego przemysłu dyktowego oraz jego ekspansji na rynkach zagranicznych i krajowych.

Ukończono budowę fabryki dykt w Połowie, która też została uruchomiona, rozpoczęto budowę nowej fabryki dykt w Wilnie; w budowie była nowa, bardzo znacznych rozmiarów — fabryka płyt w Mikaszewiczach, uruchomione zostały nowe działy produkcji w fabrykach już istniejących, w szczególności produkcja dykt krytych jedno—wzgl. dwustronnie eternitem. Szereg fabryk zainstalowało nowe maszyny, powiększając znacznie swą zdolność produkcyjną.

Równolegle z tem wzrosły: liczba czynnych w okręgu Izby fabryk dykt *), stan zatrudnienia, który dopiero w miesiącach najtrudniejszych pod względem zdobywania surowca wykazywał załamanie się, nieco poniżej poziomu roku poprzedniego (vide tabl. I na str. 40); zużycie drewna, przyczem w liczbach względnych najwięcej wzrosło zużycie sosny, która dla przemysłu dyktowego wydaje się być surowcem przyszłości (vide tabl. II na str. 41); zużycie materiałów klejowych, przyczem na odcinku kazeiny przewagę zyskało zaopatrywanie się ze źródeł krajowych (vide tabl. III na str. 42); wreszcie produkcja dykt, przyczem szczególnie intensywny wzrost wykazała produkcja dykt suchoklejonych (vide tabl. IV na str. 43).

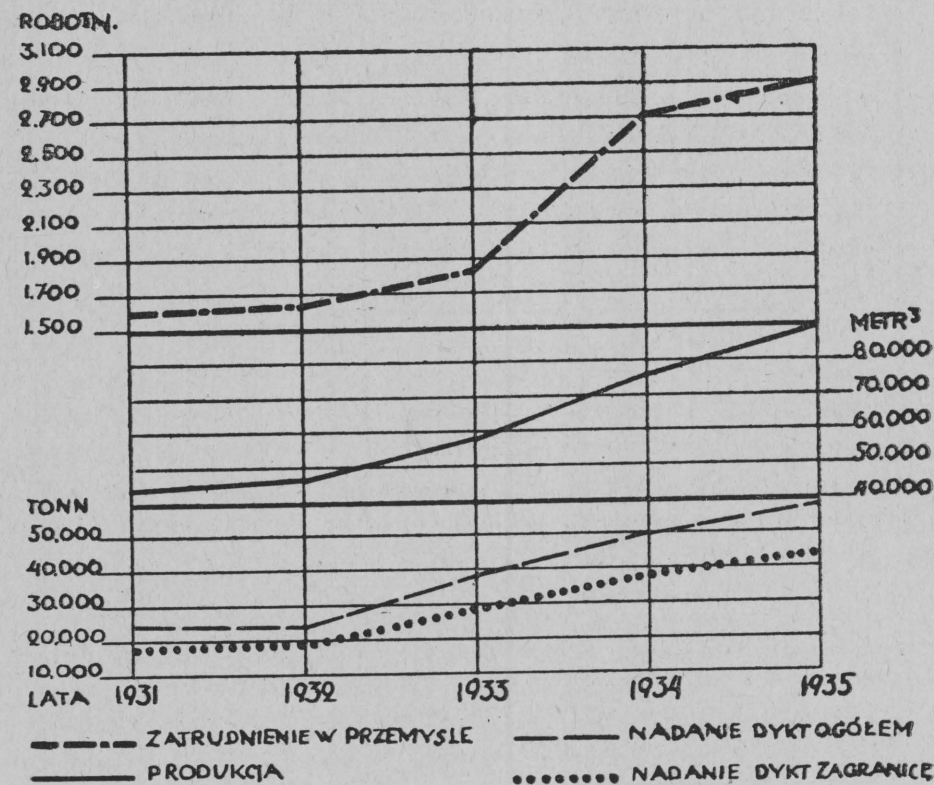
Obroty dyktą charakteryzuje tabl. V na str. 44, zestawiona na podstawie danych statystyki kolejowej.

*) Ilość czynnych fabryk dykt wynosiła w 1934 r.: styczeń, luty, marzec, lipiec, październik, listopad — po 10, czerwiec — 8, pozostałe mies. — po 11; 1935 r.: lip., sier., paźdz. — po 11, grudz. — 13, inne mies. — po 12.

Tablica ta wykazuje ogólny wzrost obrotów dyktą, przyczem wzrost ten dla okręgu Izby jest nieco słabszy, niż dla całego kraju, co prawdopodobnie jest skutkiem uruchomienia w Bydgoszczy nowej fabryki przez Lasy Państwowe. Zgodnie z danymi tej tablicy wzrost obrotów w kraju był w całej Polsce mniejszy, niż wzrost eksportu (na terenie Izby odwrotnie), przyczem rynek krajowy żądał przeważnie gatunków tanich.

Sytuację w przemyśle dyktowym ilustruje poniższy wykres:

Przemysł dyktowy w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Zatrudnienie i produkcja — dane ankietowe Izby, nadanie na kolejach — dane Centr. Biura Stat. Przewozów Min. Komunikacji.

Eksport w dalszym ciągu stanowił około 70% produkcji, kierowany był do 24 krajów europejskich i 36 pozaeuropejskich.

Stan zatrudnienia w fabrykach dykt w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.
(Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

Dane ankiety Izby.

Tablica I.

Miesiące	Woj. wileńskie i nowo- gródzkie	Woj. biało- stoc- kie	Woj. poleskie	Okrąg Izby		
				1934 r.	1935 r.	
				Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	
Styczeń . . .	228	1.263	925	2.444	2.416	91
Luty	237	1.283	1.484	2.663	3.004	113
Marzec	136	1.244	1.482	2.604	2.862	110
Kwiecień . . .	244	1.236	1.517	2.661	2.997	113
Maj	245	1.241	1.517	2.715	3.003	111
Czerwiec . . .	218	1.251	1.510	2.757	2.987	108
Lipiec	117	1.273	1.519	2.742	2.909	106
Sierpień . . .	129	1.282	1.536	2.798	2.947	105
Wrzesień . . .	232	1.284	1.566	2.632	3.128	121
Październik . .	275	696	1.567	2.774	2.538	91
Listopad . . .	431	1.233	1.594	2.710	3.258	120
Grudzień . . .	430	685	1.576	2.771	2.621	97

Uwaga: W powyższej tablicy i następnych nie uwzględniono państwowej fabryki dykt w Białymstoku.

Natężenie walki konkurencyjnej na rynkach odbiorczych było w roku 1935 większe, niż w roku poprzednim, co zostało spowodowane zwiększeniem eksportu głównych krajów eksportujących, jak Rosja, Finlandja i Łotwa. Udział polskiego wywozu w światowym eksporcie dykt wzrósł z 9,7% w r. 1934 do 11,3% w r. 1935. Polska w dalszym ciągu zajmuje trzecie miejsce w rzędzie światowych eksporterów dykt po Rosji i Finlandji. Wzrost absolutny eksportu w roku 1935 w znacznym stopniu przypisać należy: po pierwsze wzrostowi wywozu do Anglii, a po drugie wzrostowi wywozu do krajów pozaeuropejskich, przy jednoczesnym kurczeniu się eksportu do krajów europejskich, jak Austria, Czechosłowacja, Danja, Szwajcaria, co miało

(d. c. tekstu na str. 44)

Zużycie drewna i fornieru w fabrykach dykt w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.

Dane ankiety Izby.

Tablica II.

Wyszczególnienie	Woj. wileńskie i nowogrodzkie		Woj. białostockie		Woj. poleskie		Okrąg Izby			
	1934 r.		1934 r.		1934 r.		1934 r.		1935 r.	
	Liczby absolutne	Udział % wy	Liczby absolutne	Udział % wy	Liczby absolutne	Udział % wy	Liczby absolutne	Udział % wy	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100
I. Drewno . . . m ³	13.054	13.314	56.786	71.753	133.118	134.234	203.758	100,0	219.301	108
w tem: olsza . . "	7.323	8.564	44.075	56.890	128.859	127.522	180.257	88,5	192.976	107
brzoza . . . "	5.731	4.750	10.367	13.056	1.636	1.718	17.734	8,7	19.524	110
sosna . . . "	—	—	533	919	1.719	3.593	2.252	1,1	4.512	200
dąb . . . . "	—	—	990	228	754	387	1.744	0,9	615	35
jesion . . . "	—	—	—	—	913	648	913	0,4	648	71
inne . . . . "	—	—	821	660	37	366	858	0,4	1.026	120
II. Fornier . . . m ²	—	—	11.000	—	668.138	627.513	679.138	—	627.513	92

Wyszczególnienie	Woj. wileńskie i nowogródzkie		Woj. białostockie		Woj. poleskie		O k r ą g l z b y		
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100							
Dykty mokro-klejone . . .	3.097	3.449	16.753	24.374	45.005	50.164	64.855	77.987	120
Dykty suchoklejone . . .	—	—	1.631	2.594	5.621	6.540	7.252	9.134	126
Komplety skrzynkowe . . .	1.840	1.548	1.528	176	—	—	3.368	1.724	51
Formatki	—	—	148	—	—	—	148	—	0
Dykty lotnicze	—	—	—	302	—	—	—	302	—
Dykty wodoodporne . . .	—	—	—	25	—	—	—	25	—
R a z e m	4.937	4.997	20.060	27.471	50.626	56.704	75.623	89.172	118

Tablica IV.

Dane ankiety Izby.

W m.

Produkcja w fabrykach dykt w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.

Zużycie materiałów klejowych w fabrykach dykt w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.

W tonnach.

Dane ankiety Izby.

Tablica III.

Wyszczególnienie	Woj. wileńskie i nowogródzkie		Woj. białostockie		Woj. poleskie		O k r ą g i z b y		Wskaźnik 1934 r.=100
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	Liczby absolutne	Liczby absolutne	
I. Krajowe:									
a) albumina	—	—	12	13	63	72	75	85	113
b) kazeina	5	4	49	61	62	171	116	236	203
c) krew	302	427	1.658	1.256	1.380	1.632	3.340	3.315	99
d) kazeina surowa .	—	25	46	—	—	—	46	25	54
e) inne kleje . . .	78	—	—	—	—	45	78	45	58
II. Zagraniczne:									
a) albumina	—	—	—	43	349	362	349	405	116
b) kazeina	13	10	22	25	111	90	146	125	86

Nadanie fornierów i płyt klejonych (dykt).

W tonnach.

Tablica V.

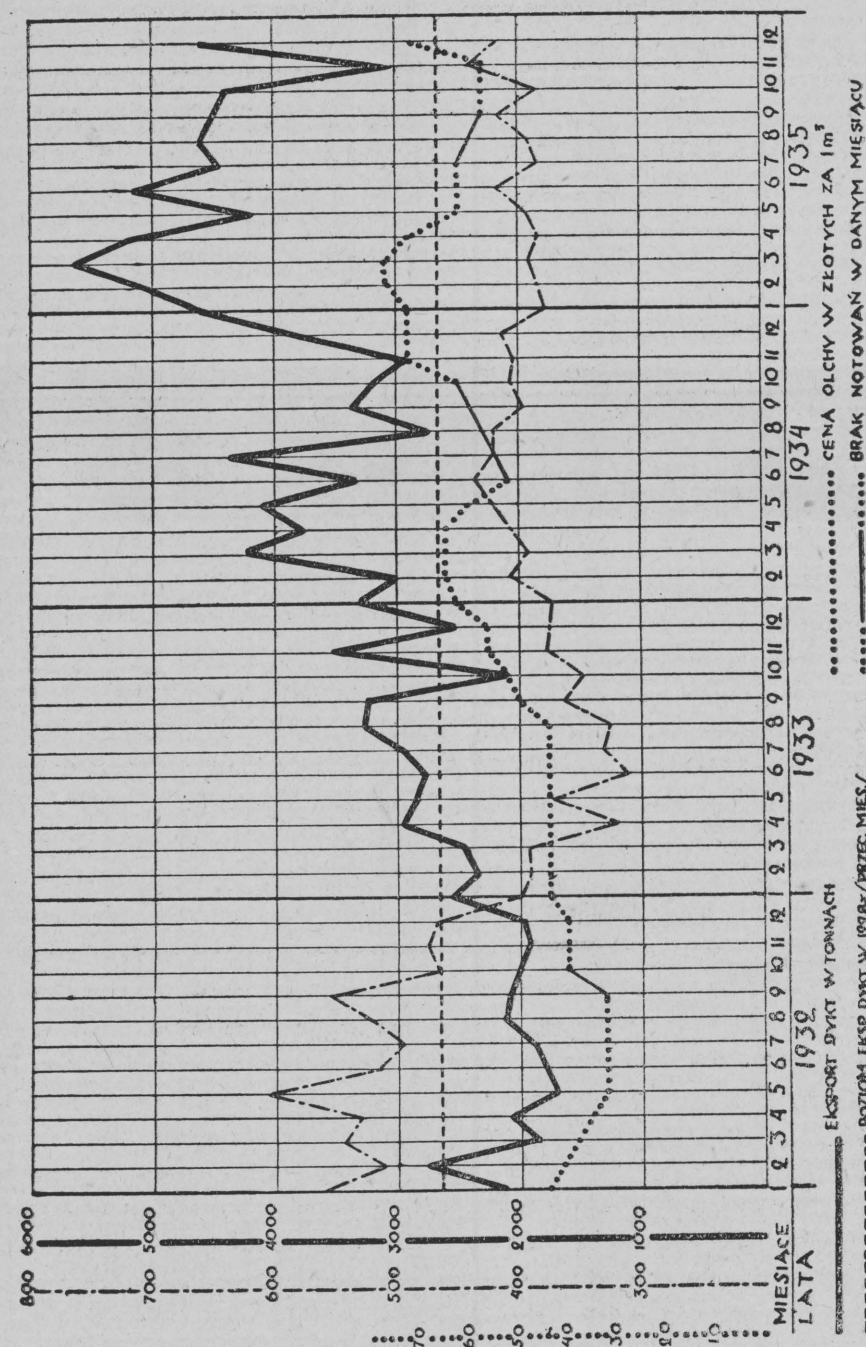
Rodzaje nadania:	Rok	Nadanie na P.K.P.	Nadanie na stacjach D. O. K. P. Wilno	Liczby względne. Nadanie na P.K.P. = 100
W komunikacji wewnętrznej	1934 r.	22.821	12.118	53 %
	1935 r.	25.851	14.445	56 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	113	119	—
Do portów	1934 r.	44.660	36.396	81 %
	1935 r.	57.242	41.802	73 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	128	115	—
Zagranicę	1934 r.	2.967	1.430	48 %
	1935 r.	1.422	888	62 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	48	62	—
Do portów i zagranicę	1934 r.	47.627	37.826	79 %
	1935 r.	58.664	42.690	73 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1933 r. = 100	123	113	—
Razem	1934 r.	70.448	49.944	71 %
	1935 r.	84.515	57.135	68 %
	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	120	114	—

miejsce poczęści naskutek reglamentacji importu polskich dykt do tych krajów, jak i naskutek wzrostu rodzimej produkcji dykt w tych krajach, zasilanej w poważnym stopniu polskim surowcem olszowym.

Rozwój eksportu dykt za szereg ostatnich lat ilustruje wykres na str. 45, reprodukujący wykres, dostarczony przez Związek Fabry-

Eksport dykt, cena dykt przy eksporcie, cena olchy.

(Eksport i cena dykt za r. 1932—1935 — reprodukcja wykresu Zw. Fabr. Dykt i Fornierów, a za r. 1928 (przeciętny poziom) — dane G. U. S.; cena olchy—notowania Izby za kłoce dyktowe eksportowe I klasy).

kantów Dykt i Fornierów w Polsce; w tymże wykresie podano, obok linii ilustrującej kształtowanie się cen eksportowych dykty — dla porównania również linię cen olszy, mianowicie kłoców eksportowych dyktowych I kl. według notowań Izby (przeciętna między ceną najniższą i najw. z danego mies.).

W ten sposób przemysł dyktowy wykazuje na wszystkich odcinkach szybki rozwój, któremu towarzyszy jednak niemniej szybkie wzrastanie piętrzących się przed ekspansją tego przemysłu trudności. Najistotniejsze spośród nich są związane z zabezpieczeniem tej gałęzi przemysłu niezbędnego jej surowca.

PAPIERÓWKA.

Rok 1935 przyniósł znaczne odprężenie ciężkiej sytuacji, jaka zapanowała w handlu papierówką w drugiej połowie 1934 r. w związku z wprowadzonymi w Niemczech restrykcjami dewizowymi. Wobec tego iż układ kompensacyjny polsko-niemiecki z dn. 11. XI. 1934, oparty na zasadzie równowagi eksportu i importu, nie przyczynił się do upłynnienia zamrożonych w Niemczech kapitałów i nie mógł zapewnić eksporterom polskim otrzymania należności za nowe dostawy, eksport w ciągu ostatnich miesięcy tego roku faktycznie zamarł. Taki stan rzeczy zmusił koncerny pruskie, opierające produkcję swą w znacznym stopniu na surowcu z terenu Wschodniej Polski i zagrożone jego brakiem, do szukania dróg dla zapewnienia sobie dewiz na jego nabycie. Wobec tego, iż starania te odniosły skutek, z początkiem roku sprawozdawczego eksport znacznie się ożywił. Dzięki poważnemu rozwojowi przemysłu chemicznego w Niemczech, rynek ten wykazywał wielką chłonność, zapotrzebowanie zaś ze strony tego rynku, przy możliwości jego pokrycia gotówką, zaważyło, jak i w latach poprzednich, decydująco na sytuacji eksportowej w dziedzinie papierówki. Pomyślny stan rzeczy utrzymywał się w ciągu 3-ch pierwszych kwartałów roku sprawozdawczego i dopiero trudności dewizowe, które znów na jesieni wystąpiły, oraz zmiany, jakie zaszły w związku z zawarciem układu polsko-niemieckiego z 4-go listopada 1935, ponownie eksport ten pod koniec roku zahamowały.

Ze względu na wagę, jaką dla handlu papierówką polską posiada rynek niemiecki, największy zresztą konsument tego surowca w Europie, podajemy niżej w tab. I zestawienie importu tego drewna do Niemiec w ciągu 2-ch ostatnich lat, wraz z wyszczególnieniem krajów, z których papierówka pochodziła.

Przywóz papierówki do Niemiec.

Źródło: „Papier-Zeitung“ Nr. 13/36.

Tablica I.

K r a j e	1934 r.	1935 r.		Udział %-wy w roku	
	tys. tonn		Wskaźnik 1934 r. = 100	1934	1935
Ogółem	3.018	2.822	94	100,0	100,0
w tem: Z.S.R.R.	1.282	1.417	111	42,5	50,2
Czechosłowacja . .	525	461	88	17,4	16,3
Finlandja	462	369	80	15,3	13,1
Polska	358	339	95	11,9	12,0
Łotwa	177	119	67	5,9	4,2
Litwa	121	3	2	4,0	0,1

Jak wynika z powyższego zestawienia, Niemcy, które w r. 1934 pochłonęły około 70% ogólnej masy papierówki, eksportowanej z różnych krajów europejskich, w r. 1935 nieznacznie tylko zmniejszyły ten import (o ca 6%), utrzymując go nadal na poziomie przekraczającym lata dobrej konjunktury (w r. 1929 import ten wynosił 2.534 tys. tonn).

Podana wyżej tablica ilustruje jednocześnie udział poszczególnych krajów, produkujących papierówkę, w imporcie niemieckim. Wykazuje ona, że na miejscu czołowym wśród importerów stoi nadal od r. 1930 Z. S. R. R., który zdołał w okresie sprawozdawczym pokryć przeszło połowę globalnego importu papierówki do Niemiec. Na dwóch dalszych miejscach — przed Polską — stoją, jak i w latach poprzednich, Czechosłowacja i Finlandja, przyczem udział %-owy obu

tych krajów w porównaniu z rokiem poprzednim nieco zmalał. Dotyczy to również i stojącej na 5-em miejscu Łotwy. Import z Litwy spadł niemal do zera (0,1%). Udział % wy Polski w imporcie papierówki do Niemiec, jak wynika z powyższego zestawienia, został w r. 1935 utrzymany, a nawet wykazał, nieznaczny zresztą, wzrost, natomiast w cyfrach absolutnych nie zdołał się utrzymać na poziomie z roku poprzedniego (339 tys. tonn wobec 358 tys. z r. 1934). Jak powiedziano wyżej, było to jedynie wynikiem trudności dewizowych, jakie w kwart. IV ponownie wystąpiły, zapotrzebowanie bowiem ze strony przemysłu niemieckiego przekraczało znacznie faktyczny import.

Ogólny eksport papierówki z Polski, tak z lasów państwowych, jak i prywatnych w latach 1934 i 1935 w zestawieniu z r. 1929 uwidoczniony jest w tabl. II.

Eksport papierówki z Polski.

Na podstawie danych G.U.S.

Tablica II.

R o k	I l o ś ć		W a r t o ś ć	
	tys. tonn	Wskaźnik : r. 1929=100	tys. zł.	Wskaźnik : r. 1929=100
1929	1.172	100	78.496	100
1934	352	30	11.275	14
1935	336	29	10.813	14
Wskaźnik dla r. 1935 : 1934 r. = 100	95	—	96	—

Jak wynika z przytoczonych cyfr, globalny eksport papierówki z Polski, licząc w tem wszelkie jej rodzaje, spadł w r. 1935 w stosunku do roku poprzedniego o 5%, w stosunku jednak do r. 1929 nie sięgał nawet 30% i wrócił mniej więcej do poziomu z r. 1933. Podane wyżej w tabl. I i II cyfry importu papierówki do Niemiec oraz eksportu jej z Polski w latach 1934 i 1935 wykazują pewną rozbieżność (import po stronie niemieckiej przewyższa eksport po stronie polskiej), rozbieżność ta może jednak tłumaczyć się tem, że dane te pochodzą

z różnych źródeł, rozmaicie klasyfikujących ten towar. Zachodzi możliwość, że źródła niemieckie, na których oparta jest tabl. I, obejmują tak papierówkę obrobioną, jak i dłużycę świerkowe na ten cel przeznaczone, podczas gdy G. U. S. uwzględnia jedynie drewno zadeklarowane jako „papierówka“. Istotnie, część drewna przeznaczonego dla przemysłu papierniczego w Niemczech, wychodzi z Polski spławem w postaci dłużyc.

Przewóz papierówki na P. K. P., z uwzględnieniem kierunków, wyszczególnionych w zał. III, umieszczonym w końcu niniejszego sprawozdania wykazuje w roku 1935 w komunikacji wewnętrznej dość duży spadek 22%, natomiast wywóz zagranicę (wykres na str. 55) utrzymuje się prawie na poziomie z r. poprzedniego (1% in minus). Spadek eksportu, stwierdzony przez G. U. S. (patrz tabl. II), przy niezmiennych nadaniach na P. K. P., przemawia za tem, że zmalała ilość drewna esportowanego drogą wodną (o znacznem skurczeniu się w r. 1935 spławu materiałów iglastych po Dźwinie, była mowa w rozdziale o komunikacji).

Załadunek papierówki na stacjach D. O. K. P. Wilno, w zestawieniu z ogólnem nadaniem jej na P. K. P., uwidoczniony jest w zał. III.

Nadanie papierówki na P.K.P. oraz na terenie D.O.K.P. Wilno.

Tablica III.

Rok	W komunikacji wewnętrznej			Do portów i zagranicę			R a z e m		
	na P.K.P. oprócz D.O.K.P. Wilno	z D. O. K. P. Wilno		na P.K.P. oprócz D.O.K.P. Wilno	z D. O. K. P. Wilno		na P.K.P. oprócz D.O.K.P. Wilno	z D. O. K. P. Wilno	
	tonny	Liczby względ. Nadanie na P.K.P. =100		tonny	Liczby względ. Nadanie na P.K.P. =100		tonny	Liczby względ. Nadanie na P.K.P. =100	
1934	171.652	121.190	41 %	216.491	114.635	35 %	388.143	235.825	38 %
1935	133.807	94.639	41 %	141.664	184.816	57 %	275.471	279.455	50 %
Wskaźnik 1934 r.=100	78	78	—	65	161	—	71	119	—

Jak wykazuje wspomniany załącznik, w komunikacji wewnętrznej — przewozy na P. K. P. oraz na terenie Dyrekcji Wileńskiej cechuje spadek zupełnie równoległy: w obu wypadkach wskaźnik r. 1935 (przy podstawie r. 1934 = 100) wynosi w stosunku do roku poprzedniego — 78, natomiast w nadaniach do portów i zagranicę występuje znaczna rozbieżność na korzyść okręgu Izby. Podczas gdy załadunek papierówki na stacjach P. K. P., z wyjątkiem Stacyj Dyrekcji Wileńskiej, wykazuje w kierunku do portów i zagranicę spadek o 35% eksport z okręgu Izby nietylko nie maleje, lecz przeciwnie wzrasta z 114.635 tys. tonn w r. 1934 do 184.816 tys. tonn w okresie sprawozdawczym, czyli o przeszło 60%.

Wyjaśnienia tego zjawiska należy przypuszczalnie szukać w polityce dewizowej Niemiec, faworyzującej większe koncerny, w tej liczbie i kilka większych koncernów wschodnio-pruskich, opierających oddawna produkcję swą na surowcu z terenu Izby. Posiadając specjalny przydział dewiz, koncerny te mogły nabywać więcej surowca, niż inne zakłady niemieckie, czem właśnie można tłumaczyć wzmożony eksport papierówki z okręgu Izby, obsługującego wspomniane zakłady. Łącznie we wszystkich kierunkach, wywieziono w okresie sprawozdawczym z terenu Dyrekcji Wileńskiej (82% okręgu Izby) — 279.455 tonn papierówki, czyli więcej niż ze wszystkich pozostałych stacyj P. K. P. (275.471 tonn).

Cyfry podane w zał. III, obejmują cały załadunek papierówki na kolejach, t. j. materiału pochodzącego tak z lasów państwowych, jak i prywatnych. Eksport prywatny wraz z wyszczególnieniem krajów przeznaczenia oraz rodzajów papierówki, uwidoczniony jest w tab. IV, opartej na danych sekcji Eksportowych Wileńskiej i Warszawskiej; o ile chodzi o tę ostatnią — uwzględnione są tylko dane dla terytoriów należących do okręgu Izby P.-H. w Wilnie. Eksport ten, wynoszący w r. 1934 — 94.530 tonn, wzrósł w roku sprawozdawczym do 110.628 czyli o 17%. W sprawozdaniu za rok 1934, w tabl. V, ilustrującej eksport papierówki pochodzącej z handlu prywatnego, podany jest eksport za zaświadczeniami Wileńskiej Sekcji Eksportowej w wysokości 82.340. Wobec tego, iż zaświadczenia wywozowe zostały częściowo wymienione, eksport ten faktycznie wynosił 73.620 tonn, która to cyfra została wprowadzona do tablicy IV, na str. 51.

Eksport papierówki z okręgu Izby P.-H. w Wilnie w r. 1935 według kierunków i rodzajów.

W tonnach.

Tablica IV.

Z terenu Sekcji Ekspor- towej	Wywóz do:			Papierówka:			R A Z E M		
	Nie- miec	Łot- wy	Cze- cho- słowa- cji	Świer- kowa	Osi- kowa	So- sno- wa	1935 r.	1934 r.	Wskaź- nik dla 1935 r. 1934 r. = 100
							Liczby absolutne		
Wileńskiej . .	79.870	4.540	300	76.690	8.020	—	84.710	73.620	115
Warszawskiej .	24.738	—	1.180	18.413	3.380	4.125	25.918	20.910	124
Razem . .	104.680	4.540	1.480	95.103	11.400	4.125	110.628	94.530	117

Okrąg Sekcji Wileńskiej obejmuje woj. wileńskie oraz części woj. nowogródzkiego i białostockiego — do linii kolejowej Grajewo — Białystok — Baranowice — Stołpce. Dane dla Sekcji Warszawskiej dotyczą tylko miejscowości położonych w woj. białostockim, nowogródzkim i poleskim, objętych działalnością tej Sekcji.

Jak wykazuje powyższe zestawienie, wywóz papierówki sosnowej i osikowej był, w porównaniu ze świerkową, znikomym. Jeśli chodzi o kraje odbiorcze, to jedynie Niemcy importowały wszystkie 3 rodzaje papierówki, Czechosłowacja zaś — wyłącznie osikową. Pozatem eksportowano pewną ilość papierówki świerkowej do Szwajcarii i Łotwy, w tym ostatnim wypadku — faktycznie tranzytem do Niemiec.

Sytuacja na rynku wewnętrznym nie była w okresie sprawozdawczym pomyślna. Korzystając ze zwiększonych trudności w eksporcie, oraz ze znacznej ilości niesprzedanego towaru i zwiększonej na początku r. 1935 podaży, krajowy przemysł papierniczy zaostrzył jeszcze bardziej wymagania techniczne w stosunku do dostarczanego materiału. W rezultacie, coraz częściej zaczęły się powtarzać wypadki odrzucania przez fabryki mniejszych lub większych części otrzymanego towaru, co doprowadziło rentowność handlu papierówką na rynku krajowym do minimum. W związku z temi trudnościami, zanotowano wypadki żądania przez nadawców dokonywania brakowania w miejscu załadunku towaru. Żądania te były uwzględniane.

Ceny na papierówkę kształtowały się w okresie sprawozdawczym w sposób następujący: na początku roku wynosiły one przeciętnie

f-co wagon stacja załadowania na terenie woj. wileńskiego i nowogródzkiego 9—9,5 zł. za 1 mp. i doszły, dzięki stałej tendencji zwyżkowej w III kwartale, do 1035—11 zł. za 1 m. p. Nominalnie ceny utrzymały się na tym poziomie do końca roku, faktycznie jednak dzięki wyczerpaniu dewiz oraz w związku z nowym układem z Niemcami, który wszedł w życie z dn. 20 października, eksport został wstrzymany.

Zamrożone w Niemczech w r. 1934 należności za papierówkę zostały przeważnie w ciągu roku sprawozdawczego wypłacone.

OSIKA I PRZEMYSŁY NA NIEJ OPARTE.

OSIKA.

Zbyt osiki zapałczanej w roku sprawozdawczym doznał dalszego zmniejszenia i to zarówno na eksport, jak też dla przemysłu krajowego. Spadek zbytu na rynku wewnętrznym, stosunkowo nieznaczny, spowodowany został przez skurczenie się produkcji fabryki patyczków (drewienek) zapałczanych, podczas gdy zużycie osiki przez fabryki zapalek nawet nieco wzrosło.

Ilustruje to następująca tablica:

Zużycie i eksport osiki w Polsce w latach 1934 i 1935 (w m³).

Wyszczególnienie	1934 r.	1935 r.	Wskaźnik 1934 r. = 100
Zużycie	10.827	10.659	98
Eksport	14.662	12.457	85

W tablicy powyższej zużycie dotyczy fabryk zapalek i patyczków zapałczanych, a eksport podany został według G. U. S. (wskaźniki stosują się do r. 1935).

Jeśli chodzi o zbyt osiki zapałczanej z terenu okręgu Izby, to zmniejszenie było znacznie silniejsze.

Ceny osiki zapałczanej w roku sprawozdawczym pozornie pozostały bez zmian, efektywnie zaś uległy dalszemu obniżeniu wskutek dalszego zaostrzenia brakowania, i to zarówno przy dostawach dla fabryk krajowych, jak też na eksport.

Należy zaznaczyć, że już oddawna pod względem wymagań technicznych rynek eksportowy osiki zapałczanej składał się z dwóch od-

cinków: odcinka obsługiwanego przez szwedzki aparat zakupu, reprezentowany w Polsce przez firmę „Trak“, następnie zaś przez firmę gdańską „Norden“, oraz odcinka austriackiego i czechosłowackiego, obsługiwanego głównie przez eksporterów polskich, którzy fabrykom austriackim i czeskim dostarczali osiki przeważnie bezpośrednio. Na odcinku pierwszym wymagania techniczne były znacznie ostrzejsze. W ciągu ostatnich kilku lat fabryki austriackie i czeskie coraz mniej drewna nabywały bezpośrednio, zaś udział aparatu trustu w zakupach wzrastał i jednocześnie wzrastały wymagania techniczne. W roku sprawozdawczym te dwa równoległe procesy: likwidacji samodzielnych zakupów fabryk austriackich i czeskich oraz śrubowania w górę wymagań technicznych doznały dalszego pogłębienia.

PRZEMYSŁ ZAPALCZANY.

Sytuacja w przemyśle zapałczanym przedstawiała w roku sprawozdawczym, jak i poprzednio—smutny obraz niewyzyskania, a nawet

Przemysł zapałczany w okręgu Izby i w całej Polsce

Dane Sp. Akc. dla Ekspl. Mon. Zapałcz. w Polsce.

Wyszczególnienie	Ilość zużytego drewna zapałczanego w m ³ w roku		Liczba zatrudnionych robotników w roku		Produkcja (skrzyń à 5.000 pudełek w roku)		Sprzedaż w kraju	
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
Polska.	8.427	9.831	778	789	67.482	86.001	81.984	89.638
Wskaźnik dla r. 1935: 1934 r. = 100 . .	117		101		127		109	
Okrąg Izby P.H. w Wilnie	1.738	2.212	217	217	18.361	25.256	21.029	24.105*)
Wskaźnik dla r. 1935: 1934 r. = 100 . .	127		100		138		115	
Stosunek %-wy okręgu Izby do całej Polski	21	23	28	28	27	29	26	27

*) Wysyłka; sprzedaż skuteczną centrala w Warszawie.

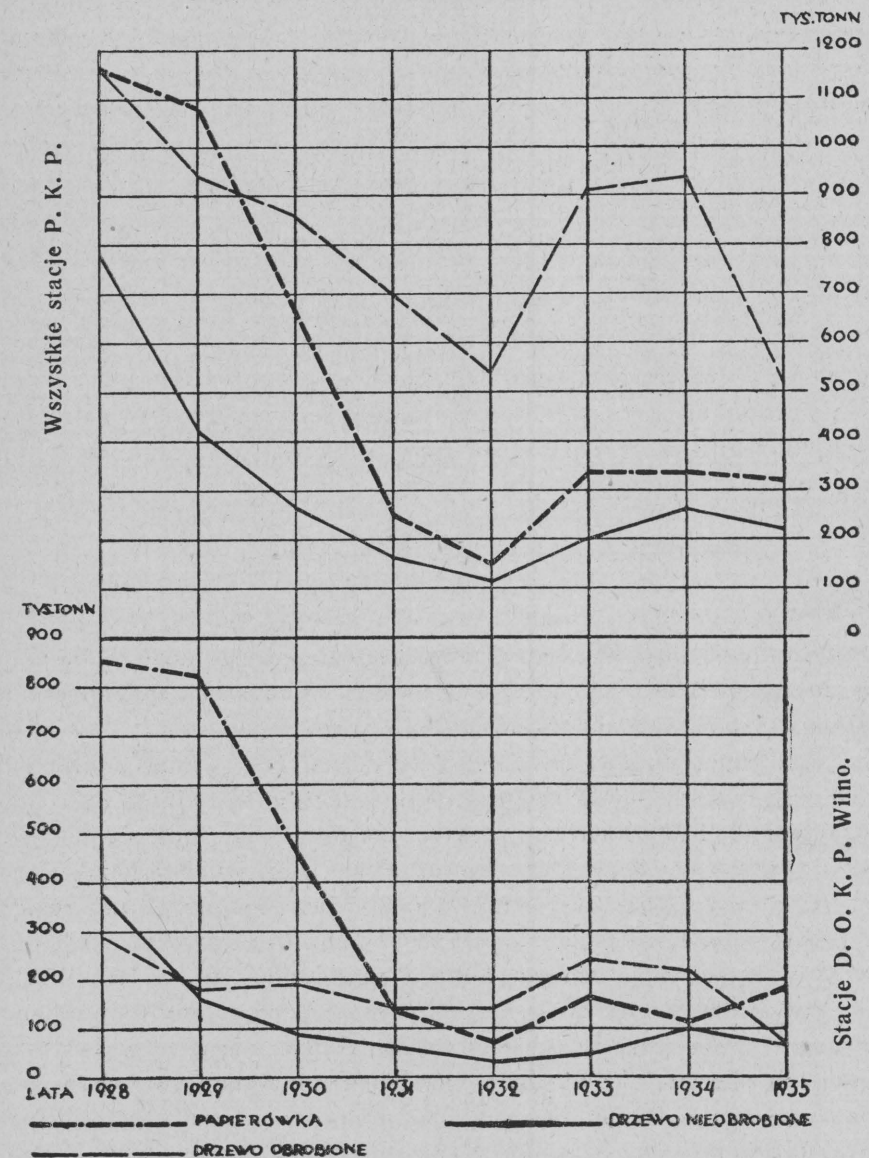
celowego marnowania możliwości produkcyjnych tej dziedziny gospodarstwa społecznego naszego kraju, naskutek jej całkowitego podporządkowania interesom międzynarodowego tworu holdingowego, realizującego w skali światowej swe odrębne, specyficzne cele, dla których osiągnięcia polskie źródła surowcowe, polski przemysł, polski rynek zbytu i t. p. stanowią tylko jedno z wielu narzędzi. W szczególności wszystkie wskaźniki sytuacji polskiego przemysłu zapalczanego (stan zatrudnienia, ilość zużytego surowca, produkcja, konsumpcja zapalek w kraju, eksport, a raczej całkowity jego brak i t. p.), nie zważając na pewną poprawę w roku sprawozdawczym, pozostawały na b. niskim poziomie, nie dając ponadto żadnej gwarancji, że przekroczyły już punkt najniższy w tym procesie.

Należy zauważyć, że w tej dziedzinie gospodarczej, w której wyłączony jest wszelki prawie automatyzm, zaś sytuacja kształtuje się pod wyłącznym wpływem monopolu, należącego do ekspozytury szwedzkiego trustu zapalczanego — Spółki Akcyjnej do Eksploatacji Monopolu Zapalczanego w Polsce, zmiany na lepsze nastąpić mogłyby jedynie naskutek energicznej interwencji czynników państwowych.

PRODUKCJA DREWNIENEK DO ZAPALEK.

Jednym z najbardziej jaskrawych przykładów dławienia przez szwedzki trust zapalczany sił produkcyjnych życia gospodarczego kraju, pozostaje nadal stan polskiej produkcji patyczków zapalczanych. Warsztaty tej gałęzi przemysłu, które naskutek rozszerzenia monopolu na produkcję i eksport półfabrykatów, dostały się do rąk trustu, pozostawały nadal unieruchomione. Jedyna placówka, której udało się utrzymać w ruchu, ograniczana przez trust co do rozmiarów produkcji, wyboru rynków zbytu (zakaz wywozu na rynki rentowniejsze) i t. p., chyliła się ku upadkowi. Działo się tak pomimo, że posiadamy nadmiar dobrego surowca, doskonałe warunki dla rozwoju produkcji, wykwalifikowanych fachowców, że istnieje duży popyt o rentownych cenach; nad tem wszystkim jednak góruje interes trustu szwedzkiego, któremu zależy właśnie na tem, by popyt ten, pochodzący z fabryk konkurencyjnych, nienależących do trustu, nie znajdował pokrycia, by w ten sposób fabrykom tym, przeważnie nieorganizowanym, a więc niemającym, podobnie jak trust szwedzki, szeroko rozbudowanego aparatu dla zakupu surowca — osikowego drewna zapalczanego, utrudnić także zaopatrywanie się w półfabrykat.

Nadanie na P. K. P. niektórych sortymentów drzewnych zagranicę.

PRZEMYSŁ PAPIERNICZY.

W przemyśle papierniczym okręgu Izby nie zanotowano w okresie sprawozdawczym jakichkolwiek głębszych zmian, ani natury strukturalnej, ani też konunkturalnej. Jak i w latach poprzednich branża ta była tu reprezentowana przede wszystkim przez fabryki tektury drzewnej w liczbie 7 (wszystkie na terytorjum woj. wileńskiego), 1 fabrykę kartonu, 2 fabryki papieru oraz 1 fabrykę masy drzewnej (artykuł ten wyrabiany jest zresztą również przez jedną z fabryk papieru). Z fabryk tektury — wszystkie, z wyjątkiem jednej, unieruchomionej jeszcze w r. 1931 — były czynne, nie wykorzystywały jednak w pełni swej zdolności produkcyjnej, a tylko w 70—80%.

Ogólna ilość wyprodukowanej w okręgu Izby tektury przedstawiała się na tle produkcji ogólnopolskiej w sposób następujący: (dane co do produkcji w całej Polsce — według sprawozdania związku Papierni Polskich, dane dla okręgu Izby — na podstawie ankiety Izby).

	1934 r.	1935 r.
Produkcja krajowa	18.961 t.	19.660 t.
„ okręgu Izby	9.271 „	8.801 „

Zestawienie powyższe wykazuje zatem pewien wzrost globalnej produkcji polskiej (o 3,7%), przy pewnym zmniejszeniu jej w okręgu Izby — o 5%. Udział produkcji tekturowni Wileńszczyzny w produkcji ogólnopolskiej stanowił przeto i w okresie sprawozdawczym poważny odsetek — 44,8%, mniejszy jednak nieco niż w roku poprzednim (48,9%). Na wyżej przytoczoną ilość 8.801 tonn składała się przede wszystkim tektura brązowa, w znacznie mniejszym zaś stopniu biała i szara. Produkcja fabryki kartonu nie jest przytoczoną cyfrą objęta. Z punktu widzenia techniki wykonania — przeważała znacznie, jak i w latach poprzednich, tektura ręczno-maszynowa, wyrabiana przez wszystkie tekturownie Wileńszczyzny, podczas gdy tekturę maszynową produkował tylko jeden zakład. Zmniejszenie ilościowe produkcji w okręgu Izby nie było wynikiem zmniejszonego zapotrzebowania na rynku, lecz prawdopodobnie było wywołane chęcią spieniężenia przede wszystkim zapasów pozostałych z ubiegłych lat.

Ogólna wartość tektury, wyprodukowanej w r. 1935 przez 16 tekturowni, czynnych w tym okresie w Polsce, wynosiła według danych

Związku Papierni Polskich — 7.083 tys. zł.; wobec wartości produkcji z roku poprzedniego — 6.583 tys. zł. wykazuje ona wzrost o 7,6%.

Wzrost wartości polskiej produkcji tektury o 7,6%, przy ilościowym jej wzroście o 3,7%, świadczy o pewnej poprawie cen, gdyż nie mogło go spowodować przestawienie wytwórczości na artykuły droższe.

Sprzedaż tektury, wyprodukowanej w okręgu Izby, utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego i wynosiła około 8.400 tonn (wartości około 3 milionów zł.), w ramach tych jednak nastąpiło pewne przesunięcie, gdyż sprzedaż tektury maszynowej nieco zmalała, ręczno-maszynowej zaś wzrosła o ca 5%. Sprzedaż była dokonywana wyłącznie na mocy kontyngentów przydzielonych poszczególnym fabrykom przez syndykat „Centrotektura“, do którego należą wszystkie tekturownie okręgu Izby. Od chwili powstania syndykatu, t. j. od r. 1934, dąży on do utorowania tekturze polskiej drogi na rynki zagraniczne i istotnie w okresie sprawozdawczym eksport tektury poczynił znaczne postępy, nie wychodząc jednak dotąd z fazy prób.

O ile jeszcze w r. 1933 jedynym konsumentem drzewnej tektury polskiej był rynek krajowy i eksport był niemal równy zeru, a i w r. 1934 uplasowano na rynkach zagranicznych również tylko 523 tonn, w roku sprawozdawczym ilość tę zwiększono do 1.248 tonn, z których na okrąg Izby przypada 544 tonn. — Wartość tektury drzewnej, eksportowanej przez „Centrotekturę“ w r. 1935 wynosiła 288 tys. zł., wobec 119 tys. zł. z r. 1934. Wzrost ilościowy eksportu wynosił przeto 139%, wartościowy zaś 142%. Eksport był kierowany tak na rynki zachodnie (Anglja), jak też na Bliski Wschód, do Syrii, Palestyny, Cypru i Egiptu.

Osiągnięcie takich rezultatów możliwe było, przy obecnych trudnościach eksportowych, jedynie dzięki uporządkowaniu branży i utworzeniu wymienionego już syndykatu „Centrotektura“, bowiem tylko przy braku konkurencji między producentami i jedynie przy wysiłku zbiorowym branża mogła wziąć na siebie ciężary, z którymi narazie eksport jest związany. Fabryki należące do syndykatu odczuwają jednak na rynku wewnętrznym konkurencję ze strony zakładów w liczbie 6, które do niego nie przystąpiły. Nie uczestnicząc w eksporcie i nie ponosząc na jego rzecz żadnych ciężarów, wspomniane ostatnio fabryki mogły sprzedawać wyroby swe na rynku krajowym po cenach niższych, niż zakłady zrzeszone.

Naskutek zliberalizowania polskiej polityki traktatowej, mamy do zanotowania w okresie sprawozdawczym znaczny wzrost importu papieru i tektury; obejmował on jednak, jeśli chodzi o tekturę, tylko gatunki konsumowane w niewielkich ilościach i w kraju niewyrabiane, względnie zaś w ilości, importowanej naskutek umowy handlowej z Finlandją.

Stan zatrudnienia oraz cena robocizny — pozostały niemal bez zmian.

W okresie sprawozdawczym rozpoczęto prace związane z budową nowej tekturowni w Michaliszkach w woj. wileńskim.

Dla fabryki kartonu konjunktura była w okresie sprawozdawczym pomyślna.

W produkcji papieru okrąg Izby w okresie sprawozdawczym nie uczestniczył, gdyż obie tutaj fabryki papieru, unieruchomione od szeregu lat, pozostały i w r. 1935 nieczynne, mimo dużych wysiłków Izby w kierunku ich uruchomienia, a w szczególności o zjednanie dla sprawy tej Syndykatu Papieru. Jedną z ostatnio wspomnianych papierni wyprodukowała tylko pewną ilość miazgi drzewnej, której produkcja ogólna, t. j. łącznie z masą, wyprodukowaną przez fabrykę wyłącznie na ten artykuł nastawioną, wynosiła w r. 1935, tak jak i w poprzednim — około 500 tonn.

PRZEMYSŁ TERPENTYNOWY.

W strukturze przemysłu terpentynowego nie zanotowano w okresie sprawozdawczym żadnych zmian. Energiczne wysiłki, czynione od początku roku w kierunku zorganizowania branży, w celu standaryzacji produkcji oraz uporządkowania handlu, tak na rynku krajowym, jak i zagranicznym — nie osiągnęły celu. Nie była to pierwsza próba tego rodzaju: analogiczne starania czynione już były kilkakrotnie wobec wzmagającej się z roku na rok na rynkach zagranicznych walki konkurencyjnej pomiędzy krajami produkującymi terpentynę, oraz konieczności zbiorowej walki o te rynki, kończyły się one jednak zawsze na niczym. Ostatnio w r. 1933 zorganizowana została spółdzielnia producentów p. n. „Terpsmol“, która jednak nie przystąpiła do pracy.

Taki sam los spotkał zaprojektowane w okresie sprawozdawczym „Zrzeszenie Przemysłu Terpentynowego“, pomimo, iż prace organizacyjne zostały posunięte bardzo daleko, z uchwaleniem statutu

włącznie, i pomimo energicznej akcji w tym kierunku najpoważniejszych firm. Przeszkodą, o którą rozbiły się wszystkie dotychczasowe wysiłki organizacyjne, było niezmiernie rozdrobnienie branży, które z roku na rok się pogłębia skutkiem powstawania nowych przedsiębiorstw. Branża terpentynowa reprezentowana jest w ogromnej większości przez przedsiębiorstwa drobne, nawykłe do najprymitywniejszych form handlu i z trudem dające się nagiąć do metod bardziej postępowych. W ostatnim jednak wypadku w sprawie zainicjowanego w okresie sprawozdawczym Zrzeszenia Przemysłu Terpentynowego pewną rolę odegrało także przeciągnięcie się sprawy legalizacji stowarzyszenia, gdyż nie pozwoliło ono przystąpić do realizacji jego zadań w ciągu przeszło pół roku i w rezultacie osiągnięte z wielkim trudem porozumienie rozchwiało się.

Naogół branża terpentynowa liczyła w okręgu Izby 258 przedsiębiorstw, przyczem najwięcej było ich na terenie województwa nowogródzkiego (92). W pozostałych województwach odpowiednie liczby wynosiły: w woj. wileńskim i białostockim — po 65 oraz na Polesiu — 36. Są to, z wyjątkiem 3-ch zakładów z woj. białostockiego, przedsiębiorstwa drobne, wykupujące świadectwa przemysłowe VII i VIII kat. Rozbudowa branży, zanotowana już w r. 1934, postępowała w okresie sprawozdawczym: z 237 w r. 1934 liczba przedsiębiorstw wzrosła do 258 w okresie sprawozdawczym.

Pod względem techniki produkcji nie zaszły żadne zmiany. W woj. białostockim reprezentowana była prawie wyłącznie produkcja piecowa, na Wileńszczyźnie i w Nowogródzynie — tak piecowa, jak i kotłowa, na Polesiu zaś przeważała znacznie kotłowa. Te dwa rodzaje produkcji były nastawione, jak i w latach poprzednich, na 2 różne rynki: terpentyna kotłowa była przeważnie w stanie surowym eksportowana zagranicę, piecowa zaś pochłaniały krajowe wytwórnie pasty do podłóg i t. p.

Najpoważniejszymi odbiorcami zagranicznymi terpentyny surowej były w okresie sprawozdawczym Austria, Anglja i Węgry. Eksport do Czechosłowacji znacznie spadł w związku z ogromnem zmniejszeniem konsumpcji terpentyny przez tamtejszy przemysł.

Wobec niezmiernego rozdrobnienia branży, o którym już była mowa, ani eksport terpentyny z okręgu Izby, ani też sprzedaż jej na rynku wewnętrznym nie daje się ująć w ścisłe cyfry. Można tu operować jedynie ogólnikowymi określeniami spadku lub też wzrostu, tak produkcji, jak i sprzedaży.

Wobec powstania przeszło 20-tu nowych zakładów, przy jednoczesnem wykorzystywaniu istniejących poprzednio, globalna ilość wyprodukowanej w 1935 r. terpentyny była o kilkanaście procent większa niż w roku poprzednim, sprzedaż zaś przewyższała zbył z roku 1934 o ca 30%. Dotyczy to jednak tylko terpentyny surowej (kotłowej), a tem samem eksportu, gdyż zapotrzebowanie na rynku krajowym było w okresie sprawozdawczym mniejsze, niż w r. 1934. Pod tym względem sytuacja przedstawiała się wręcz odwrotnie, niż w roku poprzednim, gdy była ona na odcinku handlu wewnętrznego znacznie lepsza, niż w eksporcie.

Cena terpentyny kotłowej wynosiła w r. 1935 franco wagon stacja załadowania na terenie woj. wileńskiego przeciętnie zł. 30—31 za 100 kg., była przeto niższa, niż w 1934 (34—35 zł. za 100 kg.). Na cenach krajowych odbijał się ujemnie brak organizacji branży. — Koszta robocizny wzrosły w okresie sprawozdawczym miejscami o 10—15%.

Niemniej pomyślna, niż w handlu terpentyną kotłową, była w r. 1935 sytuacja w handlu smołą. Smoła pozostawała nadal całkowicie niemal artykułem eksportowym, kierowanym via Gdańsk — przeważnie do Anglii. Według danych G. U. S. eksport smoły drzewnej w r. 1935 wynosił 105.283 q. wobec 74.365 q. w roku poprzednim, wykazywał zatem wzrost o blisko 42%. Cena smoły, sprzedawanej w cysternach, wynosiła franco wagon stacja załadowania w woj. wileńskim przeciętnie 8—9 zł. za 100 kg., utrzymała się przeto mniej więcej na poziomie roku poprzedniego.

Węgiel drzewny konsumowany był głównie na rynku krajowym, nieraz przez same terpentyniarnie, jako opał. Eksport węgla z okręgu Izby wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim dość znacznie i kierował się do Anglii, Węgier i Austrii.

PRZECIĘTNE CENY MATERJAŁÓW DRZEWNYCH W ROKU 1935
loco wagon stacja załadowania kolei normalnotorowych w województwach wileńskim i nowogródzkim.
Notowania Komitetu Cennikowego Drzewnego przy Izbie P.-H. w Wilnie.

W złotych.

N A Z W A T O W A R U	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
I. S O S N A												
a) Surowiec i sortymenty okragłe:												
1. Surowiec tartaczny w dłużycach i klocach od 18 cm. w cienkim końcu i wyżej loco tartak za 1 m ³	14—16 18—19*)	14—16 18—19*)	14—16 18—19*)	—	—	—	—	—	—	—	—	14—16 20—21*)
2. Bloki (odziomki):												
a) od 30 cm. i wyżej w cienk. końcu, przeciętna długość 6—6,5 m., przeciętna grubość 35—36 cm. za 1 m ³	45—48	45—48	45—48	45—48	45—48	45—48	—	—	45—50	45—50	55—62	55—62
b) od 25—29 cm. w cienk. końcu, przecięt. dług. 5—5,5 m. za 1 m ³	35—38	35—36	35—36	35—36	35—36	35—36	—	—	35—40	35—40	44—50	44—50
c) bloki króciaki (pony) od 3-ch m. dług., przeciętnie 4½ m. za 1 m ³	35—38	36—39	35—36	35—36	35—36	35—36	—	—	35—40	35—40	35—40	44—50
3. Kopalniaki za 1 m ³	—	—	—	—	—	—	10,0—10,5	10,0—10,5	10,0—10,5	10,0—10,5	10,0—10,5	10,0—10,5
4. Słupy telegraficzne:												
krajowe za 1 m ³	18—19	18—19	18—19	18—19	18—19	—	—	—	—	—	—	—
angielskie „ „ „	22	22—24	22—24	—	—	22—24	22—24	—	—	25—26	25—26	25—26
belgijskie „ „ „	20	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
francuskie „ „ „	20	20	20	—	—	20	—	—	—	—	—	—
niemieckie od 9—12 m. dług. i od 15—17 cm. w cien. końcu za 1 m ³	20—21	20—21	20—21	—	—	20	—	—	—	—	—	—
5. Opał szczapowy za 1 m. p.	7,0	7,0	7,0	7,5	7,5	7,5	7,5	8,0	8,0—9,0	9,0	9,0	9,0
b) Półfabrykaty:												
1. Bloki przetarte od 30 cm. w cienkim końcu za 1 m ³	—	—	—	—	—	—	70—75	70—75	70—75	70—75	70—75	—
2. Deski I kl. (3- i 4-stronnie bezszczepne):												
a) od ½" do 1" za 1 m ³	62	65	65	65	65	65	55—60	50—55	50—55	50—55	50—55	—
b) od ¾" do 2" „ „ „	72	75	75	75	75	70—75	65—70	65—70	65—70	65—70	65—70	—
„ II kl. za 1 m ³	—	—	—	—	—	—	—	—	50—55	50—55	50—55	—
3. Bale eksportowe spod piły (Sägefallend) za 1 m ³	—	—	—	33—35	33—35	—	—	—	—	—	—	37—39
4. Deski stolarskie krajowe w blokach za 1 m ³	60—65	—	—	55	55	—	—	55—60	55—60	55—60	55—60	—
„ „ obrzynane za 1 m ³	—	—	—	—	—	40	40	—	—	—	—	—
„ „ heblowane podłogowe za 1 m ³	36—38	40	40	40	40	40—42	40—42	40	38—40	38—40	38	38
„ „ „ ¾" — 1½" za 1 m ³	40—45	40—44	40—44	40—44	40—44	40—43	40—43	43	42—43	41—42	39—40	41—42
Szalówka ¾ za 1 m ³	—	—	—	33—35	33—35	38	36—38	38	34—35	33—35	33—35	30
Deski czysto obrzynane budowlane do ¾" za 1 m ³	33—35	33—35	33—35	—	—	—	—	32—35	32—35	30—33	30—33	30—33
„ ½" calowe czysto obrzynane do 6" za 1 m ³	25	23	23	21—23	21—23	23	23—25	25	22—25	22—23	22—23	22—24
„ półczyste I gat. ¾" i 1" za 1 m ³	20—22	20—22	20—22	—	—	—	23—25	22—24	22—24	20—22	20—22	20—22
„ „ I gat. ¾" i 1½" za 1 m ³	26—28	26—28	26—28	—	—	—	25—26	25—26	25—26	25—26	25—26	25
„ „ półcalowe.	16—18	16—18	16—18	16	16	18	18	18—20	16—18	16—18	16—18	16—18

*) Ceny Dyrekcji Lasów Państwowych.

(d. c.)

N A Z W A T O W A R U	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
5. Materiały ciosane:												
Timbry za 1 stopę ³	0,70—0,75	—	—	—	—	0,75—0,80	0,75—0,80	0,75—0,80	—	—	—	—
Slipry redukc. 50/30/20 za 1 szt.	5,8	5,8—6,0	5,8—6,0	5,8—6,0	5,8—6,0	5,8—6,0	5,8—6,0	5,8—6,0	6,0—6,2	6,2	6,5	6,7
6. Łaty	33—34	33—34	33—34	33—34	33—24	33—34	33—34	33—34	33—34	33—34	33—34	33—34
II. Ś W I E R K												
a) Surowiec i sortymenty okrągłe:												
1. Surowiec tartaczany w dłużycach i kłocach od 20 cm. w cienk. końcu loco tartak za 1 m ³	11—12	11—13	11—13	10—12	10—12	10—12	10—11	10—11	10—11	11—12	11—12	12—13,5
2. Papierówka okrągła okorowana za 1 mp. (parytet Wilno) I kl. . . .	8,5—9,0	9,0—9,5	9,0—9,5	9,5—10,0	9,5—10,0	10,0	10,0—10,5	10,5—11,5	10,0—11,0	10,0—11,0	10,0—11,0	10,0—11,0
b) Półfabrykaty.												
1. Bale eksportowe angielskie (Sägefallend) za 1 m ³	—	—	—	28—29	28—29	26—28	25—27	25—27	—	—	—	31—32
2. Deski eksportowe angielskie 7/8", 3/4", 1" i 5/4" do 8" za 1 m ³ . .	—	—	—	24—25	24—25	23—24	22—23	23	—	—	—	25—27
III. O L C H A												
1. Kłocce eksportowe dyktowe I kl. za 1 m ³	70—75	75—80	75—80	70—75	60—65	60—65	—	—	55—60	55—60	55—60	70—75
„ dyktowe II kl. (krajowe) za 1 m ³	35—40	35—40	35—40	40—45	35—40	35—40	—	—	40—45	40—45	40—45	40—45
„ tartaczne za 1 m ³	20	—	—	20—25	20—25	—	—	—	—	—	—	20
2. Opał za 1 m. p. (parytet Wilno)	—	7,0	7,0	7,5	7,5	7,5	8,0	8,5	8,0—9,0	8,0—9,0	8,0—9,0	8,0—9,0
IV. O S I K A												
1. Kłocce eksportowe zapałczane I kl. za 1 m ³	46	46	46	46	44	—	—	—	—	—	—	45
2. „ zapałczane II kl. (krajowe) za 1 m ³	—	27—30	27—30	27—30	27—30	—	—	—	—	—	—	28—32
V. B R Z O Z A												
1. Kłocce eksportowe I kl. za 1 m ³	—	50—55	50—55	40	40	50	—	—	40—45	40—45	40—45	40—45
„ „ II kl. za 1 m ³	—	28—35	28—35	25	25	27—23	—	—	30—35	30—35	30—35	30—35
2. Opał za 1 m p. (parytet Wilno)	—	7,5	7,5	7,5—8,0	7,5—8,0	7,5—8,0	8,0—8,5	9,0—9,5	9,0—9,5	9,0—9,5	9,0—9,5	9,0—9,5
VI. D A B												
1. Bloki dębowe 30—39 cm. grub. za 1 m ³	55—60	55—60	55—60	55—60	55—60	55—60	55—60	55—60	55—60	—	—	—
„ „ 40 cm. grub. i wyż. za 1 m ³	60—65	60—65	60—65	60—65	60—65	60—65	60—65	60—65	80 *)	80	80	80
2. Kłocce dębowe tartaczne za 1 m ³	20—25	20—25	20—25	20—28	20—28	20—28	20—25	25—28	25—28	25—28	25—28	25—28
3. Opał szczapowy (parytet Wilno)	—	—	—	—	—	—	—	—	9,5—10,0	9,5—10,0	9,5—10,0	9,5—10,0

*) Bez skaz.

W tablicy uwzględnione są tylko ważniejsze sortymenty.

HANDEL ZBOŻEM I PRZEMYSŁ ROLNY.

HANDEL ZIEMIOPŁODAMI (OPRÓCZ LNU).

Zanotowany w r. 1934 przyrost ilościowy firm handlujących ziemiopłodami—w roku sprawozdawczym wykazał dalszy postęp: podczas gdy w r. 1933 wykupiono 1.269 świadectw przemysłowych, a w r. 1934 — 1.467 świadectw, to w r. 1935 ilość firm omawianej branży wzrosła do liczby 1.768. Trzeba przytem zaznaczyć, iż największe zmiany w stanie liczebnym firm w r. 1935 w stosunku do r. 1934, zaszły w grupie przedsiębiorstw, wykupujących niższe kategorie świadectw przemysłowych. Zanotowane zagęszczenie sieci punktów drobnego skupu ziemiopłodów w okręgu Izby niewątpliwie pozostawało w bliskim związku ze wzmożoną podażą zbóż chlebowych, które dobrze urodziły w sezonie 1934/35 r. i dość obficie zasilaly rynki lokalne także w r. 1935.

Sytuacja gospodarcza tej branży wobec dobrego zaopatrzenia rynków w zboże, pochodzące ze zbioru w r. 1934/35, w okresie przed nowymi zbiorami kształtowała się naogół pomyślnie. Trzeba zaznaczyć, iż z wyjątkiem pszenicy, dowożonej spoza okręgu Izby, na odcińku innych ziemiopłodów istniała w tym czasie pełna samowystarczalność. Nie pozostało to oczywiście bez wpływu na stan obrotów, które wykazywały znaczniejszą ruchliwość i wzrost. Intensywny rozwój transakcyj ziemiopłodami w r. 1935 w porównaniu z r. 1934, stwierdzają obroty na Gieldzie Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie (vide tabl. III).

Obroty zbożem przed nowymi zbiorami odbywały się przeważnie na rynku wewnętrznym, w szczególności silniejsze natężenie obrotów zanotowano w czasie siewnym, gdy wzmożło się zapotrzebowanie na zboże, przeznaczone na zasiewy jare. Ponadto na intensywność obrotów wpłynęły w tym czasie dostawy zbóż, a także ziemniaków dla

(d. c. tekstu na str. 66).

Województwa	P s z e n i c a		Z y t o		J ę c z m i e ń		O w i e s	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
	tys. ha	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. ha	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. ha	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. ha	Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie . . .	23,2	102	298,5	101	61,3	99	136,0	102
Białostockie . .	75,5	99	450,3	102	64,7	99	188,7	101
Nowogródzkie .	24,2	102	270,1	102	62,4	103	121,4	102
Poleskie	22,8	108	283,0	100	33,8	109	80,6	110
Okrąg Izby . .	145,7	101	1.301,9	101	222,2	101	526,7	103
Polska	1.774,4	99	5.675,1	102	1.191,2	102	2.212,1	101

Powierzchnia zasiewów głównych zbóż w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w całej Polsce.
Na podstawie danych G. U. S. Tablica I.

Zbiory głównych pszenic w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w całej Polsce.
Na podstawie danych G. U. S. Tablica II.

Województwa	P s z e n i c a		Z y t o		J ę c z m i e ń		O w i e s	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
	tys. kwintali	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. kwintali	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. kwintali	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. kwintali	Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie . . .	208	162	2.751	2.323	84	96	1.113	106
Białostockie . .	836	705	4.809	4.622	96	96	1.892	99
Nowogródzkie .	253	213	2.947	2.737	93	96	1.302	109
Poleskie	240	217	3.072	2.952	96	96	815	113
Okrąg Izby . .	1.537	1.297	13.579	12.634	93	93	5.122	105
Polska	20.804	20.108	64.640	66.170	102	102	25.507	102

powodzian w Małopolsce i dla północnych powiatów woj. wileńskiego — na zapomogi w naturze, udzielane biedniejszej ludności rolniczej przez władze administracyjne.

Nadwyżki zbóż ujawniły się na rynku jedynie w pierwszym kwartale roku sprawozdawczego i były wywożone zagranicę. Przedmiotem eksportu było żyto, jęczmień, peluszką i łubin oraz, w mniejszym stopniu, owies i groch. Ziemniaki strączkowe wywożono do Czechosłowacji, natomiast zboża via Gdańsk dla dalszego eksportu morskiego do różnych krajów zachodniej Europy.

Ceny wymienionych ziemniaków ze względu na ich obfitą podaż na rynku, w porównaniu z tymże okresem 1934 r. były trochę niższe, lecz nie wykazywały większych wahań z wyjątkiem nieco wzmocnionej tendencji, zanotowanej dopiero na przednówku.

Zachęcone dobrymi wynikami urodzaju zbóż i nieco lepszą, w porównaniu z kilkoma latami poprzednimi, koniunkturą zbytu, rolnictwo okręgu Izby powiększyło nieco powierzchnię zasiewów zbóż dla pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa, w stosunku do obszaru zajętego pod uprawę tych zbóż w r. 1934.

Z tablicy I na str. 64 widzimy, iż największe przyrosty obszarów uprawy zanotowano w woj. poleskim, co jest dla wym. terenu zjawiskiem wysoce pożądanym.

Nowe zbiory zbóż, pomimo zwiększonej powierzchni zasiewów w sezonie 1935/36, zawiodły pokładane nadzieje i, z wyjątkiem owsa, wypadły znacznie gorzej, niż w r. 1934/35. Otrzymane plony przedstawiały się niekorzystnie, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym, naskutek niepomysłnych warunków atmosferycznych w okresie wegetacji.

Wyniki zbiorów wywarły oczywiście swój wpływ na sytuację gospodarczą w handlu ziemniakami. Jednakże na początku podaż zbóż była bardzo znaczna, albowiem rolnicy usiłowali sprzedać pewne większe partje zbóż w celu uzyskania gotówki na opłacenie zaległych należności podatkowych na rzecz państwa i samorządów. W tym to czasie powstały większe nadwyżki zbóż na rynku, zasilanych obfitami dowozami. Równocześnie ze zwiększoną podażą, w pierwszej chwili po nowych zbiorach nastąpiła zniżka cen, którą zahamowały następnie zakupy wojskowe, uruchomione jednak dopiero w końcu III kwartału roku sprawozdawczego. Trzeba przytem zaznaczyć,

(c. d. tekstu na str. 69).

Obroty płodami rolnymi (prócz lnu) na Giełdzie Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie w latach 1934 i 1935.

Tablica III.

Nazwa towaru	Ilość w tonnach			Wartość w tys. złotych				
	1934 r.		1935 r.	1934 r.		1935 r.		
	Liczby absolutne	Wskaż- nik 1934 r. = 100	Liczby abso- lutne	Udział %-wy	Liczby abso- lutne	Udział %-wy	Wskaż- nik 1934 r. = 100	
Żyto	25.832	36.891	143	3.579	40,0	4.619	29,1	129
Pszenica . . .	1.234	2.767	224	225	2,5	462	2,9	205
Jęczmień . . .	6.329	9.519	150	939	10,5	1.407	8,9	250
Owies	21.089	41.626	197	2.836	31,7	5.676	35,7	200
Gryka	1.763	1.906	108	334	3,7	293	1,8	88
Groch	701	2.687	383	147	1,6	547	3,4	372
Ziemniaki . .	5.047	13.466	267	179	2,0	345	2,2	193
Koniczyna . .	37	547	1.478	43	0,6	604	3,8	1.405
Seradela . . .	187	213	114	21	0,3	23	0,2	110
Peluszka . . .	522	1.720	330	100	1,1	416	2,6	416
Łubin	2.083	4.831	232	128	1,4	365	2,3	285
Wyka	1.381	3.183	230	259	2,9	716	4,5	276
Rzepak	303	257	85	110	1,2	86	0,5	78
Inne	129	4.052	3.141	41	1,5	321	2,1	783
Razem . .	66.637	123.665	186	8.941	100,0	15.880	100,0	178

iz P. Z. P. Z. w omawianym czasie nie interwenjowały. Również nie wywarł żadnego wpływu na powstrzymanie nadmiaru podaży rejestrowy zastaw zboża, a na zmniejszenie nadwyżek zbóż wpłynął w poważniejszej mierze jedynie eksport, wspierany premjami wywozowymi, o ile chodzi o zboża, strączkowe, nasiona i t. p.

Eksport zbóż i strączkowych w omawianym czasie odznaczał się specjalnemżywieniem, które obok stosowanych premij, zdaniem fachowców, należy w pierwszym rzędzie przypisać światowej sytuacji polityczno-gospodarczej, jaka wytworzyła się na tle wojny włosko-abisyńskiej oraz związanym z tą sytuacją tendencjom na rynkach międzynarodowych — do gromadzenia zapasów zbóż i innych podstawowych środków spożywczych.

Eksport zbóż i strączkowych, podobnie jak w pierwszej połowie roku sprawozdawczego, kierował się do tych samych krajów, przy czem stosunkowo znaczną rolę, jako pośrednik przy dalszym reeks porcie, odegrał Gdańsk.

Obroty ziemiopłodami na Giełdzie Zboż.-Tow. w Wilnie odtwa rza zamieszczone na str. 67 zestawienie obrotów giełdowych, które obejmują przeważającą większość krajowych transakcyj ziemiopłoda mi, zawartych na terenie okręgu Izby w r. 1935.

Co się tyczy cen zbóż, notowanych w okresie po nowych zbiorach, to, jak wynika z tabl. IV, zamieszczonej na str. 68, po niższości, obserwowanej zaraz po zbiorach, wykazują one stopniowe wzmocnienie, przyczem zwłaszcza od drugiej połowy IV kwartału 1935 r. cechuje je mocna tendencja, tak iż niekiedy przekraczają poziom cen, notowanych w tym czasie w r. 1934.

PRZEMYSŁ MŁYNARSKI.

Jak wynika z danych katastru Izby, ilość młynów w jej okręgu wynosiła w r. 1935 — 2.221, podczas gdy w r. 1934 — 2.199 przedsiębiorstw, przyczem zwiększyła się liczba młynów IV kat. przem. z 8 na 10, V kat. z 34 na 38, VI kat. z 241 na 243 i VIII kat. z 1.176 na 1.192, natomiast ilość młynów VII kat. spadła z 740 na 738 zakładów (vide zał. I do sprawozdania).

Sytuacja gospodarcza przemysłu młynarskiego, zazwyczaj mocno uzależniona od stanu zaopatrzenia młynów w surowiec, w okresie przed nowymi zbiorami przedstawiała się naogół pomyślnie. Wobec dobrego

Przeciętne ceny zbóż.
Loco Wilno, w złotych za 100 kg.

Tablica IV.

Miesiące	Zyto I standart		Zyto II standart		Pszennica I standart		Pszennica II standart		Jęczmień I standart (kaszany)		Jęczmień II standart (kaszany)		Owies I standart		Owies II standart	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Styczeń . . .	15,81	14,75	—	13,11	21,46	18,00	—	17,00	14,37	16,23	—	15,29	13,69	13,50	—	12,39
Luty	15,28	14,48	14,66	12,98	20,50	18,79	—	17,70	14,28	16,75	—	15,03	13,43	13,34	—	12,48
Marzec . . .	15,43	14,42	14,55	12,81	20,74	18,62	—	17,72	15,55	15,01	—	13,19	14,17	13,71	—	12,85
Kwiecień . .	14,81	13,72	13,90	12,85	19,70	18,16	—	17,66	15,28	15,43	—	14,25	14,07	13,81	—	12,93
Maj	13,90	14,07	12,72	13,40	17,77	18,36	—	17,82	14,46	15,19	—	14,37	13,25	14,95	—	14,01
Czerwiec . .	14,93	13,79	14,38	13,20	20,69	18,51	—	17,97	15,68	15,24	—	14,65	16,65	15,10	—	14,10
Lipiec	13,96	11,78	13,53	11,39	—	17,19	19,00	16,37	15,27	14,75	—	14,25	15,75	14,41	—	13,38
Sierpień . . .	16,17	11,49	15,04	11,02	18,71	17,61	—	16,59	15,46	—	—	—	15,34	13,72	—	12,72
Wrzesień . .	16,18	13,11	15,06	12,72	18,62	18,25	—	17,25	15,25	13,65	—	—	15,03	14,82	—	14,40
Październik .	15,78	13,50	14,39	13,06	18,53	18,25	17,97	17,25	15,66	14,27	14,25	13,38	15,44	15,67	14,37	14,99
Listopad . .	13,83	13,93	12,71	13,59	18,04	18,70	17,02	18,14	14,96	13,47	13,88	12,98	14,96	14,96	12,85	13,96
Grudzień . .	14,19	13,63	13,19	12,94	18,14	18,78	17,28	17,92	15,66	13,38	14,66	12,74	13,40	14,97	12,39	12,99

Dane Giełdy Zbożowo-Towarowej i Liniarskiej w Wilnie.

urodzaju w sezonie 1934/35, zaopatrzenie młynów w zboże było zadowalniające. Okoliczność ta miała niewątpliwie silny wpływ na stan zatrudnienia młynów, które w roku sprawozdawczym było znacznie większe, aniżeli w r. 1934. Odnosi się to zarówno do młynów handlowych, jak i gospodarczych, które znalazły się w omawianym okresie w korzystniejszych warunkach, aniżeli w tymże czasie r. ub.

Zakłady czynne i robotnicy przy produkcji w największych młynach okręgu Izby P.-H. w Wilnie w r. 1934 i 1935.

(Zakłady zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników).

Tablica 1.

MIESIĄCE	Zakłady czynne		Robotnicy przy produkcji		
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
			Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r. = 100
Styczeń	11	4	197	194	98
Luty	11	10	190	195	103
Marzec	10	10	173	197	114
Kwiecień	9	11	161	182	113
Maj	9	12	140	203	145
Czerwiec	9	12	158	203	128
Lipiec	11	12	175	198	113
Sierpień	11	12	173	202	117
Wrzesień	12	12	182	207	114
Październik	11	12	184	190	103
Listopad	12	11	201	167	83
Grudzień	12	12	190	193	102

Na podstawie danych G. U. S.

Trzeba jednakże zaznaczyć, iż młyny pszenne musiały, jak zwykle, opierać swoją produkcję na pszenicy dowiezionej z innych terenów.

(c. d. tekstu na str. 74).

Zatrudnienie w młynach, objętych ankietą Izby, w 1935 r.

A) Młyny handlowe i handlowo-gospodarcze.

Tablica IIa.

Województwa	Przedsiębiorstwa uwzględnione w opracowaniu	Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
		142	139	135	136	137	136	133	135	134	137	127	143
Wilńskie	23	277	280	291	309	338	332	308	337	359	363	373	352
Białostockie	62	144	140	143	144	143	141	140	138	141	142	141	152
Nowogrodzkie	25	179	182	183	185	199	196	192	188	200	191	201	201
Poleskie	26	742	741	752	774	817	805	773	798	834	833	842	848
1935 r.		693	668	701	717	735	718	700	707	732	727	736	732
1934 r.		680	700	701	682	623	641	620	630	676	711	720	731
Wskaźnik dla 1935 r. (1934 r. = 100)		102	95	100	105	118	112	113	112	108	102	102	100
Okręg Izby													

**Produkcja młynów, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie,
w latach 1934 i 1935.**

W tysiącach kwintali.

Tablica III.

A) Młyny handlowe i handlowo-gospodarcze.

Wyszczególnienie	Woj. wileńskie (22 przedsiębiorstwa)		Woj. białostockie (53 przedsiębiorstwa)		Woj. nowogródzkie (20 przedsiębiorstw)		Woj. poleskie (24 przedsiębiorstwa)		Okrąg Izby (119 przedsiębiorstw)	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Mąka pszenna . . .	35	23	100	108	18	22	19	24	173	178
„ żytnia	198	164	279	269	81	91	87	121	645	645
Kasza pszenna . . .	54	41	9	11	24	14	6	7	94	73
„ jęczmienna . . .	24	30	1	—	1	3	1	—	27	33
Otręby pszenne . .	15	7	27	39	7	7	5	7	54	60
„ żytnie	35	58	64	70	28	33	25	45	173	207
Inne gatunki	13	9	12	12	11	11	1	6	36	39
Ogólna produkcja .	394	332	492	509	170	181	144	210	1.202	1.235
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	84		103		106		146		103	
W tem:										
na r-k własny . .	292	207	311	341	62	94	77	127	744	770
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	71		110		152		165		103	
na r-k osób trzec.	102	125	181	168	108	87	67	83	458	465
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	123		93		81		124		102	

B) Młyny gospodarcze.

Województwa	Przedsiębiorstwa uwzględnione w opracowaniu	Ogólna produkcja			W tem wyprodukowano mąki		
		1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
		Liczby absol.	Wskaźnik 1934 r.=100		Liczby absol.	Wskaźnik 1934 r.=100	
Wileńskie	22	154	211	137	105	132	126
Białostockie . . .	36	166	167	100	138	131	95
Nowogródzkie . .	21	105	126	120	72	62	86
Poleskie	16	71	94	132	62	67	108
Okrąg Izby . . .	95	496	598	121	377	392	104

Zatrudnienie w młynach, objętych ankietą Izby, w 1935 r.

B) Młyny gospodarcze.

Tablica IIb.

W o j e w ó d z t w a	Przedsiębiorstwa uwzględnione w opracowa- niu	Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca												
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
		1935 r.												
Wileńskie	24	80	77	80	76	73	79	74	72	73	69	69	73	
Białostockie	51	119	117	123	99	108	110	100	111	101	112	121	113	
Nowogródzkie.	26	83	77	91	95	97	81	77	73	78	88	96	110	
Poleskie	21	41	44	45	45	43	48	44	44	42	44	45	46	
		1934 r.												
		95												
		122	323	315	339	315	321	318	295	300	304	313	331	342
		260	269	270	250	251	260	243	251	245	253	267	266	
		259	253	256	252	241	236	247	245	245	250	254	249	
		100	106	105	99	104	110	98	102	100	101	105	107	
		Wskaźnik dla 1935 r. (1934 r. = 100)												
		O k r ę g I z b y												

Po nowych zbiorach, wobec wzmożonej podaży zboża, jaką obserwowano od drugiej połowy sierpnia i mniej więcej do końca września, zaopatrzenie młynów było dostateczne, podobnie jak w pierwszym półroczu 1935 r., lecz już około połowy IV kwartału na rynku zarysowała się znacznie zmniejszona podaż zboża lokalnego i nawet zaszła potrzeba uzupełniania niedoborów zboża, np. w woj. wileńskim, zbożem z innych części okręgu, a także spoza okręgu Izby. Bezpośrednim powodem tego zjawiska był znacznie gorszy urodzaj zbóż w kampanii produkcyjnej 1935/36, aniżeli w sezonie 1934/35 r. W nieco lepszym położeniu znajdowały się pod tym względem jedynie młyny w woj. białostockim i poczęści w woj. poleskim. Pod wpływem zmniejszonej podaży, ceny zbóż w tym czasie kształtowały się dość wysoko w stosunku do cen produktów przemiału, co poważnie utrudniało przeprowadzenie kalkulacji kosztów produkcji młynów. Ponadto młyny musiały walczyć z konkurencją mąki przywożonej z innych dzielnic kraju, przedostającej się na teren okręgu Izby wskutek niskich kosztów transportu. W szczególności mąkę sprowadzał Fundusz Pracy, przeznaczając ją do rozdawania bezrobotnym.

Produkcja młynów handlowych i gospodarczych wykazała na ogół w okręgu Izby wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, jednakże z poważnymi odchyleniami dla poszczególnych terenów (spadek produkcji w młynach handlowych i handlowo-gospodarczych w woj. wileńskim, spadek produkcji mąki w młynach gospodarczych woj. białostockiego i nowogródzkiego przy wzroście produkcji kasz i innych wytworów w tych województwach).

Ogólną sytuację gospodarczą młynarstwa w roku 1935 po zbiorach można scharakteryzować w ten sposób, że nasutek niedoboru surowca i stosunkowo wysokich jego cen oraz wobec konkurencji produktów młynarskich, przywożonych spoza okręgu Izby, rentowność produkcji pogorszyła się. W znacznej mierze przyczynił się do tego także spadek wypłacalności głównych odbiorców mąki — piekarzy, co było powodem licznych strat poniesionych przez przemysł młynarski. Jeśli zaś chodzi o młyny gospodarcze, to pomimo na ogół dobrego stanu zatrudnienia, rentowność była dość niska. Na spadek rentowności w największym stopniu wpłynęła zbyt ostra konkurencja, prowadzona pomiędzy młynami gospodarczymi na tle obniżania opłat

za przemiał, niejednokrotnie poniżej granic kosztów własnych przemiału. W niektórych rejonach okręgu Izby sytuacja ta doprowadziła do samorządnego zrzeszania się młynów gospodarczych w celu zwalczania tego rodzaju szkodliwej konkurencji.

Obroty produktami młynarskimi na Giełdzie Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie wykazały spadek w stosunku do r. 1934, o ile chodzi o mąkę żytnią, otręby i szczególnie kaszę, a wzrost, o ile chodzi o mąkę pszenną.

Obroty produktami młynarskimi na Giełdzie Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie w latach 1934 i 1935.

Tablica IV.

Nazwa towaru	Ilość w tonnach			Wartość w tys. złotych				
	1934 r.	1935 r.	Wskaźnik 1934 r. = 100	1934 r.		1935 r.		Wskaźnik 1934 r. = 100
	Liczbę absolutne			Liczbę absolutne	Udział %-wy	Liczbę absolutne	Udział %-wy	
Mąka żytnia .	6.587	3.572	54	1.373	57,8	695	39,0	51
„ pszenna	2.738	3.549	130	825	34,7	973	54,5	118
Otręby żytnie .	1.631	1.396	86	140	5,9	109	6,1	78
„ pszenne	95	65	68	10	0,4	6	0,3	60
Kasza	101	7	7	27	1,2	1	0,1	4
Razem . .	11.152	5.589	77	2.375	100,0	1.784	100,0	75

Ceny produktów młynarskich w r. 1935 były nieco niższe od notowanych w r. 1934, lecz na ogół nie wykazały większych wahań, z wyjątkiem okresu przednowkowego i miesiąca października, gdy zanotowano mocniejszą tendencję.

Przy sposobności warto wspomnieć, że w IV kwartale roku sprawozdawczego został zainicjowany próbny eksport mąki żytniej do Szwecji i wywóz via Gdańsk dla reeksportu do różnych krajów zachodnio-europejskich.

Średnie ceny produktów młynarskich w latach 1934 i 1935.

(Ceny w zł. za 100 kg. parytet Wilno).

Tablica V.

Miesiące	Mąka pszenna gat. I-C. ¹⁾		Mąka żytnia do 55 %		Mąka żytnia do 65 %		Otręby żytnie p. st.		Otręby pszenne miałkie p. st.	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Styczeń . .	35,94	29,40	25,41	23,74	—	20,20	10,31	7,75	10,89	10,25
Luty	35,38	30,46	24,88	23,36	20,32	19,52	10,08	7,75	11,73	10,25
Marzec . .	34,59	30,94	24,61	23,00	20,38	19,28	10,95	7,66	12,14	10,55
Kwiecień .	33,91	30,31	24,02	22,62	19,51	18,71	10,88	—	12,29	—
Maj	31,10	30,60	22,55	23,59	18,63	19,53	10,40	—	—	—
Czerwiec .	35,68	30,18	24,74	23,88	20,73	19,50	10,04	—	—	—
Lipiec . . .	33,34	29,19	23,63	22,28	19,72	18,61	10,13	—	11,50	—
Sierpień . .	—	29,11	25,53	21,92	21,65	18,19	10,55	—	12,09	—
Wrzesień .	—	30,24	24,45	22,75	20,63	19,46	9,90	—	11,30	—
Październik	30,45	30,22	24,08	23,50	20,30	21,30	9,21	—	10,73	—
Listopad . .	29,98	30,08	23,66	23,26	19,86	20,87	8,60	—	10,24	—
Grudzień .	29,78	29,79	23,81	22,64	20,04	20,27	7,92	—	10,25	—

¹⁾ Za r. 1934 (rubryka I-sza) — mąka pszenna 55%-owa.

Na podstawie notowań Giełdy Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie.

PRZEMYSŁ GORZELNIANY *).

Kampanja 1934/35 przyniosła w gorzelnictwie polskim dalsze zwiększenie produkcji w porównaniu z r. 1933/34; zwiększenie to

*) W niniejszym rozdziale omówiono sytuację w roku gospodarczym 1934/35, a nie w roku kalendarzowym 1935, z uwagi na istniejące w tej branży (jak zresztą w szeregu innych gałęzi przemysłu rolnego) specyficzne warunki. To samo dotyczy przemysłu ziemniaczanego.

było nawet na terenie Ziemi Północno-Wschodnich stosunkowo silniejsze, niż w całej Polsce: odpowiedni wskaźnik, przy podstawie 1933/34 r. = 100, wynosił w r. 1934/35 dla okręgu Izby — 164, a dla całej Polski 125, przyczem ilość czynnych gorzelni w okręgu Izby nie uległa zmianie i wynosiła nadal 86 (wszystko — gorzelnie rolnicze), gdy w całej Polsce liczba gorzelni wzrosła ze 1.324 na 1.338. w tem gorzelni rolniczych — z 1.302 na 1.317.

Należy tu zauważyć, że w poprzednim roku gospodarczym wzrost produkcji spirytusu był mniejszy, niż w całej Polsce (wskaźnik dla okręgu Izby — 140, dla całej Polski — 158). Największy stosunkowo wzrost produkcji wykazało w r. 1935 woj. wileńskie, następnie białostockie; natomiast w woj. nowogródzkim i poleskim zmiany były minimalne.

Produkcja spirytusu w gorzelniach rolniczych w kampanjach 1933/34 i 1934/35.

Tablica I.

Województwa	Ilość czynnych gorzelni		Produkcja w hl. 100 ⁰		Wskaźnik: kampanja roku po- przedniego = 100	
	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35
Wileńskie . . .	17	17	4.190	7.993	120	189
Białostockie . . .	30	30	7.903	14.130	158	179
Nowogródzkie . .	24	24	6.219	9.063	140	146
Poleskie	15	15	3.977	5.414	134	136
Okrąg Izby . .	86	86	22.289	36.600	140	164
P o l s k a	1.302	1.317	405.943	509.343	158	125

Na podstawie danych Państw. Monop. Spirytusowego.

Zwiększenie produkcji stało się możliwe wskutek wzrostu spożycia spirytusu; wzrost ten był najsilniejszy, o ile chodzi o spirytus konsumcyjny. Według danych Państwowego Monopolu Spirytusowego sprzedaż spirytusu w Polsce zwiększyła się z 48,5 tys. litrów 100⁰ w r. 1934 do 52,9 tys. litrów w r. 1935, co oznacza wzrost o 9%, w tem zbyt spirytusu konsumcyjnego wzrósł z 24,9 tys. litrów 100⁰ do 30,6 tys. litrów 100⁰, czyli o 23%. Zwyżka konsumpcji spirytusu

**Zużycie ziemniaków przez gorzelnie w kampanjach
1933/34 i 1934/35.**

Tablica II.

Województwa	1933/34	1934/35		W procentach ogólnego zbioru	
	K w i n t a l e		Wskaźnik: 1933/34=100	1933/35	1934/35
Wileńskie . . .	36.507	61.601	169	0,7	0,7
Białostockie . .	67.304	116.498	173	0,3	0,6
Nowogródzkie . .	55.131	74.826	136	0,6	0,6
Poleskie	32.628	45.598	140	0,0	0,3
Okrag Izby . . .	191.570	298.523	156	0,4	0,5
P o l s k a . . .	2.767.162	4.621.555	167	1,0	1,4

Dane P. M. S.

**Podstawowe ceny nabycia surówki w kampanjach
1933/34, 1934/35 i 1935/36.**

Za 1 hektolitr spirytusu 100° — w złotych.

Tablica III.

Kampanje	W o j e w ó d z t w a :			
	wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie
1933/34	80,12	73,52	77,20	76,97
1934/35	76,03	66,77	72,01	71,15
1935/36	74,53	65,50	69,69	68,58

Dane P. M. S.

nie stanowi zjawiska oderwanego, miała ona bowiem miejsce w roku sprawozdawczym w dominującej większości artykułów. W związku ze wzrostem produkcji zwiększyło się oczywiście zużycie surowców w gorzelniach, z tem, że w całej Polsce nastąpiło dalsze wyraźne przesunięcie w kierunku zwiększenia udziału ziemniaków w ogólnem zużyciu surowców w przemyśle gorzelnianym, na niekorzyść jęczmienia i innych płodów rolnych. Na terenie Izby P.-H. w Wilnie,

jak widać z tablicy II, zjawiska tego, poza Polesiem, nie dało się zaobserwować. Jedynie, wskutek wzrostu produkcji gorzelnianej zużycie ziemniaków zwiększyło się, atoli w mniejszym stopniu, niż wytwórczość spirytusu. Nadal gorzelnictwo nasze zużywało znikomą część ogólnego zbioru ziemniaków, mianowicie w okręgu Izby 0,5% (w r. 1933/34 — 0,4%), gdy w całej Polsce 1,4% (w r. 1933/34 — 1,0%). Podstawowe ceny nabycia rolniczego spirytusu kontyngentowego (surówki) w dalszym ciągu uległy obniżce.

PRZEMYSŁ ZIEMNIACZANY.

W roku gospodarczym 1934/35 pracowało w okręgu Izby 12 krochmalni (po 5 w woj. białostockiem i nowogródzkim, po jednej w woj. wileńskim i poleskiem), przyczem wśród czynnych przedsiębiorstw zaszyły tylko niewielkie zmiany: jedna z krochmalni, która pracowała w r. 1933/34, została zlikwidowana, inna, która była unieruchomiona w kampanji 1933/34, ponownie przystąpiła do produkcji (obie w woj. białostockiem). Natomiast zużycie surowców,

**Zużycie surowców, produkcja i sprzedaż w krochmalniach,
według ankiety Izby P.-H. w Wilnie.**

Wyszczególnienie	1933/34 r.	1934/35 r.	
	Liczby absolutne		Wskaźnik 1933/34=100
Zużycie ziemniaków.			
Ilość w q	47.683	66.772	140
Wartość w tys. zł.	114	152	133
Produkcja krochmalu.			
Ilość w q	6.972	10.740	154
Sprzedaż krochmalu.			
Ilość w q	6.372	10.159	159
Wartość w tys. zł.	172	229	133

Dane ankiety Izby dla 10 przedsiębiorstw na ogólną ilość 12, czynnych w r. 1934/35.

produkcja i sprzedaż wyrobów omawianej gałęzi przemysłu, według obliczeń, opartych na odpowiedziach ankietowych 10 krochmalni, doznały w roku gospodarczym 1934/35, w porównaniu z r. 1933/34, wzrostu ilościowego: zużycie ziemniaków o 40%, produkcja o 54%, sprzedaż o 59%, i to pomimo niektórych bardzo znacznych odchyśleń in minus w nowogródzkim i na Polesiu, gdzie w szeregu zakładów obserwujemy spadek wytwórczości, ale częściej jeszcze — sprzedaży.

Obniżce uległa cena krochmalu, jak również i ziemniaków, wskutek czego też wzrost wartości sprzedaży i zużytych surowców (ziemniaków) był mniejszy, niż wzrost ilościowy — i wynosił w obydwu wypadkach tylko 33%. Tranzakcje dokonywane były niemal wyłącznie za gotówkę. Inny, poza ceną surowca ważny składnik kosztów produkcji — robocizna, nie doznał prawie żadnej zmiany.

Niektóre większe zakłady dokonały szeregu ulepszeń w produkcji.

Przemysł syropiarski zwiększył znacznie w r. 1935 swą produkcję w porównaniu z r. 1934, aczkolwiek ilość zakładów pozostała niezmienną i wynosiła 6, w tem jeden większy w woj. nowogródzkim i 5 b. drobnych: 3 w woj. białostockim i 2 w woj. wileńskim. Po wprowadzeniu opłaty akcyzowej od cukru skrobiowego, fabrykacja takowego jest nierentowna, a wzrost wytwórczości daje się wytłumaczyć tylko tem, że jej gros przypada na wspomniany jeden większy zakład, produkujący równocześnie korzystnie inny artykuł (konserwy ogórkowe).

HANDEL LNIARSKI.

W stanie liczebnym firm handlujących włóknem lnianem i konopnem oraz siemieniem zaszły w roku sprawozdawczym poważne zmiany.

Ilość firm tej branży w okręgu Izby w porównaniu z r. 1934 dość znacznie wzrosła: mianowicie, według danych o ilości wykupionych świadectw przemysłowych — 606 świadectw na r. 1935 opiewało na handel lnem (ewent. łącznie z innemi produktami), podczas gdy cyfra podobnych świadectw na r. 1934 wynosiła 328. Najwięcej przybyło firm drobnych III i IV kategorii handlowej, których ilość z 309 wzrosła do 573, zaś ilość firm II kat. handl. zwiększyła się z 16 na 28 i I kat. handl. z 3 na 5. W roku 1935 był nadal czynny jeden zakład przemysłowy w Bezdanach pod Wilnem, zajmujący się mechaniczną obróbką włókna lnianego. Zanotowany wzrost ilościowy firm lniarskich, który miał miejsce również i w r. 1934, stoi w bezpośrednim związku z sytuacją gospodarczą w lniarstwie, kształtującą się od paru lat w sposób naogół korzystny. Znaczne zwiększenie ilości włókna handlowego, wywołane wzrostem obszaru uprawnego, możliwość dokonywania większych obrotów, a także stosunkowo korzystne dla handlu wyniki roku poprzedniego skierowały na ten uwagę firm, które dotychczas lnem zajmowały się niewiele, a także tych, które trudniły się poprzednio handlem innemi ziemiopłodami. Stąd też rekrutowały się przeważnie nowe firmy w branży lniarskiej. Zagęszczeniu uległa w szczególności sieć drobnych punktów skupu na prowincji. Natomiast wzrost ilościowy większych firm hurtowych nie był tak znaczny, gdyż prowadzony na wielką skalę handel lnem wymaga przede wszystkim większych kapitałów, dobrej znajomości zwyczajów handlu lniarskiego, odpowiedniej praktyki i stosunków z odbiorcami zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zagranicznym. Warto przytem zaznaczyć, iż firmy, ubiegające się o przyznanie prawa ko-

rzystania ze zwrotu cła przy wywozie lnu, muszą odpowiadać całemu szeregowi dość trudnych wymogów, wynikających z treści odpowiednich przepisów ustawowych, a między innymi muszą się wykazać świadectwem przemysłowym I lub II kat. handlowej. Liczba zarejestrowanych firm eksportowych lniarskich wynosiła w r. 1935 — 11 (w tem 3 mające siedzibę poza okręgiem Izby) — wobec 8 firm w r. 1934 (2 spoza okręgu Izby). Praktyka wytworzyła pewne zasady podziału pracy pomiędzy poszczególne grupy firm. Całość eksportu i olbrzymia większość dostaw do przedsiębiorstw krajowych dokonywane były przez firmy większe (I kat. handl. i niektóre — II kat. handl.). Pozostałe firmy trudniły się wyłącznie skupem i odsprzedażą firmom większym, które równolegle prowadziły także skup za pośrednictwem swych agentów. Pewien nieznaczny udział w dostawach do przedsiębiorstw krajowych brały także niektóre spółdzielnie oraz jedyny istniejący zakład przemysłowy.

Sytuację handlu lniarskiego przed nowymi zbiorami można scharakteryzować w następujący sposób: zaopatrzenie rynku lokalnego, wobec wyprzedaży większych ilości włókna i siemienia w IV kwartale 1934 r., było znacznie słabsze; w szczególności dotyczy to siemienia lnianego. Obroty siemieniem zakończyły się w końcu I kwartału, natomiast w handlu włóknem lnianym sezon przeciągnął się prawie do nowych zbiorów, co należy przypisać przede wszystkim nierównomiernemu nateżeniu eksportu, które skolei powodowało raz poraż objawy wstrzemięźliwości w dowozach lnu na rynki lokalne przez producentów, względnie też wstrzymywanie się prowincjonalnych dostawców włókna ze sprzedaży. Po chwilowym ożywieniu obrotów, obserwowanym w ciągu stycznia, a następnie od połowy lutego do maja — zarówno w eksporcie, jak i w handlu wewnętrznym panował poważny zastój. Ponowne ożywienie obrotów, obserwowane od maja, trwało zaledwie do połowy czerwca i na krótko zaznaczyło się w lipcu. Zostało ono naogół wywołane przez wzrost zapotrzebowania ze strony odbiorców, czemu towarzyszyła mocniejsza tendencja cen, jednakże, jeśli chodzi o ożywienie lipcowe, które normalnie jest zjawiskiem niespotykanym, to było ono wynikiem samorzutnego wyzbywania się przez drobny handel prowincjonalny posiadanych rezerw zapasów włókna, pod wpływem uzyskanych informacji o zwiększonym obszarze zasiewów i o dobrej wegetacji lnu, zasianego w kampanji siewnej 1935/36 r. W r. 1934 sytuacja pod tym względem

kształtowała się nieco inaczej, gdyż po stosunkowo słabym ożywieniu obrotów w styczniu, w ciągu lutego obroty przybrały na sile i osiągnęły swój punkt kulminacyjny w marcu, poczem znowu stopniowo spadały, podnosząc się dopiero po nowych zbiorach.

Eksport włókna lnianego, doznał w połowie marca pewnego wstrząsu, wskutek zniesienia z dniem 14 marca 1935 r. na mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 14/35, poz. 79) zwrotu cła za pakuły lniane i zmniejszenia wysokości zwrotu cła za len trzepany ze zł. 10 do zł. 5 za 100 kg. netto. Aczkolwiek zwroty cła, stosowane przy eksporcie włókna lnianego, z całego szeregu przyczyn już nie były pod względem finansowym atrakcyjne, temniemniej pozbawienie handlu eksportowego nawet minimalnej pomocy właśnie w momencie depresji, panującej w tym czasie w eksporcie, miało niewątpliwie skutki ujemne. Wywóz lnu od połowy marca i w ciągu kwietnia załamał się gwałtownie. Ponowne wzmożenie eksportu nastąpiło dopiero w maju — w wyniku ogólnej poprawy konjunktury.

Należy zwrócić uwagę, że o ile w sezonie 1933/1934 lny czesane nie były wywożone zagranicę, a znajdowały pełny zbytny w kraju, o tyle w tymże czasie w roku 1934/1935 stały się one przedmiotem dość intensywnego eksportu, gdyż rynek krajowy nie był w stanie wchłoniąć zwiększonych ilości lnu dostarczonego.

W ten sposób sytuacja handlu lniarskiego w roku sprawozdawczym w okresie przed nowymi zbiorami, pomimo pewnych niekorzystnych odchyśleń, kształtowała się, jeśli chodzi o eksport, naogół pomyślnie. A więc zarówno gdy chodzi o wielkość obrotów, dokonanych w tym czasie, jak i o poziom cen (vide tabl. X na str. 99), to pod tym względem sytuacja przedstawiała się znacznie lepiej, aniżeli w roku poprzednim. Polepszenie sytuacji nastąpiło również na odcinku unormowania i zorganizowania handlu lniarskiego, o czym będzie mowa w dalszym ciągu sprawozdania.

Inaczej natomiast ułożyła się sytuacja w handlu wewnętrznym. Sprzedaż włókna przedsiębiorstwom krajowym nie osiągnęła poziomu z roku 1934, kiedy to przypadły w udziale przemysłowi przedsiębiorstwom większe dostawy rządowe, dlatego też główna uwaga firm lniarskich w roku 1935 była skierowana na rynek zagraniczny. Ponadto warunki sprzedaży na eksport były o wiele bardziej korzystne, niż w kraju, gdzie wymagano udzielania dłuższego nieraz kredytu, a regulowanie należności następowało bardzo często z dużym opóźnieniem.

Zasiewy lnu w kampanji siewnej 1935/36 r. odbyły się w różnych warunkach atmosferycznych, zależnie od okolicy. Jednakże ogólnie można uznać, iż były one dość sprzyjające. Jedynie złe warunki panowały w pierwszej połowie maja, gdy było jeszcze dość chłodno. Z tego właśnie powodu wcześniejsze zasiewy, odbywające się zazwyczaj głównie w północnych powiatach Wileńszczyzny, uległy opóźnieniu mniejwięcej o dwa tygodnie. Wobec tego na dzień 1-go czerwca zostały zakończone tylko zasiewy w rejonach horodziejskim i grodzieńskim, natomiast w rejonie hoduciskim i wołożyńskim obsiano ca 50% obszaru, a w rejonach północnych, moczeńcowych — zaledwie ca 30 — 40%. W końcu maja pogoda się polepszyła, nastąpiło ocieplenie i obfite opady atmosferyczne, co bardzo korzystnie wpłynęło na kiełkowanie zasianych w maju nasion. W pierwszej połowie czerwca dokonano dalszych zasiewów w pozostałych rejonach okręgu Izby. Zasiewy te odbyły się w nadzwyczaj sprzyjających warunkach atmosferycznych.

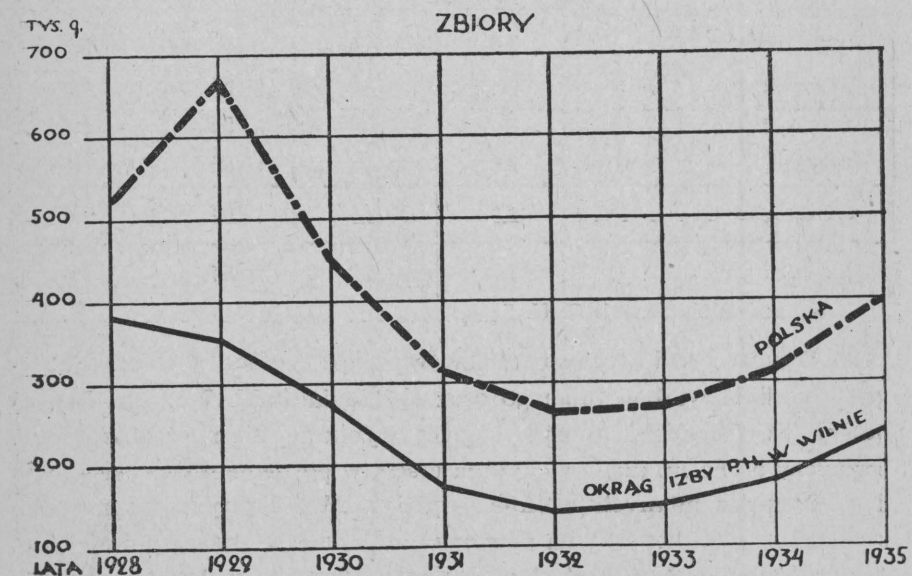
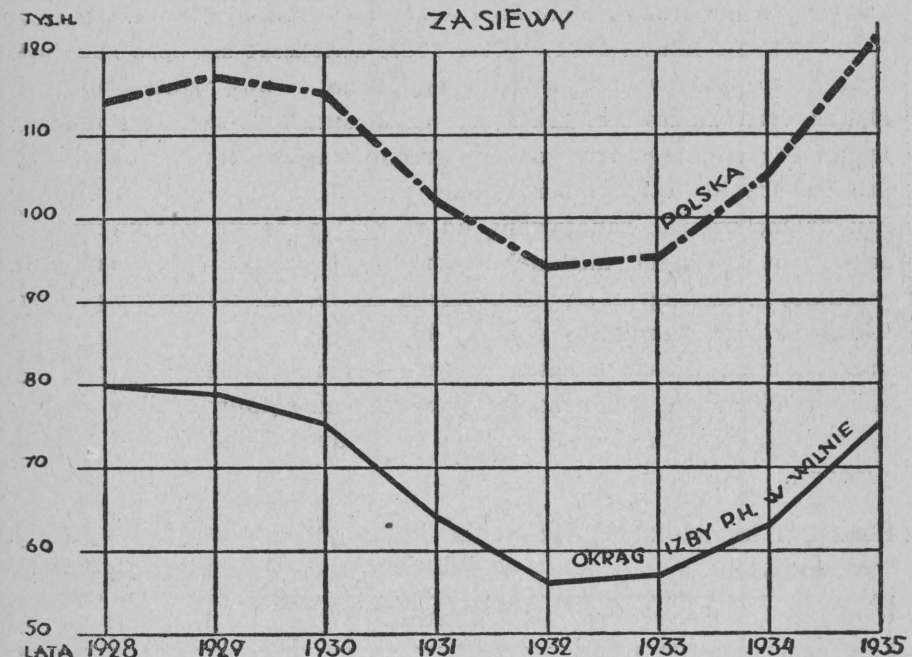
Powierzchnia zasiana lnem oraz zbiór włókna i siemienia lnianego w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Tablica I.

Województwa	Powierzchnia zasiana lnem (w tys. ha)		Ogólny zbiór (w tys. q)			
	1934 r.	1935 r.	włókna lnianego		siemienia lnianego	
			1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Wileńskie	24,8	31,4	63,3	112,3	115,4	163,5
Białostockie	11,7	13,7	38,5	43,3	69,7	81,8
Nowogródzkie	14,3	16,5	42,3	48,2	82,3	94,1
Poleskie	11,8	13,5	34,2	39,1	62,6	82,3
Okrąg Izby	62,6	75,1	178,3	242,9	330,0	421,7
Polska	106,2	123,8	308,2	398,3	553,6	709,4
Stosunek % - wy okręgu Izby do Polski . . .	59	61	58	61	60	59

Na podstawie danych G. U. S.

Zasiewy i zbiory lnu w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w całej Polsce.

Dane G. U. S.

Z odpowiednich zestawień statystycznych, zamieszczonych na str. 84 oraz z wykresu na str. 85 widzimy, iż obszar zasiewu lnem, zarówno w okręgu Izby, jak też i w całym kraju, w porównaniu z rokiem 1934 i z latami 1931, 1932 i 1933, zwiększył się dość znacznie. Szczególnie silny wzrost areału zanotowano w woj. wileńskim. Naskutek tych zmian zwiększył się też stosunek procentowy obszaru upraw lnu w okręgu Izby do powierzchni zasiewu lnu w kraju, osiągając cyfrę 61%. Jako bezpośredni powód zwiększenia się uprawy lnu należy przyjąć zanotowaną od r. 1933 poprawę konjunktury w lniarstwie, poczęści naskutek korzystnych zmian w stosunkach, panujących na zagranicznych rynkach zbytu, jak też dzięki pomyślnemu ukształtowaniu się polityki lniarskiej wewnątrz kraju, która znalazła silne oparcie w całym szeregu posunięć preferencyjnych rządu. Przedstawione okoliczności wywarły niewątpliwie silny wpływ na zwiększenie rentowności uprawy lnu, nawet przed innymi ziemio-
płodami.

Plon z 1 ha włókna i siemienia lnianego w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

W kwintalach. Tablica II.

Województwa	Włókno		Siemię	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Wileńskie	2,6	3,6	4,7	5,2
Białostockie	3,3	3,2	6,0	6,0
Nowogródzkie	3,0	2,9	5,8	5,7
Poleskie	2,9	2,9	5,3	6,1
Okrąg Izby	2,8	3,5	5,3	5,6
Polska	2,9	3,2	5,2	5,8

Na podstawie danych G. U. S.

Równoległe do wzrostu zasiewów zwiększyła się również w okręgu produkcja włókna lnianego oraz siemienia (tabl. I na str. 84), co należy też przypisać dobrym naogół wynikom ilościowym zbiorów. Świadczy o tem m. inn. zwiększona nieco, w porównaniu z r. 1934, wydajność upraw lnianych (włókna — tylko na Wileńszczyźnie); przyczem stwierdzono, iż plon z 1 ha powierzchni — dla włókna wyniósł 3,5 q. (w r. 1934 — 2,8 q.), zaś dla siemienia 5,6 q. (w r. 1934 — 5,3 q.).

Ilościowo zbiór włókna lnianego w sezonie 1935/36 był zatem większy od zbiorów z r. 1934/35 o ca 36%, zaś zbiór siemienia lnianego — o ca 28%. Pod względem jakościowym włókno lniane, pochodzące ze zbioru w r. 1935/36, wypadło w większości niedobrze. Najgorzej przedstawiał się w omawianym sezonie len w rejonie wołożyńskim, który był zbyt suchy i słaby, natomiast lepsze były lny moczeńcowe i lny pochodzące z rejonu baranowickiego. Pozatem lny z rejonu hoduciskiego były w większości słabe i nie wytrzymywały mocniejszej obróbki. Naogół jakość lnów ze zbioru w r. 1935/36 posiadała tę charakterystyczną cechę, że spotykało się wielką ilość lnów krótkich, pakulastych i w dodatku niskiego gatunku, z których wyrabiano targaniec („reissflachs“). Jakość lnów ucierpiała wskutek opadów atmosferycznych, które nawiedziły niektóre rejony lniarskie w drugim okresie wegetacji lnu, powodując wyżej opisane skutki. Siemię lniane mniej ucierpiała, chociaż zdarzały się wypadki, iż spotykano siemię nieco uszkodzone przez wilgoć.

Powierzchnia zasiewu lnu i zbiór włókna lnianego w poszczególnych krajach.

Tablica III.

Państwa	Powierzchnia zasiewu			Zbiór włókna lnianego		
	1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
	tys. ha	Wskaźnik 1934 r.=100		tys. q	Wskaźnik 1934 r.=100	
Belgia	14	18	129	219	280	128
Czechosłowacja	10	13	130	56	69	123
Estonja	21	29	138	71	105	148
Francja	23	33	143	147	220	150
Holandja	6	9	150	54	67	124
Irlandja	6	11	183	37	.	.
Litwa	61	92	151	217	359	165
Łotwa	46	68	148	162	266	164
Polska	106	124	117	308	398	129
Z. S. R. R.	2.110	2.075	98	5.300	.	.

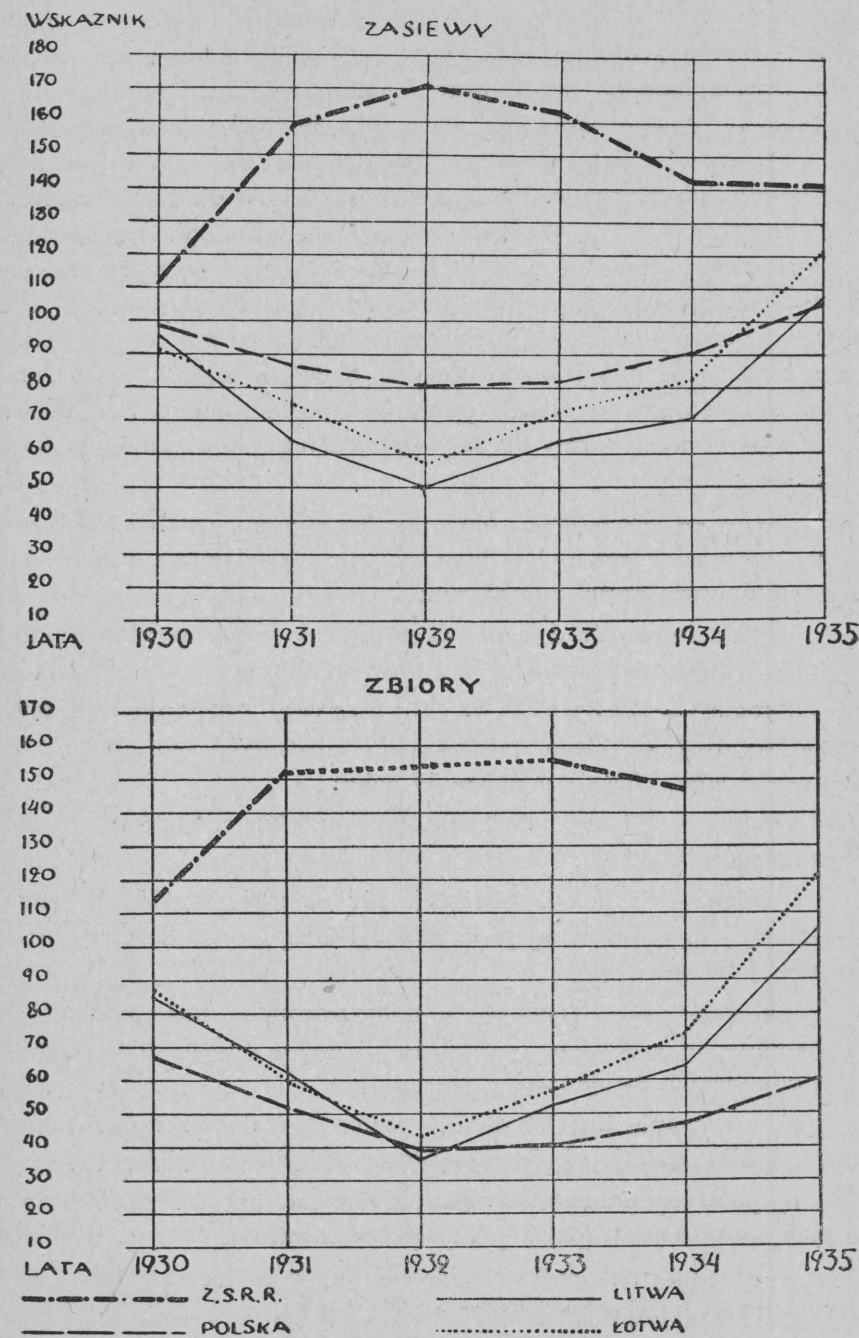
Źródło: Revue Internationale d'Agriculture (styczeń 1936). — Kropki zamiast cyfr oznaczają brak danych.

Jak wynika z danych statystycznych, opublikowanych w *Revue Internationale d'Agriculture* (w styczniu 1936 r.), niemal wszystkie kraje europejskie produkujące len, z wyjątkiem Z. S. R. R., naogół w dość znacznym stopniu powiększyły swoje obszary lniarskie. Brak ścisłych danych co do Niemiec uniemożliwia podanie analogicznych zmian, jakie niewątpliwie zarysowały się także i w tym kraju na odcinku produkcji lniarskiej. Temniemniej, opierając się na rozporaz pojawiających się w niemieckiej fachowej prasie gospodarczej, nawoływaniach do samowystarczalności na odcinku surowca lnianego i wzmiankach o rozwoju uprawy lnu w Niemczech, możemy sądzić z całą pewnością, iż w ostatnim roku niemiecka produkcja lnu niewątpliwie zwiększyła się bardzo znacznie. Jeśli chodzi zaś o inne kraje w Europie, to operując wskaźnikami, podanymi w tabl. III na str. 87 (vide także wykres na str. 89) konstatujemy fakt, iż największy wzrost powierzchni zasianej lnem zanotowano w r. 1935: w Irlandji (83%) i Holandji (50%); następnie w Łotwie (48%), Francji (43%) i Estonji (38%). Aczkolwiek przyrost plantacji lnu w Polsce był w roku sprawozdawczym stosunkowo niewielki (17%), to jednak stanowisko Polski, jako największego po Z. S. R. R. producenta lnu, utrzymuje się nadal.

Z uwagi na to, że zbiory lnu w kampanji produkcyjnej 1935/36 r. były znacznie przyspieszone, siemien lniane ukazało się na rynku już w drugiej połowie sierpnia, natomiast pierwsze partje włókna lnianego pojawiły się w połowie września, w rejonie moczeńcowym, gdzie proces rośnięcia lnu przebiega znacznie szybciej, aniżeli w rejonach słańcowych. Trzeba przytem zaznaczyć, iż pierwsze partje włókna, dowieziane na rynek lokalny, jako przygotowane z wielkim pośpiechem, a więc z małą starannością, odznaczały się licznymi brakami w obróbce, jak: niedomoczenie, niestaranne wymiędlenie, a ponadto zbyt nie przesuszenie. W tymże czasie spotykały się też pewne niewielkie dowozy włókna lnianego w rejonie horodziejskim i w końcu września — w rejonie hoduciskim. Widzimy jednak, iż pomimo przyspieszonych zbiorów, normalne dowozy włókna przypadły dopiero na dalsze miesiące, w szczególności zaś na drugą połowę października, w którym to czasie były wysłane pierwsze partje próbne, mające służyć za podstawę do zawarcia szeregu dalszych transakcyj. Natomiast we wrześniu główna uwaga rolnictwa i sfer kupieckich była skoncentrowana na obrotach siemieniem lnianem, którego wielkie ilości zostały rzucone w tym czasie na rynek.

Zasiewy i zbiory lnu w niektórych państwach w latach 1930—1935.

Uwaga: Wskaźnik: 1929 r. = 100. Brak danych dla Z.S.R.R. za r. 1935.

Czyniąc pewną dygresję, uważamy za wskazane przedstawienie na tem miejscu w ogólnym zarysie dokonanej organizacji obrotu lnu i metody, według której w kampanji handlowej 1935/36 roku przystąpiono do unormowania handlu włóknem lnianem. Jak wiadomo ze Sprawozdania Izby za r. 1934, w roku tym zostały wprowadzone, aczkolwiek z wielkiem opóźnieniem, pierwszy raz w dziejach handlu lnianego w kraju, normy jakościowe dla lnu trzezanego, ustalone przez Komisję Standaryzacyjną Lnu i Konopi. Z początkiem nowej kampanji handlowej w r. 1935/36 w tymże trybie przystąpiono do ustalenia nowych wzorców, które znowuż miały posłużyć za podstawę do oceny jakościowej lnów trzepanych, sortowanych przed wysyłką bądź to do przedsiębiorstw krajowych, bądź też zagranicę. Po dokonaniu w przedsiębiorstwie wyczesów pobranych prób, Komisja Standaryzacyjna wydała nowe normy dla lnów trzepanych, obowiązujące w kampanji 1935/36 r.:

1 rejon — Wołożyn, obejmuje lny słańce powiatów: wołożyńskiego, oszmiańskiego, części lidzkiego, nowogródzkiego, mołodeckiego i południowej części wilejskiego;

2 rejon — Horodziej, obejmuje lny słańce powiatów: nieświeskiego, części baranowickiego i nowogródzkiego;

3 rejon — Hoduciszki-Dokszyce, obejmuje lny słańce powiatów: święciańskiego, postawskiego, dziśnieńskiego oraz północnej części wilejskiego z miastem Wilejką;

4 rejon — Miory, obejmuje lny moczenie powiatów: brasławskiego i dziśnieńskiego;

5 rejon — Traby, obejmuje lny moczenie gmin: trabskiej, juraciskiej i ługomowickiej pow. wołożyńskiego, oraz iwiejskiej i sąsiednich pow. lidzkiego.

Pod nazwą lnu trzezanego standaryzowanego może być w obrocie handlowym tylko len, pochodzący z wyżej podanych 5 rejonów, o ile odpowiada następującym warunkom:

a) sortowanie lnu trzezanego winno być dokonywane na podstawie skali, składającej się zasadniczo z pięciu gatunków;

b) poszczególne gatunki winny być oznaczane znakami na kolorowych zawieszkiach (patrz przepisy opakowania);

c) w jednej beli może znajdować się tylko jeden gatunek włókna. Włókno, znajdujące się w wiązce, winno być dobrane według

koloru. Zasadniczo len trzepany powinien być czysty. Obecność t. zw. „twardej główki“ w gatunkach „OO“, „R“, „O“, „ZK“, „I“ oraz „SPK“ — nie jest dopuszczalna, w gatunkach „II“ oraz „PK“ — tylko w małej ilości.

Charakterystyka liczbowa poszczególnych gatunków lnów trzepanych z wyżej wymienionych rejonów została zawarta w niżej podanych normach, dotyczących minimalnej wydajności lnu czesanego oraz maksymalnych strat przy czesaniu:

Tablica IV.

Nazwa rejonu	„OO“ oraz „R“		„O“ oraz „ZK“		„I“ oraz „SPK“		„II“ oraz „PK“		„III“ *) oraz „K“	
	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maksimum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maksimum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maksimum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maksimum strat przy czesaniu	Minimalna wydajność lnu czesanego	Maksimum strat przy czesaniu
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Wołożyn	48	3	37	4,5	31	5,5	25	6	—	—
Horodziej	52	2	45	3	39	4	34	5	—	—
Hoduciszki-Dokszyce	—	—	31	5	26	6	22	7	—	—
Miory	45	3,5	39	4,5	33	5,5	27	6	21	7
Traby	47	3	40	4,5	35	5,5	29	6	—	—

Przy czesaniu użyto automatu „James Macke“, o 14 prasach, max. uiglenie ostatniej prasy 30 igieł na 1 calu ang., 7,5 podniesień na 1 minutę, 9 obrotów płacht na minutę, intersekcja wejściowa — 5 mm, wyjściowa + 4 mm, waga podwójnej garści 220 gr.

Do chwili ustalenia przez Komisję Standaryzacyjną norm wilgotności, sprawa ta powinna być regulowana przez umowy przy poszczególnych transakcjach.

Wkrótce potem Związek dla Handlu i Eksportu Lnianego samorzutnie wprowadził normy opakowania i znakowania lnu, które następnie zostały przez Komisję Standaryzacyjną zatwierdzone. Brzmia one jak następuje:

*) Podane normy obowiązują od 1.X. 1936 r.

1. Len trzepany winien być wiązany w wiązki o przeciętnej wadze 5—8 kg, przyczem waga sznurka nie powinna przekraczać 0,7% wagi brutto wiązki, a sznurek winien być obwiązany w jednym miejscu dookoła wiązki.

2. Waga brutto bel eksportowych winna wynosić dla lnu trzeganego 200 kg. *).

3. Do opakowania bel eksportowych służą:

a) drut o średnicy 1,9—2,2 mm., przyczem każda bela po sprasowaniu winna być ściągnięta sześcioma drutami, rozdzielonemi równo po całej długości beli.

Dla bel lnu trzeganego, idącego drogą morską, ponadto:

b) tkanina lniana w identycznej jakości, jak przy workach cukrowych, pokrywająca wszystkie cztery boki szerokości beli, cała i przyszyta na krawędziach do bocznych ścian beli.

Zamiast tkaniny można używać lnianych worków cukrowych, odpowiadających powyższemu wymogowi, rozciętych wzdłuż bocznych szwów, przyczem strona zaopatrzona w cechy winna być zwrócona do wewnątrz beli.

4. Waga powyższego opakowania winna nie przekraczać 1% wagi brutto beli.

5. Każda bela winna być zaopatrzona w jedną elastyczną, tekturową zawieszkę z kółkiem, przez którą przeciąga się drucik lub sznurek i przytwierdza zawieszkę do środkowych drutów szerszej ściany beli, wsuwając ją ponadto za druty, które opasane są bele.

Zawieszka tekturowa winna być z nadpisami z obu stron, zawierającymi rejon, nr. beli, gatunek włókna oraz firmę, przyczem kolor tej zawieszki zależny jest od gatunku, a mianowicie: zielony dla gatunku „OO“ lub „R“, biały dla gatunku „O“ lub „ZK“, buraczkowy dla gatunku „I“ lub „SPK“, niebieski dla gatunku „II“ lub „PK“ i pomarańczowy dla gatunku „III“ lub „K“.

Wielkość zawieszki 11×6,2 cm.

6. Poza to do każdej beli winna być włożona kartka biała z oznaczeniem cech towaru i firmy.

7. Na każdej beli, opakowanej w tkaninę, winna być umieszczona cecha, umożliwiająca stwierdzenie portu przeznaczenia (dotyczy tylko transportów, wychodzących przez Gdynię i Gdańsk), nazwa i gatunek towaru oraz znak towarowy eksportera.

*) O ile eksporter wykaże się specjalnem żądaniem odbiorcy — bele lnu trzeganego mogą być mniejszej wagi.

Powyższa cecha winna być wypisana przy pomocy szablonu, a nie ręcznie, oraz przy użyciu trwałego i odpowiedniego tuszu czarnego do cechowania.

Cecha winna być umieszczona na tkaninie ochronnej na dwóch bokach beli“.

Skolei wypada wspomnieć o roli, którą odegrywał przy realizacji wytycznych akcji standaryzacyjnej wspomniany wyżej związek branżowy. Ministerstwo Przemysłu i Handlu zleciło Związkowi realizowanie wytycznych akcji standaryzacyjnej pod nadzorem Izby, która mianowała przy Związku swojego delegata. W szczególności Związek, za pośrednictwem zorganizowanego przy nim, niezależnego od firm, aparatu brakarzy, dokonywał sortowania zgodnie z normami standaryzacyjnymi, ustalonymi przez Komisję.

Na dowód dokonanego w powyższy sposób sortowania lnu trzeganego, sprzedawanego przez firmy, należące do Związku — wydawał Związek odpowiednie zaświadczenie („certyfikat“).

Pragnąc unormować poczęści także odcinek handlu lnem jeszcze nieobjętym normami Komisji, a więc lnem czesany oraz wszelkimi pakułami, Związek, za aprobatą Izby, ustalił tymczasowe normy jakościowe także dla wyżej wymienionych rodzajów włókna, podając je takiej samej procedurze.

W roku sprawozdawczym aparat brakarski wspomnianego Związku przesortował:

W tonnach brutto.

Tablica V.

Wyszczególnienie	Sezon 1934/35 (od I.I. do 31.VIII)	Sezon 1935/36 (od I.IX. do 31.XII)	R a z e m
Len czesany	—	130	130
Len trzepany moczony	608	356	964
„ „ słany .	1.335	1.351	2.686
Pakuły kądziel . . .	—	292	292
„ targaniec . .	821	922	1.743
Len międłony („syrec“)	265	1.586	1.851
R a z e m . .	3.029	4.637	7.666

Ze względu na to, że akcja Związku była w znacznej mierze oparta na dobrej woli zrzeszonych firm, które zobowiązały się handlować tylko lmem standaryzowanym, względnie normalizowanym, zaszła nieunikniona konieczność przeprowadzenia dalekoidącej selekcji wśród istniejących i nowowstępujących członków Związku przez ustalenie dość wysokich i surowych wymogów kwalifikacyjnych, pokrywających się naogół z wymogami, stawianymi w obwieszczeniu Min. Przemysłu i Handlu, w sprawie warunków uzyskiwania zwrotu ceł przy eksporcie włókna lnianego zagranicę.

Na tle przygotowań do ustalenia norm standaryzacyjnych na nowy sezon handlowy, dało się zaobserwować tego rodzaju zjawisko, że szersze masy drobnego kupiectwa prowincjonalnego powstrzymywały się na początku nowej kampanji od skupu lnu i przeróbki w swych trzepakach, zanim nie zostały ustalone nowe wymagania jakościowe. Poniekąd z tego powodu, jak też z racji nikłego zainteresowania nowymi partjami lnu ze strony odbiorców i konsekwentnie wynikającego stąd niskiego poziomu cen, miesiąc październik minął bez większych efektów w obrotach lmem, z wyjątkiem wysłania szeregu partji próbnych. Większe dowozy lnu na rynki, jak też większe obroty eksportowe i wewnątrz kraju przypadły w miesiącach listopadzie i grudniu. Złożyło się na to nietylko wzmożone zapotrzebowanie rynku odbiorczego, lecz też zwyżka cen, która została w całości pełni wykorzystana przez handel. Trzeba przyznać, iż przedstawiona sytuacja była wyraźnym odbiciem nastrojów, które wytworzyły się w omawianym czasie na rynku światowym. Stosunkowo wysoki poziom cen był głównie wynikiem posunięć sowieckiej organizacji sprzedaży, która w kampanji handlowej 1935/36 r. zaczęła podnosić ceny, pociągając za sobą także i ceny lnów polskich oraz lnów innych krajów bałtyckich.

Śladem Z. S. R. R. poszedł również monopol łotewski, wywierając równoległy wpływ na kształtowanie się cen na lniarskim rynku międzynarodowym. Zawdzięczając temu układowi stosunków, jak też wprowadzanemu w okręgu Izby unormowaniu obrotów i standaryzacji towaru, len polski wzbudzał większe zainteresowanie u odbiorców, którzy przenieśli nawet większą część swych zakupów do Polski.

Niemalý wpływ na preferowanie lnów polskich zagranicą miała też i ta okoliczność, że polskie włókno lniane, wskutek warunków klimatycznych pojawia się na rynkach zbytu wcześniej od lnów rosyjskich, a nawet łotewskich i estońskich. Jak dalece docenili te okoliczności i przejawy konjunkturalne kupcy lniarscy w okręgu Izby, świadczy o tem fakt, że znaczna część zbiorów lnu z r. 1935/36 została dobrze i prędko przez nich wysprzedana, przedewszystkiem zawdzięczając wzmiankowanej akcji standaryzacyjnej, która wzmocniła zaufanie odbiorców do polskiego lnu oraz dzięki rutynie i wielkiemu doświadczeniu naszych eksporterów, którzy pomimo niejednokrotnych wahań cen i niskiej naogół jakości lnu, otrzymanego ze zbioru w r. 1935/36, potrafili wykorzystać lepsze momenty konjunktury rynkowej.

Dzięki tymże okolicznościom udało się eksporterom w roku 1935 rozszerzyć nieco dotychczasowe rynki zbytu przez dotarcie do Skandynawji oraz nawiązać pertraktacje z odbiorcami zamorskimi w St. Zjednoczonych A. P.

Wspomnieć tu należy o wznowieniu eksportu włókna lnianego do Niemiec, realizowanego właściwie już w r. 1936, naskutek zawarcia w dniu 20 listopada r. b. przez rządy obu krajów układu gospodarczego o charakterze umowy clearing'owej dla wzajemnego obrotu towarowego, w ramach ustalonych zgóry dla obu stron — plafonów miesięcznych kontyngentów płatniczych.

Badając bliżej dane, dotyczące eksportu, konstatujemy, iż eksport włókna lnianego w r. 1935 był znacznie większy, aniżeli w roku 1934. Następnie obserwujemy pewne zmiany co do udziału poszczególnych krajów odbiorczych w eksporcie polskim, a mianowicie: zmniejsza się udział Anglii oraz Francji i Niemiec, natomiast wzrasta poważnie udział Czechosłowacji i pewne znaczenie zyskuje Szwecja. Dość duży udział Łotwy w imporcie lnu polskiego, jaki wykazuje statystyka eksportu, w rzeczywistości nie odpowiada faktycznemu stanowi rzeczy, albowiem odnośne cyfry obejmują głównie przesyłki, które przeszły przez Łotwę tranzytem, lecz które w chwili przejścia przez polskie punkty graniczne nie miały ściśle oznaczonego kraju przeznaczenia.

Sprawa zbytu lnu wewnątrz kraju zyskała na znaczeniu wobec skonsolidowania akcji społecznej w kierunku powiększenia zużycia lnu na rynku krajowym i żywszego zainteresowania się sprawą lniarską czynników miarodajnych. Decydującymi posunięciami Rządu

**Eksport włókna lnianego za zwrotem cła z okręgu Izby P.-H.
w Wilnie według krajów przeznaczenia.**

W tonnach.

Dane Izby.

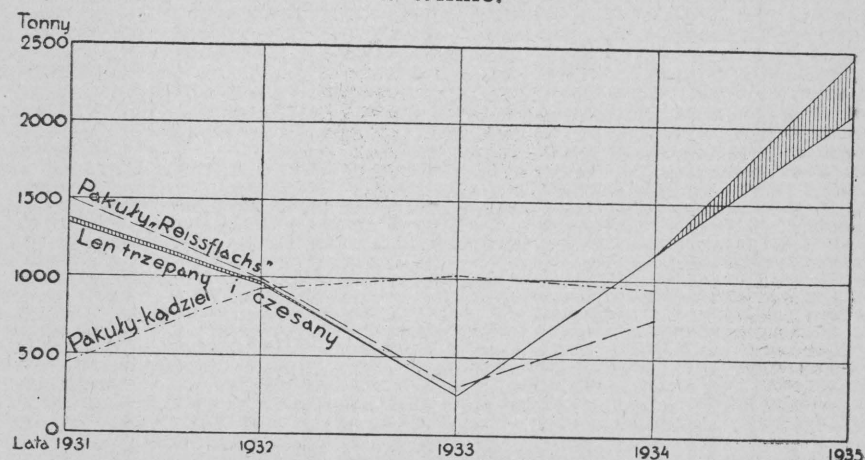
Tablica VIII.

Kraje przeznaczenia	L e n t r z e p a n y						P a k u ł y ¹⁾			
	roszony		moczony		R a z e m		kądziel		„reissflachs“	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Anglja	—	40	113	—	113	40	213	271	146	133
Austrja	—	—	19	—	19	—	—	—	—	—
Belgia	—	30	45	—	45	30	45	80	10	8
Czechosłowacja	—	779	419	150	419	1.281 ²⁾	355	172	27	23
Francja	—	308	521	40	521	348	127	140	334	65
Holandja	—	—	20	—	20	—	—	—	—	—
Łotwa	—	669	—	30	—	699	10	20	5	16
Niemcy	—	10	20	—	20	10	203	20	225	—
Szwecja	—	40	—	—	—	40	—	—	—	—

¹⁾ Tablica obejmuje eksport pakul tylko do 14 marca 1935; vide uwagę przy tabl. VI.

²⁾ W tem 352 tonny lnu czesanego.

**Eksport włókna lnianego za zwrotem cła z okręgu Izby P.-H.
w Wilnie.**

U w a g a: Przestrzeń zakreślowana — eksport lnu czesanego.

w tym zakresie były niewątpliwie znaczne dostawy na różne krajowe tkaniny lniane, a następnie powiązane z tem posunięcia na odcinku standaryzacyjnym.

Wzmocnienia doznała rola Giełdy Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej, która stała się ogniskiem, koncentrującem większość tranzakcyj z rynkiem wewnętrznym. Najdobitniej świadczą o roli Giełdy Lniarskiej dane cyfrowe co do zawieranych za jej pośrednictwem transakcyj, które z roku na rok powiększają się, a mianowicie:

Tablica IX.

Rok	Ilość tonn	Wartość w tys. zł.
1934	7.411	9.392
1935	11.668	15.209
Wskaźnik dla r. 1935: 1934 r.=100	157	162

**Ceny eksportowe lnu i pakul w latach 1934 i 1935
w funtach szterlingów złotych za tonnę fob Ryga, względnie franco granica
polsko-czeska lub polsko-niemiecka.**

Tablica X.

Miesiące	Moczeniec trzepany bas. Z. K.		Staniec trzepany bas. I		Kądziel Horodziejska bas. I		Reissflachs moczony		Reissflachs stany	
	1934 r.	1934 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Styczeń . .	29	38	29	42	23	38	17	28	17	28
Luty . . .	30	36	30	40	24	38	18	27	18	31
Marzec . .	34	36	33	40	26	38	19	27	19	31
Kwiecień .	34	35	33	37	26	35	18	26	18	30
Maj	34	36	33	41	26	38	19	28	19	28
Czerwiec .	33	38	31	40	25	36	18	27	18	27
Lipiec . . .	32	40	31	40	25	36	18	26	18	27
Sierpień .	32	40	31	38	25	35	18	26	18	26
Wrzesień .	32	34	31	36	25	34	19	27	19	26
Październ.	34	37	31	37	25	35	19	27	19	27
Listopad .	31	39	30	39	27	36	20	29	20	31
Grudzień .	33	38	31	37	28	37	21	27	20	27

Notowania Izby.

Ceny siemienia i włókna lnianego na Giełdzie
(Średnie ceny miesięczne, ustalone na podstawie notowań giełdowych
W zł.; siemię za 100 kg.,

W zł.; siemię za 100 kg.,

M i e s i ą c e	Siemię lniane b. 90 %		Len trzepany standaryzowany			
			Wołożyn		Miory	
			b. I. skala 216.50			
	*) 1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Styczeń	36,54	46,08	1.190,75	1.719,52	—	1.560,71
Luty	41,57	46,26	1.206,30	1.790,00	1.071,95	1.583,00
Marzec	46,12	46,66	1.332,61	1.676,67	1.215,28	1.500,00
Kwiecień	49,46	46,46	1.418,45	1.623,50	1.310,62	1.434,00
Maj	41,29	—	1.410,44	1.710,00	1.308,68	1.503,33
Czerwiec	40,75	—	1.380,85	1.727,00	1.327,00	1.528,00
Lipiec	—	—	1.365,00	—	1.279,09	—
Sierpień	—	27,46	1.365,00	—	1.285,00	—
Wrzesień	40,63	29,23	—	—	—	—
Październik . . .	39,66	30,75	1.210,00	—	1.080,00	—
Listopad	43,26	30,53	1.227,02	1.562,00	1,133,81	1.460,00
Grudzień	44,83	31,13	1.405,24	1.547,00	1.294,28	1.442,00

Znaczenie Giełdy i jej rola jako pośrednika w handlu lnianym wypukła się także na odcinku prowadzonych notowań cen włókna, które częstokroć służą za podstawę do wyrobienia poglądu o stanie rynku i panujących na nim tendencjach.

Sytuację gospodarczą branży lnianej w roku sprawozdawczym możemy ocenić jako znacznie lepszą, aniżeli w latach poprzednich. Jako główne momenty poprawy sytuacji należy uwypuklić przede wszystkim wzrost obrotów, rozszerzenie się rynków zbytu oraz naogół zwyżkowe kształtowanie cen. Ponadto jako pewien sukces, posiadający duży wpływ na zbyty lnu, należy uznać skuteczne zapoczątkowanie w r. 1935 akcji standaryzacyjnej i normalizacyjnej, które

*) Parytet Wilno.

Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie.

transakcyjnych i orientacyjnych — franco wagon stacja załadowania).
włókno za 1000 kg.

Tablica XI.

Len trzepany standaryzowany				Targaniec gat. I/II— —80/20 st.		Len czesany Horodz. b. I. sk. 303.10		Kądział Horodziejska b. I — 216.50	
T r a b y		Horodziej							
b. I. skala 216.50									
1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	*) 1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
—	1.719,52	—	1.835,71	—	1.270,00	—	2.360,00	—	1.638,11
1.300,28	1.801,00	—	1.933,00	—	1.185,00	2.092,64	2.314,00	983.05	1.630,00
1.371,33	1.676,67	—	1.851,43	—	1.140,00	2.228,47	2.160,00	1.101.20	1.591,43
1.469,50	1.580,00	—	1.820,00	—	—	2.274,10	2.082,00	1.142,12	1.532,50
1.461,35	1.710,00	—	—	—	—	2.313,85	2.165,00	1.158,53	1.665,00
1.450,00	—	—	—	—	—	2.263,00	2.152,86	1.155,00	1.670,00
1.445,00	—	—	—	—	—	2.255,00	—	1.115,00	—
1.445,00	—	—	—	—	—	2.267,50	—	1.115,00	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.250,00	—	—	—	—	—	2.180,00	—	1.160,00	—
1.260,48	1.595,00	—	1.683,00	—	1.200,00 ^{*)}	2.157,14	2.114,00	1.160,00	—
1.440,95	1.578,00	—	1.662,00	—	1.076,00 ^{*)}	2.263,81	2.057,00	—	1.504,00

doprowadziło do podniesienia wartości lnu, znajdującego się w obrocie, jak też do wzmocnienia opinii o towarze i o aparacie handlowym w okręgu Izby.

Pragnąc jaknajszczegółowiej zbadać, jakie wzmiankowana akcja dała wyniki i zebrać materiał w postaci uwag nabywców naszego lnu — dla dalszego jej prowadzenia, Izba delegowała swych przedstawicieli do Czechosłowacji i Łotwy, zaś Związek dla Handlu i Eksportu Lniarskiego — do Francji. Pozatem szereg informacji w tym zakresie uzyskano w drodze korespondencyjnej od poszczególnych odbiorców oraz częściowo z raportów konsularnych i za pośrednictwem ankiety, rozpisanej wśród przedsiębiorców krajowych.

**) Asortyment 70/30 sk. 130.

Jak wynika z oświadczeń przedstawicieli przedsiębiorców i agentów w Czechosłowacji, ogólne wyniki akcji standaryzacyjnej, prowadzonej w okręgu Izby, naogół należy oceniać dodatnio, gdyż sortowanie lnu w kampanji 1934/35 r., a zwłaszcza w sezonie 1935/36 r., stało się w stosunku do poprzednich lat na znacznie wyższym poziomie. Dotyczy to przede wszystkim lnu trzebanego i paków targańca („reissflachu“). Jakościowa ocena włókna lnianego znalazła też swój wyraz w cenach uzyskiwanych na tym rynku. Drobne uchybienia, dotyczące zresztą lnu miedlonego („syrca“), które w toku zbierania informacji były podniesione przez odbiorców w Czechosłowacji, zostały skrzętnie zanotowane przez naszą delegację w celu zwrócenia baczniejszej uwagi na zaniedbania, spostrzeżone na tym odcinku.

Na podstawie rozmów przedstawicieli Izby, przeprowadzonych w czasie pobytu na Łotwie z tamtejszymi importerami lnu, względnie z agentami firm angielskich i francuskich domicylowanych w Rydze, stwierdzono również znaczne podniesienie się obróbki i sortowania lnu trzebanego. Poza to, zdaniem odbiorców, specjalnie podniosła się także obróbka i sortowanie reissflachsów, których jakość pod tym względem doniedawna była jeszcze bardzo niska. Znamienne były również głosy agentów firm zachodnio-europejskich, którzy podkreślili znaczny wzrost zaufania do naszego lnu na rynku francuskim i angielskim. Zdaniem tychże informatorów, w wypadku kontynuowania — zainicjowanych i tak skutecznie prowadzonych prac standaryzacyjnych, można będzie wkrótce, w drodze pogłębienia ufności tych rynków do lnu tutejszego, bardzo znacznie powiększyć dotychczasowy jego zbyt.

Przeprowadzone we Francji przez delegata Związku wraz z przedstawicielem Ambasady R. P. w Paryżu szczegółowe rozmowy z czternastoma większymi przedsiębiorcami we Francji — potwierdziły dotychczas podane opinie, przyczem stwierdzono, że więksi odbiorcy francuscy oceniają wyniki akcji standaryzacyjnej jako dodatnie. Równocześnie kładziono nacisk na celowość dalszego prowadzenia tej akcji, gdyż przyczynia się ona w znacznej mierze do wzrostu zainteresowania lnem z tut. okręgu.

Spośród kilku opinii, dodatnio odnoszących się do skuteczności akcji standaryzacyjnej, wypowiedzianych w raportach Ambasady R. P. w Paryżu, chyba najbardziej przekonująco brzmi niżej cyto-

wane: „Stwierdzić należy, że w r. b. zamówienia lnu polskiego zwiększyły się w stosunku do r. ub. Jedna z przedsiębiorstw, która dwa lata temu nie sprowadzała lnu polskiego zupełnie, rok temu sprowadziła 30 tonn, a w r. b. 450 tonn lnu. Właściciel tej przedsiębiorstwa stwierdził dużą poprawę w sortowaniu i opakowaniu lnu (len wołożyński). Również inni przedsiębiorcy oświadczyli, że widzą duży wysiłek, jaki zrobiła Polska w dziedzinie standaryzacji lnu oraz poprawę, którą rozumieją jako jeden z etapów do całkowitej standaryzacji naszego lnu“... Inna opinia Ambasady R. P., ustalona na podstawie informacji, zebranych wśród francuskich odbiorców polskiego lnu, również stwierdza „...że naogół przedsiębiorcy francuscy z tegorocznych dostaw lnu są przeważnie zadowoleni. Większość stwierdza znaczną poprawę gatunku oraz poprawienie jednolitości, lepsze sortowanie i opakowanie“.

W jednym z komunikatów, zamieszczonych w „Journal Circulaire du Marché Linier de Lille“ (Nr. 10 z 11. III. 1936 r.), światowa firma angielska F. Malcolm et Co, importująca także len z Polski, omawiając sytuację na rynkach lnianych Europy, pisze w ten sposób: „należy zauważyć, że czynione są duże wysiłki w kierunku przeprowadzenia standaryzacji towaru. Starania te dają zdecydowanie dobre wyniki, co można stwierdzić na podstawie ostatnich dostaw, które odznaczają się znacznie lepszym sortowaniem“.

Jeśli zaś chodzi o rynek krajowy, to zarówno raz poraz otrzymywane wyniki przeróbki włókna lnianego w fabrykach, wykazujące w większości zadawalniający stan przygotowania i sortowania lnu, jak też wyniki rozpisanej w tym samym celu ankiety Izby, wskazują naogół na znaczniejszą poprawę jakościową włókna, osiągniętą na drodze realizowania wytycznych akcji standaryzacyjnej.

Wkońcu warto przytoczyć opinię wypowiedzianą w tym przedmiocie przez Komitet Wykonawczy Komisji dla Standaryzacji Lnu i Konopi, który uznał, że akcja standaryzacyjna, prowadzona w sezonie 1935/36 r. przez Związek dla Handlu i Eksportu Lnianego i Izbę P.-H. w Wilnie, wydała bardzo dobre rezultaty w postaci osiągnięcia jednolitego sortowania, zgodnego naogół z normami ustalonymi przez Komisję oraz w postaci podniesienia poziomu obróbki włókna.

PRZEMYSŁ OLEJARSKI.

Ilość czynnych olejarni zmniejszyła się z 197 w roku 1934 do 175 w roku sprawozdawczym, przyczem ilość drobnych olejarni (VII i VIII kat.) zmalała o 20, podczas, gdy wśród większych (IV—VI kat.) uległy likwidacji tylko dwa przedsiębiorstwa. Stosunkowo znaczna ilość likwidacji wśród drobnych olejarni tłumaczy się głównie kwestją zaopatrzenia przemysłu w surowce oleiste. Mianowicie olejarnie mniejsze, pracujące na nasionach wyłącznie krajowych, jako słabe finansowo, nie były w stanie magazynować większych zapasów nasion oleistych w okresie ich wzmożonej podaży — po zbiorach i dlatego odczuwały przeważnie niedobór i brak surowców, który powodował częste unieruchomianie zakładów. Jest rzeczą niewątpliwą, że w takich warunkach pracy, rentowność tych olejarni była bardzo niska, wskutek czego też szereg wzmiankowanych zakładów olejarskich uległ likwidacji. Jak widać więc, zależność sytuacji olejarni od zaopatrzenia w surowiec posiadała nadal podstawowe znaczenie dla tej gałęzi wytwórczości; to też wzorem lat poprzednich omawiać będziemy sytuację branży olejarskiej w pierwszym rzędzie pod tym właśnie kątem widzenia. W ciągu roku kalendarzowego podaż surowca oleistego jest bardzo niejednolita, a przytem posiada odrębne cechy w okresach przed nowymi zbiorami i po zbiorach. O ile przed nowymi zbiorami nasion przemysł olejarski uzupełnia ich niedobór surowcem importowanym, o tyle po zbiorach pracuje wyłącznie na nasionach pochodzenia krajowego. W roku sprawozdawczym, przed nowymi zbiorami nasion krajowych, konjunktura w przemyśle olejarskim kształtowała się niezbyt pomyślnie. Przedewszystkiem odczuwano znaczniejsze zmniejszenie się podaży wspomnianych nasion; zbiory siemienia lnianego w sezonie 1934/35 były przyspieszone w porównaniu ze zwykłym ich terminem, wcześniej trafiły na rynek, a wskutek tego, wcześniej też zostały wykupione przez większe olejarnie, tudzież firmy,

handlujące nasionami. Większe olejarnie jeszcze w ciągu I-go kwartału 1935 r. posiadały pewne zapasy nasion, zakupionych po zbiorach i dlatego pracowały normalnie, podczas gdy mniejsze, z braku surowca, pracę przerywały. Pod wpływem ograniczonej podaży, ceny nasion krajowych już w końcu 1934 r. dość znacznie zwyżkowały, przyczem zwyżka ta trwała również w I kwartale roku sprawozdawczego.

Pod koniec I-go kwartału i w ciągu następnych miesięcy przednowka zaczęto importować słonecznik z Rumunii, gdyż zapasy nasion krajowych były już w tym czasie niemal całkowicie wyczerpane. Trzeba jednakże zauważyć, iż ceny nasion słonecznikowych również były dość wysokie, to też musiały ulec zwyżce ceny produktów olejarskich, co w konsekwencji zmniejszyło ich zdolność konkurencyjną, np. w stosunku do tłuszczów zwierzęcych.

Zatrudnienie w olejarniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w r. 1935.

(Pracownicy fizyczni w ost. tyg. każdego mies. — Dane dla zakładów IV—VII kat.)

Tablica I.

Miesiące	Woj. wileńskie	Woj. białostockie	Woj. nowogródzkie	Woj. poleskie	Okrąg Izby		
					1935 r.	1934 r.	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r.=100
Styczeń	96	52	24	19	191	235	81
Luty	93	49	29	19	190	226	84
Marzec	101	54	6	22	183	216	85
Kwiecień	101	58	18	26	203	188	108
Maj	104	58	23	26	211	191	110
Czerwiec	92	53	15	29	189	193	98
Lipiec	85	51	20	22	178	183	97
Sierpień	114	55	14	32	215	221	97
Wrzesień	147	72	38	48	305	228	134
Październik	147	73	40	50	310	240	129
Listopad	149	73	41	52	315	229	138
Grudzień	137	67	42	46	292	224	130

Sprzedaż wyrobów olejarni, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, na rynku krajowym.

Dane dla zakładów IV—VII kat.

Tablica IV.

Wyszczególnienie	Jednostki	Woj. wileńskie		Woj. białostockie		Woj. nowogrodzkie		Woj. poleskie		Okrąg Izby		
		1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
											Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100
Olej lniany	tonny tys. zł.	516 758	521 765	398 525	310 352	380 541	564 665	360 486	415 470	1.654 2.310	1.810 2.252	109 97
„ słonecznikowy .	tonny. tys. zł.	1.357 1.803	350 455	246 274	129 168	8 9	15 16	32 41	31 36	1.643 2.127	525 675	32 32
„ rzepakowy . . .	tonny tys. zł.	15 18	60 81	— —	— —	12 16	23 25	27 28	26 26	54 62	109 132	202 213
„ konopny	tonny tys. zł.	11 16	19 26	1 1	110 134	6 9	— —	— —	1 2	18 26	130 162	722 623
Inne oleje	tonny tys. zł.	— —	23 28	— —	— —	— —	7 8	— —	— —	— —	30 36	— —
Razem oleje . .	tonny tys. zł.	1.899 2.595	973 1.355	645 800	549 654	406 575	609 714	419 555	473 534	3.369 4.525	2.604 3.257	77 72

(c. d.)

Tablica IV.

Wyszczególnienie	Jednostki	Woj. wileńskie		Woj. białostockie		Woj. nowogrodzkie		Woj. poleskie		Okrąg Izby		
		1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
											Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100
Makuchy lniane . . .	tonny tys. zł.	1.844 293	2.372 376	1.058 187	1.240 175	1.201 188	1.452 220	1.095 164	1.428 201	5.198 832	6.492 973	125 117
Makuchy słonecznik. .	tonny tys. zł.	3.231 427	874 145	1.296 203	403 60	55 9	38 4	62 6	43 6	4.644 645	1.358 215	29 33
„ rzepakowe .	tonny tys. zł.	499 51	1.558 195	318 32	1.527 153	80 11	54 6	22 2	86 10	919 96	3.225 364	351 379
„ konopne . .	tonny tys. zł.	225 20	6 1	245 22	1.369 110	— —	— —	5 1	— —	475 43	1.375 111	286 258
Inne makuchy	tonny tys. zł.	6 1	— —	— —	9 1	— —	14 2	— —	— —	6 1	23 3	383 300
Razem makuchy	tonny tys. zł.	5.805 792	4.810 717	2.917 444	4.548 499	1.336 208	1.558 232	1.184 173	1.557 217	11.242 1.617	12.473 1.665	111 103
Oleje rafinowane . . .	tonny tys. zł.	957 1.375	1.044 1.490	1.129 1.481	1.039 1.552	— —	— —	— —	— —	2.086 2.856	2.083 3.042	100 107
Pokosty	tonny tys. zł.	374 602	441 728	10 16	5 6	54 84	73 96	— —	27 37	438 702	546 867	125 124
Inne produkty	tonny tys. zł.	86 53	33 21	— —	77 42	— —	9 1	— —	— —	86 53	119 64	138 121

Po nowych zbiorach, gdy podaż nasion została silnie wzmocniona, przemysł olejarski dokonywał większych zakupów nasion za pośrednictwem Centrali Obrotów Nasionami Oleistemi. Naogół jednak zaznaczyć należy, że C. O. N. O. wykazywała w roku 1935 dość słabą aktywność.

Po nowych zbiorach olejarnie pracowały wyłącznie na nasionach pochodzenia krajowego i przerabiały siemię lniane, rzepak, konopie, a nawet słonecznik, sprowadzany z Podola i poczęści z Wołynia.

W zależności od stopnia zaopatrzenia olejarni w surowce, zwiększało się lub zmniejszało zatrudnienie załóg robotniczych w zakładach. I tak obserwujemy, iż najmniejszy poziom zatrudnienia w roku 1935 w porównaniu z r. 1934, przypadł na okresy niedostatecznego zaopatrzenia fabryk w surowce, a mianowicie na I kwartał 1935 r. i na okres przednówkowy, natomiast najsilniejsze natężenie obserwowano w maju i czerwcu 1935 r., gdy sprowadzano surowce z zagranicy, oraz na miesiące po nowych zbiorach, gdy podaż nasion była zadawalająca. Naogół w roku sprawozdawczym zaznaczyła się wielka przewaga w zużyciu surowców krajowych przed zagranicznymi, których import i przerób w olejarniach zmniejszył się znacznie. Należy to niewątpliwie uznać jako dodatni wynik wysiłków rządu w kierunku preferencji dla surowców krajowych, przedsięwziętych w roku 1934. Wzrost przerobu surowca krajowego nie zrekompensował jednak ubytku produkcji, opartej na surowcu importowanym; w konsekwencji produkcja olejarni w roku sprawozdawczym, w stosunku do roku 1934, naogół zmniejszyła się. Wpłynęło na jej spadek zresztą również zmniejszenie się ilości zakładów czynnych w r. 1935.

Sprzedaż przez zakłady przemysłowe okręgu Izby olejów nierafinowanych doznała zmniejszenia, natomiast wzrosła wartościowo sprzedaż olejów rafinowanych, oraz wartościowo i ilościowo sprzedaż pokostów, tudzież makuchów; należy tu przyjąć pod uwagę, iż statystyką została objęta w tym wypadku również pewna ilość sprzedanych w r. 1935 zapasów z r. 1934.

Obroty produktami olejarskimi odbywały się naogół na rynku wewnętrznym. Eksportowano tylko nieznaczne ilości makuchów do Danji i Czechosłowacji.

Ceny nasion oleistych
loco Wilno w złotych za 100 kg.

Wyszczególnienie	R o k	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Siemię lniane krajowe ¹⁾ . . .	{ 1934 ¹⁾ 1935	36,54 46,08	41,57 46,26	46,12 46,66	49,46 46,46	41,29 —	40,75 —	Brak not. —	41,56 27,46	40,34 29,23	39,66 30,75	43,26 30,53	44,83 31,13
Nasiona słonecznikowe rumuńskie ²⁾	{ 1934 1935	27,25 27,00	26,00 27,00	26,00 27,00	— 26,50	25,50 27,00	— 27,00	27,25 27,00	22,50 27,75	21,25 25,25	19,85 30,00	24,25 30,25	21,50 29,75
Nasiona rzepakowe ³⁾	1935	33,92	36,77	38,51	38,87	40,75	—	—	29,29	33,11	37,00	42,27	40,70
Nasiona konopne ³⁾	1935	22,50	29,38	22,71	22,71	26,89	27,00	—	—	21,00	22,75	—	27,00

¹⁾ Notowania Giełdy Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie. ²⁾ Notowania Izby. ³⁾ Cena fco stacja załadowcza. ⁴⁾ W roku 1934 do sierpnia ceny siemienia lnianego były podawane loco Wilno, od sierpnia — franco wagon stacja załadowania.

Tablica V.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY.

Stały wzrost produkcji w białostockim przemyśle włókienniczym, jaki zaobserwowano w ciągu ostatnich kilku lat (po najcięższym okresie przesileniowym), postępował nadal w roku 1935. Rozwój produkcji i zbytu zawdzięcza białostocki przemysł włókienniczy swej żywotności i zdolności do szybkiego przystosowania się do zmieniających warunków ekonomicznych, oraz stałemu wzrostowi popytu na tanie wyroby tekstylne w kraju i zagranicą.

Zbyt wyrobów włókienniczych w kraju, jak wynika z tablicy V (str. 120), wzrósł w roku sprawozdawczym niemal dwukrotnie, osiągając poziom najwyższy w porównaniu z ostatnimi latami. Zwiększenie zapotrzebowania nie wpłynęło jednakże na poprawę cen sprzedażnych. Szczególnie niepomysłnie przedstawiała się sytuacja pod tym względem na odcinku eksportowym.

Nieskoordynowana polityka sprzedażna większych przedsiębiorstw w zakresie eksportu powodowała ciągłą zniżkę cen. Starania przemysłowców, mające na celu wyeksportowanie jaknajwiększej ilości swoich wyrobów, aby w ten sposób wzmocnić swoją pozycję na pewnych rynkach, odbijały się niekorzystnie na kształtowaniu się cen sprzedażnych. Na rynkach, gdzie występowało dwóch lub kilku eksporterów, rozpoczynało się nieraz wzajemne licytowanie się cenami w dół, co w konsekwencji doprowadziło do ukształtowania się cen na poziomie bardzo niskim. Z drugiej strony, również średni i drobni przemysłowcy, ponoszący niższe koszty administracyjne, kierowani brakiem płynnej gotówki spowodu szczupłych kapitałów obrotowych, dokonywali często sprzedaży po cenach kosztów własnych, obniżając je bardzo silnie, nieraz do poziomu bezkonkurencyjnego w stosunku do firm większych. Tego rodzaju objawy działalności eksporterów wpłynęły na dezorganizację rynków zagranicznych, powodując nie-

chęć odbiorców do współpracy z białostockimi eksporterami w obawie przed stratami, mogącymi wyniknąć z niepewności co do poziomu cen sprzedażnych wyrobów białostockich.

Celem wstrzymania szkodliwej konkurencji rozpoczęły się wśród eksporterów debaty, pod obserwacją Izby, nad wynalezieniem środków zaradczych, mających za zadanie bezwzględne zahamowanie dalszej zniżki cen sprzedażnych zagranicą. Należy tu zaznaczyć, że tworzone porozumienia cennikowe spełniały swoją rolę połowicznie i dlatego na dłuższą metę nie mogły się utrzymać. Za punkt oparcia dla rozmów nad poprawą sytuacji posłużył wówczas projekt zorganizowania eksportu włókienniczego, którego geneza jest zresztą wcześniejsza. Debaty nad zorganizowaniem eksportu włókienniczego posuwały się w tempie bardzo powolnem. Murem, o który rozбивały się początkowo wszelkie koncepcje organizacyjne, były dwa czynniki, mianowicie: 1) powszechnie spotykana trudność w ustaleniu klucza, na którym miałyby się opierać podział zamówień pomiędzy uczestników organizacji oraz 2) obawa ze strony eksporterów, że aparat kierowniczy i wykonawczy organizacji nie dorówna wysiłkowi i indywidualnej inicjatywie każdego z przemysłowców z osobna. Obawiano się przede wszystkim organizacji opartej na zasadach syndykatowych, z drugiej strony liczono się z tem, że organizacja luźna, niesyndykato-owa, nie daje dostatecznej gwarancji dokonywania sprzedaży wyłącznie za jej pośrednictwem, bez pomocy ukrytych układów pomiędzy sprzedającym a importerem. Chodziło więc o stworzenie formy organizacyjnej pośredniej, przy której działalność indywidualna członków byłaby skrepowana w możliwie najmniejszym stopniu, a możliwość obejścia pośrednictwa organizacji byłaby przy sprzedaży wykluczona.

Dopiero przy końcu okresu sprawozdawczego projekty organizacyjne wkroczyły na realne tory. Koncepcję organizacji eksportu zrealizowano narazie tylko dla jednego rynku odbiorczego, mianowicie Unji Południowo-Afrykańskiej, gdzie całoroczna praca niewielkiej grupy zorganizowanych eksporterów w roku 1934 dała pozytywne rezultaty. Organizację, która rozpoczęła działalność pod nazwą „Zrzeszenie Eksporterów Tkanin do Afryki Południowej w Białymstoku“, oparto na zupełnie nowych, specjalnie dla miejscowych warunków nadających się, podstawach. W ramach ustroju tej organizacji wyłączność sprzedaży przez organizację i zachowanie indywi-

dualnej działalności członków zostały w optymalnym stosunku powiązane. Wynik działalności tej organizacji będzie próbą, wykazującą, czy organizacja eksportu na terenie białostockiego przemysłu włókienniczego posiada swoją rację bytu.

Stan uruchomienia maszyn w przemyśle białostockim przedstawiał się dość niejednolicie. Pierwszy kwartał 1935 r. w porównaniu z tymże okresem roku poprzedniego cechował spadek uruchomienia.

Stopień uruchomienia wynosił w styczniu 1935 r. 30% w stosunku do jednej zmiany, w lutym 60%, w marcu 85%, podczas gdy w roku 1934 w analogicznych miesiącach: 65%, 86%, 100%. Poczy-

Zatrudnienie w przemyśle włókienniczym okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Dane ankiety Izby.

Tablica I.

Miesiące	Zakłady pracujące na rachunek własny			Zakłady zarobkowe			O g ó ł e m		
	1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100
I	1.617	1.072	66	647	198	31	2.264	1.270	56
II	1.847	1.384	75	761	381	50	2.608	1.765	68
III	2.064	2.233	108	721	536	74	2.785	2.769	99
IV	2.172	2.037	94	776	786	101	2.948	2.823	96
V	2.495	3.161	127	884	1.017	115	3.379	4.178	124
VI	2.990	3.256	109	1.052	1.091	104	4.042	4.347	108
VII	3.547	3.690	104	1.165	1.285	110	4.712	4.975	106
VIII	3.650	3.780	104	1.372	1.397	102	5.022	5.177	103
IX	3.650	3.944	108	1.473	1.418	96	5.123	5.362	105
X	3.580	4.043	113	1.498	1.448	97	5.078	5.491	108
XI	3.520	4.008	114	1.521	1.413	93	5.041	5.421	108
XII	1.974	2.303	117	1.055	925	88	3.029	3.228	107

U w a g a : W rubryce zakładów, pracujących na rachunek własny, uwzględniono w r. 1934 — 43 zakłady, w r. 1935 — 49 zakładów; w zakładach zarobkowych: w r. 1934 — 45 zakładów, w r. 1935 — 42 zakłady.

nając od kwietnia aż do końca okresu sprawozdawczego uruchomienie maszyn kształtowało się na poziomie nieco wyższym od roku poprzedniego, mianowicie (liczby w nawiasach odnoszą się do roku 1934): kwiecień 105% (100%), maj 110% (102), czerwiec 110% (100), lipiec 160% (120), sierpień 165% (160), wrzesień 175% (155), październik 140% (153), listopad 175% (130), grudzień 120% (75).

Przeciętna uruchomienia maszyn wynosiła 119%, podczas gdy w roku 1934 — 112%.

Wysoki stosunkowo procent uruchomienia w grudniu 1935 r. — a więc w miesiącu, należącym zasadniczo do okresu niesezonowego, tłumaczy się wzrostem produkcji pledów wełnianych i eksportem do Afryki Południowej.

Dane, dotyczące uruchomienia uzupełniają tablice I i II, obrazujące ilość zatrudnionych robotników w poszczególnych miesiącach i porównanie tych liczb ze stanem zatrudnienia w całej Polsce.

Robotnicy zatrudnieni przy produkcji w przemyśle włókienniczym w całej Polsce i okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

(Zakłady, zatrudniające 20 i więcej robotników).

Tablica II.

MIESIĄCE	P o l s k a			O k r ę g I z b y		
	1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100
Styczeń . . .	108.146	117.317	108	2.443	1.500	61
Luty	118.633	122.219	103	2.642	1.923	73
Marzec	122.620	130.873	107	2.511	2.458	98
Kwiecień . . .	121.399	134.349	111	2.844	3.172	112
Maj	117.678	135.085	115	3.283	4.001	122
Czerwiec . . .	113.773	131.718	116	3.813	4.129	108
Lipiec	102.737	135.263	132	4.545	4.568	101
Sierpień . . .	118.092	138.926	118	4.769	4.763	100
Wrzesień . . .	123.763	141.926	115	4.719	4.985	106
Październik . .	124.174	139.509	112	4.848	4.922	102
Listopad . . .	126.842	137.464	108	4.594	5.036	110
Grudzień . . .	120.916	132.634	110	2.955	4.613	156

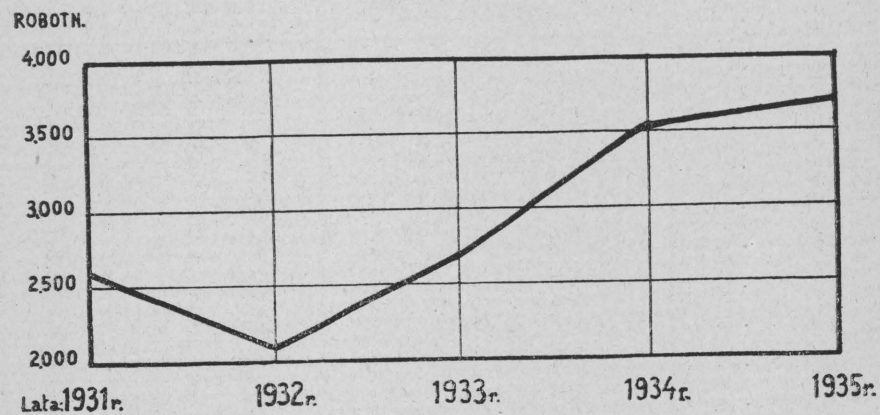
Dane G. U. S.

Tabl. II wykazuje rozbieżność pomiędzy kształtowaniem się zatrudnienia w przemyśle włókienniczym w ośrodku białostockim w porównaniu z całym krajem. Uwydatnia się ona szczególnie w I kwartale 1935 r., w którym występuje w okręgu Izby (Białystok) wyraźna przerwa międzysezonowa. W roku poprzednim miała ona tendencję do zaniku, co potwierdzają liczby wskaźnikowe w stosunku do roku 1934 — 61, 73, 98.

Z tablicy I wynika, że zatrudnienie w zakładach zarobkowych było narażone na spadek spowodu okresu niesezonalnego (miesiące: styczeń, luty, marzec, kwiecień) w znacznie większym stopniu, niż zatrudnienie w zakładach, pracujących na rachunek własny. Niskie liczby wskaźnikowe pierwszego kwartału dla zakładów zarobkowych (31, 50, 74) wynikają z faktu, że w roku 1934 w tym okresie był stosunkowo dość wysoki stan zatrudnienia (liczby wskaźnikowe dla tego roku w stosunku do roku 1933-go są 318, 207, 161). Według obliczeń prowizorycznych, biorąc pod uwagę wszystkie zakłady przemysłu włókienniczego ośrodka białostockiego, w pełnym sezonie maksymalny stan liczebny zatrudnionych robotników przekraczał liczbę 6.000 osób.

Zatrudnienie w przemyśle włókienniczym okręgu Izby P.-H. w Wilnie.
(Przeciętna roczna).

Dane G. U. S.

Zużycie surowców włókienniczych, w związku ze wzrostem produkcji, przekroczyło o 2.300 tonn stan z roku poprzedniego. Szczególnie duży wzrost zużycia surowców widzimy w pozycji szmat wełnianych

(d. c. tekstu na str. 118)

Zużycie surowców włókienniczych w zakładach okręgu Izby P.-H. w Wilnie, pracujących na rachunek własny.

Tablica III.

Wyszczególnienie	I l o ś ć				W a r t o ś ć			
	1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.	
	tonny	Udział % w y	tonny	Udział % w y	tys. zł.	Udział % w y	tys. zł.	Udział % w y
1. Wełna i szmaty wełniane	5 533	100,0	8 261	100,0	5 845	100,0	9 121	100,0
w tem: wełna zagraniczna	296	5,3	384	4,6	1 265	21,6	1 349	14,8
" krajowa	186	3,4	284	3,4	890	15,2	1 056	11,6
szmaty wełniane zagraniczne	4 287	77,5	6 629	80,3	3 453	59,1	6 201	68,0
" krajowe	764	13,8	964	11,7	237	4,1	515	5,6
2. Bawełna, szmaty bawełn. i odpadki bawełny	379	100,0	489	100,0	465	100,0	527	100,0
w tem: bawełna nabyta zagranicą	72	19,0	29	5,9	67	14,5	26	5,0
" w kraju	110	29,0	143	29,2	313	67,4	358	67,9
szmaty bawełn. i odp. bawełny zagran.	65	17,2	65	13,3	39	8,4	57	10,7
" krajowe	132	34,8	252	51,6	46	9,7	86	16,4
3. Inne surowce lub oddzielnie niewymienione	582	100,0	59	100,0	112	100,0	263	100,0
w tem: zagraniczne	522	89,7	7	11,1	90	80,2	157	59,7
krajowe	60	10,3	52	88,9	22	19,8	106	40,3
R a z e m	6 494	—	8 809	—	6 422	—	9 911	—

Vide uwagę przy tablicy I.

(o ca 2.350 tonn), pozatem wzrosło zużycie wełny krajowej i zagranicznej, używanej głównie do produkcji sukna na dostawy rządowe. Udział stosunkowy wełny w ogólnym zużyciu surowców utrzymuje się prawie na poziomie roku poprzedniego, co świadczy o łagodnym wzroście produkcji tkanin z wełny t. zw. żywej. Prawie to samo obserwuje się w surowcach roślinnych (bawełna i odpadki oraz szmaty bawełniane).

Przeciętne ceny na szmaty wełniane zagraniczne kształtowały się na poziomie o kilka procent wyższym od stanu z roku poprzedniego. Wpłynęły na to przesunięcia w rynkach zakupu (utrata rynku niemieckiego), jak też pogorszenie warunków zakupu, bowiem w okresie sprawozdawczym dużo kupiono szmat za gotówkę. Zakup szmat zagranicznych odbywał się w Anglii, Francji, Holandji i Belgji oraz w krajach skandynawskich i nadbałtyckich.

Gatunki szmat, używanych do produkcji, zasadniczo nie zmieniły się, chociaż udział tanich szmat w ogólnym imporcie tego surowca wykazał pewne zwiększenie w porównaniu z rokiem poprzednim, wobec wzrostu produkcji tanich gatunków tkanin i koców.

Pozycja szmat krajowych obejmuje przeważnie surowiec pochodzący ze składnic wojskowych. Wzrost ilościowy w porównaniu do roku 1934 wynosi 200 tonn. Cena średnia szmat krajowych wzrosła, wobec większego zużycia szmat droższych.

Według danych, uzyskanych drogą ankiety Izby (tabl. IV), produkcja przemysłu włókienniczego wzrosła o 1.457 tonn w porównaniu z rokiem 1934. Więcej niż dwukrotny wzrost produkcji nastąpił w dziedzinie tkanin jedwabnych dzięki zwiększeniu zbytu w kraju, a kosztem uszczuplenia zapotrzebowania na plusze, których produkcja w związku z tem spadła. Ogólna produkcja koców wzrosła o ca 400 tonn, co przypisać należy wzmożeniu fabrykacji zupełnie nowego w tym roku artykułu, mianowicie wełnianych pledów podróżnych (dużych, ciężkich chustek z frendzlami), przeznaczonych głównie dla rynków kolonialnych. Do wzmożenia produkcji pledów przyczyniło się niebywałe dotychczas zapotrzebowanie na pledy białostockie na terenie rynków kolonialnych, w szczególności Unji Południowo-Afrykańskiej. Ożywienie w dziedzinie pledów było duże i szereg białostockich fabryk, otrzymując wiele zagranicznych propozycji na ten artykuł, rozpoczął gorączkowe próby pro-

Produkcja tkanin w zakładach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie.

Tablica IV.

Wyszczególnienie	Zakłady pracujące na r-k własny			Zakłady zarobkowe			O g ó ł e m		
	1934r.	1935 r.		1934r.	1935 r.		1934r.	1935 r.	
	tonny	Wskaźnik 1934 r.=100		tonny	Wskaźnik 1934 r.=100		tonny	Wskaźnik 1934 r.=100	
1. Tkaniny wełniane i półwełniane . .	3.447	4.331	126	2.435	2.617	108	5.882	6.948	118
2. Plusze	78	62	80	—	—	—	78	62	80
3. Tkaniny jedwabne . . .	8	18	225	—	—	—	8	18	225
4. Kołdry i koce	447	961	215	337	220	65	784	1.181	151
R a z e m . .	3.980	5.372	135	2.772	2.837	102	6.752	8.209	122

W rubryce zakładów pracujących na r-k własny uwzględniono w r. 1934—43 zakłady, w r. 1935 — 49. W rubryce zakładów, pracujących na lon, uwzględniono w r. 1934 — 45 zakładów oraz 7 zakładów pracujących na r-k własny produkujących również na lon, w r. 1935 — 42 zakłady oraz 8 zakładów pracujących na r-k własny produkujących również i na lon.

dukcji tych nowych towarów. Po dokonaniu prób, wiele fabryk zrezygnowało narazie z produkcji pledów, ze względu na brak odpowiedniej ilości maszyn i większych zapasów surowca (szmat), które są niezbędne przy wykonywaniu skomplikowanych deseni pledów, wymagających szmat o dużej różnorodności wzorów i gatunków, zaś na większe zapasy i asortymenty szmat—z braku wolnych kapitałów—nie wszystkie firmy mogą sobie pozwolić. Ostatecznie produkcją pledów zajęło się nieliczne grono fabryk białostockich, przystępując do wyrobu masowego.

Produkcja tkanin wełnianych wzrosła dzięki zwiększeniu zbytu w kraju.

Wartość ogólna produkcji rocznej przemysłu białostockiego szacuje się na sumę blisko 30 milionów złotych.

**Zbyt wyrobów włókienniczych na rynku krajowym przez zakłady
okręgu Izby P.-H. w Wilnie, pracujące na r-k własny.**

Tablica V.

Wyszczególnienie	I l o ś ć			W a r t o ś ć		
	1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
	t o n n y		Wskaźnik 1934 r.=100	tysiące zł.		Wskaźnik 1934 r.=100
Tkaniny wełniane i pół- wełniane	1.682	3.403	202	9.194	16.164	176
Plusze	75	77	103	1.060	1.016	96
Tkaniny jedwabne . . .	9	11	122	166	362	218
Kołdry i koce	266	607	228	1.022	1.437	141
Przędza	119	143	120	300	228	76
R a z e m . . . :	2.151	4.241	197	11.742	19.207	164

Vide uwagę przy tablicy I.

Przebieg konjunktury na rynku wewnętrznym w roku 1935 był szczególnie korzystny. Dzięki nienotowanemu od szeregu lat przesileniowych wzrostowi zapotrzebowania na białostockie wyroby w kraju — zdołano prawie podwoić rozmiary sprzedaży (tabl. V). Popyt w okresie sezonu był tak wysoki, że fabryki często nie mogły nadążyć z produkcją, tembardziej, że nie były przygotowane na zaopatrzenie swych składów ponad normę. Szczególnym popytem cieszyły się tkaniny ciężkie, płaszczowe, o deseniach z roku poprzedniego. Mniejsze liczby wskaźnikowe wartości od liczb wskaźnikowych, dotyczących ilości sprzedaży, stwierdzają zwiększenie zbytu tańszych wyrobów, bowiem przeciętne ceny na poszczególne gatunki sukna i koców kształtowały się na poziomie wyższym niż w roku 1934. Rynkami zbytu pozostały te same połacie kraju, które rokrocznie odbierają masowo białostockie wyroby; głównie są to województwa południowe, wschodnie, woj. łódzkie, w mniejszym stopniu warszawskie i poznańskie. Pomimo dużego zapotrzebowania, sezon sprzedaży trwał dość krótko, tak że w grudniu utargi były już minimalne.

Warunki sprzedaży uległy znacznej poprawie, do czego przyczynił się częściowy brak towarów na rynku, co umożliwiło przemysłowcom przez jakiś czas dyktowanie swoich warunków sprzedaży. Wiele transakcyj w związku z tem dokonywano przy uzyskiwaniu gotówką dużej części sumy sprzedażnej.

Ilość tkanin, dostarczonych na zamówienia uzyskane z przetargów rządowych, wzrosła o kilka procentów w porównaniu z rokiem 1934 przy wartości takiej samej, spowodu obniżenia ceny na towary dla dostaw rządowych. Największe dostawy tkanin z czystej wełny odbywały się dla potrzeb armji.

W dziedzinie eksportu wyrobów włókienniczych rok sprawozdawczy naogół nie przyniósł żadnych zasadniczych zmian.

Początek roku 1935 zapowiadał się niezmiernie pesymistycznie. Zachodziła obawa znacznego zmniejszenia się eksportu. Brak ożywienia na odcinku eksportowym powodowały różne czynniki, jak wahania walutowe, zamierzenia wyżsiki taryf celnych zagranicą i wreszcie silna depresja cen na wyroby białostockie.

Sezon wpływania zamówień w roku 1935 był znacznie opóźniony, w związku z czem uległ zmniejszeniu wywóz na rynek indyjski z 419 tonn w 1934 r. na 358 tonn w r. 1935, i na rynki Dalekiego Wschodu, a właściwie tylko do Chin — z 886 tonn na 802 tonny.

W drugim półroczu nastąpiła wydatna poprawa konjunktury przez wpływ większej ilości zamówień uzupełniających, a głównie ze względu na rozpoczynający się sezon na rynku południowo-afrykańskim. Zbiegła się z tem wojna włosko-abisyńska, która na niektórych rynkach otworzyła bramę dla białostockiej ekspansji eksportowej.

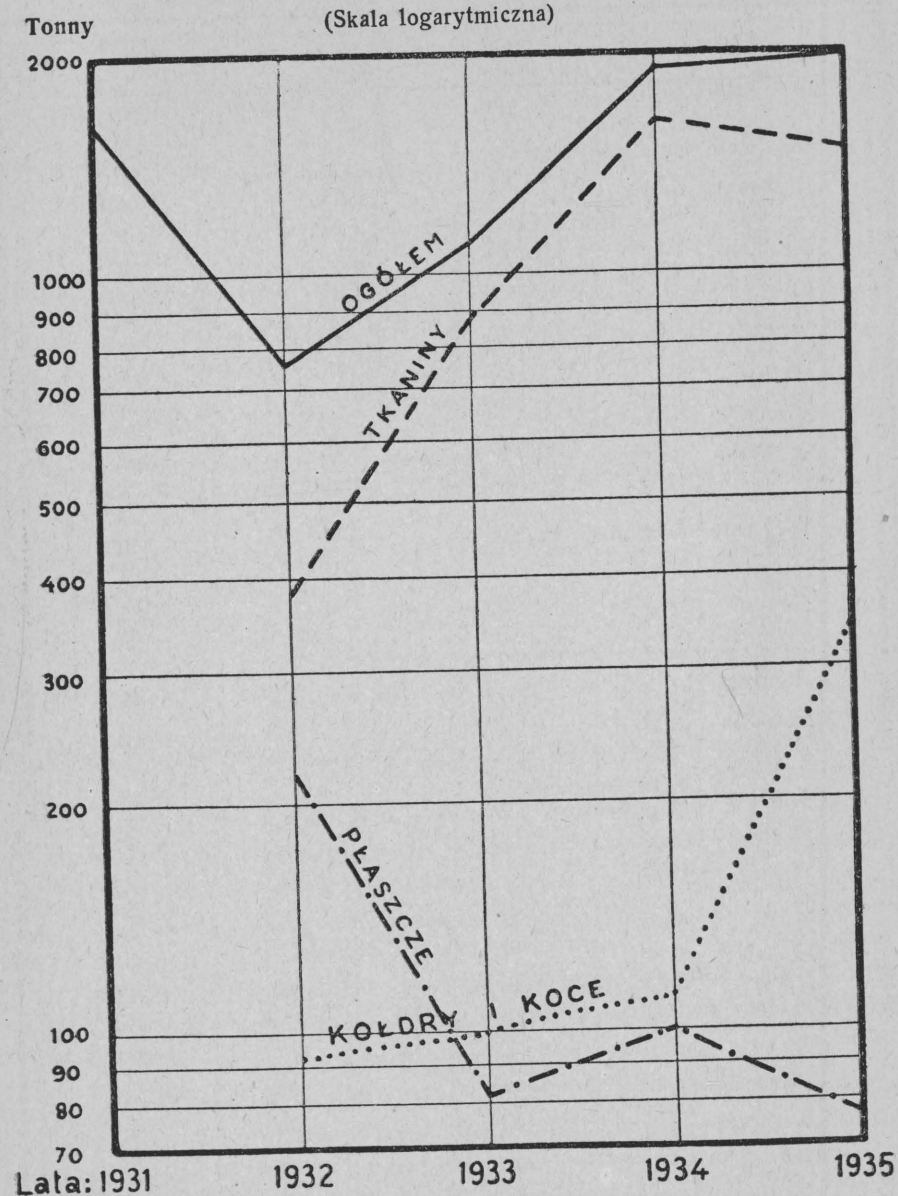
Analizując zamieszczone tablice VI, VII i VIII, charakteryzujące eksport, widzimy, że ogólny poziom wywozu niewiele odbiega od rozmiarów eksportu z 1934 r. Nadwyżka w okresie sprawozdawczym wynosi w przybliżeniu 45 tonn. Nastąpiły natomiast pewne zmiany w strukturze eksportu. Podczas gdy wywóz tkanin wełnianych spadł w porównaniu z rokiem poprzednim o blisko 130 tonn, wywóz koców osiągnął poziom wyższy o ca 207 tonn.

Eksport odzieży, odbywający się za pośrednictwem Syndykatu Eksportu Odzieży „SEO“ w Łodzi, który posiada swoją delegaturę w Białymstoku, nie wykazał pod względem ilościowym żadnej po-

(d. c. tekstu na str. 125)

Eksport wyrobów włókienniczych z okręgu Izby P.-H. w Wilnie.
(Skala logarytmiczna)

Za rok 1931 brak Izbie danych bardziej szczegółowych.

Wywóz białostockich wyrobów włókienniczych według rodzajów w latach 1934 i 1935.

Tablica VI.

Rodzaj towaru	I l o ś ć			W a r t o ś ć				
	1934 r.		Wskaźnik 1934 r.=100	1934 r.		1935 r.		Wskaźnik 1934 r.=100
	kg.	kg.		zł.	Udział % w wy.	zł.	Udział % w wy.	
1. Tkaniny wełniane i pół- wełniane	1.610.001	1.482.520	92	6.359.545	86,8	5.097.725	79,4	80
2. Tkaniny półjedwabne . .	—	3.664	—	—	—	74.964	1,2	—
3. Berety i szoki do kapeluszy	565	2.752	452	10.207	0,1	38.203	0,6	374
4. Koce i kołdry	154.525	361.417	234	301.548	4,1	777.180	12,1	258
5. Płaszcze	100.985	75.872	75	468.485	6,4	332.833	5,2	71
6. Ubrania męskie	2.994	1.337	45	17.070	0,2	5.737	0,1	34
7. Spodnie, kamizelki i mary- narki	4.134	2.438	59	16.638	0,2	10.732	0,2	65
8. Ubrania dziecięce	31.701	19.464	61	144.429	2,0	67.499	1,1	47
9. Przędza wełniana	4.865	4.040	83	17.028	0,2	13.356	0,2	78
R a z e m	1.909.770	1.953.504	102	7.334.950	100,0	6.418.229	100,0	88

Dane Komisji Standaryzacyjnej Prod. Eksp. Przemysłu Włók. w Białymstoku.

**Eksport wyrobów włókienniczych z okręgu białostockiego
według towarów i krajów w 1935 r.**

Tablica VII.

Artykuł i kraj przeznaczenia	Kg.	Tys. zł.
Tkaniny wełniane i półwełniane	1.482.520	5.098
W tem do: Chin	745.839	2.768
Indyj Brytyjskich	333.149	969
Afryki Południowej	170.752	502
Syrji	107.961	408
Iraku	44.952	152
Persji	19.663	82
Cypru	10.624	28
Egiptu	10.052	36
Palestyny	8.113	30
Ameryki Południowej	6.856	24
Innych krajów oddzielnie niewymienionych	24.559	102
Berety i stożki do kapeluszy	2.752	38
W tem do: Holandji	912	15
Ameryki Północnej	852	10
Anglji	988	13
Koce i kołdry	361.417	777
W tem do: Chin	56.102	108
Palestyny	44.217	99
Afryki Wschodniej	40.832	42
Egiptu	31.565	49
Anglji	30.671	33
Belgji	28.817	37
Afryki Południowej	28.153	72
Indyj Brytyjskich	22.595	20
Iraku	20.590	67
Innych krajów oddzielnie niewymienionych	57.875	250
Płaszcze	75.872	333
W tem do: Afryki Południowej	58.373	236
Afryki Północnej	7.467	48
Anglji	2.598	11
Holandji	2.361	12
Indyj Brytyjskich	2.043	9
Innych krajów oddzielnie niewymienionych	3.030	17

(c. d.)

Artykuł i kraj przeznaczenia	Kg.	Tys. zł.
Ubrania męskie i dzieciinne	20.801	73
W tem do: Anglji	17.033	58
Afryki Południowej	3.357	14
Holandji	100	0
Innych krajów oddzielnie niewymienionych	311	1
Spodnie, kamizelki i marynarki	2.438	11
W tem do: Afryki Południowej	2.005	9
Anglji	433	2
Przędza wełniana	4.040	13
W tem do: Holandji	3.808	12
Palestyny	232	1
Tkaniny półjedwabne	3.664	75
W tem do: Persji	3.499	72
Chin	165	3
Razem	1.953.504	6.418

Dane Komisji Stand. Prod. Eksp. Przemysłu Włók. w Białymstoku.

prawy w porównaniu z rokiem 1934. Jak wynika z tabl. VI (str. 122), we wszystkich pozycjach eksportu odzieży nastąpił dość znaczny spadek w stosunku do roku poprzedniego.

Wywóz beretów podwoił się ze względu na wzrost zapotrzebowania na rynkach holenderskim i angielskim.

W roku 1935 zdolano sprzedać zagranicę ca 3.600 kg. tkanin półjedwabnych, pomimo ostrego współzawodnictwa przemysłów obcych.

Ze względu na wzrost popytu zagranicą na stożki wełniane do kapeluszy, uruchomiono w roku sprawozdawczym jedyną fabrykę kapeluszy, która pracowała głównie dla potrzeb rynków zagranicznych — amerykańskiego (U. S. A.) i angielskiego.

Głównymi rynkami odbiorczymi na białostockie wyroby były: Daleki Wschód, Indje Brytyjskie, Unja Południowo-Afrykańska

(d. c. tekstu na str. 127)

**Eksport wyrobów włókienniczych z okręgu białostockiego
według krajów w latach 1934 i 1935.**

Tablica VIII.

L. p.	Kraj przeznaczenia	1934 r.		1935 r.		Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r.=100
		Ilość w kg.	Udział %-wy	Ilość w kg.	Udział %-wy	
1	Chiny (łącznie z Mandż.)	885.580	46,4	802.106	41,2	91
2	Indje Brytyjskie . . .	418.802	22,0	357.787	18,4	85
3	Afryka Południowa . .	99.142	5,2	262.640	13,4	265
4	Syrja	121.116	6,3	130.110	6,7	107
5	Irak	37.113	1,9	65.542	3,4	177
6	Palestyna	33.791	1,8	53.464	2,7	158
7	Anglja	79.818	4,1	52.192	2,7	66
8	Afryka Wschodnia . .	6.151	0,3	43.284	2,2	704
9	Egipt	4.359	0,2	41 617	2,1	955
10	Persja	10.400	0,5	39.878	2,0	383
11	Belgja	1.398	0,1	28.817	1,5	2.061
12	Ameryka Południowa .	59.828	3,1	17.940	0,9	30
13	Holandja	5.592	0,3	15.371	0,8	275
14	Afryka Północna . .	32.378	1,7	13.715	0,7	42
15	Cypr	779	0,1	10.744	0,5	1.379
16	Finlandja	41.969	2,2	4.034	0,2	10
17	Norwegja	11.271	0,6	2.880	0,1	26
18	Półwysep Malajski (Straits Settlements) . .	—	—	2.566	0,1	—
19	Malta	—	—	2.370	0,1	—
20	Jugosławja	4.929	0,3	—	—	—
21	Japonja	2.257	0,1	—	—	—
22	Austrja	2.056	0,1	249	0,0	12
23	Irlandja	1.954	0,1	—	—	—
24	Różne kolonje Bryt. .	1.952	0,1	—	—	—
25	Ameryka Półn. . . .	994	0,1	—	—	—
26	Abisynja	338	0,0	938	0,0	278
27	Danja	256	0,0	—	—	—
28	Niemcy (reeksport) .	160	0,0	—	—	—
29	Włochy	141	0,0	—	—	—
30	Szwecja	22	0,0	—	—	—
31	Z. S. R. R.	45.224	2,4	34	—	0
32	Różne kraje	—	—	5.226	0,3	—
Ogółem . . .		1.909.770	100,0	1.953.504	100,0	102

Dane Komisji Stand. Prod. Eksp. Przemysłu Włók. w Białymstoku.

i Syrja. Na rynki te przypada prawie 80% całego eksportu włókienniczego z okręgu białostockiego.

Sytuacja rynkowa w ważniejszych krajach, odbierających wyroby białostockie, przedstawiała się następująco:

Chiny zmniejszyły swoje zakupy spowodu nierozsprzedania zapasów wyrobów białostockich, nagromadzonych w roku 1934.

Wywóz do Mandżu-Kuo wzrósł, wobec zwiększenia popytu, wywołanego przejściem w inne ręce kolei mandżurskiej i zwolnieniem dotychczasowych pracowników kolejowych, którzy za otrzymane odszkodowanie z tego tytułu zakupywali towary białostockie i wywozili do ZSRR.

Na zmniejszenie eksportu do Indyj Brytyjskich wpłynęły pogłoski o zamierzonej wyższe stawek taryfy celnej na wyroby białostockie, co łącznie z silną depresją cen sprzedażnych, hamowało w znacznym stopniu należyte wykorzystanie przez białostocką ekspansję eksportową — pojemności tego rynku.

Unja Południowo-Afrykańska zwiększyła więcej niż dwukrotnie import wyrobów białostockich, zawdzięczając usunięciu się z tego rynku wyrobów włoskich w związku z wojną na terenie Abisynji. Ta okoliczność wzmocniła pozycję białostockiego eksportu w Afryce Południowej i przyczyniła się do zapoczątkowania masowego eksportu pledów.

W Syrii, pomimo szeregu trudności, z których najważniejszą była silna depresja cen, zdołano utrzymać stan posiadania z roku 1934.

Stosunkowo nieźle kształtował się eksport do innych krajów Bliskiego Wschodu: Iraku, Palestyny, Egiptu, Persji. Na rynkach tych wzrósł popyt, w szczególności na koce wełniane różnych gatunków.

Gwałtowny spadek miał miejsce w roku sprawozdawczym, o ile chodzi o wywóz do krajów północnych: Finlandji i Norwegji. Wywóz do Finlandji został zahamowany podwyżką taryfy celnej, do Norwegji zaś niskimi cenami i uciążliwymi warunkami kredytowymi.

Cały prawie eksport wyrobów białostockich w roku 1935 kierowano przez Gdynię.

Dzięki wzrastającemu zapotrzebowaniu na białostockie wyroby włókiennicze, przemysłowcy poczynili pewne inwestycje zarówno w budynkach fabrycznych, jak też maszynach przemysłowych.

Produkcja fabryk waty i watoliny w r. 1935 wybitnie wzrosła. Szczególnie znacznąwyżkę produkcji widzimy w dziale wyrobu waty (tabl. IX). Do wzrostu produkcji przyczyniło się ogólne zwiększenie zapotrzebowania w kraju na tkaniny białostockie, które dochodzą do konsumentów przeważnie w postaci odzieży, wykonanej z dodatkiem waty, a rzadziej watoliny.

Produkcja i sprzedaż waty i watoliny w latach 1934 i 1935.

Dane ankiety Izby.

Tablica IX.

Wyszczególnienie	Produkcja w tonnach			S p r z e d a ż					
				Ilość w tonnach			Wartość w tys. zł.		
	1934r.	1935 r.		1934r.	1935 r.		1934r.	1935 r.	
		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934r.=100		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934r.=100		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934r.=100
Wata	266	618	232	255	630	247	338	442	131
Watolina . . .	160	170	106	163	164	101	636	1.043	164
Razem . .	426	788	185	418	794	190	974	1.485	152

U w a g a. W 1934 r. uwzględniono 7 przedsiębiorstw, w 1935 — 9.

Zatrudnienie w fabrykach waty i watoliny wykazało dość poważny wzrost. Charakter sezonowy produkcji w roku sprawozdawczym uwydatnił się w silnym stopniu, podobnie jak i w latach poprzednich.

Zatrudnienie w fabrykach waty i watoliny według miesięcy.

Dane ankiety Izby.

Tablica X.

R o k	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1934	45	5	—	5	51	53	137	185	182	159	183	108
1935	62	23	6	10	55	123	166	176	182	171	187	177
Wskaźnik 1934r.=100	138	460	—	200	108	232	121	95	100	108	102	164

Vide uwagę przy tablicy IX.

Zbyt waty naogół nie napotykał na trudności wobec wzrostu popytu na ten artykuł w kraju. Poważnie spadła jakość waty spowodu używania dużej domieszki włókien roślinnych ze szmat (wskaźnik sprzedaży waty ilościowo wyraża się liczbą 247, wartościowo zaś tylko 131). Sprzedaż waty była dokonywana głównie na rynkach województw centralnych i wschodnich (Wołyń, Polesie), do środowisk o ubogiej ludności. Zbyt watoliny utrzymał się ilościowo na poziomie roku poprzedniego, wartościowo widzimy wzrost spowodu wyżki cen w związku z polepszeniem gatunku watoliny.

W związku ze zwiększeniem produkcji waty i watoliny, zużycie surowców włókienniczych poważnie wzrosło. Ogółem zużyto surowców w 1935 r. 947 tonn, t. j. o 50% więcej, niż w roku poprzednim. W r. 1935 ilość zużytych surowców zagranicznych była czterokrotnie większa od surowców krajowych, natomiast już w r. 1935 wzrost zużycia surowców krajowych był trzykrotnie większy od roku poprzedniego i niemal dorównał zużyciu surowców zagranicznych. Największy wzrost zużycia surowców w 1935 r. przypada na odpadki i szmaty bawełniane (ok. 85%) oraz na bawełnę (ca 75%), przeznaczone na produkcję waty. Zwiększenie zużycia wełny o 16 tonn, a zmniejszenie szmat wełnianych o 11 tonn wskazuje na poprawienie się jakości watoliny wobec większej zawartości w niej włókien wełny t. zw. żywej.

Sytuacja fabryki pluszu nie uległa zasadniczo żadnej zmianie. Ogólna produkcja prawie utrzymała się na poziomie roku ubiegłego, przyczem nastąpił wzrost produkcji tkanin jedwabnych, a spadek produkcji pluszów. Zbyt pluszów uległ pewnej poprawie. Zwłaszcza wydatne zwiększenie zbytu nastąpiło w dziedzinie sprzedaży tkanin jedwabnych. Kurczenie się produkcji pluszów wywołane zostało zmianą wymagań rynku, który obecnie jest bardziej pojemny na tkaniny jedwabne niż na plusze.

W roku 1935 wyeksportowano kilka tonn tkanin półjedwabnych do Persji i Chin. Większy eksport tych wyrobów nie może się rozwinąć spowodu ostrej konkurencji przemysłów obcych.

PRZEMYSŁ I HANDEL OPARTY NA PRODUKTACH HODOWLI.

PRZEMYSŁ I HANDEL MIĘSNY.

Na przełomie roku 1934/1935 i w przeciągu roku 1935 nastąpił wzrost ilościowy inwentarza żywego w okręgu Izby, w przeciwieństwie do innych dzielnic kraju, gdzie zaznaczył się spadek pogłowia, zresztą niewielki. Wzrost pogłowia w okręgu Izby tłumaczy się intensywniejszym procesem komasacji, a w związku z tem zwiększeniem uprawy okopowych, dla których inwentarz żywy, z braku w okręgu Izby większej ilości gorzelni, stanowi główny sposób spieniężenia okopowych, przede wszystkim ziemniaków. W jakości żywca dała się również zaznaczyć poprawa, zwłaszcza jeśli chodzi o trzodę chlewną, co umożliwiło też pod koniec roku sprawozdawczego eksport do Niemiec.

Zbyt żywca na rynek krajowy zwiększył się w stosunkowo niewielkim stopniu, natomiast zbyt na eksport doznał znacznego wzrostu. W związku z rozpoczęciem eksportu do Niemiec, okrąg Izby brał w nim w roku sprawozdawczym poważny udział, pokrywając ca 50% ogólnego kontyngentu wywozowego do tego kraju, przy stopniowo zwiększającym się udziale Ziem Północno-Wschodnich w ogólnopolskiej kwocie eksportu.

Eksport bekonów do Anglii uległ pewnemu ograniczeniu, co jednak zostało zrekomensowane znacznem zwiększeniem się eksportu przetworów mięsnych (przeważnie szynki w puszkach) do innych krajów oraz wzrostem eksportu smalcu do Anglii. W roku sprawozdawczym zaobserwowano tendencje industrializacyjne na odcinku przetwórstwa mięsnego w okręgu Izby, co się objawiło w zakładaniu nowych przetwórní na tym obszarze. Mianowicie poczynione zostały prace przygotowawcze nad uruchomieniem przetwórní w Baranowiczach i Białymstoku, a projektowane jest również powstanie przetwórní mięsnych w innych miastach okręgu. W związku z tem staje się

(d. c. tekstu na str. 133)

Inwentarz żywy w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.
(Rejestracja z dn. 30.VI.).

Tablica I.

WOJEWÓDZTWA	K o n i e		B y d ł o r o g a t e		T r z o d a c h l e w n a		O w c e		K o z y	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie . . .	200	99	435	106	279	122	458	110	2	150
Białostockie . . .	291	101	549	112	450	118	338	112	1	100
Nowogródzkie . . .	175	102	394	111	277	138	321	116	1	100
Poleskie . . .	168	102	476	109	278	126	402	102	2	100
Okrąg Izby . . .	834	843	1.854	110	1.284	125	1.519	110	6	117
P o l s k a . . .	3.764	3.759	9.258	105	7.091	95	2.554	110	321	355
Stosunek % -wy pogłowia okręgu Izby do pogłowia w całej Polsce	22,2	22,4	20,0	—	18,1	—	59,5	—	1,9	2,0

Dane G. U. S.

konieczna realizacja postulatów sfer gospodarczych co do uporządkowania technicznego i sanitarnego rzeźni miejskich, uruchomienia zakładów utylizacyjnych oraz zaprowadzenia instalacji chłodniczych, bez czego dalsza rozbudowa przemysłu mięsnego w okręgu Izby nie będzie możliwa. Nadal również aktualna jest sprawa wykorzystania regionalnej produkcji t. zw. wędlin litewskich na cele eksportowe. Należy podkreślić, że miejscowe rzemiosło, jak też i przetwórcze wiejskie, zagadnienia tego nie potrafiły dotychczas rozwiązać. To też eksport wspomnianych wędlin miał nadal charakter dorywczy.

Ceny bydła w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem 1934 kształtowały się na poziomie nieco wyższym, natomiast ceny na trzodę chlewną wzrosły, ale dopiero na jesieni roku sprawozdawczego, co niewątpliwie pozostawało w związku z eksportem trzody do Niemiec. Cena na owce miała tendencję zniżkową, wobec stałego popytu na baraninę. Równolegle do cen żywca kształtowały się ceny mięsa i przetworów mięsnych. Rejestracją cen żywca i mięsa na terenie Wilna zajmowała się nadal specjalna Komisja mieszana samorządów gospodarczych, zaś w innych miastach (Wołkowysk, Białystok, Baranowicze, Szczuczyn k/Lidy) — Komisje z ramienia Giełdy Mięsnej w Warszawie. Funkcje te, jak również wszelkie inne sprawy, związane z uporządkowaniem rynku mięsnego, mają przejść w 1936 r. na Targowiskowe Komisje Nadzorcze, powołane na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o uregulowaniu obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem.

Dokładny stan i zmiany w ilości inwentarza żywego oraz na odcinka uboju w okręgu Izby są w tabl. I i II (str. 131 i 132).

HANDEL DROBIEM.

Rok sprawozdawczy nie przyniósł poprawy w handlu drobiem.

Eksport drobiu żywego z okręgu Izby uległ zmniejszeniu, a wywóz drobiu bitego był nadal znikomy, wobec braku rzeźni specjalnych oraz urządzeń chłodniczych. Naogół eksportowane były jedynie gęsi żywe, przyczem ustał całkowicie wywóz gęsi tuczonych, a to wobec stosowania przez Niemcy, dokąd eksport ten uprzednio był kierowany, zakazu wwozu gęsi tuczonych. Zakaz ten jest ściśle związany z akcją obrony rodzimego rolnictwa.

Uboj zwierząt gospodarskich
(pod nadzorem i poza nadzorem weterynaryjnym)
w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w Polsce w latach 1934 i 1935.

Tablica II.

WOJEWÓDZTWA	B y d ł o r o g a t e				O w c e i k o z y				T r z o d a c h l e w n a			
	O g ó ł e m		W t e m c i e ł e t a		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.	
	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100	tys. sztuk	Wskaźnik 1934 r.=100
Wilenskie	129,4	134,2	104	78,5	87,1	111	124,5	129,3	104	151,0	164,3	109
Białostockie	189,9	197,0	104	131,7	138,1	105	90,6	105,0	116	154,8	182,0	118
Nowogródzkie . . .	110,0	109,0	99	76,4	76,1	100	65,4	75,0	115	85,7	99,0	116
Poleskie	131,2	112,0	85	98,8	82,2	83	57,7	56,0	97	78,1	77,4	99
Okrąg Izby	560,5	552,0	98	385,4	384,0	100	338,2	364,2	108	469,6	522,2	111
P o l s k a	3.183,3	3.343,0	105	2.075,3	2.174,0	105	605,7	670,1	111	4.450,0	4.698,2	106

Dane G. U. S.

Polsko-niemiecki układ gospodarczy nie ziścił, w dziedzinie wywozu drobiu, pokładanych w nim nadziei, co było główną przyczyną spadku eksportu. Firmy z okręgu Izby uzyskały nieznaczne stosunkowo przydziały kontyngentów na wywóz do Niemiec, a ponadto niejednokrotnie przydziały te nie zostały wykorzystane nawet przez te firmy, które poprzednio wykazywały się dość znacznym eksportem. Było to spowodowane głównie brakiem odbiorcy na małe transporty (niepełnowagonowe), albo też miało miejsce nieuzyskanie przez danego importera niemieckiego pozwolenia przywozu i w następstwie — cofnięcie przezeń zamówienia.

Ogółem firmy, sytuowane na terenie okręgu Izby, wywiozły 36.036 sztuk gęsi żywych (dane Polskiego Związku Eksporterów Drobiu), co stanowi 31,6% wywozu z roku 1934. Natomiast niemniejszą ilość eksportowały z tego terenu firmy zamiejscowe, które uzyskały większe kontyngenty wywozowe. Wspomniane firmy zakupywały w okręgu Izby oprócz gęsi także znaczne ilości innego drobiu, jak indyki, kury, kaczki — dla zbytu na rynek krajowy, tak iż naogół zbyt drobiu z terenu Izby wewnątrz kraju zwiększył się o 15% w porównaniu z rokiem poprzednim. Łączna jednak cyfra eksportu oraz zbytu wewnętrznego drobiu z omawianego terenu, osiągnięta zarówno przez firmy miejscowe jak i zamiejscowe, zmalała w porównaniu z r. 1935 o dwadzieścia kilka procent.

Ceny drobiu na rynku wewnętrznym utrzymały się na poziomie z roku 1934, natomiast w handlu zagranicznym spadły dość znacznie.

Głównym ośrodkiem handlu drobiu, zwłaszcza handlu gęśmi, pozostawały nadal północne powiaty woj. białostockiego.

HANDEL JAJAMI.

Sytuacja w handlu jajami uległa w roku sprawozdawczym poprawie. Zaobserwowany od roku 1932 spadek wywozu jaj z okręgu Izby, został w roku 1935 zahamowany i nastąpiło ożywienie zarówno w handlu wewnętrznym, jak i w eksporcie. Nadanie jaj na kolejach z terenu Wileńskiej Dyrekcji Kolejowej w komunikacji wewnętrznej, wzrosło z r. 1935 w porównaniu z r. 1934 z 281 tonn do 415 tonn, a w eksporcie (bezpośrednim) z 75 tonn do 297 tonn. Wzrost eksportu był spowodowany — nietylko poprawą ogólnej sytuacji na rynkach od-

biorczych, na których nadal obowiązywały ograniczenia przywozowe i dewizowe, ile wzrostem cen na rynkach światowych.

Bezpośredni eksport prowadziły na terenie Izby 4 firmy, z których 2 rozpoczęły swoją działalność w końcu III kwartału. Głównym rynkiem odbiorczym pozostawała nadal Anglja, pozatem nieznaczne stosunkowo ilości wywieziono do Austrii i Czechosłowacji.

Nadwyżka produkcji jaj, jaka pozostała z eksportu i po zaspokojeniu potrzeb konsumpcji wewnętrznej w okręgu Izby — była wywożona głównie do Warszawy.

Ceny na rynku wewnętrznym utrzymały się naogół na poziomie roku 1934.

MLECZARSTWO.

W kształtowaniu się sytuacji mleczarstwa w r. 1935 zachodzą istotne różnice między okresem styczeń—lipiec, a okresem sierpień — grudzień, z których pierwszy był niepomyślny, zaś drugi stosunkowo dobry.

Naskutek ograniczeń kontyngentów przywozowych i przydziału dewiz przez kraje odbiorcze, jak też wobec wstrzymania pomocy przy wywozie masła, nastąpiło w pierwszym półroczu niemal całkowite zahamowanie jego eksportu (Niemcy), co wywierało oczywiście wpływ deprymujący na cenę na rynku krajowym, gdzie pozostawać musiała niewyeksportowana nadwyżka. Spadek cen masła w tym okresie w porównaniu z podobnym okresem 1934 r. był niższy, w zależności od miesiąca, od 4% do 30%. Oddziaływało to w pewnym stopniu również na zniżkę cen innych produktów mleczarskich, jednakże ceny ich obniżyły się stosunkowo niewiele.

Od sierpnia nastąpiła znaczna poprawa tak w eksporcie, jak i na rynku wewnętrznym. Cena masła doznała znacznego wzrostu, przyczem zwyżka sięgała w zależności od miesiąca od 2 do 32% w porównaniu z rokiem poprzednim. Cała nadwyżka produkcji została wywieziona do innych dzielnic, zaś częściowo wyeksportowana (bezpośrednio lub pośrednio). Masło z okręgu Izby eksportowano do Anglii (w 85%) oraz do Niemiec, nie licząc transportów próbnych, skierowanych do niektórych innych krajów (Czechosłowacja, Belgja).

Wzrastający z roku na rok przerób mleka w przetwórnictwach mleczarskich (zwłaszcza spółdzielniach) umożliwił stałą poprawę jakości przetworów, co zostało stwierdzone przez państwowe oceny

masła i serów. Podniesienie techniki przerobu osiągały mleczarnie między innymi także w drodze komasacji i mechanizacji zakładów.

Produkcja serów i handel serami nie wykazały większych zmian, aczkolwiek i tu miała miejsce pewna niewielka wyżka. Eksport serów t. zw. litewskich był nadal nieznaczny.

Naogół eksport serów „litewskich“ z terenu Izby jest bardzo utrudniony z uwagi na konkurencję krajów, operujących towarem jednolitym, w przeciwieństwie do naszego, aczkolwiek niejednokrotnie bynajmniej nie lepszym. Stwierdzić jednak należy, że prace nad ujednoliceniem tutejszego towaru posuwają się naprzód.

W roku 1935 zapoczątkowano wywóz serów „ementalskich“ do Anglii, przyczem eksport ten ma tymczasem charakter próbny.

PRZEMYSŁ SKÓRZANY I HANDEL SKÓRAMI ORAZ WYROBAMI SKÓRZANEMI.

PRZEMYSŁ GARBARSKI.

Stosunki w przemyśle garbarskim okręgu Izby wykazywały w roku sprawozdawczym pewne wahania, zwłaszcza w dziedzinie cen i zbytu skór gotowych. Produkcja natomiast utrzymała się w ciągu roku na jednolitym mniejwięcej poziomie, z wyjątkiem początku roku, gdy uruchomienie było słabsze, co tłumaczy się małym zapotrzebowaniem rynku, a jeśli chodzi o ośrodek wileński — również strajkiem, trwającym od końca listopada 1934 r. do 20 lutego roku następnego. Od marca nastąpiło jednak silne ożywienie produkcji, która w sumie przewyższyła poziom roku 1934.

Wspomniane zmiany w natężeniu produkcji w r. 1935 ilustruje w pewnym stopniu tablica zatrudnienia w garbarniach, objętych ankietą Izby. Należy tu zaznaczyć, że dane ankietowe, zarówno w wypadku zatrudnienia w garbarniach, jak i zużycia surowców oraz produkcji, dotyczą jedynie większych zakładów garbarskich, z pominięciem garbarni rzemieślniczych.

Z tablicy I (str. 138) widać, że przeciętne zatrudnienie w garbarniach, objętych ankietą Izby, było dość wysokie i wynosiło ca 500 robotników, z wyjątkiem jedynie stycznia, gdy sięgało zaledwie 285 robotników, a to z wyżej przytoczonych powodów.

Produkcja skór podeszwowych opierała się w dalszym ciągu zarówno u nas, jak i w reszcie kraju, przedewszystkiem na surowcu zagranicznym. Według danych G. U. S., ogólnopolski import skór surowych wynosił w roku 1935 ca 27 tys. tonn, przewyższając o ca 2 tysiące tonn poziom roku poprzedniego. Ceny surowca zagranicznego, po lekkich wahanach w pierwszej połowie roku, podniosły się znacznie w ciągu sierpnia, a następnie, po okresie pewnej stabilizacji,

(d. c. tekstu na str. 140)

*) Dane porównawcze za lata 1934 i 1935 tylko dla zakładów, które podały zatrudnienie za obydwa lata.

WOJEWÓDZTWA	Ilość uwzględnionych przedsiębiorstw	Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca												
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Wileńskie	4	18	194	231	226	231	233	232	238	246	254	245	159	
Białostockie	15	267	319	331	262	267	266	286	278	284	278	293	281	
		19	285	513	562	488	498	499	518	516	530	532	538	440
1935 r.	16*)	260	479	525	452	467	475	496	502	511	508	506	402	
1935 r.														
1934 r.		331	420	451	419	424	442	436	478	481	481	465	283	
Wskaźnik dla 1935 r. (1934 r. = 100)		79	114	116	107	110	108	114	105	106	106	109	142	

Tablica I.

Zatrudnienie w garbarniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w r. 1935.

Wartość skór surowych, użytych w garbarniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie.
Tablica II.

Wyszczególnienie	Skóry pochodzenia:	Woj. wileńskie		Woj. białostockie		R a z e m		
		1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
						Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	
Skóry bydłe	krajowego	231,0	145,2	437,5	316,8	668,5	462,0	69
	zagranicznego	1.939,5	2.152,7	1.413,7	2.057,9	3.353,2	4.210,6	126
Skóry koni	krajowego	—	—	8,0	16,2	8,0	16,2	203
	zagranicznego	—	—	109,2	186,5	109,2	186,5	171
Skóry cielęce, kozłe i inne .	krajowego	—	—	221,1	62,1	221,1	62,1	28
	zagranicznego	—	—	36,4	146,0	36,4	146,0	401
R a z e m	krajowego	231,0	145,2	666,6	395,1	897,6	540,3	60
	zagranicznego	1.939,5	2.152,7	1.559,3	2.390,4	3.498,8	4.543,1	130
Ogółem skór surowych		2.170,5	2.297,9	2.225,9	2.785,5	4.396,4	5.083,4	116

U w a g a: W roku 1934 uwzględniono 17 przedsiębiorstw (w tem: w woj. wileńskim — 4, w woj. białostockim — 13), a w r. 1935 — 19 (w tem: w woj. wileńskim — 4, w woj. białostockim — 15).

ponownie uległy zwwyżce. Okoliczność ta, jak również wprowadzone od lipca ograniczenia kontyngentowe na przywóz skór oraz ściślejsze kontyngentowanie ekstraktu quebrachowego, tudzież jego podrożeńia o 10 sh na tonnie — wpłynęły na zwyżkową tendencję cen skór gotowych. Jednakże zwyżka ta była nieznaczna i krótkotrwała. poczem ceny spadły ponownie, nawet niżej poprzedniego poziomu. Przyczyniły się do tego: z jednej strony wykorzystanie znacznego zapasu surowca, sprowadzonego jeszcze na podstawie zezwoleń z roku 1934, oraz z drugiej — konkurencja ze strony mniejszych garbarni, które dla uzyskania płynnej gotówki sprzedawały często towar po cenie kosztów własnych.

Surowiec krajowy używany był w produkcji skór twardych tylko w nieznacznych ilościach, a to ze względu na jego nieodpowiednią jakość i wyższą cenę w porównaniu z surowcem zagranicznym.

Jak widzimy z tabl. II (str. 139), dominującą pozycją wśród surowców, zużywanych przez garbarnie okręgu Izby, były nadal skóry zagraniczne, co oczywiście musiało się odbić na konsumpcji krajowych skór bydlęcych. Wyjątek stanowiły jedynie skóry końskie, których zużycie znacznie wzrosło, co nie zmieniło jednak wcale sytuacji ogólnej, bowiem na skóry te przypada niewielki ułamek ogólnego zapotrzebowania surowców. Na uwagę zasługuje silny wzrost zużycia skór cielęcych, koźlich i innych; wzrost ten należy prawdopodobnie przypisać wznowieniu produkcji wierzchnich skór obuwiowych z surowca cielęcego, a więc t. zw. rindboków, boxcalfów, huntingcalfów, zamszów obuwiowych etc. Ogółem w większych garbarniach okręgu Izby wartość zużytych skór surowych przewyższyła o 16% poziom z roku 1934.

Powyższe dane o zużyciu skór surowych w produkcji garbarskiej, muszą poniekąd zastąpić brak odpowiednich kompletnych danych co do produkcji. Opracowane na zasadzie ankiety Izby cyfry, dotyczące produkcji i sprzedaży skór wyprawionych, obejmują jeszcze szczuplejszą grupę przedsiębiorstw, niż dane o zużyciu surowców. Zgodnie z temi danemi, w 4 garbarniach wileńskich wyprodukowano w roku 1935 — 1.683 tys. kg skór podeszwowych (w r. 1934 — 1.405 tys. kg), zaś wartość sprzedanych skór gotowych wyniosła 4.644 tys. złotych (w r. 1934 — 4.563 tys. zł.). W województwie białostockim 10 zakładów wyprodukowało 1.369 tys. kg. skór podesz-

wowych (w r. 1934 — 738 tys. kg), a wartość sprzedaży osiągnęła cyfrę 3.763 tys. zł. (w r. 1934 — 3.499 tys. zł.). Łączny wskaźnik produkcji dla obydwu ośrodków wyniósł 142 (r. 1934 — 100), podczas gdy wskaźnik sprzedaży — zaledwie 104. Przyczyn tej rozbieżności przytoczonych wskaźników należy szukać w spadku cen skór wyprawionych.

W podobny sposób układała się sytuacja ogólnopolska garbarstwa skór podeszwowych; według danych G. U. S. wyprodukowano w roku 1935 ogółem 16.541 tys. kg (w r. 1934 — 14.953 tys. kg) wartości 55. 066 tys. zł. (w roku 1934 — 51.851 tys. zł.).

Pomimo pewnego wzrostu sprzedaży, warunki zbytu były oceniane jako niezbyt pomyślne, ze względu na znaczne jego wahania. Po zastoju międzysezonowym, na początku roku, odczuto w marcu krótkotrwałe polepszenie, spowodowane wiosennymi zakupami ze strony handlu. Ponowne zwiększenie zbytu zaznaczyło się we wrześniu i w październiku, lecz i tym razem nie miało ono cech trwałości i wkrótce ustąpiło miejsca zastojowi, który trwał do końca roku.

Garbarstwo okręgu Izby obsługiwało przedewszystkiem rynek miejscowy, wysyłając poza to dość poważne ilości towaru na tereny województw centralnych i południowych; wyroby garbarskie z terenu Izby cieszyły się tam stosunkowo dobrym popytem ze względu na konkurencyjną cenę i znaczną trwałość.

Prowadzona na rynku walka konkurencyjna — wywarła, poza obniżką cen, także wpływ na warunki płatności, które uległy pewnemu złagodzeniu, a terminy przyjmowanych weksli były często przedłużane. Wypłacalność handlu hurtowego była naogół zadawalniająca, wskutek czego odsetek protestowanych weksli był nieznaczny.

BIĄŁOSKÓRNICTWO I RĘKAWICZNICTWO.

Poprawa konjunktury w rękawicnictwie wpłynęła dodatnio na sytuację białoskórni wileńskich.

Przez cały rok sprawozdawczy zapotrzebowanie na skóry ze strony pracowni rękawiczek utrzymywało się na wysokim poziomie. Wszystkie wytwórnie rękawiczek intensywnie pracowały na zwiększone potrzeby rynku krajowego oraz na eksport, który również wykazywał tendencję do wzrostu. Te okoliczności spowodowały, iż produkcja białoskórni przewyższyła poziom zeszłoroczny o ca 25%.

Odpowiednio do wzrostu produkcji, zwiększenia doznał i stan zatrudnienia.

Spśród artykułów, wyrabianych przez białoskórnie wileńskie, poważną pozycję stanowiły imitacje skór „peccary”. Początkowo produkcja tych skór rozwijała się bardzo pomyślnie, następnie jednak popyt na ten artykuł osłabł. Prawdopodobnie na zmniejszenie konsumpcji wpłynęło wypuszczenie przez niektóre przedsiębiorstwa skór gorszych gatunków, co wkońcu zniechęciło wybredniejszą klientelę, która zaczęła kupować przeważnie t. zw. rękawiczki do prania. Obok dotychczas wyrabianych gatunków, poszczególne zakłady podejmowały próby wyrabiania t. zw. skórek duńskich, jednak w tym kierunku nie osiągnięto jeszcze poważniejszych wyników. W ostatnich miesiącach rozpoczęto wyprawę skór kozich, które prawie w całości zostały zakupione przez firmy warszawskie.

Do pewnego stopnia hamując na rozwój produkcji białoskórni wpływały ograniczenia przywozu skór baranich, toteż starania przemysłu szły w kierunku uzyskania specjalnych kontyngentów, głównie na skóry hiszpańskie, jako najbardziej nadające się do wyrobu lepszego towaru. Starania te powiodły się tylko częściowo.

W rękawicznictwie rok sprawozdawczy był oceniany jako dalszy etap w poprawie konjunktury. Sytuacja na rynku wewnętrznym wyraźnie się polepszyła, a zapotrzebowanie na rękawiczki utrzymywało się przez cały rok na zadawalającym poziomie. Należy podkreślić większe zainteresowanie klienteli lepszymi gatunkami rękawiczek, zarówno pod względem materiału, jak i wykonania, co niewątpliwie należy uważać za objaw zewszehmiał dodatni. Szczególnym ożywieniem zaznaczył się sezon wiosenny, kiedy wszystkie zakłady intensywnie pracowały nad wykonaniem znacznych zamówień letniego towaru, tak dla rynku krajowego, jak i na eksport.

Dzięki wysiłkom eksporterów, wywóz rękawiczek udało się zwiększyć w porównaniu z r. 1934. W skali ogólnopolskiej eksport w r. 1935 osiągnął 8.401 kg (w r. 1934 — 6.991 kg), co oznacza wzrost o 20% (tabl. I). Całkowitem przeciwstawieniem wzrostu ilościowego wywiezionych rękawiczek jest porównanie wartości wywozu w latach 1934 i 1935; tutaj wskaźnik za r. 1935 wynosi 82 (za r. 1934 — 100). Zwiększenie eksportu, i to niejednokrotnie bardzo znaczne, zaznaczyło się tylko w odniesieniu do paru krajów, jak: Unja Południowo-

Afrykańska, Anglja i Palestyna, gdzie dzięki pozyskaniu nowych odbiorców, zdołano uplasować większe ilości towaru. Eksport do pozostałych krajów skurczył się naogół w bardzo silnym stopniu. Spadek ten należy przypisać bardzo silnej konkurencji czechosłowackiej i włoskiej, która obniżyła ceny do niesłychanie niskiego poziomu. Szczególnie ostra walka konkurencyjna miała miejsce na rynkach angielskim i południowo-afrykańskim, gdzie pomimo b. silnego ilościowego wzmoczenia wywozu, efekt pod względem wartości był znacznie słabszy. Pewne znaczenie miało też przestawienie zapotrzebowania rynku angielskiego na najtańsze gatunki rękawiczek.

Eksport rękawiczek z Polski w r. 1934 i 1935

względ krajów przeznaczenia.

Tablica I.

Kraj przeznaczenia	Ilość w kg.			Wartość w zł.		
	1934 r.	1935 r.	Wskaźnik 1934=100	1934 r.	1935 r.	Wskaźnik 1934=100
Ogółem	6.991	8.401	120	469.996	384.216	82
W tem:						
Anglja	3.442	7.346	213	202.666	311.633	154
Holandja	1.820	263	14	109.950	15.684	14
Palestyna	192	238	124	14.996	19.929	133
Unja Połudn.-Afryk.	47	128	272	2.982	3.946	132
Szwajcaria	432	127	29	41.817	6.861	16
Meksyk	299	70	23	31.540	6.858	22
Chiny	83	59	71	10.378	5.030	49
Persja	—	33	—	—	2.880	—
Danja	297	28	9	16.022	2.304	14
Szwecja	28	24	86	1.328	1.386	104
Niemcy	16	17	106	1.077	1.315	122
Mandżu-Kuo	—	16	—	—	1.411	—
Inne kraje europ. .	176	11	6	25.053	1.446	6
„ „ pozaeurop. .	159	41	26	12.187	3.533	29

Dane G. U. S.

Wilno zwiększyło swój udział w ogólnopolskim eksporcie rękawiczek, obejmując w r. 1935 ca 80% całego eksportu. Wytwórnice

warszawskie wywoziły nieduże tylko ilości, głównie do Holandji, Szwajcarji, Meksyku i Niemiec; natomiast eksport do pozostałych krajów prawie wyłącznie był w rękach rękawiczników wileńskich, z nich zaś na pierwszym planie pozostawała nadal Spółdzielnia Eksportowa „Kazanwil“.

Eksport rękawiczek skórzanych z okręgu Izby P.-H. w Wilnie w r. 1935
według krajów przeznaczenia. *Tablica II.*

Kraje przeznaczenia	Ilość par	Wartość w zł.
Ogółem	110.792	388.127
W tem: Anglja	98.798	332.204
Palestyna	4.402	19.406
Holandja	2.371	12.334
Unja Połudn.-Afryk.	1.504	7.694
Chiny	1.411	5.735
Szwajcarja	660	1.800
Meksyk	478	2.788
Danja	413	2.083
Mandżu-Kuo	272	1.624
Inne kraje *)	483	2.459

Dane Izby.

Powyższa tablica II ilustruje eksport rękawiczek z terenu Izby w r. 1935.

Rozbieżność pomiędzy danymi tabl. I i II tłumaczy się prawdopodobnie tem, iż dane o eksporcie z okręgu Izby opracowano na podstawie informacji eksporterów, uwzględniających również przesyłki nadane w końcu grudnia, lecz faktycznie wyeksportowane dopiero na początku roku 1936. Z tego powodu statystyka G. U. S., opierająca się na danych o przesyłkach rzeczywiście wywiezionych z polskiego obszaru celnego w r. 1935, wykazała mniejszą sumę ogólnego eksportu. Pomijając jednak tę niedokładność, tablica II należy obrazuje kierunki wywozu rękawiczek wileńskich oraz pojemność poszczególnych rynków odbiorczych.

*) Australja, Egipt, Irak, Niemcy, Syryja, U. S. A.

HANDEL SKÓRAMI I OBUWIEM SKÓRZANEM.

Stwierdzona w poprzednim okresie tendencja do ustabilizowania się cen w handlu skórami surowymi, nie utrzymała się w roku sprawozdawczym. Obok czynników, kształtujących zapotrzebowanie na rynku krajowym, konjunktura w branży była uzależniona od całego szeregu zjawisk, oddziałujących na rynki zagraniczne (np. wojna włosko-abisyńska).

Na początku roku obroty utrzymywały się na niższym, niż zwykle, poziomie, wobec małego zapotrzebowania ze strony garbarni krajowych i zmniejszonego popytu zagranicą. Z tego też powodu, w miesiącach letnich ceny skór bydlęcych wykazały pewne odchylenia w dół, następnie jednak powróciły do poprzedniego poziomu. Ceny skór końskich wahały się w bardzo nieznacznym stopniu. Wyjątek stanowiły ceny skór cielęcych, które miały mocną tendencję, a w drugiej połowie roku dość znacznie się podniosły; wyżka ta powstała wskutek wzmożonego eksportu na rynki zagraniczne, które przez cały rok sprawozdawczy przejawiały znaczne zainteresowanie tym gatunkiem. Głównymi odbiorcami skór cielęcych były Holandja i Czechosłowacja, dokąd wyeksportowano również pewne ilości skór bydlęcych.

W roku 1935 nadanie skór surowych z terenu Wileńskiej Dyrekcji Kolejowej zagranicę i do portów wyniosło 456 tonn, przy 340 tonnach, nadanych w r. 1934, jednakże wobec znacznie większego wzrostu nadania na P. K. P., udział Dyrekcji Wileńskiej w nadaniu ogólnopolskiem spadł z 11,6% w r. 1934 do 9,7% w r. 1935. Podobnie też zmniejszył się udział Dyrekcji Wileńskiej w ogólnopolskim nadaniu wewnętrznem skór surowych z 11,9% w r. 1934 (Polska — 18.025 t., Dyr. Wil. — 2.136 tonn) do 8,8% w r. 1935 (Polska — 17.273 tonn, Dyr. Wil. — 1.520 tonn). Eksport ogólnopolski wyniósł, według danych G. U. S., 3.943 tonn wartości 7.066 tys. zł. (w r. 1934 — 2.783 t. wartości 4.802 tys. zł.). Wzrost eksportu zaznaczył się w szczególności w dziale skór cielęcych, których wywóz zwiększył się prawie dwukrotnie, podczas gdy inne pozycje wykazały silny spadek.

Ilość przedsiębiorstw, handlujących skórami, uległa zmniejszeniu, przyczem likwidowane były przeważnie firmy mniejsze; liczba przedsiębiorstw większych nie uległa prawie zmianie.

Naogół poziom obrotów w roku 1935 był zadawalniający, zwłaszcza w drugim półroczu, kiedy utargi dość znacznie wzrosły. Ostatecznie całoroczny obrót przewyższył poziom z roku 1934 o ca 13%.

Wypłacalność odbiorców była niezła. Warunki sprzedaży wykazały pewne pogorszenie, wobec zwiększenia się ilości transakcyj kredytowych i przedłużenia terminów wekslowych.

Obroty w dziale skór wyprawionych doznały również pewnego polepszenia. Szczególnie silne ożywienie odczuwano w okresach sezonowych: wiosennym i jesiennym. Sezony uległy pewnemu skróceniu w stosunku do lat poprzednich, kompensował to jednak gwałtowny wzrost zapotrzebowania.

Zarówno fluktuacje, jakim podlegał popyt na skóry wyprawione, jak i wahania cen skór surowych — wywierały wpływ na poziom cen skór gotowych, które w poszczególnych okresach wykazywały niejednokrotnie dość znaczne odchylenia od cen zeszłorocznych.

Ceny hurtowe skór wyprawionych na rynku wileńskim w latach 1934 i 1935.

W złotych.

(Notowania Izby)

G A T U N E K	Jednostka	1934 r.					1935 r.				
		M i e s i ą c e									
		I	IV	VII	X	XII	I	IV	VII	X	XII
Juchty wileńskie . . .	kg.	3,50	3,70	3,90	4,25	3,75	3,75	3,75	3,62	4,00	3,25
Ssaki chrom. wileńskie .	dcm. ²	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,11	0,14	0,14
" " zamiejskowe	"	0,20	0,18	0,17	0,17	0,17	0,17	0,16	0,15	0,20	0,20
Skóry podeszw. w kruponach	kg.	4,10	3,90	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	3,77	4,50	3,50
Boki podeszwowe . . .	"	2,25	2,25	2,20	2,20	2,20	—	1,85	1,95	2,06	1,92
Krajce	"	4,35	4,25	4,25	4,25	4,25	—	3,90	3,67	3,90	3,73

Jak widać z powyższej tablicy, poziom cen osiągnął swój najniższy punkt w okresie letnim, podobnie zresztą, jak to miało miejsce ze skórami surowymi. W ostatnich miesiącach ceny niektórych gatunków, a zwłaszcza skór miękkich, wykazywały już tendencję mocniejszą.

Spotykane w latach ubiegłych porozumienia kupców z garbarniami co do warunków zakupu, były w roku sprawozdawczym bardzo rzadkie, ze względu na konkurencję między garbarniami, które często dla pozyskania klientów udzielały dość znacznych ustępstw.

W handlu skórami wyprawionymi na terenie okręgu w dalszym ciągu przeważał towar miejscowego wyrobu. Wyjątek stanowiły lepsze gatunki skór wierzchnich, sprowadzane z województw centralnych i południowych. Skóry zagraniczne, a zwłaszcza giemzowe, zakupowano przeważnie w Warszawie.

W strukturze handlu nie było prawie zmian i przesunięć. Do 583 przedsiębiorstw czynnych w r. 1934 — przybyło kilka nowych większych i mniejszych firm. Wypłacalność odbiorców była zadawalniająca, a straty z protestowanych weksli nieznaczne. Przeważną część transakcyj zawierano na kredyt wekslowy z terminem 2—4 miesięcznym. Sprzedaż na rachunek otwarty wynosiła ca 20% całości obrotów.

W handlu obuwem nie zaszły większe zmiany w porównaniu z rokiem poprzednim. Obroty naogół nie zmieniły się, chociaż niektóre przedsiębiorstwa odczuły pewien, niewielki zresztą, wzrost popytu. Zwiększenie konsumpcji zaznaczyło się głównie w dziale obuwia miejskiego, podczas gdy zakupy ze strony wsi były nadal bardzo ograniczone. Ta okoliczność, jak również konkurencja ze strony obuwia gumowego i filcowego, wpływały niekorzystnie na sytuację handlu obuwem na prowincji. Ceny utrzymały się na poziomie z r. 1934.

FUTRZARSTWO.

Przebieg konjunktury w przemyśle futrzarskim w r. 1935 należy uważać za stosunkowo pomyślny.

Na początku okresu sprawozdawczego uruchomienie zakładów było słabsze, niż w roku poprzednim, a czynna na terenie Wilna fabryka uszlachetniania skór baranich była prawie unieruchomiona, utrzymując pracę jedynie w dziale wyprawiania i farbowania futer. Ożywienie rozpoczęło się dopiero z chwilą przystąpienia do wyprawiania większych partij surowca, sprowadzonych w związku ze zbliżającymi się Targami Futrzarskimi. Właściwy sezon produkcyjny w przemyśle futrzarskim rozpoczął się w marcu i trwał do końca roku sprawozdawczego. Zaznaczyć należy, iż był to okres bardzo intensywnej pracy, początkowo ze względu na przygotowania do Targów Futrzarskich, po Targach zaś tempo produkcji wzmoгло się jeszcze bardziej wobec tego, że przemysł przystąpił do wyprawy własnego surowca, zakupionego na Targach, jak i powierzono go przez firmy handlowe.

Zwiększenie produkcji spowodowało, że w okresie jesiennym zatrudnienie w przemyśle futrzarskim wzrosło prawie dwukrotnie, a praca odbywała się nieraz na dwie zmiany.

Jak widzimy, do polepszenia sytuacji w dużym stopniu przyczyniły się Targi, które przede wszystkim dały możliwość dogodnego zakupu surowca i ułatwiły nawiązanie stosunków handlowych z nowymi odbiorcami. Wyrazem tej poprawy jest notowany we wszystkich zakładach wzrost produkcji, który tłumaczy się także napływem nowych zamówień firm zamiejscowych.

Ceny surowców miały tendencję zwykłą, która w ciągu roku sprawozdawczego jeszcze nie odbiła się na cenach wyrobów gotowych. Dopiero na początku roku 1936 ceny futer wyprawionych zwykły, niejednokrotnie dość znacznie, np. imitacje podrożały o ca 20%.

Wypłacalność odbiorców była dobra.

Płace robocze w drugim kwartale wzrosły o 5%.

W pierwszych miesiącach roku 1935 panowała w handlu futrzarskim cisza posezonowa. Handel hurtowy odczuwał trudności, związane z uzupełnieniem składów. Przeszkody były różnorodne, jednak najważniejsze z nich, to utrudnienia reglamentacyjne związane z importem, oraz brak gotówki, który często uniemożliwiał zaopatrzenie się w towar (np. na aukcjach londyńskich). W tych warunkach, posiadane przez handel zapasy futer skurczyły się dość poważnie.

W drugim kwartale zarysowała się pewna poprawa sytuacji dzięki *Targom Futrzarskim* w Wilnie, które przyniosły dość duże ożywienie w branży. Nowa ta impreza, zapoczątkowana w r. 1934, wykazała, iż ma ona rację bytu na terenie Wilna — miasta o przedwojennych tradycjach futrzarskich, a obecnie centrum, skupiającego handel skórkami krajowych zwierząt futerkowych. Najlepszym dowodem, że Targi są gospodarczo uzasadnione i mają przed sobą widoki rozwoju — jest fakt wzrastającego zainteresowania tą imprezą. W roku 1934 uczestniczyło w Targach 51 wystawców, w tym 5 zagranicznych, zaś w r. 1935 było już 81 wystawców, w tym 10 firm zagranicznych. Obroty zarejestrowane na Targach wyniosły w r. 1934 ca 1.393 tys. zł., a w r. 1935 — ca 1.504 tys. zł.

Targi wpłynęły między innymi na zwiększenie obrotów wileńskich firm futrzarskich i przyczyniły się do nawiązania nowych kontaktów handlowych, co pozwala rokować nadzieje na ożywienie obrotów w przyszłości.

Sezon jesienno-zimowy wypadł, wskutek nieodpowiednich warunków atmosferycznych, znacznie słabiej, niż w roku poprzednim. Najlepsze miesiące — listopad i grudzień, na które normalnie przypada znaczne ożywienie w handlu futrami, tym razem zawiodły zupełnie. Pomimo, że zakończenie roku wypadło raczej deficytowo, ogólny wynik obrotów był jednak zadawalniający.

Zmniejszona zdolność nabywcza i zubożenie klienteli były powodem przesunięcia zainteresowania na towary tańsze, przeważnie na imitacje ze skór baranich i skórki zwierząt hodowli krajowej. Ceny futer były ustabilizowane i miały spokojną, a niekiedy nawet mocną tendencję.

Gorzej przedstawiała się sytuacja w sprzedaży *konfekcji futrzanej*, gdyż łagodna zima odbijała się bezpośrednio na codziennych utargach. Tutaj sytuacja była oceniana mniej optymistycznie, ze względu na niezadawalniające obroty, które niejednokrotnie nie osiągnęły poziomu z r. 1934.

PRZEMYSŁ MINERALNY.

Po pewnym polepszeniu, notowaniem w r. 1934, ogólna sytuacja przemysłu mineralnego w roku sprawozdawczym nie wykazała prawie żadnej poprawy. Ruch budowlany w zakresie budownictwa murowanego okazał się w okręgu Izby stosunkowo mały, to też konsumpcja materiałów budowlanych tylko na niektórych odcinkach doznała powiększenia. Dotyczy to w szczególności kaflarstwa, które zawdzięcza dalszy swój rozwój rozszerzeniu zbytu swych wyrobów na terenach poza okręgiem Izby. W innych działach przemysłu nastąpiło niejako ponowne cofnięcie się, czego wyrazem jest obniżenie poziomu produkcji (w hutach szklanych, cegielniach i betoniarniach), a nawet całkowite jej wstrzymanie (portland-cement, szkło tafłowe). Bliższemu omówieniu sytuacji w poszczególnych gałęziach przemysłu poświęcone są poniższe rozdziały.

HUTNICTWO SZKLANE.

W roku 1935 było w okręgu Izby 5 czynnych hut szklanych (w r. 1934 — 6). Produkcja i zbyt w tych zakładach kształtowały się na nieco niższym poziomie, niż w roku poprzednim. Huta szkła *galanteryjno-stołowego* była uruchomiona przez cały rok, natomiast huty *butelkowe*, stanowiące najliczniejszą grupę w omawianej branży, pracowały z częstymi przerwami. W hutach szkła *tafłowego* panował całkowity zastój. Poniższa tablica przedstawia stan zatrudnienia w hutnictwie szklanem w okręgu Izby.

Zatrudnienie w hutach szkła w okręgu Izby P.-H. w Wilnie
Dane ankiety Izby. w latach 1934 i 1935. *Tablica I.*

R o k	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1935	1.310	1.320	1.384	1.376	1.223	898	694	719	813	1.011	1.003	1.073
1934	1.289	1.289	1.234	1.134	798	1.002	1.065	973	1.009	1.161	1.673	1.512
Wskaźnik dla 1935 r. (1934 r. = 100)	102	102	112	121	153	90	65	74	81	87	60	71

W r. 1934 było 6, a w r. 1935 — 5 przedsiębiorstw.

Huta szkła *galanteryjno-stołowego*, położona w okręgu Izby, odczuła naogół nieznacznie pogorszenie sytuacji, jakie dało się zaobserwować w tej gałęzi produkcji w skali ogólnopolskiej. Przypisać to należy wyłącznie modernizacji zakładu, udoskonaleniu wyrobów oraz pogłębieniu rynków zbytu. Mimo wszystko, zbyt wyrobów na rynku krajowym zmniejszył się, ze względu na dotkliwą konkurencję małych hut z innych okręgów, zalewających rynek tanim towarem, obliczonym na niewybrednego konsumenta. W związku z tem hutnictwo z okręgu Izby zmuszone było obniżyć ceny sprzedaży o ca 8%, aby uniknąć znacznego zmniejszenia obrotów.

Sytuacja na rynku eksportowym, pogorszona jeszcze w roku poprzednim, uległa w okresie sprawozdawczym dalszemu zaostrzeniu. Eksport zmalał wprawdzie nieznacznie (ogólnopolski o przeszło 20%), ale perspektywy na przyszłość są niepewne, ponieważ transakcje zagraniczne stały się coraz trudniejsze, a gros wysiłków należy poświęcać staraniom o kontyngenty, przydziały dewiz, zniżki celne i t. p. Liczne utrudnienia wszelkiego rodzaju, stosowane na zagranicznych rynkach zbytu, zmusiły do szukania odbiorców w innych krajach. Głównymi rynkami eksportowymi w roku 1935 były: Anglja, Palestyna, Francja, kolonie francuskie w Afryce, a ponadto Stany Zjednoczone A. P. i Albanja.

W marcu 1935 r., po rozwiązaniu umowy w hutnictwie szkła *tafłowego*, rozpoczęła się zacięta walka konkurencyjna między hutami ręcznymi i maszynowymi. Huty maszynowe, postawione na wysokim poziomie technicznym, dążyły za wszelką cenę do usunięcia z rynku hut mniejszych, produkujących ręcznie. Częściowo akcja ta dała rezultaty w postaci unieruchomienia kilku hut. Walka konkurencyjna odbiła się na cenach, które spadły do bardzo niskiego poziomu (zł. 1,60 — 2,16 za 1 m²).

Huta szkła *tafłowego* w okręgu Izby pozostawała nadal nieczynna. Grodzieńska huta *butelkowa*, która w roku 1934 produkowała szkło okienne, w roku sprawozdawczym nie wyrabiała już tego gatunku wobec nieopłacalności fabrykacji, z uwagi na niskie ceny, narzucone przez zakłady konkurencyjne.

Zbyt szkła *tafłowego* wzrósł stosunkowo nieznacznie.

Huty szkła *butelkowego* pracowały w roku sprawozdawczym nierównomiernie, z przerwami w produkcji. Spowodowane to było polityką głównego odbiorcy hut — Państwowego Monopolu Spirytu-

sowego, który w roku 1935 w silnym stopniu zintensyfikował skup starych butelek (zwrotnych), tak, że pokrywał nimi ca 20% swego zapotrzebowania. W kilku wypadkach pociągnęło to za sobą odroczenie terminu odbioru zakontraktowanych ilości butelek, i niektóre huty musiały siłą rzeczy być czasowo unieruchomione.

Rynek prywatny, ze względu na małą pojemność, nie budził większego zainteresowania. Szczególnie nikłe było zainteresowanie szkłem aptecznym i butelkami do piwa, a nieco większe słojami do konfitur. To też wszystkie uruchomione w r. 1935 huty opierały swoją produkcję na zamówieniach P. M. S., a tylko parę hut produkowało, obok butelek monopolowych, i inne rodzaje szkła. Rentowność zmniejszyła się, gdyż ceny, płacone przez P. M. S. według nowozawartych umów z r. 1934 i 1935, zostały obniżone o ca 10%, podczas gdy koszta produkcji spadły w mniejszym stopniu.

Produkcja i sprzedaż w hutach szkła okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.

Dane ankiety Izby.

Tablica II.

Woje- wództwa	Produkcja w tonnach				S p r z e d a ż					
	1934 r.		1935 r.		Ilość w tonnach				Wartość w tys. zł.	
					1934 r.		1935 r.		1934 r.	1935 r.
	Ogółem	w tem: mono-butelki i inne	Ogółem	w tem: mono-butelki i inne	Ogółem	w tem: mono-butelki i inne	Ogółem	w tem: mono-butelki i inne	Ogółem	
									Liczby abs.	Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie .	1.437	1.437	1.666	1.622	1.563	1.563	1.821	1.780	654	563
Białostockie	2.724	2.724	2.701	2.701	2.565	2.565	2.849	2.849	1.181	1.013
Okrąg Izby	4.161	4.161	4.367	4.323	4.128	4.128	4.670	4.629	1.835	1.576

W r. 1934 uwzględniono 5, a w r. 1935 — 4 przedsiębiorstwa.

Jak widzimy z przytoczonego zestawienia, wzrosła nieco produkcja butelek monopolowych, przyczem zwiększenie się produkcji dotyczy jedynie zakładów, położonych w województwie wileńskim, natomiast produkcja hut z okręgu białostockiego doznała zmniejszenia w związku z dłuższem unieruchomieniem, wywołanem brakiem zamówień ze strony P. M. S. Ogólna produkcja innych rodzajów szkła uległa zmniejszeniu.

Wzrost ilościowy, zanotowany w produkcji i zbycie, nie znajduje odpowiednika w wartości sprzedaży, która wykazuje spadek o 14%, wskutek obniżenia cen butelek.

Ceny surowców i sfluczki utrzymywały się przez cały rok na niezmiennym poziomie. Dopiero w grudniu uległy obniżce ceny sody amoniakalnej i węgla.

W dziedzinie płac roboczych nie zanotowano żadnych zmian.

Wypłacalność odbiorców była dobra.

CEGIELNIE.

Większość cegielni w okręgu Izby rozpoczęła rok 1935 ze znacznymi zapasami cegieł na składzie, wobec czego produkcję podjęto dopiero w maju. Początkowo praca była dość intensywna, jednak po pewnym czasie stwierdzono małe rozmiary ruchu budowlanego i wytwórczość znacznie ograniczono. W Białymstoku, w ciągu III-go kwartału — ograniczona produkcja okazała się niedostateczną na pokrycie zapotrzebowania, co wpłynęło na lekką wyżkę cen, natomiast cegielnie z innych rejonów pozostały z dużymi zapasami nierozsprzedanego materiału.

Produkcja cegielni, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w latach 1934 i 1935.

W tys. sztuk.

Tablica I.

Województwa	Ilość uwzględn. przedsiębiorstw	Cegły maszynowe		Cegły ręczne		R a z e m		
		1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
						Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie . . .	5	583	350	2.143	3.476	2.726	3.826	140
Białostockie . .	27*)	4.058	2.688	11.290	9.393	15.348	12.081	79
Nowogródzkie .	10*)	3.738	3.551	1.628	2.429	5.366	5.980	111
Poleskie . . .	7	—	—	3.624	2.220	3.624	2.220	61
Okrąg Izby . .	49	8.379	6.589	18.685	17.518	27.064	24.107	89

*) W tem 2 kaflarnie, produkujące również cegły.

WOJEWÓDZTWA	Ilość uwzględnionych przedsiębiorstw	Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
		Okrąg Izby											
Wileńskie	10	27	17	17	35	140	176	255	254	198	96	42	27
Białostockie	30	115	99	58	51	188	380	462	398	325	238	187	130
Nowogródzkie	13	41	17	21	22	183	177	216	186	174	125	79	37
Poleskie	10	—	—	—	—	55	68	93	101	94	48	35	5
1935 r.	63	183	133	96	108	566	801	1.026	939	791	507	343	199
1935 r.	45	151	122	85	94	448	619	816	727	602	424	288	171
1934 r.		198	165	65	300	581	790	850	946	653	458	306	161
Wskaźnik dla 1935 r. (1934 r. = 100)		76	74	131	31	77	78	96	77	92	93	94	106

Tablica II.

Zatrudnienie w cegielniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w roku 1935.

Sprzedaż w cegielniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w latach 1934 i 1935.

Tablica III.

Województwo	Ilość przedsiębiorstw ogólnego charakteru	Cegły maszynowe				Cegły ręczne				Razem			
		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.	
		Tys. sztuk		Tys. sztuk		Tys. sztuk		Tys. sztuk		Tys. sztuk		Tys. sztuk	
		Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r. = 100
Wileńskie	5	—	—	—	—	2.172	80	2.233	111	2.473	98	2.233	99
Białostockie	27*	3.907	151	2.891	123	9.454	336	13.625	91	12.345	526	13.625	87
Nowogródzkie	10*	3.271	141	2.306	99	2.365	102	4.284	109	4.671	201	4.284	99
Poleskie	7	—	—	—	—	2.108	83	3.151	67	2.108	112	3.151	74
Okrąg Izby	49	7.495	313	5.498	239	16.099	601	23.293	93	21.597	940	23.293	89

*) W tem 2 kaflarnie, produkujące również cegły.

Nieduże rozmiary produkcji odbiły się przede wszystkim na stanie zatrudnienia, który, jak widzimy z tabl. II (str. 154), był przeciętnie o kilka, a nawet o kilkanaście procent niższy od zeszłorocznego.

Ogółem produkcja większych zakładów, objętych ankietą Izby (tabl. I na str. 153), spadła o 11%, przyczem najsilniej na Polesiu (o ca 40%). Znaczniejszy wzrost (o 40%) zanotowano w woj. wileńskim, gdzie miała miejsce budowa kilku większych obiektów wojсковych i publicznych.

Poważną część (ok. 30%) wyrobionej cegły stanowiła nadal, tańsza od maszynowej, cegła ręczna.

Sprzedaż cegieł naogół utrzymała się pod względem ilościowym na poziomie zeszłorocznym (tabl. III na str. 155). Większy spadek zanotowano w woj. poleskim, gdzie przybrał on bardzo ostre formy, dochodząc do 33%. Podejmowane próby rozszerzenia zbytu poza okrąg Izby nie dały pozytywnych wyników — wobec wysokich тариф kolejowych, uniemożliwiających skalkulowanie cen na dalszych rynkach odbiorczych. Pomimo tych trudności, niektóre cegielnie, położone w okolicach Łomży, zdołały uzyskać zamówienia na dostawę poważnych ilości cegieł do sąsiednich województw zachodnich.

Wartościowe wskaźniki sprzedaży cegieł na terenie Izby wykazują nieduże odchylenie in minus w stosunku do wskaźników ilościowych, co pozostaje w związku ze spadkiem cen cegieł. Wyjątek w tym względzie stanowi woj. poleskie, gdzie wskaźnik wartości jest większy od wskaźnika ilości sprzedanych cegieł, wobec ich podrożenia na rynku tego województwa.

Przeciętna cena cegieł w okręgu Izby wynosiła około zł. 40 — za 1.000 szt.; odchylenia od tej ceny były naogół nieduże.

Dane, zawarte w tabl. I i III, nie odtwarzają całokształtu produkcji i sprzedaży na terenie Izby, gdyż dotyczą tylko 49 większych zakładów, z pominięciem licznej grupy cegielni polowych (373 zakłady); mimo to, oparte na tych cyfrach wskaźniki, są miarodajne dla całego przemysłu.

Przy sprzedaży dał się zauważyć wzrost transakcyj gotówkowych. Kredytu udzielano w rzadkich tylko wypadkach na termin do 3 miesięcy.

Płace robocze, stanowiące podstawowy element kosztów produkcji, w roku sprawozdawczym nie uległy zmianom.

KAFLARNIE.

Konjunktura w przemyśle kaflarskim wykazała pewne dalsze polepszenie.

W porównaniu z rokiem 1934 wzrosły dość znacznie produkcja i zbył kaflí, zwłaszcza w okręgu wileńskim, gdzie produkcja, w zakładach objętych ankietą Izby, wzrosła o 54%, a sprzedaż pod względem ilościowym nawet o 75%. Ośrodek białostocki, skupiający największą ilość kaflarni z terenu Izby (25 większych zakładów na ogólną ilość 36, objętych ankietą Izby w r. 1935) i obejmujący 90% produkcji okręgu Izby — również zwiększył produkcję (o 17%) i zbył (o 13%). Nieco inaczej przedstawiała się sytuacja zakładów, położonych w woj. nowogródzkim i poleskim, gdzie rok sprawozdawczy nie przyniósł poprawy sytuacji. Naogół jednak produkcja kaflí w tych województwach utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego, który dla tamtejszych zakładów był okresem względnie dobrej konjunktury.

Produkcja i sprzedaż w kaflarniach, objętych ankietą Izby.

Tablica I.

Województwa	Produkcja			Sprzedaż					
	Ilość w tys. sztuk			Ilość w tys. sztuk		Wartość w tys. zł.			
				1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
	Liczbę absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100		Liczbę absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100	Liczbę absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100		
Wileńskie . . .	270	417	154	234	409	175	98	120	122
Białostockie . .	7.735	9.064	117	7.721	8.689	113	1.926	2.283	119
Nowogródzkie .	568	589	104	599	588	98	165	154	93
Poleskie . . .	317	313	99	323	318	98	70	71	101
Okrąg Izby . .	8.890	10.383	117	8.877	10.004	113	2.259	2.628	116

W r. 1934 uwzględniono 35, a w r. 1935 — 36 zakładów (do VII kategorii włącznie).

Jak już wspomniano, podstawowym okręgiem produkcyjnym na terenie Izby, było nadal województwo białostockie, którego przemysł, wobec stosunkowo niewielkiej pojemności rynku lokalnego,

jest przede wszystkim nastawiony na rynek dzielnic centralnych, a nawet południowych i zachodnich. Dzięki konkurencyjnym cenom, dobrej jakości wyrobów oraz ciągłym staraniom w kierunku rozszerzenia zbytu, kaflarstwo białostockie z roku na rok zwiększa swój zasięg i zdobywa coraz to nowych odbiorców. Najlepszą ilustrację tego stanu rzeczy daje poniższe zestawienie.

Nadanie kafli w komunikacji wewnętrznej.

Tablica II.

Nadanie ze stacyj:		1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.	1935 r.
D. O. K. P.	Tonny . .	4.844	4.400	5.699	7.128	7.511
Wilno	Wskaźnik	100	91	118	147	155
P. K. P.	Tonny . .	20.212	12.267	12.727	15.759	17.262
	Wskaźnik	100	61	63	78	85

Dane Centr. Biura Stat. Przew. P. K. P.

Nadane kafli na terenie Dyrekcji Wileńskiej, obejmującym zgórą 80% terenu Izby, wzrosło z 7.128 tonn w roku 1934 do 7.511 tonn w roku 1935. Jeśli rok 1931 przyjąć za 100, wzrost dla roku 1935 wyniesie aż 55%. Udział w ogólnopolskim nadaniu kafli uległ w por. z r. 1934 nieznacznemu skurczeniu: z 45,2% do 43,6% w r. 1935, co przypuszczalnie zostało spowodowane strajkiem robotników w woj. białostockim, który nieco osłabił pozycję kaflarni tego okręgu na niektórych rynkach odbiorczych.

Uruchomienie kaflarni naogół było wyższe, niż w roku poprzednim, a niektóre zakłady zwiększyły liczbę czynnych pieców. Ponadto w okręgu białostockim powstało parę nowych, niewielkich zakładów. W związku z ożywieniem produkcji zaznaczył się ogólny wzrost zatrudnienia, dochodzący w niektórych miesiącach do 50% (tabl. III na str. 159). W sierpniu i wrześniu wystąpił w woj. białostockim silny spadek zatrudnienia w związku ze strajkiem robotników, trwającym od połowy lipca do 23 września. W wyniku strajku płace robocze zostały podwyższone o 5—10%. Poza dziedziną płac — strajk odbił się niekorzystnie na poziomie produkcji oraz na sytuacji rynkowej. We wrześniu na rynku odczuwano już brak towaru, to też ceny w IV kwartale miały tendencję mocną. Po zakończeniu strajku kaflarnie

przystąpiły do intensywnej produkcji, która w ostatnim kwartale osiągnęła wysoki poziom, m. in. także dzięki sprzyjającym warunkom atmosferycznym, umożliwiającym pracę również i małym zakładom, które normalnie w tym okresie są nieczynne.

Zatrudnienie w kaflarniach, objętych ankietą Izby P.-H. w Wilnie, w roku 1935.

Tablica III.

Miesiące	Woj. wileńskie	Woj. białostockie	Woj. nowogrodzkie	Woj. poleskie	Okrąg Izby		
					1935 r.	1934 r.	Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r.=100
Styczeń	52	649	61	24	786	518	152
Luty	45	694	51	24	814	527	154
Marzec	51	599	40	25	715	547	131
Kwiecień	50	639	40	24	753	584	129
Maj	54	738	63	26	881	598	147
Czerwiec	51	751	89	27	918	614	150
Lipiec	50	744	87	27	908	673	135
Sierpień	53	262	82	27	424	716	59
Wrzesień	49	580	80	28	737	706	104
Październik	48	739	80	28	895	709	126
Listopad	51	739	81	28	899	694	130
Grudzień	55	652	58	28	793	623	127

Wzajemna konkurencja kaflarni przybierała czasem dość ostre formy i była dotkliwie odczuwana, zwłaszcza przez większe przedsiębiorstwa. Dążąc do uporządkowania stosunków, zakłady te prowadziły na początku roku pertraktacje co do utworzenia syndykatu; usiłowania te nie dały jednak wyników.

Ceny kafli w ciągu pierwszych trzech kwartałów okresu sprawozdawczego kształtowały się na poziomie o ca 5—10% niższym od cen zeszłorocznych. Dopiero w IV kwartale tendencja była mocniejsza, a niektóre gatunki kafli lekko zwyżkowały. Na terenie powiatów białostockiego i bielsko-podlaskiego płacono za kafle kwadratowe

ok. 25 gr., a w ośrodkach grodzieńskim i wileńskim ok. 28 gr. za sztukę; kafle berlińskie notowano po zł. 1,05 za sztukę.

Stosunkowo dość dobrym popytem cieszyły się *piecyki przenośne*, wyrabiane przez niektóre większe zakłady, lecz ostatnio zapotrzebowanie na nie nieco osłabło.

Ceny skartelizowanej *polewy* utrzymywały się na dość wysokim poziomie, co wywoływało narzekania kaflarni. Parę zakładów, celem uniezależnienia się od kartelu, przystąpiło do produkcji polewy na własne potrzeby.

Warunki sprzedaży nie zmieniły się w stosunku do roku poprzedniego. Przeważały nadal transakcje gotówkowe, a terminy wekslowe wahały się w granicach od 3—5 miesięcy.

Wypłacalność odbiorców była dobra, dzięki ostrożnościom, stosowanym przy udzielaniu kredytów.

BETONIARNIE.

W roku sprawozdawczym produkcja betoniarni prywatnych nie mogła się rozwinąć wobec znikomego zapotrzebowania na wyroby betonowe. Nieliczne zakłady położone w miastach, których zarządy nie posiadały własnych betoniarni, były w lepszej sytuacji dzięki zamówieniom ze strony samorządów; zamówienia te były stosunkowo nieduże. Betoniarnie były uruchomione tylko w miesiącach letnich, wyrabiając głównie płyty chodnikowe. Pozatem betoniarnie ograniczyły produkcję wyłącznie do potrzeb rynków lokalnych. Sytuacja ich była tem gorsza, że, pomijając już zakłady miejskie, również i przedsiębiorstwa budowlane zaczęły produkować we własnym zakresie wyroby betonowe dla swoich potrzeb.

INNE GAŁĘZIE PRZEMYSŁU MINERALNEGO.

Nikła produkcja *dachówek* doznała nieznacznego polepszenia i przewyższała nieco poziom z roku 1934. W silniejszym stopniu wzrósł zbyt (o ca 45%) dzięki pewnemu wzmożeniu drobnego budownictwa na terenie okręgu Izby.

Wobec niepomysłnego zbytu *drenów* w r. 1934 i konieczności sprzedania znacznych zapasów pozostałych na składach, produkcja drenów była w roku sprawozdawczym bardzo mała.

Jedyna w okręgu Izby fabryka *portland-cementu*, po krótkim okresie uruchomienia w r. 1934, znowu przez cały rok 1935 pozosta-

wała nieczynna, ze względu na większą opłacalność oraz na dogodniejsze położenie innych zakładów, należących do tego samego przedsiębiorstwa. W sierpniu odbywał się tylko przemiał remanentu klinieru, pozostałego z roku poprzedniego.

Cena cementu w handlu hurtowym na terenie Wilna wynosiła zł. 2,80 do 3,20 za worek 50 kg.

Konsumcja cementu w całej Polsce wykazała w r. 1935 pewien nieduży wzrost, dzięki zwiększonemu nieco ruchowi budowlanemu i utrzymaniu się cen na niskim poziomie w wyniku wzajemnej walki konkurencyjnej. W ślad za zwiększeniem konsumpcji, również produkcja doznała wzmożenia, osiągając ca 801 tys. tonn wobec 720 tys. tonn w r. 1934.

RUCH BUDOWLANY I PRZEMYSŁ BUDOWLANY.

Ruch budowlany w Polsce nie wykazał w ciągu r. 1935 poważniejszych zmian, jednakże doznał on pewnego zwiększenia w porównaniu z rokiem poprzednim.

Kredyty z Państwowego Funduszu Budowlanego, przeznaczone na popieranie akcji budowlanej, wyniosły w roku sprawozdawczym 34 milj. zł. (w r. 1934 — 34,5 milj. zł.). Z tej sumy ca 16 milj. zł. (47%) przeznaczono na popieranie budownictwa drobnego (w r. 1934 — 20,3 milj. zł.), przeszło 16,5 milj. zł. (49%) na budownictwo blokowe i ok. 1,3 milj. zł. (4%) na remonty. Normy kredytów udzielanych na budowę zostały zwiększone i w roku sprawozdawczym wynosiły do 50% kosztów budowy, jednak nie więcej niż 4.000 zł. na budynek jednomieszkaniowy, zaś na każde następne mieszkanie kredyt mógł być podwyższony, lecz najwyżej o 50%.

Oparta na tych podstawach rządowa akcja kredytowo-budowlana, prowadzona za pośrednictwem B. G. K., dała dość pomyślne rezultaty i spowodowała znaczny przyrost ilości izb mieszkalnych, mianowicie o 38.301.

Stosunkowo skromna suma kredytów rządowych wywarła jednak dość poważny wpływ na rozwój ruchu budowlanego, tak, iż ogólny koszt budowy i remontów, finansowanych przez B. G. K., wyniósł ca 112,5 milj. zł., w czym udział B. G. K. stanowił około 27%, wobec ca 24% w roku 1934. Stosunek ten uległ zwiększeniu o ca 3% ze względu na poprzednio już wspomniane podwyższenie norm kredytowych.

Uwagi, dotyczące akcji budowlanej w odniesieniu do całej Polski, są w pewnej mierze miarodajne dla stosunków, jakie w r. 1935 panowały na terenie Izby. Coprawda oficjalne dane (vide zestawienie pożyczek, udzielonych przez B. G. K., na str. 164) wskazują raczej na pewne osłabienie akcji budowlanej, jednak pogorszenie w tej dziedzinie było bardzo nieznaczne i odczuwane tylko w niektórych oko-

licach, co zresztą ilustrują tablice (na str. 165—169), w części dotyczącej ilości rozpoczętych budynków oraz wykonanych izb mieszkalnych. Różnica w kształtowaniu się sytuacji w budownictwie okręgu Izby, w porównaniu z budownictwem całej Polski, tłumaczy się przede wszystkim innym charakterem tutejszego budownictwa, w którym przeważa typ małych i niekosztownych domów drewnianych, wznoszonych przeważnie z własnych środków, bez uciekania się do kredytów. Okoliczność ta była powodem, iż ożywienie ruchu budowlanego, stwierdzone w roku poprzednim, utrzymało się w tych samych rozmiarach i w roku sprawozdawczym, a wspomniane zmniejszenie sumy pożyczek wywarło tylko nieduży wpływ na całość sytuacji. Oczywiście, przyznana w r. 1935 suma 1.212 tys. zł. (w r. 1934 — 1.689 tys. zł.) była nadal nieproporcjonalnie mała i zupełnie niewystarczająca na zaspokojenie rzeczywistych potrzeb okręgu Izby.

Zarówno przytoczone w niniejszym rozdziale tablice, jak i inne materiały statystyczne, nie dają kompletnego obrazu budownictwa mieszkaniowego na terenie Izby, gdyż tak informacje B. G. K., jak i zarządów miejskich, dotyczą tylko ośrodków miejskich, pomijając zupełnie osiedla wiejskie, które przejawiały częstokroć dość znaczną aktywność w dziedzinie budownictwa, w związku z przeprowadzaną akcją komasacyjną. W załączonych dalej zestawieniach statystycznych, opartych na informacjach zarządów miejskich (tabl. II), daje się zauważyć poważny wzrost budownictwa drewnianego — głównie w woj. wileńskim i białostockim, co należy przypisać tamności i obfitości budulca.

Ogółem w r. 1935 rozpoczęto w miastach okręgu Izby 2.067 budowli (w r. 1934 — 2.023), przyczem na budynki mieszkalne wypadło 1.622 (w r. 1934 — 1.631). Ilość rozpoczętych budynków przemysłowych wzrosła jedynie w woj. białostockim; podobnie wzrosło tam nieznacznie budownictwo publiczne w związku z rozpoczęciem budowy większych gmachów mieszkalnych dla wojska. Zakończone budynki mieszkalne liczyły 7.092 izb (w r. 1934 — 6.718), czyli ilość izb, wypadająca na jeden budynek, wynosiła przeciętnie 5,3. Świadczy to, że we wznoszonych budowlach przeważały małe domki mieszkalne, co zresztą nawet wynika z samego charakteru budownictwa drewnianego. W większych ośrodkach miejskich dał się stwierdzić prawie całkowity zanik budowy dużych domów blokowych. Potwierdza to

(d. c. tekstu na str. 170)

Zrealizowane pożyczki budowlane
Banku Gospodarstwa Krajowego
dla miast okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

W tys. złotych.

Tablica I.

Wyszczególnienie	1934 r.	1935 r.
Głębokie	49	11
Mołodeczno	8	—
Nowo-Święciany	—	2
Nowo-Wilejka	30	18
Oszmiana	11	—
Podbrodzie	16	—
Smorgonie	6	—
Święciany	4	4
Wilno	448	299
Razem woj. wileńskie	572	334
Augustów	35	10
Białystok	539	306
Bielsk-Podlaski	24	15
Druskieniki	5	15
Grajewo	12	7
Grodno	83	42
Kolno	28	16
Krynki	—	5
Łapy	9	—
Łomża	48	41
Ostrołęka	35	39
Ostrów-Mazowiecka	26	20
Siemiatycze	4	—
Sokółka	—	8
Starosielce	1	—
Supraśl	—	104
Suwałki	6	4
Wołkowysk	22	24
Wysokie-Mazowieckie	11	3
Zambrów	8	14
Razem woj. białostockie	896	673
Baranowicze	81	100
Lida	70	28
Nieśwież	19	22
Nowogródek	38	43
Słonim	3	—
Stołpce	10	12
Razem woj. nowogrodzkie	221	205
Okrąg Izby	1.689	1.212

Dane B. G. K.

Ruch budowlany w miastach okręgu Izby P.-H. w Wilnie
w latach 1934 i 1935.

Tablica II.

MIASTO i ROK		NOWE BUDYNKI										Nad- budo- wy	Prze- budo- wy	Wśród zakoń- czonych budynk. było						
		Rozpoczęte					Zakończone													
		Rodzaje budynków								Izb w budynkach mieszkalnych	Przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. mieszk.				Budynki					
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe			Użytk. publ.	Inne		Rozpoczęte	Zakończone	Zakończone	Murowanych	Drzwianych	
Woj. wileńskie :																				
Wilno	1934	155	155	—	—	—	102	102	—	—	—	1.083	8,7	9	7	15	11	27	75	
	1935	157	155	2	—	—	150	150	—	—	—	938	6,2	2	15	2	2	31	119	
Dokszycy	1934	7	6	1	—	—	7	6	1	—	—	17	2,8	—	—	—	—	—	5	
	1935	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	6	6,0	—	—	—	—	—	1	
Dzisiaj	1934	16	9	—	1	6	10	6	—	4	—	16	2,7	—	—	—	—	10		
	1935	1	1	—	—	—	7	4	—	1	2	7	1,8	—	—	1	—	1	7	
Głębokie	1934	50	46	4	—	—	50	46	4	—	—	192	4,2	—	—	—	—	4	38	
	1935	51	36	1	—	14	29	29	—	—	—	210	7,2	—	—	—	—	2	49	
Mołodeczno	1934	49	27	—	—	22	49	27	—	22	—	99	3,7	—	—	1	1	5	22	
	1935	50	26	—	—	24	50	26	—	24	—	74	2,8	—	—	4	4	3	23	
N.-Wilejka	1934	13	13	—	—	—	10	10	—	—	—	56	5,6	2	2	—	—	—	10	
	1935	10	10	—	—	—	12	12	—	—	—	67	5,6	3	—	—	—	—	10	
N.-Święciany	1934	14	9	—	—	5	7	2	—	5	—	9	4,5	—	—	—	—	—	7	
	1935	27	20	—	—	7	12	5	—	7	—	26	5,2	—	—	—	—	—	12	
Oszmiana	1934	69	40	1	—	28	18	13	1	—	4	79	6,1	11	4	2	2	4	14	
	1935	35	18	—	—	17	4	4	—	—	—	12	3,0	8	—	2	1	2	2	
Podbrodzie	1934	6	2	—	—	4	6	2	—	4	—	5	2,5	—	—	—	—	—	6	
	1935	2	2	—	—	—	2	2	—	—	—	7	3,5	—	—	—	—	—	2	
Radoszkowice	1934	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	7	7,0	1	1	—	—	1	1	
	1935	4	4	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1,0	—	—	—	—	—	1	
Raków	1934	18	7	1	1	9	15	4	1	1	9	20	5,0	—	—	—	—	2	13	
	1935	2	2	—	—	—	3	1	—	2	—	8	8,0	—	—	—	—	—	3	
Smorgonie	1934	24	19	—	—	5	66	56	—	2	8	243	4,3	9	3	12	4	9	57	
	1935	17	15	—	—	2	41	25	1	—	15	113	4,5	4	3	—	—	7	34	
Święciany	1934	6	6	—	—	—	22	20	2	—	—	119	5,9	—	—	—	—	—	22	
	1935	5	5	—	—	—	15	12	1	—	2	81	6,8	—	4	—	—	2	13	
Wilejka	1934	27	18	1	—	8	15	6	1	—	8	Brak danych	Brak danych	—	—	3	3	1	17	
	1935	36	14	1	—	21	39	23	1	—	15	Brak danych	Brak danych	7	7	2	2	3	45	
Troki	1934	6	3	—	—	3	6	3	—	—	3	11	3,7	—	—	—	—	—	—	
	1935	8	5	—	—	3	7	4	—	—	3	15	3,8	—	—	—	—	—	7	
Razem woj. wileńskie (15 miast)	1934	461	361	8	2	90	384	304	10	3	67	1.956	6,4	32	17	33	21	53	297	
	1935	406	314	4	—	88	373	299	3	1	70	1.565	5,2	24	29	11	9	51	328	

(d. c. tabl. II)

Ruch budowlany w miastach okręgu Izby

MIASTO i ROK		NOWE BUDYNKI										Nad- budo- wy	Prze- budo- wy	Wśród zakoń- czonych budynk. było					
		Rozpoczęte					Zakończone												
		Rodzaje budynków								Budynki									
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe			Użytk. publ.	Inne		Izb w budynkach mieszkalnych	Przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. mieszkaln.			
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Izb w budynkach mieszkalnych	Przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. mieszkaln.	Rozpoczęte	Zakończone	Rozpoczęte	Zakończone	Murowanych	Drewnianych
Woj. białostockie:																			
Białystok	1934	200	200	3	—	—	108	103	5	—	—	750	7,3	7	5	5	2	14	94
	1935	204	188	14	—	2	154	145	9	—	—	1.078	7,4	6	5	5	3	34	120
Augustów	1934	50	43	2	5	—	38	28	2	—	8	131	4,7	—	—	—	—	—	16
	1935	45	39	—	—	6	16	13	—	3	—	118	9,1	—	—	2	2	—	15
Bielsk-Podl.	1934	42	22	1	—	19	24	14	—	—	10	53	3,8	5	3	1	1	3	21
	1935	52	25	—	—	27	40	17	—	—	23	65	3,8	6	4	1	—	6	24
Brańsk	1934	7	4	1	—	2	7	4	1	—	2	22	5,5	1	1	3	3	—	7
	1935	17	5	4	—	8	17	5	4	—	8	18	3,6	1	1	—	—	—	16
Brok	1934	4	4	—	—	—	4	4	—	—	—	8	2,0	—	—	—	—	—	4
	1935	12	7	—	—	5	10	5	—	—	5	25	5,0	—	—	—	—	1	9
Choroszcz	1934	—	—	—	—	—	3	1	1	—	1	Brak dan.	—	—	—	—	—	1	2
	1935	6	6	—	—	—	4	3	1	—	—	42	14,0	1	—	—	—	1	3
Ciechanowiec	1934	5	3	—	—	2	4	2	—	—	2	12	6,0	—	—	—	—	—	4
	1935	11	6	—	—	5	11	6	—	—	5	18	3,0	—	—	—	—	1	10
Dąbrowa	1934	47	15	2	—	30	45	14	1	—	30	18	1,3	—	—	1	1	18	27
	1935	33	10	2	—	23	32	9	—	—	23	14	1,6	—	—	2	2	2	30
Drohiczyn n/B	1934	12	3	—	—	9	10	2	—	—	8	7	3,5	—	—	—	—	4	6
	1935	11	5	—	—	6	4	4	—	—	—	22	5,5	—	—	—	—	2	2
Druskieniki	1934	14	11	—	—	3	14	11	—	—	3	68	6,2	1	1	2	2	—	14
	1935	13	12	—	—	1	13	12	—	—	1	66	5,5	—	—	4	4	—	13
Goniądz	1934	3	—	—	1	2	2	2	—	—	—	3	1,5	—	—	—	—	—	2
	1935	4	1	—	—	3	4	1	—	—	3	3	3,0	—	—	—	—	1	3
Grajewo	1934	18	16	2	—	—	12	10	2	—	—	65	6,5	—	—	—	—	—	—
	1935	13	12	1	—	—	9	8	1	—	—	42	5,2	—	—	—	—	3	6
Grodno	1934	71	71	—	—	—	60	60	—	—	—	317	5,3	5	4	2	2	9	51
	1935	56	56	—	—	—	81	81	—	—	—	484	6,0	3	6	3	3	8	73
Indura	1934	4	2	—	—	2	11	7	1	—	3	20	2,9	—	—	—	—	2	9
	1935	7	3	—	—	4	6	2	—	—	4	10	5,0	—	—	—	—	—	6
Jedwabne	1934	13	10	1	1	1	11	8	1	1	1	38	4,8	—	—	—	—	4	6
	1935	7	7	—	—	—	4	4	—	—	—	25	6,3	—	—	1	1	2	2
Kleszczele	1934	9	4	—	—	5	9	4	—	—	5	15	3,8	—	—	—	—	—	9
	1935	16	7	—	—	9	17	8	—	—	9	37	4,6	—	—	—	—	—	17
Kolno	1934	12	12	—	—	—	10	10	—	—	—	42	4,2	—	—	—	—	7	3
	1935	6	6	—	—	—	3	3	—	—	—	8	2,7	—	—	—	—	—	3

Przem.-Handl. w Wilnie w latach 1934 i 1935.

(d. c. tabl. II)

MIASTO i ROK		NOWE BUDYNKI										Nad- budo- wy	Prze- budo- wy	Wśród zakoń- czonych budynk. było				
		Rozpoczęte					Zakończone											
		Rodzaje budynków								Budynki								
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe			Użytk. publ.	Inne		Izb w budynkach mieszkalnych	Przeciętna ilość izb w zakończ. budynk* mieszkaln.		
Rozpoczęte	Zakończone	Zakończone	Murowanych	Drewnianych														
Łapy	1934	18	12	—	—	6	18	12	—	—	6	42	3,5	—	—	—	1	17
	1935	36	24	—	—	12	24	14	—	—	10	108	7,7	2	2	1	2	33
Łomża	1934	59	38	4	—	17	15	6	1	—	8	31	5,2	17	4	1	11	7
	1935	56	37	4	2	13	6	2	3	—	1	12	6,0	2	2	—	3	3
Nowogród	1934	8	8	—	—	—	5	5	—	—	—	27	5,4	—	—	—	—	8
	1935	15	15	—	—	—	1	1	—	—	—	52	52,0	—	—	—	2	13
Ostrołęka	1934	22	22	—	—	—	19	19	—	—	—	73	3,8	—	—	—	5	13
	1935	28	28	—	—	—	25	25	—	—	—	116	4,6	1	1	1	1	12
Ostrów-Maz.	1934	36	30	1	—	5	19	16	1	—	2	75	4,7	1	—	2	2	3
	1935	43	32	1	—	13	20	12	1	—	7	49	4,1	—	—	2	2	18
Rajgród	1934	12	4	—	—	8	11	3	—	—	8	6	2,0	—	—	—	—	3
	1935	17	8	1	1	7	14	6	1	—	7	20	3,3	—	—	—	—	6
Sejny	1934	11	10	—	1	—	5	4	—	1	—	Brak dan.	Brak dan.	—	—	—	—	4
	1935	3	3	—	—	—	6	6	—	—	—	Brak dan.	Brak dan.	—	—	—	—	6
Siemiatycze	1934	38	16	4	—	18	26	6	2	—	18	10	1,6	2	1	8	4	7
	1935	16	9	1	—	6	22	16	2	—	4	31	1,9	—	—	—	2	19
Skidel	1934	23	10	—	—	13	22	9	—	—	13	28	3,1	—	—	—	—	2
	1935	6	2	—	—	4	6	2	—	—	14	14	7,0	—	—	—	—	2
Sokoły	1934	7	3	—	—	4	5	1	—	—	4	6	6,0	1	1	—	—	6
	1935	3	1	1	1	—	4	3	1	—	—	9	3,0	—	—	—	1	4
Sokółka	1934	8	6	—	—	2	15	12	—	—	3	58	4,8	—	—	—	4	11
	1935	11	7	—	—	4	5	2	—	—	3	37	18,5	—	—	—	3	8
Stawiski	1934	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	8	4,0	—	—	—	—	2
	1935	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	12	3,0	—	—	—	1	3
Suchowola	1934	14	9	—	—	5	13	8	—	—	5	30	3,8	—	—	—	4	10
	1935	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	4	4,0	—	—	—	—	1
Suraz	1934	14	2	—	—	12	14	2	—	—	12	8	4,0	—	—	—	—	14
	1935	20	7	—	—	13	20	7	—	—	13	31	4,4	—	—	—	—	20
Suwałki	1934	17	14	—	—	3	8	4	—	1	3	81	20,3	—	—	—	3	5
	1935	101	67	—	—	34	53	19	—	—	34	49	2,6	2	2	2	4	47
Szczuczyn Białostocki	1934	12	9	—	—	3	12	9	—	—	3	Brak dan.	Brak dan.	—	—	—	5	7
	1935	3	2	—	—	1	3	2	—	—	1	Brak dan.	Brak dan.	—	—	—	2	1
Świsłocz	1934	2	2	—	—	—	2	2	—	—	—	6	3,0	—	—	—	—	2
	1935	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	Brak dan.	Brak dan.	1	—	—	—	—
Wasilków	1934	17	16	—	—	1	8	8	—	—	—	10	1,2	—	—	—	—	8
	1935	21	21	—	—	—	16	16	—	—	—	35	2,2	—	—	—	—	16

(d. c. tabl. II)

MIASTO i ROK		NOWE BUDYNKI										Nad- budo- wy	Prze- budo- wy	Wśród zakoń- czonych budynk. było					
		Rozpoczęte					Zakończone												
		Rodzaje budynków								Izb w budynkach mieszkalnych	Przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. miesz.					Budynki			
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe							Użytk. publ.	Inne	Rozpoczęte	Zakończone
Wołkowysk	1934	58	56	2	—	—	42	42	—	—	—	273	6,5	4	4	—	—	6	52
	1935	98	94	3	1	—	76	72	2	1	—	365	5,1	6	6	4	4	9	89
Wysokie-Maz.	1934	10	7	1	1	1	10	7	1	1	1	22	3,1	—	—	—	—	1	9
	1935	5	3	—	—	2	5	3	—	—	2	11	3,7	—	—	1	1	—	5
Zabłudów	1934	5	5	—	—	—	4	4	—	—	—	20	5,0	—	—	—	—	1	4
	1935	6	4	—	—	2	2	—	—	2	Brak	dan.	—	—	—	—	—	—	2
Zambrów	1934	15	14	1	—	—	15	14	1	—	—	63	4,5	2	2	1	1	2	9
	1935	20	18	2	—	—	20	18	2	—	—	89	4,7	—	—	—	—	3	17
Razem woj. białostockie (39 miast)		1934	920	713	25	4	178	662	479	20	4	159	2,446	5,1	46	26	26	18	110
	1935	1.027	780	32	5	210	758	557	28	4	169	3.116	5,6	31	29	29	29	110	500
Woj. nowo- gródzkie:																			
Baranowicze	1934	56	66	—	—	—	2	2	—	—	—	5	2,5	—	—	5	2	2	16
	1935	58	58	—	—	—	8	8	—	—	—	37	4,6	1	—	3	—	1	7
Kleck	1934	12	10	—	—	2	11	9	—	2	—	37	4,1	—	—	—	—	—	12
	1935	6	4	2	—	—	4	3	1	—	—	12	4,0	—	—	—	—	1	5
Lachowicze	1934	14	6	5	—	3	14	6	5	3	—	21	3,5	3	3	7	7	—	14
	1935	22	8	—	—	14	20	9	—	11	—	29	3,2	2	2	5	5	1	19
Lida	1934	92	92	—	—	—	112	112	—	—	—	480	4,3	—	—	—	—	1	111
	1935	65	65	—	—	—	90	90	—	—	—	390	4,3	—	—	2	—	5	85
Nieśwież	1934	1	1	—	—	—	26	26	—	—	—	107	4,1	—	—	—	—	3	24
	1935	4	4	—	—	—	11	11	—	—	—	65	5,9	—	—	—	—	2	13
Słonim	1934	18	16	2	—	—	25	24	1	—	—	82	3,4	1	1	—	—	1	24
	1935	77	71	1	1	4	48	47	1	—	—	286	6,1	—	—	—	—	7	41
Stołpce	1934	20	14	—	—	6	23	16	—	7	—	82	5,1	—	—	—	—	5	11
	1935	30	19	—	—	11	24	13	—	11	—	132	10,2	—	—	—	—	5	19
Zdzięcioł	1934	44	32	—	—	12	29	28	—	1	—	104	3,7	2	2	3	3	—	—
	1935	27	23	—	—	4	12	8	—	4	—	144	18,0	—	—	—	—	2	6
Razem woj. nowogródz. (8 miast)		1934	267	237	7	—	23	242	223	6	—	13	918	4,1	6	6	15	12	12
	1935	289	252	3	1	33	217	189	2	—	26	1.095	8,4	3	3	10	5	24	195

(d. c. tabl. II)

MIASTO i ROK		NOWE BUDYNKI										Nad- budo- wy	Prze- budo- wy	Wśród zakoń- czonych budynk. było					
		Rozpoczęte					Zakończzone												
		Rodzaje budynków								Izb w budynkach mieszkalnych					przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. miesz.		Budynki		
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe										Użytk. publ.
		Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Razem	Mieszkalne	Przemysłowe	Użytk. publ.	Inne	Izb w budynkach mieszkalnych	przeciętna ilość izb w zakończ. budynk. miesz.	Rozpoczęte	Zakończzone	Rozpoczęte	Zakończzone	Murowanych	Drewnianych
Woj. poleskie :																			
Bereza-	1934	14	10	4	—	—	10	7	2	—	1	18	2,6	—	—	—	—	—	10
Kart.	1935	18	13	3	—	2	12	8	2	—	2	17	2,1	—	—	—	2	10	
Brześć n/B	1934	125	118	5	—	2	108	97	8	—	3	632	6,5	2	9	6	33	81	
	1935	120	113	5	2	—	135	125	6	2	2	701	5,6	3	3	2	13	121	
Dawidgró- dek	1934	44	40	—	—	4	39	37	—	—	2	86	2,3	3	3	—	—	44	
	1935	29	23	—	1	5	32	29	1	—	2	88	3,0	—	—	1	1	29	
Kamieniec Lit.	1934	12	9	1	—	2	8	5	1	—	2	14	2,8	—	—	—	12	13	
	1935	1	1	—	—	—	4	4	—	—	—	20	5,0	—	—	—	—	3	
Kosów	1934	10	6	1	—	3	8	4	1	—	3	17	4,3	2	2	1	1	4	
	1935	7	5	—	—	2	5	3	—	—	2	15	5,0	1	1	2	2	3	
Łuniniec	1934	32	28	3	1	—	26	22	3	1	—	79	3,6	8	8	—	2	38	
	1935	12	11	1	—	—	4	3	1	—	—	Brak dan.	—	1	1	—	—	13	
Pińsk	1934	68	65	3	—	—	88	88	—	—	—	432	4,9	3	1	1	4	79	
	1935	66	64	2	—	—	68	68	—	—	—	344	5,1	2	3	10	2	65	
Prużana	1934	41	27	—	—	14	33	18	—	—	15	61	3,4	—	—	—	—	41	
	1935	49	26	—	—	23	41	24	—	—	17	61	2,5	—	—	—	—	49	
Różana	1934	8	4	1	—	3	8	4	1	—	3	12	3,0	—	—	—	4	4	
	1935	27	8	1	—	18	27	8	1	—	18	27	3,4	—	—	—	7	20	
Stolin	1934	12	8	2	—	—	10	10	—	—	—	33	3,3	—	—	—	—	10	
	1935	5	4	1	—	—	10	8	2	—	—	29	3,6	—	—	—	1	9	
Wysokie Lit.	1934	9	5	—	—	4	5	2	—	—	3	14	7,0	—	—	1	1	2	
	1935	11	8	—	—	3	10	5	—	—	5	14	2,8	1	1	1	1	8	
Razem woj. poleskie (11 miast)	1934	375	320	20	3	32	343	294	16	1	32	1.398	4,8	18	14	12	12	63	326
	1935	345	276	13	3	53	348	285	13	2	48	1.316	4,6	8	9	15	19	46	330
Razem woje- wództwa :																			
Wileńskie	1934	461	361	8	2	90	384	304	10	3	67	1.956	6,4	32	17	33	21	53	297
	1935	406	314	4	—	88	373	299	3	1	70	1.565	5,2	24	29	11	9	51	328
Białostockie	1934	920	713	25	4	178	662	479	20	4	159	2.446	5,1	46	26	26	18	110	500
	1935	1.027	780	32	5	210	758	557	28	4	169	3.116	5,6	31	29	29	29	110	679
Nowogródz- kie	1934	267	237	7	—	23	242	223	6	—	13	918	4,1	6	6	15	12	12	212
	1935	289	252	3	1	33	217	189	2	—	26	1.095	8,4	3	2	10	5	24	195
Poleskie	1934	375	320	20	3	32	343	294	16	1	32	1.398	4,8	18	14	12	12	63	326
	1935	345	276	13	3	53	348	285	13	2	48	1.316	4,6	8	9	15	19	46	330
Razem okrąg Izby (73 miasta)	1934	2.023	1631	60	9	323	1631	1300	52	8	271	6.718	5,2	102	63	86	63	238	1.335
	1935	2.067	1622	52	9	384	1696	1330	46	7	313	7.092	5,3	66	69	65	62	231	1.532

tablica II, z której wynika, iż przeciętna ilość izb, przypadająca na wykończone budynki w m. Wilnie, wynosiła 6,2, zaś w Białymstoku 7,4. W miastach budowano bowiem przede wszystkim małe domki mieszkalne na przedmieściach, bardzo często drewniane.

W budownictwie większem — szczególnie częste były przebudowy mieszkań większych na mniejsze.

Zanotowane w roku 1934 polepszenie konjunktury w **przemysle budowlanym** — utrzymało się także w roku sprawozdawczym. Wartość robót wykonanych przez przedsiębiorstwa budowlane, objęte ankietą Izby, wyniosła w r. 1935 ca 3 milj. zł., wobec ca 3,1 milj. zł. w r. 1934 (w r. 1933 — 2,2 milj. zł.).

Zatrudnienie w tej gałęzi przemysłu utrzymywało się na dość wysokim poziomie i naogół przewyższało poziom z roku poprzedniego. Niekorzystnym objawem była jedynie silna konkurencja ze strony dużych firm spoza okręgu Izby oraz ze strony drobnych przedsiębiorstw miejscowych, które, podejmując się wykonania robót po cenach niewspółmiernie niskich, wpływały na dezorganizację rynku.

RÓŻNE GAŁĘZIE PRZEMYSŁU I HANDLU.

A. PRZEMYSŁ.

PRZEMYSŁ BROWARNIANY.

Rok 1935 przyniósł w browarnictwie polskim dalsze pogorszenie, gdyż według danych urzędowych, spożycie piwa w 155 browarach czynnych w tym okresie w Polsce (6 zawiesiło produkcję) spadło, w porównaniu z rokiem 1934, o przeszło 4,6⁰/₀, wynosząc ogółem 1.065.000 hl. W stosunku do roku najwyższego spożycia — 1929, spadek spożycia piwa w roku sprawozdawczym wynosi ca 60⁰/₀, w stosunku zaś do roku najniższej konjunktury, t. j. 1933, zbyt piwa wykazuje nieznaczny wzrost.

Na terenie Izby ilość browarów czynnych zmniejszyła się w roku sprawozdawczym do 13; w ciągu roku 4 browary, należące do kategorii t. zw. mniejszych, zawiesiły produkcję. Rozmieszczenie browarów czynnych na terenie Izby przedstawiało się, jak następuje: woj. białostockie — 5, woj. nowogródzkie — 2, woj. wileńskie — 3 i poleskie — 3. Zbyt piwa tych browarów wynosił w r. 1935 okragło 70¹/₂ tys. hl., co w stosunku do roku 1934 oznacza wzrost o ok. 2,5⁰/₀.

Produkcję i sprzedaż piwa na terenie okręgu Izby obrazuje tablica na str. 172.

Jak wynika z wzmiankowanego zestawienia, najdotkliwiej odczuła pogorszenie się konjunktury Wileńszczyzna, mniej Nowogródzczyzna, poprawę natomiast wykazuje woj. białostockie i poleskie. Na powiększenie sprzedaży browarów woj. białostockiego, co zmieniło ogólny wskaźnik zbytu piwa w całym okręgu Izby, wpłynęły okoliczności przypadkowe, jak ekspansja tamtejszych browarów poza okrąg Izby.

**Produkcja i sprzedaż piwa w browarach okręgu Izby P.-H. w Wilnie,
w latach 1934 i 1935.**

W hektolitrach.

Dane Izb Skarbowych.

Izby Skarbowe:	Produkcja		Sprzedaż	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.
Wileńska	20.061	17.597	20.371	17.948
Białostocka	35.979	41.391	35.922	40.723
Nowogródzka	11.529	10.732	11.138	10.160
Poleska	1.584	1.805	1.519	1.859
Okrąg Izby P.-H. w Wilnie	69.153	71.525	68.950	70.690

W roku sprawozdawczym, pomimo zawieszenia działalności 4 browarów, ogólny stan zatrudnienia w browarach okręgu Izby prawie nie wykazał zmniejszenia.

Ceny surowców — jęczmienia i chmielu, nie wykazały większych zmian. Płace utrzymywały się na poprzednim poziomie. Wypłacalność odbiorców była zadawalniająca.

W maju 1935 r. miał miejsce, jako rezultat bezwzględnej konkurencji w ciągu ostatnich lat, szereg porozumień lokalnych poszczególnych browarów okręgu Izby, mających na celu uporządkowanie handlu piwem na tym rynku. Porozumienia te w większej części zostały w grudniu r. ub. rozwiązane.

Ogólne warunki działalności browarów wykazały pogorszenie w związku z prowadzeniem w dn. 1. V. 1935 r. scalonego podatku przemysłowego, którego wysokość na 1. I. 1936 r. wynosiła 6,8% od obrotu. Podatek ten, przynosząc ulgę dla rynku handlowego, stanowi jednocześnie nowy ciężar dla producentów piwa; trzeba przyjąć pod uwagę, że obciążenia podatkowe browarnictwa wynoszą ok. 45% hurtowych cen piwa.

Wysokie opodatkowanie, wysokie koszty produkcji, wobec niewykorzystanej zdolności wytwórczej, dezorganizowany rynek i rygorystyczne ustawodawstwo — składają się na to, że bez zasadniczych posunięć zaradczych nasz przemysł browarniany nie rokuje widoków pomyślnego rozwoju.

PRZEMYSŁ DROŻDŻOWNICZY.

W sytuacji przemysłu drożdżowniczego, reprezentowanego w okręgu Izby przez 2 większe zakłady, położone na terenie woj. wileńskiego, zaznaczyły się w roku sprawozdawczym pewne, niewielkie zresztą, zmiany in minus zarówno w produkcji, jak i sprzedaży. W roku 1935 przerobiono ca 940 tonn melasy, podczas gdy w roku poprzednim zużyto jej przeszło 1.000 tonn. Wyprodukowano ogółem przeszło 570 tonn drożdży t. j. o 9% mniej, niż w r. 1934; o tyleż % zmniejszyła się pozycja sprzedaży pod względem wartości, zaś w cyfrach absolutnych wynosiła ona ok. 2.160 tys. zł.

W związku ze zmniejszeniem się sprzedaży — wzrosła o 50%, w porównaniu z rokiem poprzednim, ilość wyprodukowanych, a niesprzedanych, zapasów drożdży.

Ceny surowców i fabrykatów utrzymały się mniej więcej na zeszłorocznym poziomie. Przeciętne zatrudnienie miesięczne w obu drożdżowniach łącznie wykazuje poważny spadek — o przeszło 30%. Tłumaczy się to 3-miesięczną przerwą w produkcji jednego z zakładów, wywołaną remontem.

PRZEMYSŁ KONSERWOWY.

W rybnym przemyśle konserwowym okręgu Izby rok sprawozdawczy przyniósł dalsze pogorszenie sytuacji, przede wszystkim pod względem liczby przedsiębiorstw, reprezentujących tę branżę. Z 5-ciu fabryk (4 w Wilnie i 1 w Grodnie), dwie uległy w końcu roku likwidacji. Tak więc z kilkunastu, świetnie kiedyś prosperujących zakładów tej gałęzi — pozostał tylko jeden większy i 2 drobne. Wileńszczyźnie ubywa, niestety, gałąź przemysłu, mająca oddawna ustaloną renomę w kraju, a nawet zagranicą.

Zbyt, nadal zresztą wyłącznie krajowy, o ile chodzi o fabryki, które w ciągu roku nie uległy likwidacji — wykazał pod względem ilościowym pewien niewielki wzrost, jednakże wobec spadku cen produktów gotowych, wywołanego silną konkurencją, oraz wobec równoczesnego podrożenia najważniejszego surowca — oliwy, wzrost ten nie mógł wpłynąć na poprawę sytuacji przemysłu.

W roku sprawozdawczym Min. Przem. i Handlu wprowadziło, z inicjatywy Związku Izb Przem.-Handlowych, standaryzację kon-

serw rybnych i ogórkowych, przeznaczonych na eksport. Miało to na celu zapewnienie importerowi zagranicznemu odbioru, określonych gatunkowo, rodzajów konserw. Kontrolę nad produkcją, doborem odpowiednich surowców, jednolitością opakowania i t. d. wykonuje, z ramienia Min. Przem. i Handlu, Inspektorat Standaryzacyjny Związku Izby P.-H., — w formie lotnych inspekcji fabryk, laboratoryjnych badań produktów eksportowych etc. W wyniku tej akcji tylko kilkanaście firm z całej Polski zakwalifikowano do rejestru eksporterów, uprawnionych do wywozu. W tej liczbie znalazły się 2 fabryki wileńskie (oraz filja gdańska jednej z nich); niestety jeden z powyższych 2-ch zakładów został, jak wspomniano, zlikwidowany.

W okręgu Izby dwa przedsiębiorstwa zajmują się produkcją konserw *ogórkowych* (jedno z nich głównie produkuje konserwy rybne). Sytuacja w tej gałęzi przemysłu konserwowego okazała się znacznie lepsza, niż w roku poprzednim, zwłaszcza na odcinku eksportowym. Wywóz ogórków konserwowanych w roku sprawozdawczym zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim, ze 165 tonn do blisko 390 tonn i kierował się głównie do Anglii i U. S. A. Zawdzięczając akcji standaryzacyjnej, eksport ogórków ma doskonałe widoki rozwoju. Dość powiedzieć, że w roku sprawozdawczym wysłano nawet próbną przesyłkę do Chin.

ROŻNE GAŁĘZIE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO.

W roku sprawozdawczym produkcja **fabryk mydła** nieco się wzmogła, dzięki zwiększonemu zapotrzebowaniu. Przeciętny wzrost produkcji 3 większych zakładów, objętych ankietą Izby, wyniósł ca 10%.

Mydło, produkowane przez tut. fabryki, przeznaczone jest wyłącznie na potrzeby rynku miejscowego, gdzie napotyka na silną konkurencję ze strony fabryk warszawskich. Walka konkurencyjna odbywa się w trudnych warunkach, wywołanych przewagą, zasobniejszym w kapitał, fabryk warszawskich, które mogą udzielać kredytu na dogodniejszych warunkach, niż zakłady tutejsze.

Nieliczne większe wytwórnie, sprowadzające surowce tłuszczowe bezpośrednio z zagranicy, odczuły dotkliwie wprowadzenie zakazu przywozu tranu, olejów i tłuszczów zwierząt morskich, oraz zwyżkę

cia na kopre i na ziarna palmowe, która pośrednio wpłynęła na podrożenie olejów roślinnych, używanych do produkcji mydła. Ceny innych surowców naogół nie uległy większym zmianom. Ceny mydła zwykowały o kilka procent. Transakcje były przeważnie gotówkowe.

Jedyna większa w okręgu Izby **wytwórnia atramentu, farb, tuszu, kredek i laku** wykazywała nadal tendencje rozwojowe. Produkcja i zbyt wzrosły znacznie w roku sprawozdawczym. Poza wspomnianą fabryką, pracowały w tej branży w okręgu Izby małe zakłady, zatrudniające po 1—2 robotników.

PRZEMYSŁ GUMOWY.

Jedyna w okręgu Izby fabryka obuwia gumowego i kaloszy zmniejszyła w roku sprawozdawczym rozmiary produkcji, wskutek nagromadzenia dość znacznych zapasów z ubiegłego sezonu. Również w ogólnopolskiej produkcji tej gałęzi przemysłu wystąpił w omawianym okresie spadek w porównaniu z rokiem 1934: według danych G. U. S., wyprodukowano w r. 1935 przeszło 7 milionów par obuwia gumowego, śniegowców i kaloszy — wartości ca 20 milj. zł., a w r. 1934 — blisko 10 milj. par, wartości ok. 27 milj. zł.

Na obniżenie produkcji wspomnianej fabryki wpłynął w dużym stopniu zanik eksportu, spowodowany ostateczną utratą rynku rumuńskiego, gdzie jeszcze w r. 1934 zdołano, mimo ostrej reglamentacji dewizowej, uplasować pewne ilości obuwia gumowego. W roku sprawozdawczym eksport na ten rynek ustał całkowicie, wobec trudności w uzyskaniu należności oraz zamrożenia poważnych sum za dawniej wywieziony towar. Przesyłki do innych krajów były bardzo nieliczne i opiewały tylko na drobne kwoty. W drugiej połowie roku podjęto badania możliwości zbytu w krajach zamorskich, lecz pertraktacje nie doprowadziły narazie jeszcze do zawarcia transakcyj.

Mimo wspomnianych trudności, w postaci zahamowania produkcji i ostrej walki konkurencyjnej ze strony innych zakładów, fabryka w dalszym ciągu udoskonalała produkcję, inwestując dość duże sumy w urządzenia fabryczne.

Stan zamówień krajowych był zadowalniający. Główny nacisk kładziono na wyrób i powiększenie zbytu obuwia letniego. Wysiłki te dały w rezultacie, dzięki dobrej jakości i niskim cenom — znaczny wzrost zbytu w kraju. Zdolność wytwórcza fabryki była przeciętnie wykorzystana w 80%, przy zatrudnieniu, dochodzącym do 740 robot-

ników w okresie największego nasilenia produkcji (średnio ca 650 robotników). Praca odbywała się na 1—2 zmiany.

Płace robocze utrzymały się na jednakowym mniej więcej poziomie do czasu wybuchu strajku w grudniu, kiedy to robotnicy domagali się podwyżki płac.

Wypłacalność odbiorców była naogół zadawalniająca, przyczem warunki płatności cechowała przewaga transakcyj kredytowych z terminem 2—3 miesięcznym.

Ceny kauczuku i niektórych materiałów włókienniczych, używanych przy produkcji obuwia, — nieznacznie niżkowały. Również wyroby gotowe w związku z tem nieco potaniały.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNO-GALANTERYJNY.

W wytwórniach **pończoch i trykotaży**, po pewnej poprawie w roku poprzednim, znowu odczuto pogorszenie sytuacji — zarówno powodu skurczenia się zapotrzebowania na rynku, jak i wobec nadal trwającej bardzo silnej konkurencji ze strony fabryk łódzkich i warszawskich. W roku sprawozdawczym kilka mniejszych zakładów zlikwidowano, tak iż ogólna ilość funkcjonujących przedsiębiorstw spadła do 51 (w r. 1934 — 56). Zwinięcie mniejszych warsztatów wpłynęło na pewien wzrost produkcji i zużycia surowców w pozostałych większych zakładach.

Ilość zatrudnionych robotników w zakładach, objętych ankietą Izby, była przeciętnie o kilka procentów niższa niż w r. 1934, natomiast w październiku, ze względu na intensywne przygotowania do sezonu zimowego, dał się zauważyć silny wzrost zatrudnienia, wyrażający się cyfrą 23% w stosunku do r. 1934.

Przędza i gotowe wyroby nieco potaniały. Koszt robocizny nie uległ zmianom.

Sytuację **fabryki tasiem gumowych** charakteryzował spadek wytwórczości w porównaniu z rokiem 1934. Produkcja obniżyła się w związku ze strajkiem robotników, trwającym przez pierwsze 4 miesiące roku. Na sytuację branży ujemny wpływ wywarła coraz bardziej wzmagająca się konkurencja ze strony innych fabryk krajowych i fabryki gdańskiej.

Spadek obrotów był po części spowodowany strajkiem, oraz, do pewnego stopnia, także niżką cen tasiem. Był on jednak mniejszy, aniżeli spadek produkcji, co tłumaczy się wyprzedacją zapasów pozostałych na składzie.

Ceny nici gumowych, używanych do wyrobu tasiem, spadły o ca 10%, natomiast przędza bawełniana i jedwabna — nieco podrożały. Płace robocze zostały obniżone o 10%.

Fabryki **wstążek jedwabnych** odczuły silne zmniejszenie zapotrzebowania, co w konsekwencji musiało spowodować ograniczenie produkcji. Jej rozwój hamuje brak kapitałów obrotowych. Ceny jedwabiu sztucznego były o ca 10% niższe, aniżeli w roku ubiegłym. Podobnie uległy niżce i ceny wstążek.

Korzystna naogół konjunktura z roku 1934 została utrzymana w przeważnej części **wytwórni wojskoków (obuwia filcowego)**. Niektóre przedsiębiorstwa, spodziewając się dalszego zwiększenia zapotrzebowania, przystąpiły w drugim półroczu do produkcji z większą niż zwykle intensywnością, lecz zbyt wojskoków w sezonie zimowym 1935/36 zawiódł oczekiwania i na składach pozostały niesprzedane zapasy obuwia. Ogólnie biorąc, obroty w r. 1935, pomimo wahań zbytu, były o kilka procentów wyższe, niż w roku poprzednim.

Zużycie wełny w 15 większych zakładach, objętych ankietą Izby, wyniosło 73 tonny (w r. 1934 — 58 t.); z wełny tej wyprodukowano 148 tys. par wojskoków — wobec 139 tys. par w r. 1934.

Zatrudnienie w tychże zakładach w sezonie produkcyjnym (od początku lipca do końca grudnia) wynosiło przeciętnie ponad 210 robotników, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o ca 23%.

Ceny wojskoków uległy lekkiej niżce i wahały się w granicach od 2—2,85 zł. za parę.

PRZEMYSŁ POLIGRAFICZNY.

Przebieg konjunktury w przemyśle poligraficznym charakteryzowało pewne ustabilizowanie stosunków. Stały spadek produkcji, notowany w latach poprzednich, został w pewnym stopniu zahamowany, a obroty niektórych zakładów doznały nawet niewielkiego zwiększenia.

Stan zatrudnienia naogół utrzymał się na poziomie z roku 1934.

Drukarnie, objęte ankietą Izby, nie wykazały poprawy sytuacji w stosunku do roku 1934. Coprawda, trwające od kilku lat stałe pogarszanie się warunków pracy w tej branży, doznało w roku sprawozdawczym niejakiego osłabienia, lecz wysokość obrotów była nadal niezadawalniająca.

Zatrudnienie w drukarniach, objętych ankietą Izby, utrzymało się na poziomie z roku poprzedniego, wynosząc przeciętnie 250—260 robotników. Wartość robót drukarskich, wykonanych w tych zakładach, wyniosła ok. 973 tys. zł., czyli o ca 3% mniej, niż w r. 1934. Szczególnie dotkliwy spadek zamówień (o ca 23%) odczuły drukarnie, położone w woj. białostockim — wobec centralizacji zamówień na druki dla instytucji państwowych w PAT-icznej.

Nadal aktualną pozostała sprawa konkurencji ze strony zwiększającej się liczby bardzo drobnych przedsiębiorstw, zwłaszcza w dziale robót blankietowych.

Ruch wydawniczy utrzymywał się na niskim poziomie, wobec bardzo uszczuplonych budżetów instytucji naukowych i publicznych. Na odcinku czasopism sytuacja była w dalszym ciągu niepomyślna. Zwiększona nieco w roku poprzednim liczba czasopism, doznała ponownego spadku w roku sprawozdawczym.

Koszt robót drukarskich pozostał bez zmian.

Większe **litografie**, położone w okręgu Izby, zwiększyły nieco swoją produkcję na początku roku, wykonując sezonowe zamówienia na etykiety dla fabryk konserw, browarów, wytwórni wód mineralnych i t. p. W dziale większych robót plakatowych ruch był bardzo słaby. W końcu roku zaznaczył się ponowny spadek produkcji, to też pracę ograniczono do 4 dni w tygodniu.

Ze względu na silną wzajemną konkurencję, stawki za robotę zostały obniżone, na czym oczywiście musiała ucierpieć rentowność

Jedyna w okręgu Izby **fabryka kart do gry**, po całkowitem prawie wyczerpaniu dawnych zapasów kart, powiększyła w okresie sprawozdawczym swoją produkcję. Zbyt wykazał również pewien wzrost, lecz nie w tym stopniu, jak wytwórczość, tak iż w końcu roku na składzie pozostały nieduże zapasy gotowego towaru.

Sytuacja **przemysłu introligatorskiego** *) polepszyła się, pomimo iż przy zbycie wyrobów napotymano na wiele trudności, a konkurencja ze strony drobnych warsztatów dawała się odczuć w coraz większym stopniu.

W ciągu roku prowadzone były pertraktacje co do eksportu na rynki zagraniczne, lecz nie dały one pozytywnych rezultatów, wobec braku kapitałów obrotowych, któreby umożliwiły udzielenie odbiorcom odpowiedniego kredytu.

*) Mowa tylko o przemyśle fabrycznym.

PRZEMYSŁ METALOWY.

Pewna poprawa sytuacji przemysłu metalowo-przetwórczego, stwierdzona w roku poprzednim, została w roku sprawozdawczym naogół utrzymana, a w niektórych gałęziach zaznaczył się dalszy wzrost produkcji.

Poniższa tablica wykazuje wzrost liczby czynnych zakładów oraz dość znaczne zwiększenie stanu zatrudnienia w tej gałęzi wytwórczości.

Zakłady czynne i robotnicy przy produkcji w przemyśle metalowym okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

(Zakłady zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników).

Tablica I.

Miesiące	Zakłady czynne		Robotnicy przy produkcji		
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
			Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100
Styczeń	9	9	116	138	119
Luty	9	9	172	184	107
Marzec	9	10	183	205	112
Kwiecień	8	10	182	179	98
Maj	9	9	190	252	133
Czerwiec	9	10	221	248	112
Lipiec	9	11	214	324	151
Sierpień	9	9	211	344	163
Wrzesień	9	11	221	302	137
Październik	9	10	240	300	125
Listopad	9	10	246	297	121
Grudzień	9	11	212	281	133

Dane G. U. S.

Szczególnie duże ożywienie panowało na odcinku maszyn i narzędzi rolniczych, których produkcja i zbyt dość znacznie wzrosły. Pewna poprawa nastąpiła także w produkcji i zbycie gwoździ, co pozostawało w związku z ożywieniem w budownictwie drewnianem.

Na ogólny stan zatrudnienia w przemyśle metalowo-przetwórczym okręgu, wywiera swój wpływ przede wszystkim przebieg konjunktury w najważniejszej jego gałęzi, t. j. w **odlewniach żelaza oraz fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych**. Stan zatrudnienia w tych zakładach, objętych ankietą Izby, miał dość wyraźną tendencję do stałego zwiększania się (118 robotników pracujących w styczniu i do 150 w sierpniu). Na miesiąc wrzesień, październik i listopad przypadł b. silny spadek stanu zatrudnienia, spowodowany strajkiem robotników odlewni ludzkich. Najniższy wskaźnik zatrudnienia w październiku i listopadzie wyniósł 48 (1934 r. = 100), podczas gdy przeciętne wskaźniki były o kilkanaście procent wyższe od zeszłorocznych.

Zatrudnienie w odlewniach żelaza oraz fabrykach maszyn, objętych ankietą Izby w r. 1935.

(Pracownicy fizyczni w ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

Tablica II.

Miesiące	Województwa:			Okrąg Izby		
	wileńskie	białostockie	nowogródzkie	1935 r.	1934 r.	Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 r. = 100
Styczeń	15	44	49	118	98	120
Luty	14	50	58	122	108	113
Marzec	15	64	55	134	116	116
Kwiecień	16	63	56	135	100	135
Maj	15	65	59	139	110	126
Czerwiec	15	70	46	131	138	95
Lipiec	15	67	62	144	123	117
Sierpień	16	73	61	150	133	113
Wrzesień	17	63	1	81	139	58
Październik	8	63	1	72	153	48
Listopad	9	64	3	76	159	48
Grudzień	17	78	67	162	138	117

Poziom produkcji kształtował się niejednolicie, w zależności od tego, na jakie wyroby poszczególne zakłady były nastawione. Odlewnie białostockie, przystosowane głównie do odlewów dla celów budo-

wlanych, pracowały z przerwami, odczuwając trudności w zbycie swoich wyrobów. Mało budowano większych domów z centralnem ogrzewaniem, a odlewy piecowe nie miały dobrego zbytu wobec konkurencji zakładów spoza okręgu Izby. Produkcja odlewów kanalizacyjnych również nie doznała poprawy. Na początku roku sprawozdawczego zanotowano na terenie białostockim przejściowy wzrost produkcji maszyn włókienniczych (foluszy), wywołany pewną poprawą sytuacji eksportowej.

Produkcja i zbyt w odlewniach, wyrabiających maszyny rolnicze oraz w fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych, poprawiły się dość znacznie (o ca 20—30%) w stosunku do roku poprzedniego. Na ożywienie w tej dziedzinie wpłynęły przede wszystkim zwiększone zakupy ze strony rolnictwa, w związku z lekką poprawą sytuacji tej dziedziny gospodarczej. W ciągu roku zauważono wzrost zakupów ze strony składów maszyn rolniczych, wobec wyczerpania, już od kilku lat nieodnawianych, zapasów.

Zwiększenie produkcji pociągnęło za sobą wzrost zużycia żelaza, surowki i szmelcu metalowego o ca 30%. Ceny tych surowców uległy niedużej niżce. Podobnie potaniały nieco i odlewy budowlane, natomiast ceny maszyn i narzędzi rolniczych nie uległy zmianie.

Robocizna utrzymała się na poziomie z roku ubiegłego.

Stwierdzona w roku poprzednim poprawa konjunktury w **fabrykach drutu i gwoździ**, została naogół utrzymana i w r. 1935.

W pierwszych miesiącach roku sprawozdawczego, pomimo nie-sezonowego okresu i silnej niżki cen, wywołanej konkurencją przedsiębiorstw warszawskich i radomskich, uruchomienie fabryk tut. okręgu znajdowało się na dość wysokim poziomie, a wyprodukowany towar był przeznaczony prawie wyłącznie na skład. Pozostawało to w związku z prowadzonymi w tym czasie pertraktacjami w sprawie restytucji syndykatu fabryk drutu i gwoździ, po którym spodziewano się unormowania warunków zbytu i podniesienia cen. Do syndykatu, utworzonego w pierwszych dniach kwietnia, weszły także dwie fabryki w okręgu Izby. Na mocy umowy syndykatu z międzynarodowym kartelem „Iveco“ w Brukseli — przemysł polski otrzymał kontyngent eksportowy w wysokości ca 10 tys. tonn gwoździ i drutu, z czego jedna z fabryk w okręgu uzyskała pewien przydział na wywóz gwoździ do Egiptu i drutu do Portugalji.

Co się tyczy rynku krajowego, to po zastoju przedsezonowym w I kwartale, w następnych miesiącach, w związku z rozpoczęciem sezonu budowlanego, wzrosła pod względem wartości sprzedaż drutu o 33% i gwoździ o 31% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ilościowo wzrost ten był mniejszy.

W ślad za zwiększeniem zamówień krajowych oraz rozpoczęciem eksportu, zużycie surowców i produkcja drutu i gwoździ wzrosły o ca 30%, co w rezultacie wpłynęło na powiększenie stanu zatrudnienia o ca 10%—30%.

Pod koniec roku sytuacja wyraźnie zmieniła się na gorsze. Kupcy, po zapowiedzi obniżki cen, anulowali swe zamówienia, pozostawiając fabrykom duże zapasy towaru na składzie. Przeprowadzona na początku grudnia 10—12%-owa obniżka w dużym stopniu pogorszyła rentowność fabryk, ponieważ zniżka cen węgla i żelaza surowego była mniejsza i wyniosła przeciętnie tylko 5%.

Sprzedaż odbywała się przeważnie za gotówkę, a transakcje kredytowe stanowiły zaledwie ca 10%, to też wypłacalność odbiorców była dobra.

Koszty robocizny nie zmieniły się.

PRZEMYSŁ RADJOTECHNICZNY.

Czynna na terenie Izby fabryka odbiorników radiowych jest zakładem nawskroś nowoczesnym, obejmującym wszystkie niemal stadia produkcji. Z wyjątkiem lamp i stosunkowo niewielu innych składników, wszystkie pozostałe części aparatów wyrabiane są na miejscu. Fabryka powstała przed dziesięciu laty, właściwie jako skromny warsztat montowniczy, a sprzyjająca konjunktura, w postaci coraz większego rozwoju radjofonji, przyczyniła się do tak pomyślnego rozwoju tej zupełnie nowej na naszym gruncie gałęzi przemysłu. Zakład zatrudnia obecnie w okresie sezonowym (wrzesień — marzec) około 800 robotników (w r. 1935 — 600). W roku 1935 zakład wypuścił 25.000 aparatów, podczas gdy w roku poprzednim — 15.000. Produkcja udoskonala się i wzrasta ciągle, a dzięki temu ceny odbiorników stale spadają, np. w r. 1935 ceny spadły o 15% w porównaniu z r. 1934. Są one jednak nadal stosunkowo wysokie, na co nie miały wpływu, dyktowana przez kartel krajowy, cena lamp radiowych, która wynosi ok. 30% wartości aparatu, podczas gdy zagranicą — tylko ok. 10%. Poważną przeszkodą, tamującą w dużym stopniu dalszy rozwój fabry-

ki, są ograniczenia przywozowe. Niektóre niezbędne surowce (ok. 15% ogółu) muszą być sprowadzane z zagranicy, lecz przewlekła procedura i zbyt małe kontyngenty, przyznawane fabryce — paraliżują wprost produkcję.

Wyprodukowane aparaty znajdują zbyt w całym kraju, a zwłaszcza w ośrodkach bogatszych, np. na Śląsku. Badanie rynków zagranicznych (Marokko, Malta) wykazało wprawdzie poważne możliwości eksportowe, jednak oparcie obrotu z temi rynkami na zasadach kompensaty komplikuje całą sprawę, gdyż towary, które mogłyby być stamtąd przywożone (oliwki, koronki) nie znajdują w Polsce szerzego zbytu.

B. H A N D E L.

HANDEL SPOŻYWCZO - KOLONJALNY.

Rok sprawozdawczy nie wniósł w branży spożywczo-kolonjalnej większych zmian w stosunku do roku poprzedniego. Naogół obroty utrzymały się na dotychczasowym poziomie, z wyjątkiem obrotów w dziale artykułów droższych — zagranicznego pochodzenia, jak wina, konjaki, sardynki i t. p. Zaobserwowano wogóle dalsze przestawianie się konsumenta na artykuły tańsze. Tłumaczy się to w dużym stopniu zmniejszeniem się siły nabywczej warstw urzędniczych, wywołanem obniżką poborów w postaci specjalnego podatku od uposażeń. Większe ożywienie w omawianej branży przypadło, jak zwykle, na okresy: karnawałowy i świąteczne, natomiast latem, kiedy wielu mieszkańców miast (zwłaszcza większych) wyjeżdża na letniska, wycieczki i t. d. — obroty ulegały zmniejszeniu. Jeśli chodzi o drobny handel spożywczy, to sytuacja jego jest stosunkowo niepomysłna z tego względu, że udzielając często konsumentom kredytu, narażony bywa nieraz na niewypłacalność odbiorców, co musi oczywiście podkopywać byt drobnego kupca. To też zakładanie i zwijanie, po krótkim istnieniu, sklepów spożywczych nie należy do zjawisk rzadkich.

Stosunkowo lepiej przedstawia się sytuacja w handlu spożywczo-kolonjalnym w ośrodkach bardziej ruchliwych, wykazujących ożywienie gospodarcze, szczególnie w Białymstoku. Na podstawie danych, zebranych od 356 większych firm omawianej branży z okręgu Izby, również można stwierdzić większy w woj. białostockiem, niż

na pozostałym terenie — wzrost obrotów artykułami spożywczymi, wynoszący coprawda zaledwie 8%. A i ten wskaźnik należy traktować z dużą ostrożnością, gdyż odnosi się on do niewielkiego jedynie odsetka — licznej grupy handlowych przedsiębiorstw spożywczych.

O ile chodzi o poszczególne artykuły, to ciekawe są dane, zamieszczone w poniższej tabelicy, dotyczące spożycia spirytusu na terenie Izby. Jak widać, w całym okręgu nastąpił wzrost sprzedaży w porównaniu z rokiem 1934.

Sprzedaż spirytusu w latach 1934 i 1935.

W tys. litrów 100°.

Dane P. M. S.

Województwa	O g ó ł e m		W tem spirytus konsumcyjny (wyroby monopolowe)				Na jednego mieszkańca przypada spirytusu ogółem w litrach	
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.			1934 r.	1935 r.
	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100	Liczby absolutne	Wskaźnik 1934 r.=100				
Wileńskie . . .	1.351	1.465	108	794	997	126	1,1	1,1
Białostockie . .	1.568	1.846	118	1.179	1.424	121	1,0	1,1
Nowogródzkie .	673	894	133	559	772	138	0,6	0,8
Poleskie . . .	659	753	114	465	574	123	0,6	0,7
Okrąg Izby . .	4.251	4.958	117	2.997	3.767	126	0,8	1,0
Polska . . .	48.525	52.905	109	24.918	30.618	123	1,5	1,6
Stosunek %-wy okręgu Izby do całej Polski . .	8,5	9,4	—	12,0	12,3	—	53,3	62,5

Niepokojący był spadek konsumpcji soli na Ziemiach Północno-Wschodnich; zmalało również spożycie tytoniu, a w niektórych częściach okręgu także cukru; należy nadmienić, że mieszkańiec województw wschodnich konsumuje rocznie o połowę mniej cukru, niż przeciętny mieszkaniec Polski. Niesłychanie jest niska konsumpcja piwa: przeciętnie 1 litr rocznie na mieszkańca (w Polsce — 3,2 litra).

HANDEL TOWARAMI WŁÓKNISTEMI.

Nadzieje kupiectwa na poprawę obrotów w handlu włókienniczym częściowo się spełniły.

Ogólnie biorąc, w r. 1935 dało się odczuć w tej branży pewne polepszenie obrotów, i to nie tylko pod względem ilościowym, lecz i wartościowym. Na taki stan rzeczy wpłynęło przede wszystkim lekkie odprężenie konjunktury rolniczej, a z drugiej strony — coraz bardziej przejawiająca się elastyczność polityki fabrykantów, którzy, licząc się ze zjawiskiem zwiększenia konsumpcji ze strony rolnictwa, dostosowywali swą produkcję do potrzeb wsi. Polityka ta przejawiała się w niższych cenach, zwłaszcza niektórych wyrobów bawełnianych (coprawda, kosztem pogorszenia ich jakości).

Na terenie okręgu Izby stosunkowo znacznie większy wzrost zapotrzebowania odczuł w szczególności handel w północnych powiatach Wileńszczyzny; pozostawało to w związku z dobrym urodzajem lnu, który sprzedano po lepszych cenach, niż w latach ubiegłych.

Jeżeli chodzi o konsumpcję towarów włókienniczych w ośrodkach miejskich, to należy stwierdzić, iż tutaj poprawa była o wiele słabsza, a w niektórych nawet wypadkach detaliści sygnalizowali spadek obrotów w porównaniu z rokiem 1934.

Na zbyt materiałów niekorzystnie wpłynęły — zarówno chłodna i dżdżysta wiosna, jak i stosunkowo ciepła i sucha jesień. Spowodowały niepomyślną pogodę miały często miejsce zwroty towarowe po sezonie.

Sprzedaż w ostatnim kwartale, a zwłaszcza w okresie przedświątecznym, dała bardzo słabe wyniki w związku z obniżką uposażeń w postaci specjalnego podatku od uposażeń, co poważnie obniżyło zdolność konsumcyjną miasta.

Wskaźniki cen hurtowych wyrobów włókienniczych (tkanin) w r. 1935, według miesięcy.

(1928 r. = 100).

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
57,1	57,2	57,1	57,1	57,1	56,8	56,4	56,3	56,4	56,3	56,1	56,1

Dane Instytutu Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen.

Poziom cen materiałów włókienniczych nie doznał w roku sprawozdawczym większych zmian. W związku z podrożeniem wełny, ceny materiałów wełnianych wykazywały tendencję mocną (aczkolwiek do podwyżki cen nie doszło jeszcze w r. 1935), natomiast materiały bawełniane cechowała tendencja słabsza, a ceny na niektóre gatunki nawet niżkowały.

Jak widać z tabl. na str. 185, wskaźniki cen dla poszczególnych miesięcy mało odbiegały od przeciętnego wskaźnika rocznego 56,7 (przy podstawie: rok 1928 = 100).

Sprzedaż, zwłaszcza w detalu, odbywała się przeważnie za gotówkę. Terminy wekslowe dochodziły do 4-ch miesięcy. Wyplacalność klienteli uległa poprawie, a protesty były rzadsze, niż w latach poprzednich.

HANDEL KONFEKCYJNY I GALANTERYJNY.

Obroty w handlu konfekcyjnym i galanteryjnym, pomimo niesprzyjającej pogody w ciągu lata, która wpłynęła hamująco na zbyt towarów lekkich, utrzymały się na nieco wyższym poziomie od zeszłorocznego. Na listopad przypadł okres bardzo silnego zmniejszenia utargów ze względu na niepomyślne warunki atmosferyczne, a głównie z uwagi na zmniejszoną zdolność nabywczą warstw urzędniczych, dotkniętych obniżką poborów. W rezultacie jednak suma całorocznych obrotów w okręgu Izby, z wyjątkiem Polesia, przewyższyła nieco poziom roku poprzedniego. Niezależnie jednak od tego, pozostały na składach dość duże zapasy towarów zimowych i letnich, pomimo, że zakupy ze strony handlu były naogół oględne.

Ceny niektórych artykułów z działu bielizny oraz trykotaży jedwabnych i bawełnianych lekko niżkowały, natomiast wyroby wełniane miały tendencję mocną. Obniżka cen była niejednokrotnie tylko pozorna, a to wobec wprowadzenia na rynek towarów gorszego gatunku. Charakterystyczny ten objaw był dość często spotykany w nowopowstających sklepach, które, wykorzystując upodobanie publiczności do nowości sezonowych, silnie reklamowały tańszy, lecz gorszy towar (przeważnie imitacje), odbierając klientelę przedsiębiorstwom dawniej istniejącym.

W dziale **konfekcji gotowej** zauważono wzrost zainteresowania, wywołany prawdopodobnie w pewnym stopniu ogólnym zubożeniem podczas lat kryzysowych. Lepiej bowiem kalkuluje się nabywanie

odzieży gotowej, aniżeli szycie na własny rachunek. Naogół obroty sklepów gotowych ubrań zwiększyły się o kilka procentów. W dalszym ciągu przeważają zakupy gotówkowe, a kredytu udzielano w nielicznych tylko wypadkach.

Po likwidacji znacznej liczby przedsiębiorstw branży konfekcyjno-galanteryjnej w latach 1932 i 1933, ilość ich w ciągu ostatnich 2 lat przejawiała tendencję do stabilizacji. I tak w r. 1935 wykupiono w okręgu Izby 1.682 świadectwa przemysłowe w omawianej branży, wobec 1.642, wykupionych w r. 1934. Z ogólnej ilości świadectw — ca 1/5 przypada na IV kategorię, przyczem liczba przedsiębiorstw tej grupy w dalszym ciągu wzrasta, bądź to w drodze powstawania nowych, bądź wobec przechodzenia dawnych przedsiębiorstw z wyższej kategorii do niższej.

Obroty w handlu obuwie gumowym były nieco niższe w stosunku do roku poprzedniego. Spadek zaznaczył się szczególnie w zbycie obuwia letniego, sprzedawanego przeważnie na prowincji. W roku sprawozdawczym obuwie gumowe było mniej kupowane, natomiast dość dużym popytem cieszyło się obuwie skórzane na podeszwie z białej gumy, tembardziej że różnica w cenach nie była duża. Jeśli chodzi o towar zimowy, to miał on dość duży zbyt ze względu na przewlekłą i chłodną jesień, kiedy sprzedano większe ilości kaloszy i t. zw. „deszczówek“.

Sytuację handlu utrudniała ostra konkurencja fabryk, co skolei wprowadzało dezorientację i niepewność co do cen, uniemożliwiając zaopatrzenie się w odpowiednią ilość towaru przed sezonem.

Warunki zakupu naogół nie zmieniły się w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w sprzedaży dał się zauważyć wzrost transakcyj kredytowych na terminy 2—4 miesięczne. Skonta kasowe przy zakupach gotówkowych wynosiły 2—3%. Wyplacalność odbiorców była dość dobra.

HANDEL ŻELAZEM ORAZ MASZYNAMI I NARZĘDZIAMI ROLNICZEMI.

Rok 1935 zaznaczył się ożywieniem w ogólnopolskim zbycie **żelaza** walcowanego na rynku krajowym; największy wzrost notowano w woj. centralnych.

Jeżeli chodzi o okrąg Izby, to według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, zbyt żelaza na tym terenie osiągnął w roku sprawozdawczym cyfrę 12.379 tonn, wobec 8.958 tonn w roku 1934, co oznacza poważny wzrost o blisko 44%, z czego największy odsetek przypada na woj. białostockie (w r. 1935 — 4.425 tonn, wobec 2.422 tonn w roku 1934).

Zwiększenie konsumpcji żelaza na Ziemiach Północno-Wschodnich należy przede wszystkim przypisać pewnej poprawie sytuacji rolnictwa, którego zdolność nabywczą nieco się zwiększyła, pozwalając na zwiększenie i ulepszenie inwentarza maszynowego. Również zagęszczenie sieci dróg bitych w ostatnich latach przyczyniło się do zwiększenia zużycia podków, obręczy do kół i t. p. Niemalże znaczenie miał też rozwój budownictwa drewnianego, a w związku z tem wzrost zbytu gwoździ i innych wyrobów żelaznych. Mniejszy natomiast wpływ wywarła w opisanym kierunku, przeprowadzona w r. 1934 zniżka (coprawda nieznaczna) cen żelaza, przeznaczonego dla terenów, położonych na wschód od linii Grajewo—Białystok—Brześć n/B. Kwestja wydatniejszego stosowania t. zw. rabatów kresowych pozostaje więc nadal bardzo aktualna, a jej zrealizowanie przyczyniłoby się niewątpliwie do zwiększenia konsumpcji żelaza na ziemiach wschodnich.

Stosunkowo największym popytem cieszyło się żelazo handlowe, natomiast na inne gatunki zapotrzebowanie było słabsze.

W roku sprawozdawczym powszechnym objawem było bardzo skromne zaopatrywanie się składów w zapasy żelaza. Tłumaczy się to wielką oględnością, z jaką hurtownicy uzupełniali swe skład — wobec ryzyka strat przy ewentualnej dalszej obniżce cen. Polepszenie konjunktury, jakie odczuwane było w handlu żelazem w październiku, uległo zahamowaniu skutkiem licznych zapowiedzi, mającej nastąpić obniżki cen wyrobów kartelowych. Od czasu pojawienia się pogłosek o zniżce (która nastąpiła w grudniu) do chwili faktycznej jej realizacji, dała się zauważyć dezorganizacja rynku, czego wyrazem było anulowanie dawniejszych zamówień i wstrzymywanie się od nowych. Zniżka cen, która wyniosła 10% i dotyczyła żelaza, rur i surówki, nie wpłynęła narazie na wzmożenie zamówień, a to wobec pogłosek o mającej niebawem nastąpić dalszej obniżce. Kres temu stanowi niepewności położyła dopiero enuncjacja rządowa o zakończeniu zniżki cen, ogłoszona na początku roku 1936.

Wypłacalność odbiorców była dobra, dzięki ostrożnościom, stosowanym przy udzielaniu kredytu. Tranzakcje gotówkowe korzystały ze skonta, wynoszącego 2—4% przy żelazie, a 8—10% przy sprzedaży galanterji żelaznej.

Sytuacja w handlu maszynami i narzędziami rolniczymi wykazała pewną dalszą poprawę. Obroty wzrosły spowodu zwiększonych zakupów ze strony mniejszej własności rolnej, której sytuacja majątkowa nieco się poprawiła dzięki dość dobrym urodzajom, mocnym cenom zbóż i lnu, akcji oddłużeniowej oraz odroczeniu płatności podatkowych. Największym popytem cieszyły się tańsze i niezbędne w gospodarstwie rolnem maszyny i narzędzia, jak: pługi, brony, kultywatory i t. p.

Pomimo polepszenia warunków zbytu, rozwój tej gałęzi handlu utrudnia—bardzo powolna likwidacja starych należności u rolników, co powodowało stały brak kapitałów obrotowych. Wobec takiego stanu rzeczy sprzedaż nie mogła się odbywać inaczej, jak tylko za gotówkę.

HANDEL KSIĘGARSKI.

Niepomyślna sytuacja, trwająca od kilku lat w handlu księgarskim, nie wykazała najmniejszej poprawy w roku sprawozdawczym. Wręcz przeciwnie, w niektórych wypadkach odczuto dalsze kurczenie się obrotów. Handel podręcznikami szkolnymi był nierentowny ze względu na niskie ceny oraz małe rabaty, wynoszące przeciętnie 12—15%. Ponadto w ostatnim sezonie szkolnym zauważono spadek sprzedaży podręczników wydanych dawniej, wobec ponownego rozwoju handlu książkami używanymi. W dalszym ciągu odczuwano dotkliwą konkurencję sklepików uczniowskich i nauczycielskich.

W dziale baletrystyki również odczuto pogorszenie zbytu, tembardziej, iż ceny książek ostatnich nakładów były stosunkowo bardzo wysokie w stosunku do zdolności nabywczej klienteli. Nawet książki z dawniejszych nakładów, sprzedawane po cenach zniżonych w okresie t. zw. „tanich tygodni“ — nie budziły większego zainteresowania. Sezon gwiazdkowy, który zawsze przynosił ożywienie, w roku sprawozdawczym zawiódł zupełnie. Było to wynikiem obniżki uposażeń urzędniczych, która bardzo silnie odbiła się na stanie obrotów w księgarniach.

Księgarnie prowincjonalne pracowały w jeszcze cięższych warunkach, nie też dziwnego, iż dążąc do zwiększenia obrotów, często prowadziły równolegle sprzedaż materiałów piśmiennych, płyt gramofonowych, wypożyczalnię książek i t. p.

Sprzedaż odbywała się przeważnie za gotówkę. Kredyt był udzielany na termin od 1—3 miesięcy, a tylko wyjątkowo na dłuższe okresy. Pomimo stosowanej starannie selekcji, wypłacalność odbiorców była średnia.

C. SYTUACJA GOSPODARCZA W DZIALE „ARTYKUŁÓW DRUGORZĘDNYCH“.

Nazwa „artykuły drugorzędne“ przyjęła się dla oznaczania niektórych surowców pochodzenia leśnego lub rolniczego, względnie ubocznych produktów przemysłowych, które wskutek swych przyrodzonych właściwości, czy też wskutek istniejącego układu stosunków ekonomicznych, nie odgrywały dotąd większej roli w życiu gospodarczym. Cechy „drugorzędności“ nadał tym artykułom nietylko brak naturalnych podstaw do rozwoju ich eksploatacji i obrotu niemi w szerszym zakresie, lecz głównie niski dotychczas stopień zainteresowania temi artykułami ze strony sfer gospodarczych i ludności, biorącej udział w ich eksploataowaniu.

W ramach programu prac, poświęconych podniesieniu stanu gospodarczego Ziemi Północno-Wschodnich, Izba P.-H. w Wilnie uwzględniła również akcję zwiększenia i unormowania obrotów „artykułami drugorzędnymi“.

Wytyczne akcji Izby na tym odcinku wychodzą z założenia, że obecna eksploatacja i obrót omawianymi artykułami — nie są należyście wykorzystane i nie wyczerpują istniejących szerokich w tym względzie możliwości, a ponadto chaotyczność i nieracjonalny, w większości wypadków, sposób eksploatacji tych artykułów oraz niedomagania, wynikające z nieuporządkowania obrotu niemi, obniżają ich wartość i osłabia rentowność zajęć, związanych z ich dystrybucją. Pragnąc usunąć te braki, Izba opracowała plan racjonalnej gospodarki na odcinku „artykułów drugorzędnych“ i jego wytyczne coraz skuteczniej realizuje.

Dążąc do urzeczywistnienia tego planu, Izba P.-H., w kontakcie z izbami rolniczymi i rzemieślniczymi, prowadzi odpowiednią akcję propagandową i organizacyjną, zajmując się przedewszystkiem spra-

wami przeróbki i zbytu; w toku tej akcji izbom rolniczym przypada zadanie ulepszenia jakości artykułów drugorzędnych, trafiających na rynek z rąk rolników.

W tegorocznym sprawozdaniu wyróżniamy po raz pierwszy w oddzielnej grupie — dział „artykułów drugorzędnych“. Do grupy tej, w myśl podanej na wstępie definicji, zostały tu zaliczone: grzyby, zioła lecznicze, jagody, owoce i jarzyny, miód, raki żywe, dzikie ptactwo bite i zwierzyna, szmaty lniane, odpadki, otrzymywane w przemyśle garbarskim, jak: sierść zwierzęca i oddzierki skór (mizdra), wreszcie wszelkie odpadki poubojowe, jak: szczecina, żołądki i główki cielęce, jelita, krew, kości, kopyta, rogi i t. p. Jeśli chodzi o artykuły poraz pierwszy uwzględnione w sprawozdaniu, to odpowiednie ustępy zawierają nie tylko informacje sytuacyjne, ale i szersze omówienie ich znaczenia gospodarczego oraz warunków, w jakich odbywa się przeróbka i obrót temi artykułami.

PRZEMYSŁ I HANDEL GRZYBOWY.

Przemysł grzybowy, reprezentowany na terenie Izby przez kilka wytwórni konserw i marynat oraz suszarni grzybów, z natury rzeczy ma charakter sezonowy.

Produkcja przetworów grzybowych wykazała w roku sprawozdawczym, w porównaniu z r. 1934, dość znaczny wzrost, zarówno dzięki dobremu naogół urodzajowi, jak i lepszym możliwościom zbytu. W omawianym czasie ogólna produkcja konserw osiągnęła cyfrę przeszło 100.000 kg gotowych fabrykatów, przekraczając o ca 15% poziom roku poprzedniego.

Sprzedaż fabrykatów odbywała się głównie na rynkach zagranicznych, na których uplasowano około 80.000 kg różnych konserw i marynat. Eksport kierował się przeważnie do Francji, Szwajcarii, Szwecji i Palestyny. Ekspansja wzmiankowanych przetworów rozszerza się z roku na rok, co zawdzięczać należy zbadaniu rynków przez tutejszych eksporterów i dostosowaniu produkcji do wymagań odbiorców zagranicznych. Trzeba przytem zaznaczyć, iż wyroby tutejszego przemysłu zaczęły, dzięki swej jakości, coraz skuteczniej konkurować na rynkach zagranicznych z innymi krajami, w szczególności zaś z Francją i Niemcami.

Znamiennym dla roku sprawozdawczego jest fakt coraz większego przenikania przetworów grzybowych na rynek wewnętrzny. W dużym stopniu przyczyniła się do tego propaganda konsumpcji konserw grzybowych, zainicjowana w r. 1935 przez niektóre wytwórnie.

Suszenie grzybów pozostało nadal domeną ludności rolniczej, trudniącej się ich zbiorom. Prymitywne naogół metody suszenia, stosowane przez ludność wiejską, wykazały w roku sprawozdawczym niejaką poprawę, w związku z czem pozostawały pewne korzystne zmiany co do jakości grzybów, dostarczanych na rynek. Szwankowało tylko sortowanie, które w większości wypadków pozostawiało wiele do życzenia. W r. 1934 powstało kilka suszarni grzybów (w tym jedna większa), urządzonych według wymagań techniki suszarniczej; w roku sprawozdawczym rozwijały one swą działalność, zaopatrując rynek w towar wyższej jakości. Powstanie wspomnianych suszarni ma również znaczenie dydaktyczne, gdyż może zachęcić właścicieli w okolicy, w której suszarnia powstaje — do naśladowania jej konstrukcji i do stosowania racjonalnych metod suszenia. Aczkolwiek nie jest możliwe podanie ilości suszonych grzybów, przeznaczonych do handlu przez rolników, to jednak według przybliżonych obliczeń, stanowi ona obecnie ca 80% całej produkcji grzybów suszonych w okręgu Izby.

Handel na większą skalę *grzybami świeżymi* dotyczył głównie transakcji eksportowych, natomiast suszarnie i fabryki konserw zaopatrywały się w grzyby zasadniczo we własnym zakresie. Pomijamy tu bardzo znaczne ilości świeżych grzybów, sprzedawanych na targach bezpośrednio konsumentom. — W roku sprawozdawczym, według przybliżonych obliczeń, wyeksportowano zagranicę około 350 tys. kg. grzybów świeżych. Rynkiem zbytu były przede wszystkim Niemcy, pozatem Szwajcaria i poczęści Francja.

Handel grzybami suszonymi odbywał się zasadniczo w dwóch etapach, a mianowicie: ze zbioru w r. 1934 — w okresie od stycznia do maja oraz ze zbioru w r. 1935 — od maja do końca roku sprawozdawczego. Według przybliżonych obliczeń, całkowity obrót w omawianym roku wyniósł — 60.000 kg., z czego gros wyeksportowano do Stanów Zjednoczonych A. P. i poczęści do innych krajów zachodnio-europejskich, zaś resztę sprzedano na rynku krajowym.

Warto zaznaczyć, iż eksport grzybów w roku sprawozdawczym odbywał się w niezwykle trudnych warunkach, napotykał w szeregu krajów na przeszkody bądź to natury kontyngentowej bądź też

walutowej. Jeżeli więc wykazał on pewien wzrost w porównaniu z r. 1934, było to jedynie wynikiem aktywności eksporterów, którzy w tak trudnych warunkach potrafili nie tylko utrzymać, lecz nawet wzmocnić swój stan posiadania na rynkach odbiorczych.

Obserwowana od szeregu lat w handlu grzybami konkurencja Z. S. R. R., w roku sprawozdawczym nie dała się odczuć. Odwrotnie, eksporterom tutejszym udało się nawet zawrzeć szereg transakcji na rynku St. Zjednoczonych Ameryki Północnej z odbiorcami, którzy do niedawna zaopatrywali się wyłącznie w Z. S. R. R.

Akcja ożywienia i unormowania obrotów grzybami, rozpoczęta przez Izbę w r. 1934, była nadal kontynuowana. Przyczem, w jej ramach na szczególne podkreślenie zasługują prace Izby w dziedzinie pośrednictwa handlowego, jak również prace instrukcyjne, prowadzone dalej drogą rozpowszechnienia odpowiednich broszur, zorganizowania kursu grzyboznawczego i odpowiednich pogadanek radiowych.

ZIOŁA LECZNICZE.

Zawdzięczając znacznie większemu zwiększeniu skupu surowców leczniczych przez firmy zielarskie w okręgu Izby i rozszerzeniu zasięgu ich działalności handlowej, dało się w roku sprawozdawczym zaobserwować wzmocnienie przez ludność rolniczą eksploatacji roślin leczniczych dzikorosnących i intensyfikacja zakładania plantacji zielarskich. Objaw ten należy również w pewnym stopniu przypisać wysiłkom Izby, która od wiosny 1935 r. rozpoczęła intensywną propagandę w kierunku racjonalnego wykorzystania bogactwa roślin leczniczych w swym okręgu. Poczynania Izby w tym zakresie, zainicjowane zorganizowaniem kursu zielarskiego dla instruktorów, wyraziły się w wydaniu propagandowej broszury o zbiorze i przygotowaniu dla handlu ziół leczniczych, która w kilku tysiącach egzemplarzy została rozpowszechniona nie tylko na terenie działalności Izby, lecz także w całym kraju. Akcję Izby poparł samorząd rolniczy i Wileńska Dyrekcja Lasów Państwowych, współdziałając odpowiednio na własnych odcinkach.

Według przybliżonego szacunku, w roku sprawozdawczym na rynek handlowy w okręgu Izby dostarczono przeszło 650 tys. kg. różnych surowców leczniczych. Z tej liczby około 300 tys. kg. wyeksportowano zagranicę, ca 250 tys. kg. sprzedano wytwórniom farmaceutycznym i aptekom wewnątrz kraju, zaś przeszło 100 tys. kg. pozostało w remanentach firm na rok 1936.

Obroty handlowych firm zielarskich w r. 1935, w porównaniu z r. 1934, naogół wykazały wzrost w przybliżeniu o 10—15%. Na wzrost obrotów miała niewątpliwy wpływ zwiększona podaż surowców leczniczych, a poza tym poprawa sytuacji w dziedzinie zbytu zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicą.

Handel wewnątrzno-krajowy ziołami, zawdzięczając znacznie szerszemu pogłębieniu zbytu pod wpływem intensyfikacji lecznictwa ziołowego, wykazał poważne ożywienie. Złożyły się na to przede wszystkim większe dostawy ziół dla Ubezpieczalni Społecznej, fabryk specyfików farmaceutycznych i dla hurtowni zielarskich w głębi kraju. Przy tej sposobności warto zaznaczyć, iż właśnie na odcinku większych dostaw, w bardzo silnym stopniu zarysowała się przewaga naszych firm zielarskich przed firmami tej branży w innych częściach kraju, a to spowodowało możliwość oferowania szerokiego asortymentu ziół, fachowo przygotowanych do obrotu. Trzeba bowiem podkreślić, iż większe firmy zielarskie w okręgu Izby wyposażone są w nowoczesne urządzenia maszynowe, służące do przeróbki surowców leczniczych, według wymagań szerokiego rynku zbytu.

Ceny surowców leczniczych przy sprzedaży w kraju nie wykazały naogół większych wahań, utrzymując się przeważnie na poziomie notowanym w r. 1934.

W handlu zagranicznym również obserwowany był pewien wzrost obrotów, będący wynikiem nieco żywszego zainteresowania ziołami na niektórych rynkach zbytu. Eksport, dokonany w warunkach niezwykle trudnych, spowodowanych istnieniem całego szeregu restrykcji importowych, jak: kontyngenty, prohibicyjne cła przywozowe, a wreszcie ograniczenie dewizowe, świadczył o wielkiej ruchliwości eksportów i ich zdolnościach kupieckich. Pragnąc ominąć trudności dewizowe w Niemczech, silnie hamujące rozwój stosunków handlowych z tym krajem, uciekano się do zawierania kompensacyjnych transakcji towarowych za import egzotycznych surowców leczniczych, nieprodukowanych w kraju. Od chwili zaś zawarcia umowy gospodarczej polsko-niemieckiej, zamykającej obrót towarowy w ramach clearing'u, transakcje kompensacyjne musiały być zaniechane. Wobec tego, że pierwsze przydziały kontyngentów płatniczych były niewielkie, eksport ziół do Niemiec przy końcu roku sprawozdawczego uległ niemal całkowitemu zahamowaniu.

Wywóz ziół do innych krajów rozwijał się naogół dość intensywnie i samodzielnie, jedynie tylko przy ekspansji na nowe rynki zbytu, eksporterzy zmuszeni byli posilkować się pośrednictwem Niemiec. Eksport ziół w r. 1935 docierał do większości krajów europejskich, a nawet sięgał do krajów zamorskich, które zaczęły coraz bardziej interesować się towarem polskiego pochodzenia.

Ceny eksportowe kształtowały się podobnie, jak ceny na rynku wewnętrznym.

Na odcinku importu ziół zaznaczyły się bardzo poważne zmiany. Specjalnie należy tu podkreślić znaczniejszy spadek przywozu surowców, które zostały zastąpione produkcją krajową (np. szałwja, rumianek zwyczajny i rzymski, walerjana, mięta, malwa, koper i t. p.). Na zmniejszenie importu wpłynęło również ustanie w końcu r. 1935 transakcji wymiennych z Niemcami.

Warunki zakupu i sprzedaży surowców leczniczych nie uległy zmianie i były podobne, jak w r. 1934.

OWOCE, JARZYNY I JAGODY.

Okrąg Izby posiada stosunkowo wiele sadów owocowych, z których znaczna część znajduje się w posiadaniu większej własności ziemskiej. Stosunkowo największe znaczenie dla handlu posiadają sady, operujące większą ilością owoców, należących do paru zasadniczych gatunków; umożliwia to zaopatrywanie handlu oraz przemysłu przetwórczego w jednaki typy surowca. Czynniki rolnicze prowadzą akcję w kierunku zakładania nowych sadów tego rodzaju, t. j. sadów handlowych.

W handlu *owocami* w stanie świeżym należy odróżnić zaopatrzenie rynków towarem przeznaczonym do bezpośredniej konsumpcji ludności miejskiej i dostawy dla przemysłu przetwórczego, t. j. dla suszarń owoców, fabryk wód owocowych i wytwórni win. W handlu owocami pierwsze ogniwo stanowi zazwyczaj dzierżawca sadu, rzadziej zaś sam właściciel, który jako producent sprzedaje wówczas owoce z pierwszej ręki hurtownikowi lub wprost do przetwórni. Poza tym, oczywiście wchodzi w grę owoce, dostarczane przez drobniejszego rolnika bezpośrednio na rynek. Praktyka wykazała, iż owoce z tego źródła odznaczają się gorszą jakością, nietylko powodu zasadzenia niskowartościowych odmian drzew w sadzie, ile wskutek nieumiejętnej pielęgnacji drzew.

W okręgu Izby w roku sprawozdawczym było czynnych 20 *suszarń owoców*, częstokroć trudniących się również suszeniem jarzyn. Suszarnie znajdują się przeważnie w woj. wileńskim i nowogródzkim.

W roku 1935 produkcja tych suszarń wyniosła ca 135 tonn owoców (w r. 1934 — 94 t.) i ok. 22 tonn (w r. 1934 — 30 t.) jarzyn suszonych, sprzedaż zaś owoców przeszło 80 tonn, wartości ponad 230 tys. zł. (w r. 1934 — 77 tonn, wartości 218 tys. zł.), a jarzyn — 27 tonn, wartości 58 tys. zł. (w r. 1934 — 19 tonn, wartości 46 tys. zł.).

Zawdzięczając rozszerzeniu uprawy jarzyn, *handel jarzynami* zyskał na znaczeniu. Znajduje się on nadal przeważnie w rękach drobnych firm. W handlu jarzynami specjalnie ważne są dwa okresy sezonowe, a mianowicie wczesna wiosna ze względu na wzrost zapotrzebowania na wczesne jarzyny, t. zw. nowalje, oraz jesień, spowodu praktykowanego w tym czasie gromadzenia zapasów na zimę. Konsumcja jarzyn wykazuje w ostatnich latach silny wzrost, głównie pod wpływem opinii medycyny, podkreślającej celowość zwiększenia konsumpcji jarzyn spowodu stwierdzenia w nich zawartości witamin, tak niezbędnych dla organizmu ludzkiego.

Produkcja *suszarń jarzyn*, wykazała pewien spadek, gdyż w przemyśle tym pozostały dość wysokie remanenty z r. 1934, które spowodowały ograniczenie produkcji suszarń w roku sprawozdawczym. Natomiast sprzedaż jarzyn suszonych wykazuje wzrost, gdyż wypuszczone zostały na rynek zeszłoroczne zapasy, obok fabrykatów z nowej produkcji.

Suszarnie jarzyn sprzedawały swe wytwory wyłącznie na rynku wewnętrznym, w szczególności biorąc udział w dostawach dla wojska.

Teren okręgu Izby odznacza się naogół znaczną obfitością *jagód* dzikorosnących w lasach, czy też na obszarach błotnistych. Spośród różnego rodzaju jagód, jak: maliny, poziomki, czernice, na pierwszy plan, z punktu widzenia handlu i przetwórstwa przemysłowego, wysuwają się żórawiny i borówki.

Czarne jagody w stanie świeżym nie wytrzymują dłuższego transportu i dlatego sprzedawane są doychczas wyłącznie na rynku wewnętrznym, zaś handel czernicami suszonymi należy do działu obrotów surowcami leczniczymi.

Handel poziomkami i malinami, zbieranymi w stanie dzikim, odbywa się przeważnie na mniejszą skalę i dlatego dla całokształtu sytuacji handlu jagodami nie ma większego znaczenia.

Borówki, pojawiające się na rynku w końcu sierpnia, przed stawiają już obiekt masowego handlu i jako towar odznaczający się większą wytrzymałością, wysyłane są także na dalsze rynki w kraju. Borówki narazie nie mają większego zastosowania w przemyśle; oprócz zużycia w kuchni, znajdują też zastosowanie w cukiernictwie. Zasoby borówkowe na Ziemiach Północno-Wschodnich nie są jednak jeszcze należycie wykorzystane.

W porównaniu z wyżej wymienionymi rodzajami jagód, najbardziej cennymi dla handlu i przetwórstwa są żórawiny. Wobec tego, że krzewy żórawin porastają tereny błotniste i torfowiska, największe obszary żórawinowe w okręgu Izby znajdują się w północnych powiatach woj. wileńskiego i na Polesiu.

Handel żórawinami odbywa się w ciągu bardzo długiego czasu, gdyż w ciągu blisko 8 miesięcy roku. Jest to wynikiem przyrodzonych właściwości żórawin, które mogą być zbierane w dwóch okresach: raz po dojrzaniu jagód — późną jesienią i drugi raz na wiosnę spod śniegu. Ważnym składnikiem trwałości żórawin jest ich skład chemiczny, któremu zawdzięczają odporność na zimno i zepsucie.

Jagody żórawiny mają dość szerokie zastosowanie, przedewszystkiem w sztuce kulinarnej i w cukiernictwie. Z żórawin poza tem wyrabia przemysł przetwórczy różne napoje chłodzące. Dla celów przemysłowych w okręgu Izby żórawiny są używane przez niektóre fabryki wód owocowych i przez jeden z tutaj browarów, produkujący z nich specjalny napój.

Plony żórawin w okręgu Izby nie są w całej pełni wykorzystywane ani przez przemysł, ani przez handel, który nie docenia wartości tych jagód. Pragnąc przyczynić się do zwiększenia eksploatacji i obrotów żórawinami, Izba próbowała w roku sprawozdawczym zainteresować niemi szerszy odłam kupiectwa z branży handlu owocami. Ponadto Izba badała możliwości eksportu żórawin na rynek angielski. Poczynania te, niestety, nie dały pozytywnych wyników, czemu stanęły na przeszkodzie przedewszystkiem wysokie koszty transportu kolejowego, odbijające się nader niekorzystnie na kalkulacji cen.

HANDEL SZCZECINĄ I SIERŚCIĄ.

Handel *szczecina surową*, t. j. nieoczyszczoną i niesortowaną, wykazał większe ożywienie w okresie sezonowym, przypadającym w porze zimowej. Obroty tym rodzajem szczeciny były jednakże nieco niższe, niż w r. 1934. Zmniejszenie się eksportu szczeciny preparowanej, odpowiadającej przepisom reglamentacyjnym, spowodowało nieunikniony spadek zapotrzebowania na szczecinę surową ze strony warsztatów szczecińskich, zwłaszcza w Międzyrzeczu (woj. lubelskie), który jest najpoważniejszym odbiorcą tego surowca.

Równoległe ze spadkiem zapotrzebowania, ceny szczeciny kształtowały się w r. 1935 na niższym poziomie, niż w r. 1934. Najgorzej przedstawiała się pod tym względem sytuacja w II i III kwartale roku sprawozdawczego, gdy popyt był bardzo słaby.

Przeróbka szczeciny surowej, prowadzona w czterech warsztatach szczecińskich w okręgu Izby, wykazała, skutkiem zmniejszenia się eksportu, poważniejszy spadek w porównaniu z r. 1934, a przytem nie była prowadzona regularnie, lecz tylko zależnie od ilości uzyskanych zamówień.

Sytuacja w eksporcie szczeciny mocno się pogorszyła powodu utraty rynku niemieckiego, zablokowanego ograniczeniami walutowymi. Odtąd wysiłki eksporterów, skierowane do uzyskania nowych, względnie pogłębienia dotychczas mało wyzyskanych rynków zbytu, dały wprawdzie pewne efekty, jednakże ilościowy stan eksportu uległ pogorszeniu i odbił się bardzo niekorzystnie na obrotach firm, opierających się głównie na transakcjach eksportowych.

Bezcłowy eksport szczeciny preparowanej z okręgu Izby wynosił, od chwili wprowadzenia przepisów reglamentacyjnych, w kg. brutto:

w r. 1931	—	14.800
„ „ 1932	—	12.800
„ „ 1933	—	10.900
„ „ 1934	—	12.600
„ „ 1935	—	7.600

Eksport kierował się w roku sprawozdawczym do Anglii, Szwecji i Francji.

Przeróbka szczeciny surowej dla celów wewnątrzno-krajowych, była prowadzona przy wytwórniach szczotek i pendzli, zazwyczaj we własnym zakresie.

Oczyszczalnie sierści przystąpiły w roku sprawozdawczym do pracy dopiero w drugiej połowie kwietnia. Opóźnienie sezonu produkcyjnego zostało spowodowane niepomyślnymi warunkami atmosferycznymi, które, przy stosowaniu prymitywnych metod oczyszczania sierści, w wielkim stopniu oddziaływały na wydajność i stopień uruchomienia tych zakładów. Początkowo produkcja była nieznaczna, lecz z nastaniem, w końcu maja i czerwca, słonecznej i ciepłej pogody, oczyszczono nagromadzone w zimie zapasy sierści, którą następnie dostarczano na rynek. Po przerobieniu zapasów zimowych, produkcja zmalała, obejmując jedynie drobne partje brudnej sierści, wychodzącej normalnie z garbarń. Okres produkcyjny przeciągnął się do połowy października, poczem, naskutek pogorszenia się warunków atmosferycznych, został zawieszony do wiosny 1936 r.

Przy sposobności należy zaznaczyć, iż dzięki akcji propagandowej Izby, metoda oczyszczania sierści została w r. 1935 w znacznej mierze udoskonalona, co znalazło swe odbicie w wydatniejszej poprawie jakości towaru. W celu wprowadzenia metod oczyszczania sierści sposobem mechanicznym, Izba czyniła starania o uruchomienie odpowiedniego zakładu przemysłowego. W wyniku tych starań powstała mechaniczna oczyszczalnia sierści, której uruchomienie przypadło już na początek 1936 r.

Handel *sierścią oczyszczoną* koncentrował się w roku sprawozdawczym nadal w rękach tych samych trzech firm, które pracowały w r. 1934. Wewnętrzny rynek zbytu (fabryki filcu i wojskoków) zaopatrywał się w sierść brudną bezpośrednio w garbarniach, oczyszczając ją dla swych celów we własnym zakresie; natomiast wspomniane firmy handlowe zajmowały się wyłącznie eksportem.

Sytuacja eksportowa kształtowała się w roku sprawozdawczym naogół dość dobrze, pomimo, że rynek niemiecki nie był łatwo dostępny powodu ograniczeń walutowych. Nie mogąc zbyt licznie na sprzedaż sierści w Niemczech, eksporterzy dotarli do innych rynków zbytu, w szczególności do Szwecji i Holandji, oraz pogłębili dotychczasowe stosunki z Anglią.

Bezcłowy eksport sierści oczyszczonej z okręgu Izby, od chwili wprowadzenia przepisów reglamentacyjnych, wynosił w tonnach brutto:

w r. 1931	— 156,6
„ „ 1932	— 285,4
„ „ 1933	— 329,3
„ „ 1934	— 323,2
„ „ 1935	— 334,5

Jak widzimy, eksport wykazuje stały stopniowy wzrost, pomimo zmian konjunkturalnych, notowanych w ciągu wymienionych lat. Jednym z istotnych powodów tego zjawiska jest, zdaniem eksporterów, fakt istnienia reglamentacji, która, dzięki poprawie jakości sierści, zdołała wyrobić jej dobrą opinię u odbiorców zagranicznych.

HANDEL RÓŻNEMI ODPADKAMI ZWIERZĘCEMI.

Handel ubocznymi produktami poubojowymi jest w okręgu Izby bardzo rozdrobniony i niezorganizowany. Zajmują się nim nieliczne firmy, operujące przy rzeźniach, zwłaszcza w większych miastach, gdzie ubój zwierząt rzeźnych odbywa się na stosunkowo większą skalę.

Do organizacji handlu ubocznymi produktami poubojowymi — powinna się przyczynić, zainicjowana już na terenie Izby, budowa należycie urządzonych rzeźni i chłodni.

Żołądki cielęce są artykułem sezonowym i pojawiają się na rynku w okresie bicia cieląt. Jest to artykuł niemal wyłącznie eksportowy i chętnie zakupywany przez producentów sera w Szwajcarii i Holandji. Z żołądków cielęcych wyrabia się bowiem „podpuszczka“, służąca dla przyspieszenia procesów fermentacyjnych w serowarniach. Ostatnio, wobec rozwinięcia się w okręgu Izby produkcji t. zw. serów litewskich, zwiększyło się również zapotrzebowanie na żołądki cielęce wewnątrz kraju.

Handel *jelitami* koncentruje się również przy rzeźniach. Jelita sprzedawane są bądź w stanie surowym, bądź solonym; drugi sposób konserwacji ma większe zastosowanie, gdyż z wielu względów jest dogodniejszy. W okręgu Izby jest zaledwie kilka większych firm, handlujących jelitami na większą skalę. Handel jelitami posiada nieźle warunki rozwoju, gdyż zapotrzebowanie krajowe nie jest całkowicie zaspokajane, a istnieje nawet import jelit z zagranicy. Odnosi się to głównie do jelit wieprzowych, których największym producentem na świecie są Chiny.

Na terenie Izby sytuacja handlu jelitami była w roku sprawozdawczym naogół dość pomyślna.

Od chwili wprowadzenia ceł wywozowych na *kości*, t. j. od r. 1928, znaczniejsze nadwyżki tego surowca rokrocznie marnowały się bezużytecznie. Krajowy przemysł kostny, reprezentowany przez pewien koncern przemysłowy, nie był w stanie zużywać całej podaży kości. Sytuacja handlu kostnego w okręgu Izby przedstawiała się gorzej, aniżeli w innych dzielnicach kraju, gdyż zakupy wzmiankowanego koncernu rzadko docierały do odległych Ziem Północno-Wschodnich, obejmując jedynie ośrodki, położone bliżej fabryk. Na zmianę sytuacji nie wpłynęła nawet ustanowiona taryfa ulgowa na przewóz kości, i okrąg Izby nadal nie mógł odegrać większej roli na tym odcinku, pomimo dostatecznej ilości surowca, który częstokroć ulegał zepsuciu.

Pragnąc unormować te stosunki, Izba czyniła starania o zniesienie cła wywozowego, w celu umożliwienia, zahamowanego od szeregu lat, eksportu kości. Równocześnie Izba poparła inicjatywę założenia fabryki przetworów kostnych w Wilnie, której uruchomienie przypadło na początek r. 1936.

Licznie w okręgu Izby reprezentowane przemysł i rzemiosło garbarskie posiadają dość znaczną ilość odpadków w postaci *mizdry* (oddzierek ze skór), która służy jako podstawowy surowiec w przemyśle klejowym. Roczna produkcja mizdry w okręgu Izby obliczana jest na ca 2.000 tonn.

Kilka drobnych wytwórni kleju na tym terenie, urządzonych prymitywnie, zużywa do swej produkcji minimalne ilości mizdry. Poza to pewne ilości tego surowca zakupywane są przez fabryki dykt, produkujące klej we własnym zakresie. Pozostałe nadwyżki są w niewielkich ilościach eksportowane do Szwecji; w poprzednich latach, przed wprowadzeniem ograniczeń walutowych, wywożono mizdrę do Niemiec.

Izba czyniła starania w kierunku rozbudowy istniejących wytwórni kleju przez umożliwienie im zwiększenia zbytu fabrykatów.

Handel *tebkami cielęcymi* jest stosunkowo mało rozwinięty, to też Izba czyni starania o jego intensyfikację, zwłaszcza na odcinku eksportowym.

Handel ten ma charakter sezonowy i łączy się ściśle z okresem bicia cieląt. Znajduje się on w ręku stosunkowo małej ilości firm, zazwyczaj handlujących surowcami skórą futrzanami. Główki cielęce, trafiając do handlu, są niemal wyłącznie przedmiotem eksportu.

Mają one zastosowanie przy produkcji żelatyny i znajdują zbyt przede wszystkim w Niemczech, które posiadają szeroko rozbudowany przemysł żelatynowy i, oparty na nim, przemysł filmowy oraz fotograficzny. Żelatyna bowiem służy, między innymi, do wyrobu emulsji do klisz i błon fotograficznych. W roku sprawozdawczym sytuacja w eksporcie łebków ciętych była dość pomyślna. Wyrażało się to nie tylko w zapotrzebowaniu na ten towar, lecz i w cenach, które kształtowały się na ogół korzystnie.

Kopyta i rogi są obecnie bardzo mało wykorzystywanym surowcem, którego drobne ilości sprzedawane są krajowym fabrykom guzików i grzebieni. Brak wytwórni tego rodzaju w okręgu Izby stanowi zasadniczą przeszkodę do zwiększenia eksploatacji kopyt i rogów, albowiem na wywóz ich do innych dzielnic kraju i zagranicę niewiele można liczyć. Eksport utrudniony jest przede wszystkim przez wysokie koszty transportu oraz skutek słabego zapotrzebowania ze strony importerów zagranicznych. Jedyne poważniejszy rynek — mianowicie niemiecki — był w roku sprawozdawczym zamknięty. Zawarty w końcu r. 1935 układ clearingowy pomiędzy Polską a Niemcami — otworzył pewne perspektywy dla eksportu wzmiankowanych artykułów.

W roku sprawozdawczym były czynione starania o uruchomienie przy wileńskiej rzeźni zakładu utylizacyjnego, który, między innymi, miałby przerabiać *krw zwierzęcą* na albuminę, stosowaną przy produkcji dykt. Inicjatywa ta jednakże skończyła się niepowodzeniem, powodu nieprzychylnego ustosunkowania się do niej miejscowego Zarządu Miejskiego, który zamierza podobno w przyszłości uruchomić własny zakład utylizacyjny przy rzeźni miejskiej. W chwili obecnej w okręgu Izby nie ma tego rodzaju zakładów, natomiast niektóre fabryki dykt posiadają własne wytwórnie albuminy. Zawdzięczając temu, pewna część krwi zwierzęcej jest skupywana przez te zakłady, reszta jednak ulega zmarnowaniu.

HANDEL DZICZYZNĄ.

Rozległe obszary leśne w okręgu Izby stanowią odpowiedni teren dla zwierzostanu i dzikiego ptactwa leśnego. W obecnych warunkach upolowana zwierzyna i ptactwo są przeznaczone przede wszystkim dla samych myśliwych, pozatem jednak są też sprzedawane na targu bezpośrednio do zakładów gastronomicznych i do firm spożywczo-

kolonialnych. Handel dzikim ptactwem i zwierzyną jest uzależniony głównie od okresów, nieuznanych ustawowo jako ochronne. Istotne znaczenie dla natężenia obrotów mają w tej dziedzinie okresy przedświąteczne, w szczególności przed dorocznymi wielkimi świętami.

Omawiana gałąź handlu nie jest dotychczas na terenie Izby zorganizowana i w tut. okręgu nie ma firm, któreby specjalnie trudniły się handlem temi artykułami. Nieco większą rolę w tej branży odgrywają firmy, handlujące drobiem, w szczególności zaś firmy, eksportujące gęsi do Niemiec. Dla utrzymania jednak ciągłych stosunków z odbiorcami zagranicznymi — niezbędne jest zapewnienie stałych i równomiernych dostaw.

W końcu roku sprawozdawczego Izba czyniła starania o zorganizowanie przedsiębiorstwa, które zajęłoby się zaopatrywaniem w dziczyznę rynku wewnętrznego, uwzględniając równocześnie eksport. Prace te narazie nie dały jeszcze wyników, lecz będą nadal kontynuowane w r. 1936.

HANDEL RAKAMI.

Obroty w handlu rakami wykazały w roku sprawozdawczym, w porównaniu z r. 1934, zmniejszenie o ca 10%. Jednym z najważniejszych tego powodów było wprowadzenie ustawowej ochrony rakostanu, co przyczyniło się w wydatny sposób do zmniejszenia połowu raków nieprzepisowych oraz do zupełnego jego zahamowania w okresie ochronnym. Nie miały wpływu na ogólny stan obrotów miała też sytuacja w eksporcie, która w roku 1935 kształtowała się znacznie gorzej, aniżeli w r. 1934. Skutkiem niekorzystnego, na zagranicznych rynkach zbytu, układu stosunków w dziedzinie cen, jak również wobec trudności dewizowych, — działalność eksporterów musiała ulec ograniczeniu.

Godnym podkreślenia jest fakt, że w r. 1935 wzmogła się działalność czynników, kontrolujących przestrzeganie przepisów ochronnych, co doprowadziło do ogólnego unormowania handlu rakami. Największe znaczenie miało przytem wzmocnienie kontroli granicznej, dzięki czemu zostali wyeleminowani niesolidni eksporterzy, przygodnie zajmujący się wywożeniem raków zagranicę.

Eksport raków kierował się, jak w latach poprzednich, wyłącznie na rynek francuski i niemiecki.

Rynek francuski, interesujący się głównie rakami średnimi i małymi, znajdował się w roku sprawozdawczym pod silnymi wpływami konkurencji Jugosławji i Litwy. Ta ostatnia w znacznym stopniu utrudniała sprzedaż raków polskich, konkurując niższymi cenami. Penetracja Litwy na rynku francuskim datuje się od chwili zerwania stosunków handlowych pomiędzy Litwą i Niemcami. Jugosławja wystąpiła w roli eksportera raków stosunkowo niedawno. W kraju tym poławiane są przeważnie raki długoszczypcowe większych rozmiarów, które eksporterzy tamtejsi wywozili również i do Niemiec.

Rynek niemiecki, w przeciwieństwie do francuskiego, wykazuje głównie zapotrzebowanie na raki większych rozmiarów, a w słabszym stopniu na raki mniejsze, przeznaczone na konserwy. Jednakże wobec ograniczeń walutowych, rynek niemiecki nie przedstawiał większych możliwości zbytu.

W r. 1935 ogólny eksport raków z okręgu Izby wynosił w przybliżeniu ca 4.500.000 sztuk.

Sprzedaż raków na rynku wewnętrznym była nieznaczna i dlatego nie miała większego wpływu na ogólny poziom obrotów.

MIÓD I WOSK PSZCZELNY.

Jak wynika z danych statystycznych, uzyskanych za pośrednictwem samorządu rolniczego, sieć pasiek na terenie okręgu Izby jest dość gęsta. W większości są to pasieki o stosunkowo niewielkiej ilości ulów, nieprzekraczającej 50 sztuk; istnieją jednak również gospodarstwa pszczelne, i to głównie na terenie woj. nowogrodzkiego, których pasieki liczą ponad 100 uli i są prowadzone na sposób przemysłowy. Pasieki tego rodzaju oczywiście odgrywają najważniejszą rolę w produkcji miodu i poczęści wosku pszczelnego oraz w zaopatrywanie rynku miodem.

W handlu miodem przyjęła się zasada bezpośrednich dostaw przez producentów do handlu detalicznego. Oprócz dostaw dla firm handlowych, producenci miodu zaopatrują wytwórnice miodu pitnego, t. zw. miodosytnie, najczęściej istniejące obok wytwórni win owocowych.

Sytuacja w dziedzinie produkcji i handlu miodem w r. 1935 przedstawiała się dość pomyślnie. Trzeba przyznać, że dzięki wzma-

gającej się konsumpcji, obroty miodem z roku na rok wzrastają, i w związku z tem zwiększa się też stan liczebny ulów i pasiek w okręgu Izby.

Handel woskiem pszczelnym stanowi domenę skupu płodów rolnych. Jest prawie regułą, iż właściciele większych pasiek, dbający o ich powiększenie, nie sprzedają wosku, używając do wyrobu t. zw. węż, czyli plastrów z wytłoczonymi odciskami komórek do składania miodu przez pszczoły. Głównym dostawcą wosku jest więc z reguły właściciel małej pasieki, niedostatecznie uświadomiony co do zastosowalności wosku dla własnej pasieki.

Wosk pszczelny, używany jest w przetwórstwie głównie do produkcji świec. W roku sprawozdawczym Izba zanotowała ponadto kilka wypadków eksportu wosku do Łotwy.

Pragnąc ułatwić zbyty dla wytworów pasiek, Izba przeprowadziła badania rynków zbytu, w wyniku czego stwierdziła, że wzmiankowane artykuły mogą liczyć przedewszystkiem na zbyty w kraju, zaś rynki zagraniczne pod tym względem nie przedstawiają większych możliwości.

HANDEL SZMATAMI LNIANEMI.

W okręgu Izby, stanowiącym największy w Polsce teren lniański oraz główny ośrodek chałupniczej produkcji tkanin lnianych i ich konsumpcji przez miejscową ludność wiejską, istnieją bardzo znaczne ilości szmat lnianych, stanowiących ważny surowiec dla przemysłu papierniczego.

Roczna podaż szmat, wykazująca stały przyrost, spowodowany wzrostem produkcji włókna lnianego, daje do dyspozycji handlu około 12—15 tys. tonn szmat lnianych. Zapotrzebowanie papierni krajowych na ten surowiec obliczane jest na przeszło 3.000 tonn rocznie. Sfery przemysłowe przewidują zwiększenie zapotrzebowania do ca 5.000 tonn, z drugiej strony jednak podaż szmat pewnością wzrośnie dzięki zasileniu rynku lnianemi workami, używanymi przez przemysł cukrowniczy i Monopol Solny.

Już z przytoczonych cyfr można stwierdzić powstawanie znaczniejszych nadwyżek szmat, które powinny znaleźć zbyty zagranicą. Eksport szmat lnianych w ciągu ostatnich paru lat przechodził zmienne koleje. Wprowadzone w swoim czasie, pod naciskiem przemysłu papierniczego, cło wywozowe (pod pretekstem niedostatku surowca

szmacianego w kraju), dążyło do obniżenia cen szmat przy zakupie. Ten stan rzeczy wywołał jednakże reakcję ze strony handlujących szmatami, którzy przy poparciu izb przemysłowo-handlowych, uzyskali zawieszenie cła wywozowego, umotywowane niewielkimi rozmiarami zakupów papierni i powstawaniem większych nadwyżek dla eksportu.

W okręgu Izby znajduje się kilka większych firm, zajmujących się hurtowym eksportem szmat. Pozatem istnieje liczny szereg firm drobniejszych, skupujących szmaty w miasteczkach i wsiach.

Sytuacja w eksporcie szmat przedstawiała się w roku sprawozdawczym naogół dość dobrze, zarówno pod względem popytu, jak i cen, co sprzyjało wzmożeniu się wywozu. Przeciętnie wywożono zagranicę z tut. okręgu ca 300 tonn szmat miesięcznie. Rynkiem zbytu była przedewszystkiem Francja, w mniejszym stopniu Finlandja i Austria. Ceny, uzyskiwane przy eksporcie szmat, były naogół korzystne. W r. 1934 za 1 kg. szmat loco st. załadowania osiągnano przy eksporcie 34—36 groszy, zaś przy sprzedaży w kraju 28—32 grosze, natomiast w r. 1935 płacono przy eksporcie około 40 groszy, a w kraju około 35 groszy za 1 kg.

TURYSTYKA.

W latach ostatnich jesteśmy świadkami szybkiego i znacznego rozwoju ruchu turystycznego w Polsce. Turystyka wybitnie się demokratyzuje, coraz szersze warstwy społeczeństwa odczuwają potrzebę podróżowania w celach niezarobkowych, niezwiązanych z troską o chleb codzienny, ale traktując podróż jako przyjemność, wypocinek, wreszcie jako rzecz kształcącą. Masowość ruchu turystycznego nadaje mu coraz większe znaczenie gospodarcze, powodując przedewszystkiem ożywienie ekonomiczne ośrodków, dokąd się turystyka kieruje, powstawanie tam nowych gałęzi zarobkowych oraz rozwój dotychczas istniejących. Dokonywują się przegrupowania lokalne w dochodzie społecznym na korzyść wspomnianych wyżej ośrodków.

Ruch turystyczny na szerszą skalę na Ziemi Północno-Wschodnie jest zjawiskiem doby ostatniej, które wzmoгло się w znacznej mierze wskutek większego zainteresowania Polskim Wschodem, w związku ze sprawą ekonomicznego podniesienia tej dzielnicy. Hasło ożywienia turystyki na owe ziemie lansowane było w szczególności także przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Wilnie, która ze swego punktu widzenia traktowała turystykę, jako jeden ze sposobów wzmożenia dochodu społecznego na terenie swego okręgu, drogą wykorzystania istniejących tu walorów naturalnych, architektonicznych i ściśle emocjonalnych.

Intencje Izby znalazły zrozumienie i poparcie u szeregu czynników urzędowych i społecznych, które, równolegle, ze swej strony dążyły i dążą do ożywienia turystyki na Wschód Polski. Wśród organizacji społecznych wymienić tu należy zwłaszcza Towarzystwo Rozwoju Ziemi Wschodnich, które czynnie ruch turystyczny popiera i w szczególności przyczyniło się do przyznania specjalnych, dalekoidących ulg kolejowych dla turystyki letniej na Ziemi Wschodnie. W terenie powstały specjalne organizacje turystyki biernej, mające na celu troskę o przystosowanie poszczególnych okolic do należytego

przyjmowania turystów, o propagandę danych ośrodków i starania, różnymi sposobami, o skierowanie na dany teren jaknajwiększego strumienia przyjezdnych. Wspomniane Związki Propagandy (lub Popierania) Turystyki, które zostały zorganizowane przy współudziale samorządu gospodarczego i w których pracy Izba wzięła czynny udział, doceniając ich rolę dla życia gospodarczego, powstały dla oddolnych województw: w Wilnie w r. 1934, a w Nowogródku, Białymstoku i Brześciu w r. 1935. Szczególną żywotnością odznaczył się Związek Wileński, którego pieczy podlega zresztą najważniejszy i najbardziej odwiedzany ośrodek na Ziemiach Półn.-Wschodnich. Już w r. 1935 działalność Związku dała rezultaty wyraźnie dodatnie w postaci znacznego wzmożenia ruchu turystów na Północny-Wschód Polski oraz usprawnienia obsługi na miejscu, a jeszcze bardziej praca rzeczonożego Związku przygotowała grunt na przyszłość; czego rezultaty dały się odczuć już w r. 1936. — Niestety Związki Propagandy Turystycznej na Wschodzie walczyć muszą ze znaczną obojętnością i niezrozumieniem społeczeństwa dla znaczenia turystyki oraz dla potrzeby różnych zmian i posunięć, ułatwiających i uprzyjemniających pobyt w danym ośrodku. Ponadto szczupłość środków materialnych, jakimi Związki rozporządzają oraz nieskoordynowanie wysiłków i nieraz sprzeczne tendencje, albo wprost, animozje wewnętrzne, między różnymi instytucjami i organizacjami, zajmującymi się kwestiami turystyki, utrudniają pracę. Wśród czynników urzędowych — o rozwój turystyki na Ziemi Wschodniej troszczą się głównie władze kolejowe, władze wojewódzkie i szkolne, a w pewnej mierze też samorządy terytorjalne.

Organizacja szczytowa dla spraw popierania turystyki w Polsce, powstała w r. 1935 Liga Popierania Turystyki, dzięki staraniom lokalnych czynników z terenu Ziemi Wschodniej, kieruje obecnie na Wschód, a przede wszystkim do Wilna, coraz więcej pociągów popularnych, a także przeprowadza akcję akwirowania turystów w związku z różnymi imprezami zjazdowymi na owym terenie. Do takich zaliczyć należy w szczególności, zorganizowane z inicjatywy i przy współpracy Wileńskiego Związku Propagandy Turystycznej, następujące imprezy w Wilnie, które ściągnęły znacznie większą liczbę przyjezdnych: „Tydzień Sportów Zimowych“ oraz dwa zjazdy masowe z okazji kiermaszów ludowych na św. Kazimierza oraz na św. Piotra i Pawła, a także — na Polesiu „Święto Polesia“ w Pińsku — z inicjatywy tamtejszych czynników.

Wśród coraz bardziej odwiedzanych ośrodków turystycznych na Ziemiach Północno-Wschodnich wymienić należy na pierwszym planie Wilno z okolicą (z Trokami, Werkami i t. d.), punkt najważniejszy, dokąd ruch turystyczny rozwija się z uwagi na bogate walory architektoniczne, krajobrazowe, wspomnienia historyczne, reminiscencje literackie. Wilno jest poza tym ważnym miejscem pielgrzymkowym (Ostra Brama). Ostatnio specjalnego znaczenia nabrało Wilno, jako miasto Marszałka Piłsudskiego, gdzie złożone zostało Jego Serce. Dalej wymienimy Nowogródek z t. zw. „Szlakiem Mickiewiczowskim“ i Grodno, obydwa ośrodki, odwiedzane również z powodów, podobnych jak Wilno (prócz religijnych); następnie Pińsk, głównie zresztą jako punkt wypadowy turystyki wodnej; Druskieniki, jako jedyne i coraz bardziej uczęszczane uzdrowisko na Ziemiach Północno-Wschodnich, Białowieżę, jeziora, poza trockimi: — Narocz, augustowskie, podczas gdy pojezierze brasławskie, teren o niewątpliwiej przyszłości turystycznej, jeszcze mało jest uczęszczane. Wreszcie wchodzi w rachubę różne miejscowości letniskowe. Propagowany jest i coraz bardziej się rozwija ruch letniskowy do dworów na Wschodzie. Na całym terenie Ziemi Północno-Wschodniej, a zwłaszcza na Wileńszczyźnie i Polesiu rozwija się turystyka wodna, na Polesiu są próby ożywienia turystyki myśliwskiej, zaś w Wilnie — narciarskiej.

Rozmiary ruchu turystycznego w roku sprawozdawczym charakteryzują następujące cyfry. Ruch turystyczny i pielgrzymkowy do Wilna w roku 1935 oceniany był przez Wileński Związek Propagandy Turystycznej na ca 80—100 tys. osób, z czego jednak gros przypada na pielgrzymki z bliższych i dalszych okolic Wilna, rekrutujące się ze sfer ludności małowamożnej i nieprzedstawiające z punktu widzenia ekonomicznego większego znaczenia. Z usług biura Związku Propagandy Turystycznej korzystało w Wilnie w r. 1935 — 11 tys. turystów, zaś liczba osób zameldowanych w hotelach wileńskich wynosiła 27,8 tys. w porównaniu z 25,2 tys. w roku poprzednim, co oznacza wzrost o 11% (vide tablica na str. 210). Poza różnymi ośrodkami Wileńszczyzny, turyści rekrutowali się głównie z Warszawy oraz z Polski Zachodniej. Puszcę Białowieską odwiedziło 12,9 tys. turystów (w tym 300 z zagranicy), podczas gdy w roku 1934 — 15,8 tys. Druskieniki wykazały frekwencję 8,8 tys. gości, gdy w roku 1934 — 7,9 tys. Do Nowogródka przybyło ok. 2,5 tys. turystów, a w r. 1934 — niespełna 2 tys., do Nieświeża 1 tys., na

Polesie ca 3—4 tysiące, a w r. 1934 — ca 2 tys. Frekwencja w schroniskach szkolnych na terenie Kuratorjum Okregu Szkolnego Wileńskiego wyniosła 33,1 tys. noclegów, gdy w roku poprzednim 26,2 tys.; w schroniskach szkolnych, z braku innych pomieszczeń, lokowali się też turyści niezwiązani ze szkolnictwem (np. nad Naroczą). Wypada stwierdzić, że wobec śmierci Marszałka Piłsudskiego, imprezy turystyczne o charakterze rozrywkowym zostały zawieszone, a pielgrzymkowy ruch masowy skierował się w r. 1935 na Wawel i Sowiniec, co silnie zahamowało rozwój turystyki na inne tereny.

Niektóre cyfry dotyczące hoteli wileńskich w r. 1935.

Ilość hoteli	20
Ilość pokoi	438
Maksymalna pojemność hoteli*)—osób: 810	
Ilość łazienek	24

Frekwencja w hotelach wileńskich.

Miesiące	1934 r.	1935 r.	
	Ilość gości zameldowanych **)	Wskaźnik 1934 r.=100	
Styczeń	1.705	1.887	111
Luty	1.436	1.872	130
Marzec	1.833	2.370	129
Kwiecień	1.770	1.991	113
Maj	2.307	2.226	97
Czerwiec	2.128	2.429	114
Lipiec	2.063	2.484	120
Sierpień	2.722	2.427	89
Wrzesień	2.516	2.357	94
Październik	2.480	2.822	114
Listopad	2.220	2.657	120
Grudzień	2.067	2.365	114
Razem	25.247	27.887	111

*) Największa ilość osób, jaką mogą pomieścić hotele na noc.

**) W 15 hotelach, które podały kompletne dane o frekwencji za 2 lata. Dane ankiety Izby.

Do głównych trudności i braków, jakie się piętrzą na drodze rozwoju turystyki na Ziemi Północno-Wschodnie należą:

1) brak dobrych dróg i brak połączeń kolejowych, co czyni szereg miejscowości wprost niedostępnymi; na tym odcinku istotny postęp stanowią w szczególności: kolej do Druskienik, nowa droga bita do Naroczy i częściowa budowa oraz naprawa dróg na „Szlaku Mickiewiczowskim”; w bliskim czasie mają być ponadto wybudowane odnogi kolejowe do Naroczy i Trok;

2) wysokie koszty przejazdu kolejowego na dalekie tereny północno-wschodnie; na tym odcinku uzyskane zostały specjalne zniżki 50% — na przejazdy w sezonie letnim na Ziemi Wschodnie, nadal są jednak zbyt drogie dojazdy bliższe do niektórych miejscowości turystycznych (np. brak biletów weekendowych nad Narocz);

3) niedostateczna ilość lokali dla turystów w różnych miejscowościach oraz stosunkowo prymitywny stan większych hoteli. Daje się przedewszystkiem odczuwać brak wielkiego schroniska, domu turystycznego, w Wilnie, co niezwykle utrudnia masowy ruch turystyczny oraz ruch pielgrzymkowy z dalszych stron. Szczupłość pomieszczeń w Wilnie ilustrują niektóre cyfry, dotyczące hoteli wileńskich: ogólna, maksymalna ich pojemność sięga 800 miejsc, podczas gdy w okresie wielkich zjazdów przybywa do Wilna już teraz po kilka tysięcy osób naraz. Brak lokat nad Naroczą hamuje naturalny i wzmagający się stale pęd turystów nad to największe w Polsce jezioro. Pozatem zachodzi potrzeba schronisk w Trokach, w Nowogródku, nad Świtezją i t.d.

4) Dodać by tu należało jeszcze pewne braki w kolejowych rozkładach jazdy, marne wagony na niektórych liniach na Ziemiach Półn.-Wschodnich, pewne niedogodności na odcinku komunikacji autobusowej i t. p., wreszcie brak prospektów i wydawnictw propagandowych o miejscowościach turystycznych na tych ziemiach.

Niemal zupełnie niewykorzystana jest dziedzina pamiątkowych wyrobów regionalnych, choć istnieją próby jej stworzenia (w Wilnie, na Polesiu).

Niewątpliwie jednak braki te stopniowo będą pokonywane, w miarę dalszego rozwoju ruchu turystycznego, aczkolwiek w pewnych wypadkach zaradzenie im wymaga stosunkowo znacznych kapitałów oraz pewnego ryzyka przy lokowaniu takowych w nowej na omawianym terenie gałęzi gospodarczej (np. ewentualna budowa hoteli-pensjonatów nad Naroczą lub w Trokach).

OBCIĄŻENIE PODATKOWE.

PODATKI PAŃSTWOWE.

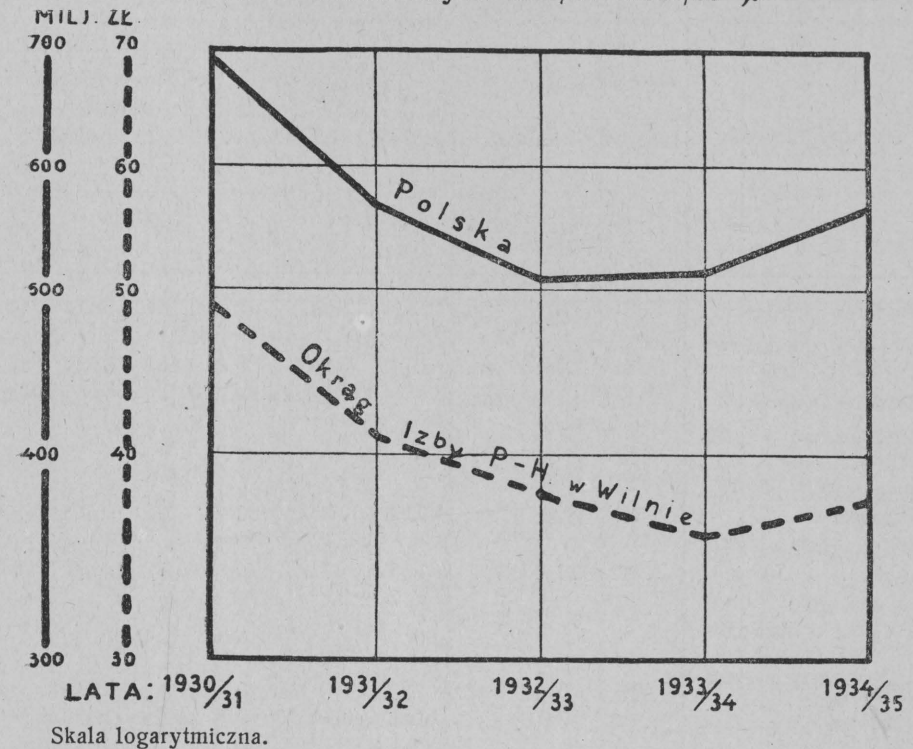
Kształtowanie się *wpływów* z tytułu państwowych podatków bezpośrednich w ciągu 2 lat: 1933/34 i 1934/35 ilustruje tablica I-sza na str. 214 i 215, zaś ewolucję za pięć lat — wykres na str. 213.

Pokażny wzrost w niektórych województwach okręgu Izby wykazują w r. 1934/35 wpływy z tytułu podatku gruntowego: największy w woj. wileńskim *)—o 14⁰/o, na całym terenie Izby o 5⁰/o; spadek na tym odcinku miał miejsce jedynie w woj. nowogródzkim, sięgając 5⁰/o. W całym okręgu wzrosły o 6⁰/o wpływy z tytułu podatku przemysłowego, w tym w woj. białostockim o 10⁰/o; w woj. nowogródzkim i poleskim zmalały one o 0,5⁰/o. Nieco mniejszy wzrost ujawnił się we wpływach z tytułu podatku od nieruchomości, sięgał on ogółem w okręgu 2⁰/o, przyczem największy był w woj. nowogródzkim (+21⁰/o), spadek ujawnił się we wpływach z tytułu tego podatku na terenie woj. wileńskiego (—4⁰/o) przy wzroście wpływów w całym państwie o 4⁰/o. Natomiast spadek, wynoszący dla okręgu Izby prawie 9⁰/o, przy wzroście w całej Polsce o 11⁰/o, dały wpływy z tytułu podatku dochodowego. Najwydatniejsze zmniejszenie wpływów z tego źródła miało miejsce w woj. nowogródzkim, bowiem sięgało ono 39⁰/o i tylko woj. wileńskie i poleskie wykazują tu poprawę wpływów, odpowiednio o 5⁰/o i 4⁰/o.

W przeciwieństwie do lat poprzednich, ogólna kwota *zaległości podatkowych* (tabl. II na str. 216 i 217) doznała poraz pierwszy obniżenia ogółem w okręgu Izby o 3⁰/o, przyczem godnem uwagi jest, że wzrost zaległości ujawnił się jedynie w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej

*) Na terenie Wileńskiej Izby P.-H., okręgi Izb Skarbowych pokrywają się z odnośnymi województwami.

Wpływy z tytułu państwowych podatków bezpośrednich w latach budżetowych 1930/31—1934/35 *).

(o 5⁰/o), podczas gdy okręgi pozostałych 3-ch izb skarbowych wykazują spadek (największy w okręgu Nowogródzkiej Izby Skarbowej, wynoszący 19⁰/o). Jeśli chodzi o główne podatki, to najpoważniejszemu zmniejszeniu w okręgu Izby P.-H. uległy zaległości w podatku gruntowym (o przeszło 40⁰/o; w woj. białostockim prawie o 50⁰/o). Tak gwałtowny spadek zaległości w podatku gruntowym jest niewątpliwie skutkiem udzielonych przez Ministerstwo Skarbu (rozp. z dn. 28. III 1935 r. — Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 135) ulg w spłacie zaległości podatkowych, z których w głównej mierze skorzystali drobni rolnicy. Zgoła inaczej przedstawia się natomiast stan zaległości w innych głównych podatkach: a więc w podatku przem. od obrotu notujemy już nieznaczny wzrost (o 1⁰/o), w podatku od nieruchomości zaległości (d. c. tekstu na str. 218)

*) Bez 10%-owego dodatku do danin publicznych oraz bez odsetek, należności egzekucyjnych i grzywien.

Wpływy z tytułu państwowych podatków bezpośrednich w okręgu

Dla okręgu Izby P.-H. w Wilnie — dane Izb Skarbowych,

Wyszczególnienie	I z b a S k a r b o								
	Wileńska			Białostocka			Nowogródzka		
	1933/34	1934/35		1933/34	1934/35		1933/34	1934/35	
	tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100		tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100		tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100	
Podatek gruntowy .	1.681	1.915	114	2.824	2.932	104	1.591	1.517	95
Podatek dochodowy i od tantjem . .	3.265	3.436	105	3.717	3.248	87	1.687	1.023	61
Podatek wojskowy .	6	6	100	10	9	90	3	2	67
Podatek od kapitałów i rent	30	25	83	6	6	100	3	2	67
Podatek od nieruchomości	2.341	2.255	96	1.990	2.033	102	262	318	121
Podatek przemysłowy	3.482	3.716	107	4.312	4.756	110	1.679	1.671	100
W tem:									
a) za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne	534	537	101	680	685	101	251	249	99
b) od obrotu	2.948	3.179	108	3.632	4.071	112	1.428	1.422	100
Inne podatki oraz zaległości podatków zniesionych	145	239	165	368	580	158	74	168	227
Razem podatki bezpośrednie zwyczajne	10.950	11.592	106	13.227	13.564	103	5.299	4.701	89
Daniny majątkowe .	529	565	107	575	687	120	239	250	105
Nadzwyczajny 10% dodatek do danin publicznych . . .	815	989	121	1.007	1.151	114	438	425	97
Razem podatki bezpośrednie nadzwyczajne	1.344	1.554	116	1.582	1.838	116	677	675	100
Ogółem podatki bezpośrednie . .	12.294	13.146	107	14.809	15.402	104	5.976	5.376	90
Odsetki, należności egzekuc. i grzywny	1.133	1.241	110	587 ¹⁾	2.034	—	264 ¹⁾	1.020	—

¹⁾ We wpływach, objętych pozycją odsetek, należności egzekucyjnych i grzywien nie figurują wpływy z należności egzekucyjnych. ²⁾ Bez 10%-owego nadzwyczajnego

Izby P.-H. w Wilnie w okresach budżetowych 1933/34 i 1934/35.

dla całej Polski — dane G. U. S.

Tablica I.

w a:			Okrąg Izby P.-H. w Wilnie			P o l s k a			Stosunek %-wy okręgu Izby do Polski	
Poleska										
1933/34	1934/35		1933/34	1934/35		1933/34	1934/35		1933/34	1934/35
tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100		tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100		tys. zł.	Wskaźnik 1933/34 = 100		1933/34	1934/35
1.405	1.523	108	7.501	7.887	105	59.037	59.063	100	12,7	13,4
1.512	1.566	104	10.181	9.273	91	174.424	193.662	111	5,8	4,8
4	4	100	23	21	91	254	br. danych	—	9,1	—
1	—	—	40	33	83	4.679	4.501	96	0,9	0,7
425	504	119	5.018	5.110	102	74.261	77.283	104	6,8	6,6
1.891	1.881	100	11.364	12.024	106	178.196	184.419	104	6,4	6,5
272	281	103	1.737	1.752	101	184.419	158.976	86,2	6,2	7,6
1.619	1.600	99	9.627	10.272	107					
74	168	227	661	1.155	107	10.410	br. danych	—	6,3	—
5.312	5.646	106	34.788	35.503	102	501.261	—	—	6,9	—
151	219	145	1.494	1.721	115	22.589	27.005	120	6,6	6,4
427	475	111	2.687	3.040	113	brak danych		—	—	—
578	694	120	4.181	4.761	114	—	—	—	—	—
5.890	6.340	108	38.969	40.264	103	523.850 ²⁾	589.906 ²⁾	112,6	6,9 ²⁾	6,8 ²⁾
250 ¹⁾	1.080	—	2.234 ¹⁾	5.375	—	19.291	br. danych	—	7,8	—

w r. 1933/34 na terenie Izb Skarbowych: Białostockiej, Nowogródzkiej i Poleskiej — dodatku do danin publicznych.

Zaległości z tytułu państwowych podatków bezpośrednich
Dane Izby Skarbowych.

Wyszczególnienie	I Z B A					
	Wileńska			Białostocka		
	na 1.IV. 1934 r.	na 1.IV.1935 r.		na 1.IV. 1934 r.	na 1.IV.1935 r.	
	tys. zł.	Wskaźnik: stan na 1934 r.=100		tys. zł.	Wskaźnik: stan na 1934 r.=100	
Podatek gruntowy . . .	3.068	1.842	60	5.697	2.881	51
Podatek od nieruchomości miejskich i niektó- rych wiejskich . . .	2.096	2.746	131	1.659	1.543	93
Podatek przemysłowy:						
a) za świadectwa i karty rejestracyjne	135	147	109	311	342	110
b) od obrotu . . .	4.994	5.042	101	8.290	8.659	105
Podatek dochodowy . .	5.914	7.404	125	6.994	8.589	123
Podatek od kapitałów i rent	3	3	100	5	3	60
Podatek wojskowy *) . .	163	2	—	366	2	—
Zaległości podatków znie- sionych	26	25	96	85	84	99
Inne podatki	12	22	183	251	41	16
Razem podatki bezpo- średnie zwyczajne . .	16.411	17.233	105	23.658	22.144	94
Grzywny	465	473	102	1.155	1.542	134
Daniny majątkowe . .	1.633	1.578	97	1.765	2.044	116
Razem podatki bezpo- średnie zwyczajne i nadzwyczajne . . .	18.509	19.284	104	26.578	25.730	97

*) Pobór zasadniczego podatku wojskowego od r. 1935 przeszedł do gmin.

na terenie Izby P.-H. w Wilnie na 1.IV.1934 r. i 1.IV.1935 r.

Tablica II.

S K A R B O W A:						Okrąg Izby P.-H. w Wilnie		
Nowogródzka			P o l e s k a			na 1.IV. 1934 r.		na 1.IV.1935 r.
na 1.IV. 1934 r.	na 1.IV.1935 r.		na 1.IV. 1934 r.	na 1.IV.1935 r.		na 1.IV. 1934 r.	na 1.IV.1935 r.	
tys. zł.	Wskaźnik: stan na 1934 r.=100		tys. zł.	Wskaźnik: stan na 1934 r.=100		tys. zł.	Wskaźnik: stan na 1934 r.=100	
2.626	1.641	63	2.517	1.939	77	13.908	8.303	60
250	198	79	590	446	76	4.595	4.933	107
78	74	95	104	110	106	624	673	108
2.242	2.056	92	2.326	2.291	99	17.852	18.048	101
3.330	3.254	98	2.883	3.122	108	19.121	22.369	117
—	—	—	1	1	100	9	7	78
236	1	—	139	2	—	904	7	—
15	13	87	28	27	96	154	149	97
237	289	122	8	4	50	508	356	70
9.014	7.526	84	8.596	7.942	92	56.679	54.845	97
254	189	74	513	325	63	2.387	2.529	106
1.390	938	68	608	595	98	5.396	5.155	96
10.658	8.653	81	9.717	8.862	91	64.462	62.529	97

wzrosły o 7% (w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej o 31%), zaś w podatku dochodowym o 17% (w okręgu Białostockiej Izby Skarbowej o 23% i w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej aż o 25%).

Problem likwidacji zaległości podatkowych występuje z wielką wyrazistością przy porównaniu ich z wpływami w tym samym okresie: zaległości z tytułu podatku gruntowego na dzień 1. IV. 35 r., pomimo ich tak znacznego spadku, wciąż jeszcze przewyższały o 5% wpływy z tegoż podatku w roku budżetowym 1934/35; o wiele gorzej przedstawia się ten obraz na odcinku podatku przemysłowego od obrotu (zaległości przewyższają wpływy o 76%) i dochodowego (nadwyżka o ca 14%), zaś tylko w podatku od nieruchomości zaległości stanowiły 96% wpływów z tego podatku. Cyfry te wymownie świadczą, że rozporządzenia o spłacie zaległości podatkowych nie przyniosły ulgi, której po nich się spodziewano. Na ten wysoce niebezpieczny stan rzeczy zwróciło należyta uwagę Ministerstwo Skarbu, zalecając „stałe i energiczne prowadzenie akcji umorzeniowej, nie czekając na wnioski płatników“*). Powodzenie całej tej akcji w znacznym stopniu jest uzależnione od właściwej polityki miejscowych władz skarbowych i należy mieć nadzieję, że wprowadzenie w życie tych zaleceń ministerjalnych nareszcie przyczyni się do likwidacji zaległości podatkowych, w wielu wypadkach prawdopodobnie już całkiem nie-realnych.

Ilość wykupionych świadectw przemysłowych (tabl. III na str. 219) w okręgu Izby wykazuje b. nieznaczny spadek, wyrażający się w niewielkim ułamku (przeciętnie o 0,4%), podczas gdy w całej Polsce spadek ten wynosił 1%. Przeprowadzenie należytej analizy odnośnych liczb jest niemożliwe z uwagi na niejednolity zasięg ulg przy wykupywaniu świadectw na lata 1934 i 1935. Niemniej stwierdzić można, że ilość świadectw rocznych dla przedsiębiorstw handlowych spadła na terenie Izby o 3% (największy spadek w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej — 3,9%), jednak w mniejszym stopniu aniżeli w całej Polsce, gdzie ilość świadectw zmalała o 5%; w grupie świadectw dla przedsiębiorstw przemysłowych ilość świadectw wzrosła w okręgu Izby P.-H. o 4%, gdy w całej Polsce o 5%, przyczem największy wzrost ujawnił się w okręgu Nowogródzkiej Izby Skarbowej (o 10%). Charakterystycznym jest, że i tu najgorzej

*) Dr. Jerzy Lułowicki: „Zasady działalności władz skarbowych“. Polska Gospodarcza, zesz. 29 z 1936 r.

Dane Ministerstwa Skarbu.

Izba Skarbowa	P r z e d s i ę b i o r s t w a h a n d l o w e															I kat.
	I kat.		II kat.		III kat.		IV kat.		Va kat.		Vb kat.		R a z e m			
	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	
													Liczby absolutne	Wskaźnik*) 1934 r.=100		
Wileńska	12	13	612	598	3.469	3.024	6.955	6.985	5	9	19	14	11.072	10.643	96	—
	—	5	37	54	227	203	1.269	2.062	3	4	5	2	1.541	2.330	—	—
Białostocka	4	5	591	551	4.869	4.248	10.524	10.746	11	7	91	85	16.090	15.642	97	1
	—	—	80	60	365	321	1.530	2.168	8	4	23	29	2.006	2.582	—	—
Nowogródzka	1	1	213	208	1.881	1.753	5.427	5.515	5	8	24	12	7.551	7.497	99	—
	—	—	2	17	71	109	621	1.406	1	—	1	5	696	1.537	—	—
Poleska	—	—	291	255	2.368	1.991	5.564	5.694	15	9	20	12	8.258	7.961	96	—
	—	—	18	15	160	99	702	1.261	3	15	—	5	883	1.395	—	—
Okrąg Izby P.-H. w Wilnie	17	19	1.707	1.612	12.587	11.016	28.470	28.940	36	33	154	123	42.971	41.743	97	1
	—	5	137	146	823	732	4.122	6.897	15	23	29	41	5.126	7.844	—	—
P o l s k a	532	534	18.359	18.352	109.833	96.438	225.342	221.341	486	504	3.542	3.188	358.094	340.357	95	193
	21	62	1.504	1.453	9.005	7.728	33.967	68.131	152	151	761	745	45.410	78.270	—	3
Stosunek %-wy ilości wykup. świadectw rocznych w okręgu Izby do całej Polski	3,2	3,6	9,3	8,8	11,5	11,4	12,6	13,1	7,4	6,5	4,3	3,9	12,0	12,3	—	0,5

*) Wszystkie wskaźniki tylko dla świadectw rocznych.

Świadczenia przemysłowe, wykupione w okręgu Izby P.-H. w Wilnie, na lata 1934 i 1935.

(Cyframi zwykłemi są podane świadczenia roczne, zaś małemi — półroczne).

Tablica III.

stwa Skarbu.

	Przedsiębiorstwa handlowe														Przedsiębiorstwa przemysłowe																Zajęcia przemysłowe										OGÓŁEM			Karty rejestracyjne											
	I kat.		II kat.		III kat.		IV kat.		Va kat.		Vb kat.		Razem		I kat.		II kat.		III kat.		IV kat.		V kat.		VI kat.		VII kat.		VIII kat.		Razem		I kat.		II kat.		III kat.		IV kat.		Razem		świadectw przemysłowych bez kart rejestracyjnych												
	1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.												
	1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.								
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.		1934 r.		1935 r.					
1934 r.		1935 r.																																																					

wskaźniki tylko dla świadczeń rocznych.

sprawa przedstawia się w woj. wileńskim, gdzie ilość świadectw dla przedsiębiorstw przemysłowych, w przeciwieństwie do całego okręgu Izby, doznała niewielkiego spadku. Godnym zanotowania jest fakt ustawicznego i powszechnego wzrostu ilości świadectw dla t. zw. zajęć przemysłowych, co prawdopodobnie tłumaczy się możliwością wykonywania tego zawodu już przy bardzo niewielkich środkach obrotowych, tak w chwili obecnej naogół trudnych do zdobycia.

Wyniki akcji wymiarowej podatku przemysłowego od obrotu podaje tabl. IV. Również i w danym wypadku pewne fragmenty tej akcji nie mogą być omówione z uwagi na zmienność stopy podatkowej dla poszczególnych rodzajów transakcyj. Daje się przedewszystkiem zauważyć spadek o 8% ilości pozycji wymiarowych w okręgu Izby. W jeszcze większym stopniu, bo o całe 12%, spadła suma ustalonego na terenie Izby obrotu (największy spadek w okręgu Białostockiej Izby Skarbowej — o 18%). Spadek ten, zarówno w ilości pozycji, jak i sumie ustalonego obrotu, poza niepomyślnem ukształtowaniem się koniunktury, znajduje poczęści wytłumaczenie w rozszerzeniu zasięgu ryczałtu w 1934 roku.

W związku z powyższem, jak również w związku ze zmniejszeniem się stopy podatkowej, stosowanej do obrotów, osiąganych przez przedsiębiorstwa przemysłowe, spadła o 18% ogólna suma podatku, wymierzonego w okręgu Izby P.-H. w Wilnie (największy spadek w okręgu Poleskiej Izby Skarbowej — o 22%). Na specjalną uwagę zasługuje olbrzymi spadek (o 40%) obrotów zwolnionych od podatku na podstawie art. 3 ustawy o podatku przemysłowym (największy w województwie poleskim). Co się tyczy ryczałtu, to ogólna ilość pozycji wymiarowych wzrosła o 6%, a suma podatku o 5%, pomimo przewidzianego (rozp. Min. Skarbu o poborze ryczałtu w r. 1934) obniżenia podatku o 20% dla przedsiębiorstw, które prowadzą handel towarami, podlegającymi scalonemu podatkowi. Obniżka ta miała na celu częściowe chociażby złagodzenie skutków podwójnego opodatkowania przedsiębiorstw, objętych ryczałtem (raz w formie ryczałtu i drugi raz w formie scalonego podatku od części obrotów, podlegających ryczałtowi). Jedynie na terenie Nowogródzkiej i Poleskiej Izby Skarbowych wystąpił spadek zarówno w ilości pozycji wymiarowych, jak i w sumie podatku zryczałtowanego. Objaw ten, w związku z rozszerzeniem się zakresu ryczałtu, o czym już była mowa

(d. c. tekstu na str. 227)

Wyniki akcji wymiarowej podatku przemysłowego od
Na podstawie danych

Wyszczególnienie	I z b a	
	Wileńska	
	1933 r.	1934 r.
Ilość pozycji wymiarowych ogółem	11.961	11.144
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r. = 100)	100	93
W tem wolne zawody (ilość pozycji)	948	972
Suma ustalonego obrotu ogółem . . . . . (tys. zł.).	239.575	204.788
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r. = 100)	100	86
W tem:		
Według stawki 0,5 %-ej:		
lit. A p. 1-a . . . . . (tys. zł.).	47.618	31.174
„ „ „ 1-b . . . . . „ „	8.151	10.563
„ „ „ 2 . . . . . „ „	60	61
Według stawki 0,75 %-ej:		
lit. B p. 1 . . . . . „ „	18.157	14.277
Według stawki 0,875 %-ej:		
lit. H . . . . . „ „	—	3.364
Według stawki 1 %-ej:		
lit. A p. 6 . . . . . „ „	1.425	798
„ „ „ 7 . . . . . „ „	1.373	4.740
„ „ „ 8 . . . . . „ „	2.910	4.892
„ „ „ 9**)	6.501	963
„ B „ 2 . . . . . „ „	73.759	70.314
„ „ „ 3 . . . . . „ „	6.906	11.935
Według stawki 1,5 %-ej:		
lit. A p. 11 . . . . . „ „	1.157	964
Według stawki 1,75 %-ej:		
lit. C . . . . . „ „	—	21.524
Według stawki 2 %-ej:		
lit. G. . . . . „ „	70.667	28.441
Według stawki 4 %-ej:		
lit. A p. 5 . . . . . „ „	891	778
Ogólna suma wymierzonego podatku . . . . . (tys. zł.).	2.801	2.291
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r.=100)	100	82

*) Za rok 1934 — dane prowizoryczne.

**) Dane za rok 1934, dotyczące sum ustalonego obrotu według stawki 1 %-wej lit. A. 9 wzbudzają wątpliwości, gdyż w 1934 r. stawka ta nie miała już zastosowania.

obrotu w okręgu Izby P.-H. w Wilnie za lata 1933 i 1934 *).
Izb Skarbowych.

Tablica IV.

S k a r b o w a						Okrąg Izby Przem.-Handlowej w Wilnie	
Białostocka		Nowogródzka		Poleska		1933 r.	1934 r.
1933 r.	1934 r.	1933 r.	1934 r.	1933 r.	1934 r.		
18.521	16.796	8.528	7.350	8.224	7.966	47.134	43.256
100	91	100	86	100	97	100	92
913	942	491	475	523	462	2.875	2.851
264.663	218.060	99.004	95.675	85.831	88.131	689 073	606.654
100	82	100	97	100	103	100	88
23.469	9.783	14.167	14.010	11.580	2.636	96.834	57.603
9.898	15.092	4.329	6.371	4.244	2.121	26.622	34.147
—	—	—	—	—	—	60	61
12.538	5.900	4.761	5.773	8.219	1.014	45.765	26.964
—	7.164	—	3.264	—	1.390	—	15.182
417	1.024	262	101	75	40	2.179	1.963
571	60	—	—	580	1.230	2.524	6.030
4.758	1.106	817	629	2.197	487	10.682	7.114
6.974	411	2.125	3.044	120	460	15.720	4.878
107.417	87.185	40.987	33.215	35.405	38.203	257.568	228.917
5.721	8.721	1.486	2.188	5.565	3.566	19.678	26.410
2.689	2.175	227	630	669	310	4.742	4.079
—	46.699	—	11.357	—	13.873	—	93.453
89.822	32.355	29.700	14.889	16.886	22.695	207.075	98.380
389	385	143	204	291	106	1.714	1.473
3.380	2.717	1.191	1.082	1.195	934	8.567	7.024
100	80	100	91	100	78	100	82

Wyszczególnienie	I z b a	
	Wileńska	
	1933 r.	1934 r.
Suma obrotu zwolnionego od podatku *) z art. 3		
Ustawy o państw. pod. przemysłowym . . . (tys. zł.).	12.742	4.844
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r. = 100)	100	38
W tem: a) punkt 14 . . . . . (tys. zł.).	8.435	2.193
b) „ 15 . . . . . „ „	3.768	2.021
c) ustęp ostatni . . . . . „ „	539	630
Wymiar w formie ryczałtu:		
a) Ilość pozycji wymiarowych	5.664	6.000
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r. = 100)	100	106
b) Suma podatku . . . . . (tys. zł.).	564	589
Wskaźnik dla r. 1934 (1933 r. = 100)	100	104

Celem ułatwienia orientacji w danych tabl. IV — przytaczamy poniżej odpowiednie postanowienia art. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Oznaczenia punktów, zawarte w ustawie, są odpowiednio przytoczone w wyszczególnieniu tablicy, np. lit. A p. 1-a. Stawka podatku od obrotu wynosi:

A) od 1 stycznia 1932 r.:

- 1 a) 0,5% od obrotów, wymienionych w p. 1 i 4 art. 5, a uzyskanych przez przedsiębiorstwa handlowe ze sprzedaży hurtowej oraz z dostaw dla instytucji państwowych i samorządowych, przez przedsiębiorstwa skupu zawodowego kategorii I, II i III świadectw przemysłowych (część II lit. A p. II załącznika do art. 23 ustawy) jak również przez samoistne przedsiębiorstwa wykonywania dostaw, pod warunkiem prowadzenia przez wymienione wyżej przedsiębiorstwa prawidłowych ksiąg handlowych;
- 1 b) 0,5% od obrotów, wymienionych w p. 1 art. 5, a uzyskanych przez przedsiębiorstwa skupu zawodowego kategorii IV świadectw przemysłowych (część II lit. A p. II załącznika do art. 23 ustawy);
- 2) 0,5% od obrotów, osiągniętych przez prowadzące prawidłowe księgi handlowe wydawnictwa książek, drukowanych na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy;
- 3) 1% od obrotów, wymienionych w p. 1 i 7 art. 5, a dokonanych artykułami spożywczymi pierwszej potrzeby przy detalicznej i drobnej sprzedaży z przedsiębiorstwa handlowego, jak również z pracowni rzemieślniczej, której właściciel posiada kartę rzemieślniczą, względnie z zakładu handlowego, należącego do właściciela pracowni rzemieślniczej i obsługującego tę pracownię;
- 4) 1,5% od obrotów, wymienionych w p. 1 art. 5, a uzyskanych ze sprzedaży przez przedsiębiorstwa, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, z wyjątkiem sprzedaży hurtowej w rozumieniu niniejszego artykułu;
- 5) 4% od obrotów przedsiębiorstw komisowych i pośrednictwa handlowego oraz pośredników handlowych (kat. II b. zajęć przemysłowych, cz. III, lit. D. zał. do art. 23);
- 6) 1% od obrotów, wymienionych w p. 2 art. 5, osiągniętych przez przedsiębiorstwa, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, z wyjątkiem zysków brutto z operacji obcemi walutami, dewizami, czekami zagranicznymi tudzież wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi;

*) p. 14 art. 3 — transakcje giełdowe wszelkiego rodzaju zbożami i innymi ziemiopłodami; p. 15 art. 3 — obroty z eksportu węgla oraz wszelkiego rodzaju półfabrykatów i gotowych wyrobów; ostatni ustęp art. 3 — zwolnienie od podatku ubogich płatników, których podatek nie przenosi kwoty rocznej 100 zł.

S k a r b o w a						Okrąg Izby Przem.-Handlowej w Wilnie	
Białostocka		Nowogródzka		Poleska		1933 r.	1934 r.
1933 r.	1934 r.	1933 r.	1934 r.	1933 r.	1934 r.		
20.176	15.991	3.508	6.064	13.743	3.154	50.169	30.053
100	79	100	173	100	23	100	60
4.499	5.170	351	1.636	8.162	—	21.447	8.999
15.416	10.587	2.880	4.031	5.362	2.919	27.426	19.558
261	234	277	397	219	235	1.296	1.496
9.379	11.497	4.171	3.661	4.817	4.279	24.031	25.437
100	123	100	88	100	89	100	106
906	1.117	408	321	432	408	2.310	2.435
100	123	100	79	100	94	100	105

- 7) 1% od obrotów przedsiębiorstw budowlanych (art. 5 p. 7) oraz samoistnych przedsiębiorstw robót (art. 5 p. 4), uzyskanych przy budowie domów mieszkalnych, pod warunkiem prowadzenia przez odnośne przedsiębiorstwa prawidłowych ksiąg handlowych;
- 8) 1% od obrotów, określonych w p. 7 art. 5, a osiągniętych przez młyny oraz olejarnie, prowadzące prawidłowe księgi handlowe;
- 9) 1% od obrotów, wymienionych w p. 7 art. 5, a osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe ze sprzedaży wydobytych surowców, lub wyprodukowanych towarów, krajowym przedsiębiorstwom przemysłowym (nie wyłączając przedsiębiorstw budowlanych), zarówno opłacającym podatek przemysłowy, jak i nie opłacającym tego podatku w myśl niniejszej ustawy, z wyjątkiem artykułów, przeznaczonych na inwestycje nabywającego przedsiębiorstwa przemysłowego, tudzież remonty, które określi rozporządzenie Ministra Skarbu;
- 10) 1,5% od obrotów, wymienionych w p. 7 i 8 art. 5, a osiągniętych przez pracowni rzemieślnicze, których właściciele posiadają karty rzemieślnicze;
- 11) 1,5% od obrotów przedsiębiorstw ekspedycyjnych i przewozowych (art. 5 p. 5).

B) od 1 stycznia 1933 r.:

- 1) 0,75% od obrotów, wymienionych w p. 1 art. 5, a osiągniętych ze sprzedaży przez przedsiębiorstwa, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, z wyjątkiem sprzedaży hurtowej w rozumieniu niniejszego artykułu;
- 2) 1% od pozostałych obrotów, wymienionych w p. 1 art. 5 oraz w p. 4 art. 5, o ile chodzi o obroty, osiągnięte przez samoistne przedsiębiorstwa wykonania dostaw;
- 3) 1% od obrotów, wymienionych w p. 7 i 8 art. 5, a osiągniętych przez pracowni rzemieślnicze, których właściciele posiadają karty rzemieślnicze.

C) od 1 stycznia 1934 r.:

- 1) 1,75% od obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe, wydobywające lub przetwarzające surowce, albo produkujące wyroby z wydobytych lub zakupionych na własny rachunek materiałów (p. 7, art. 5) oraz przez samoistne przedsiębiorstwa robót (p. 7, art. 5), pod warunkiem prowadzenia ksiąg handlowych przez przedsiębiorstwa kategorii I do IV świadectw;

G) 2% od pozostałych obrotów, podlegających opodatkowaniu.

H) od 1 stycznia 1934 r. stopa podatkowa od obrotów, o których mowa w lit. A. p. 9 nin. art., wynosi 0,875%.

wyżej, daje uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że władze skarbowe na terenie wymienionych wyżej izb skarbowych zbyt szeroko korzystały z przysługującego im prawa wyłączania przedsiębiorstw z liczby, opłacających podatek w formie ryczałtu.

Preferencje natury podatkowej dla przedsiębiorstw, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, w dalszym ciągu stanowiły bodziec do zakładania ksiąg; pomimo rygorystycznego ich traktowania przez władze skarbowe, ilość zaofiarowanych ksiąg, jak to wynika z tablicy V, wzrosła w okręgu Izby o 4⁰/o (największy wzrost w woj. nowogródzkiej — o 24⁰/o). Wprawdzie liczba odrzuconych ksiąg uległa zmniejszeniu, niemniej stosunek ilości ksiąg odrzuconych do ilości ksiąg zbadanych był w dalszym ciągu jeszcze dość znaczny i wynosił w okręgu Izby 21⁰/o (największy w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej — 28⁰/o, najmniejszy w okręgu Poleskiej Izby Skarbowej — 8⁰/o). Stwierdzić jednak wypada, że na tego rodzaju niewłaściwe traktowanie ksiąg zwróciło specjalną uwagę Ministerstwo Skarbu, polecając władzom skarbowym stworzenie drogą odpowiedniej polityki, obok preferencyj natury materialnej, wynikających z ustaw podatkowych, również zachęty moralnej do prowadzenia ksiąg: „nieprawidłowości nie powinna — zdaniem Ministerstwa — mieć w zasadzie znaczenia, jeżeli za nią nie kryje się nierzetelność“. Godnem specjalnej uwagi jest zalecenie Ministerstwa co do bezwzględnego tępienia „zbyt rygorystycznych wymagań formalnych, stawianych płatnikom, prowadzącym księgi uproszczone“ *).

Brak za rok ostatni danych cyfrowych, dotyczących ruchu *odwołań* w państwowym podatku przemysłowym, uniemożliwia wyczerpujące omówienie wzmiankowanego zagadnienia.

Nie udało się również uzyskać materiału, współmiernego do roku poprzedniego, jeśli chodzi o wymiar podatku *dochodowego* za 1935 rok podatkowy. W chwili opracowania sprawozdania władze skarbowe rozporządzały tylko częściowymi danymi w tej materji za rok ostatni. W związku z tem Izba niema możliwości zajęcia się w tego-rocznym sprawozdaniu wspomnianym podatkiem, a na przyszłość będzie zapewne zmuszona do omawiania danych w zakresie wymiaru podatku dochodowego z rocznym opóźnieniem.

*) Vide cytowany wyżej artykuł D-ra Jerzego Lubowickiego.

Księgi handlowe zaofiarowane, zbadane, uznane i odrzucone w związku z wymiarem podatku przemysłowego na terenie Izby P.-H. w Wilnie.

Dane Izby Skarbowych.

Tablica V.

Izba Skarbowa	I l o ś ć k s i ą g :						Stosunek %-wy ilości ksiąg uznanych do ilości ksiąg zba- danych	Ilość ksiąg odrzuconych	Stosunek %-wy ilości ksiąg odrzuconych do ilości ksiąg zba- danych				
	zaofiarowanych			zbadanych		uznanych							
	1933 r.	1934 r.	Wskaźnik 1933 r.=100	1933 r.	1934 r.	1933 r.				1934 r.			
Wileńska	1.304	1.580	121	1.265	816	905	541	71,5	66,3	361	232	28,5	28,4
Białostocka	1.413	1.350	96	1.344	840	911	523	67,8	62,3	429	199	31,9	23,7
Nowogródzka	566	700	124	550	684	390	580	70,9	84,8	160	102	29,1	14,9
Poleska	972	802	83	949	278	721	87	76,0	31,3	213	21	22,4	7,6
Okrąg Izby P.-H. w Wilnie	4.255	4.432	104	4.108	2.618	2.927	1.731	71,3	66,1	1.163	554	28,3	21,2

PODATKI SAMORZADOWE.

Jak wynika z tabl. VI na str. 228, zawierającej dane o dochodach związków samorządu terytorjalnego w okręgu Izby, wzrosły one w r. 1934/35 w porównaniu z okresem poprzednim o 4⁰/o, podczas gdy, jak widzieliśmy, wpływy z tytułu państw. podatków bezpośrednich wzrosły o 3⁰/o. Wzrost ten, aczkolwiek powszechny, kształtował się niejednolicie w poszczególnych okręgach: największy był w woj. białostockiem, gdzie wynosił 9⁰/o, najmniejszy w woj. poleskiem i wileńskim, gdzie sięgał zaledwie 1⁰/o. Wzrost wpływów ujawnił się w dziale podatków samoistnych, wynosząc dla okręgu Izby 11⁰/o (największy w woj. białostockiem — o 17⁰/o, najmniejszy w woj. poleskiem — o 5⁰/o). Natomiast wpływy z tytułu dodatków do podatków państwowych, a w szczególności wpływy z tytułu udziałów w podatkach państwowych wykazują spadek (z wyjątkiem woj. białostockiego).

Zaznaczyć należy, że ogólny wzrost dochodów samorządu terytorjalnego został spowodowany w głównej mierze wzrostem dochodów gmin miejskich i, w mniejszym stopniu, powiatowych związków komunalnych. Godnem uwagi jest, że dochody z tytułu podatków komunalnych na terenie Izby stanowią, podobnie jak i w roku 1933/34, 85% wpływów z tytułu państwowych podatków bezpośrednich, a w woj. nowogródzkim i poleskim nawet przewyższają te wpływy (o 15% i 11%). Na podkreślenie również zasługuje ta okoliczność, że łączne obciążenie z tytułu państwowych podatków bezpośrednich i danin komunalnych wzrosło w okresie 1934/35, w porównaniu z rokiem 1933/34, i wynosiło w całym okręgu Izby P.-H. w Wilnie 74,6 milj. zł. *).

AKCJA EGZEKUCYJNA.

Obraz akcji egzekucyjnej, prowadzonej na terenie Izby, podaje tabl. VII na str. 230. Jak i w roku poprzednim, dane, zawarte w tej tablicy, świadczą o dalszem, poważnem nasileniu akcji egzekucyjnej. W parze z obostrzeniem akcji idzie dalszy spadek stosunku kosztów utrzymywania sekwestratorów do kosztów egzekucyjnych, z 49% do 36%; najbardziej zmalał on w okręgu Wileńskiej Izby Skarbowej:

*) Nie licząc odsetek, należności egzek. i grzywien.

Dochody związków samorządu terytorjalnego w okręgu Izby P.-H. w Wilnie
w latach budżetowych 1933/34 i 1934/35.
Dane Wydziałów Samorządowych Urzędów Wojewódzkich.

Dane Wydziałów Samorządowych Urzędów Wojewódzkich.

Tablica VI.

Okrąg Izby P.-H. w Wilnie	Woj. poleskie	Woj. no- wogródz.	Woj. bia- łostockie	Woj. wileńskie	Wyszczególnienie				Udziały w podatkach państwowych				Dodatki do podatków państwowych				Podatki samoistne				R a z e m			
					1933/34		1934/35		1933/34		1934/35		1933/34		1934/35		1933/34		1934/35		1933/34		1934/35	
					Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100	Wskaznik 1933/34=100	Wskaznik 1934/35=100
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35		
					1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34															

z 60% w r. 1933/34 do 38% w r. 1934/35; zjawisko to zostało spowodowane spadkiem kosztów utrzymywania sekwestratorów.

Przytoczone liczby świadczą o znacznej dysproporcji, jaka zachodzi między kosztami utrzymywania sekwestratorów (wraz z dietami i kosztami podróży służbowych), a wpływami z tytułu kosztów egzekucyjnych. Jeżeli istotnie dąży się do unormowania stosunków z płatnikami wogóle, a na tak drażliwym odcinku, jakim jest egzekucja, w szczególności, to poza wszelkim sporem wydaje się konieczność zrezygnowania z osiągania nadwyżek w związku z przymusem ściąganiem należności, zarówno na rzecz Skarbu Państwa, jak też i innych związków publiczno-prawnych.

Akcja egzekucyjna na terenie Izby P.-H. w Wilnie w latach budżetowych 1933/34 i 1934/35.

Tablica VII.

Izba Skarbowa	Rok budżetowy	Ilość uskutecz-nionych zajęć	Ilość dokonanych licytacji	Ilość przymusowo ściągniętych pozycji	Ogólne wpływy z tytułu kosztów egzekuc. (w tys. zł.)	Pobrane przez sekwestrato-rów podatki bezpośrednie, odsetki i kary za zwłokę, koszta egzekucyjne i inne należności (w tys. zł.)	Suma kosztów utrzymania sekwestrato-rów wraz z dietami i kosztami podróży służbowych (w tys. zł.)	Stos. %-owy sumy kosztów utrzymania sekwestrato-rów do sumy kosztów egzekucyjnych
Wileńska . . .	1933/34 1934/35	182.002 239.713	3.455 4.855	80.279 165.776	698 937	1.437 3.394	421 356	60,3 38,0
Białostocka . .	1933/34 1934/35	424.095 477.439	5.037 5.942	322.581 413.233	1.331 1.453	4.521 6.338	615 509	46,2 35,0
Nowogrodzka .	1933/34 1934/35	206.322 297.123	3.545 6.105	111.858 175.949	691 775	1.648 2.669	367 317	53,1 40,9
Poleska	1933/34 1934/35	213.378 173.368	4.437 6.691	178.150 187.614	915 806	1.970 2.473	383 261	41,9 32,4
Okrąg Izby P.-H. w Wilnie . .	1933/34 1934/35	1.025.797 1.187.643	16.474 23.593	692.868 942.572	3.635 3.971	9.576 14.874	1.786 1.443	49,1 36,3

DZIEDZINA SOCJALNA.

Sytuacja na rynku pracy w roku sprawozdawczym doznała poprawy i to zarówno w całej Polsce, jak i w okręgu Izby.

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle przetwórczym, elektrowniach, wodociągach oraz w górnictwie i hutnictwie, według danych Gł. Urz. Stat. dla zakładów, zatrudniających 20 i więcej robotników, zwiększyło się w okręgu Izby z 22,1 tys. osób w r. 1934 do 23,6 tys. osób w r. 1935, czyli o ca 7⁰%, a w całej Polsce przeciętnie z 574,3 tys. w r. 1934 do 602,3 tys. w r. 1935, t. j. o 5⁰%. Stosunek procentowy stanu zatrudnienia w okręgu Izby do stanu zatrudnienia w całej Polsce pozostał bez zmian w porównaniu z rokiem poprzednim i wynosił 3,9% (vide tabl. I).

Wzrostu doznało również zatrudnienie na robotach publicznych w okręgu Izby: zwiększyło się ono mianowicie z 4,9 tys. w r. 1934 do 5,5 tys. w r. 1935, czyli o 13⁰%; w podobnym stosunku (o 14⁰%) wzrosło też zatrudnienie na robotach publicznych w całej Polsce: z 69,7 tys. przeciętnie w r. 1935 do 79,3 tys. w r. 1935. Również i w tym wypadku, stosunek procentowy ilości zatrudnionych w okręgu Izby w por. z całą Polską, nie uległ zmianie: wynosił on nadal 7⁰% (vide t. II).

Emigracja z okręgu Izby (tablica III) wzrosła w okresie sprawozdawczym, w porównaniu do roku poprzedniego, dość znacznie mianowicie z 17,0 tys. osób w r. 1934 do 24,1 tys. w r. 1935, t. j. o ca 40⁰%. Wzrost emigracji o ca 25⁰% dał się również zaobserwować w całej Polsce, a udział emigracji z okręgu Izby w emigracji ogólnopolskiej zwiększył się z 40⁰% w r. 1934 do blisko 45⁰% w r. 1935. Emigracja sezonowa z okręgu Izby kierowała się, jak i w latach poprzednich, przeważnie do Łotwy (15,7 tys. osób), natomiast emigracja stała — głównie do Palestyny (5,9 tys. osób), a pozatem, już w mniejszych rozmiarach, do Argentyny, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i t. d.

Robotnicy ogółem w przemyśle przetwórczym, elektrowniach, wodociągach i innych zakładach oraz w górnictwie i hutnictwie w okręgu Izby P.-H. w Wilnie i w Polsce.

Dane G. U. S.

Tablica I.

Województwa	Przeciętne roczne		1934 r.	1935 r.
	1934 r.	1935 r.	Wskaźnik: 1926 r.=100	
Wileńskie	3.443	3.737	150	163
Białostockie	11.959	13.010	174	189
Nowogródzkie	2.897	2.947	223	227
Poleskie	3.834	3.941	187	192
Okrąg Izby	22.133	23.635	177	189
P o l s k a	574.281	602.349	96	101
Stosunek % - wy okręgu Izby do całej Polski	3,9	3,9	—	—

U w a g a: Tablica obejmuje ogół robotników w ewidencji zakładów, a nie tylko pracujących przy produkcji.

Zatrudnienie na robotach publicznych w okręgu Izby P.-H. w Wilnie.

Dane G. U. S.

(Przeciętne roczne).

Tablica II.

W o j e w ó d z t w a	1934 r.	1935 r.	
	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r. = 100
Wileńskie	1.634	1.692	104
Białostockie	921	1.899	206
Nowogródzkie	1.355	991	73
Poleskie	1.001	964	96
Okrąg Izby	4.911	5.546	113
P o l s k a	69.759	79.300	114
Stosunek % - wy okręgu Izby do całej Polski	7,0	7,0	—

Emigracja z okręgu Izby P.-H. w Wilnie w 1935 r.

Dane G. U. S.

Tablica III.

Wyszczególnienie	Województwa:				Okrąg Izby	Polska	Stosunek % - wy okręgu Izby do całej Polski
	wileńskie	białostoc.	nowogródz.	poleskie			
I. Emigracja do krajów europejskich:							
Francja	9	19	1	—	29	1.360	2,1
Łotwa	14.841	1	884	—	15.726	16.114	98,2
Inne kraje	43	20	4	3	70	1.715	4,1
Razem do krajów europejskich:							
1935 r.	14.893	40	889	3	15.825	19.189	82,5
1934 r.	12.104	135	15	15	12.269	21.761	56,4
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	123	30	5.927	20	129	88	—
II. Emigracja do krajów pozaeuropejskich:							
Argentyna	159	335	94	295	983	3.619	24,4
Brazylja	27	36	24	44	131	1.314	10,0
Kanada	20	41	12	114	187	1.408	13,3
Palestyna	1.021	2.537	834	1.468	5.860	24.758	23,7
U. S. A.	28	204	19	75	326	1.210	26,9
Inne kraje	57	208	113	439	817	1.971	41,5
Razem do krajów pozaeuropejskich:							
1935 r.	1.323	3.433	1.101	2.462	8.319	34.623 ¹⁾	24,0
1934 r.	788	2.103	601	1.283	4.775	20.802 ²⁾	23,0
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	168	163	183	192	174	166	—
III. Emigracja ogółem:							
1935 r.	16.216	3.473	1.990	2.465	24.144	53.812 ¹⁾	44,9
1934 r.	12.892	2.238	616	1.298	17.044	42.563 ²⁾	40,0
Wskaźnik dla 1935 r. 1934 r. = 100	126	155	323	190	142	126	—

¹⁾ W tem 29 paszportów, wydanych na terenie W. M. Gdańska.

²⁾ W tem 34 paszporty, wydane na terenie W. M. Gdańska.

Ilość zarejestrowanych bezrobotnych fizycznych wynosiła w okręgu Izby w r. 1935 przeciętnie ca 20 tys. osób, wobec ca 341 tys. w całej Polsce. Zasiłki ustawowe pobierało w okręgu Izby przeciętnie 3,8 tys. osób, w całej Polsce ok. 60 tys. osób, a stosunek procentowy pobierających zasiłki ustawowe do ogólnej ilości zarejestrowanych wynosił dla okręgu Izby 19,4% i dla całej Polski 17,4%. Ilość bezrobotnych w okręgu Izby stanowiła 5,8% ilości bezrobotnych w całej Polsce, a ilość pobierających zasiłki — 6,5%. (Tabl. IV).

Wysokość należnych wkładek i kar, w związku z zabezpieczeniem na wypadek bezrobocia, oraz wypłaconych bezrobotnym świadczeń obrazuje tablica V. Zawiera ona wprawdzie cyfry niekompletne, wobec braku danych za I kwartał 1935 r., pozwala jednak stwierdzić poważny wzrost wkładek w okręgu Izby przy jednoczesnym znacznym spadku świadczeń.

Ilość zakładów pracy, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia (tabl. VI) wynosiła w okręgu Izby w grudniu 1935 — 31.482, co wobec 402.155 zakładów, objętych obowiązkiem ubezpieczenia w całej Polsce, stanowi 7,8%; ilość ubezpieczonych pracowników fizycznych w okręgu Izby sięgała w tym samym czasie 98,0 tys. osób, a w stosunku do całej Polski (1.271,0 tys. osób) — 7,7%, zaś ilość pracowników umysłowych wyrażała się w okręgu Izby liczbą 23,5 tys., co w porównaniu do całej Polski (284,7 tys. ubezpieczonych) stanowi 8,3%.

Przypis składek (tabl. VII) w okresie od 1 grudnia 1934 r. do 30 listopada 1935 r. wyniósł w okręgu Izby: w ubezpieczeniu na wypadek choroby 6.968 tys. zł., w ubezpieczeniu emerytalnem robotników 4.226 tys. zł., w ubezpieczeniu pracowników umysłowych — 5.188 tys. zł., w ubezpieczeniu od wypadków 2.836 tys. zł. Wpływy faktyczne były mniejsze i wynosiły ogólnie 16.259 tys. zł., z czego w ubezpieczeniu na wypadek choroby — 6.114 tys. zł., w ubezpieczeniu emerytalnem robotników — 3.659 tys. zł., w ubezpieczeniu pracowników umysłowych 4.443 tys. zł., w ubezpieczeniu od wypadków — 2.043 tys. zł.

Świadczenia w ubezpieczeniu na wypadek choroby (tablica IX) wyniosły w roku sprawozdawczym w okręgu Izby 4.600 tys. zł., co w stosunku do całej Polski (75.637 tys. zł.) stanowi 6,1%, zaś świadczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych (tablica X) wynosiły w okręgu Izby 698 tys. zł., co wobec 11.121 tys. zł. w całej Polsce stanowi 6,3%.

Wykaz należnych wkładek i kar oraz wypłaconych świadczeń bezrobotnym w okręgu Izby P.-H. w Wilnie

W tys. zł. Dane Funduszu Pracy. *Tablica V.*

Województwa	Kwota wkładek		Kwota kar		Kwota świadczeń	
	1934 r.	1935 r. *)	1934 r.	1935 r. *)	1934 r.	1935 r. *)
Wileńskie i Nowogródz.	344	301	16	7	258	170
Białostockie	383	337	12	18	577	393
Poleskie	120	102	10	2	87	37
Okrąg Izby	847	740	38	27	922	600
P o l s k a **)	Brak danych	25.684	Brak danych	727	20.421	13.941

*) Dane za rok 1935 obejmują okres kwiecień—grudzień 1935 r.

**) Łączna kwota wkładek i kar wynosiła w 1934 r. dla Polski—23.112 tys. zł.

Zakłady pracy i obowiązkowo ubezpieczeni w Ubezpieczalniach Społecznych w grudniu 1935 r.

Dane Z. U. S. *Tablica VI.*

Województwa	Zakłady pracy	Ubezpieczeni		
		Ogółem	Robotnicy	Pracownicy umysłowi
Wileńskie	11.029	42.919	32.015	8.569
Białostockie	12.027	47.671	38.396	7.018
Nowogródzkie	4.827	17.881	12.989	3.939
Poleskie	3.599	19.536	14.623	4.037
Okrąg Izby	31.482	128.007	98.023	23.563
Polska	402.155	1.613.509	1.271.063	284.761
Stosunek % - wy okręgu Izby do całej Polski	7,8	7,9	7,7	8,3

Bezrobotni zarejestrowani oraz pobierający zasiłki na terenie Izby P.-H. w Wilnie w r. 1935.

Tablica IV.

Miesiące	Woj. wileńskie i nowogródzkie			Woj. białostockie			Woj. poleskie			Okrąg Izby			P o l s k a			Stosunek % - wy okręgu Izby do całej Polski
	Bezrobotni robotnicy zarejestrowani w F. P.	Bezrobotni robotnicy pobierający zasiłki ustawowe	% pobierających zasiłki ustawowe	Bezrobotni robotnicy zarejestrowani w F. P.	Bezrobotni robotnicy pobierający zasiłki ustawowe	% pobierających zasiłki ustawowe	Bezrobotni robotnicy zarejestrowani w F. P.	Bezrobotni robotnicy pobierający zasiłki ustawowe	% pobierających zasiłki ustawowe	Bezrobotni robotnicy zarejestrowani w F. P.	Bezrobotni robotnicy pobierający zasiłki ustawowe	% pobierających zasiłki ustawowe	Bezrobotni robotnicy zarejestrowani w F. P.	Bezrobotni robotnicy pobierający zasiłki ustawowe	% pobierających zasiłki ustawowe	
Styczeń	10.322	1.339	13	14.755	2.722	18	3.021	732	24	28.098	4.793	17	453.759	67.050	15	6
Luty	10.386	2.334	22	15.573	5.677	36	3.024	719	24	28.983	8.730	30	470.753	114.090	24	6
Marzec	10.355	2.583	25	14.571	5.611	39	2.756	820	30	27.682	9.014	33	461.253	117.704	26	6
Kwiecień	10.093	1.311	13	14.224	3.509	25	2.312	684	30	26.629	5.504	21	428.223	92.616	22	6
Maj	8.238	1.141	14	11.871	1.948	16	1.548	440	28	21.657	3.529	16	375.495	54.255	14	6
Czerwiec	6.461	747	12	10.346	1.456	14	1.448	209	14	18.255	2.412	13	323.181	40.222	12	6
Lipiec	4.772	513	11	8.538	810	9	1.052	126	12	14.362	1.449	10	266.332	37.852	14	6
Sierpień	3.794	598	16	6.869	868	13	701	76	11	11.364	1.542	14	233.284	41.447	18	5
Wrzesień	3.786	783	21	6.563	778	12	739	89	12	11.088	1.650	15	217.956	36.955	17	5
Październik	4.374	624	14	6.666	1.035	15	900	89	10	11.960	1.748	15	226.153	34.335	15	5
Listopad	6.064	512	8	7.110	1.877	26	1.789	80	4	14.963	2.469	17	272.399	34.021	12	5
Grudzień	8.386	666	8	10.167	2.481	24	3.074	123	4	3.270	15	15	365.665	42.226	12	8

Dane dotyczące ilości bezrobotnych robotników, zarejestrowanych w F. P. — na podstawie materiałów Min. Opieki Społecznej; dane o ilości bezrobotnych, pobierających zasiłki — z Funduszu Pracy.

Tablica VIII.

Dane Z. U. S.

W tys. zł.

Ubezpieczenie na wypadek choroby w okręgu Izby P.-H. w Wilnie, w latach 1934 i 1935.

Przypisy i wpływy z tytułu składek i odsetek za zwłokę na poszczególne rodzaje ubezpieczeń w latach 1934 i 1935.

Dane Z. U. S.

W tys. zł.

Tablica VII.

W tys. zł.

Dane Z. U. S.

Tablica VII.

Wyszczególnienie		W o j e w ó d z t w a :								Okrąg Izby	P o l s k a		
		wileńskie		białostockie		nowogródz.		poleskie					
		1935 r.	1934 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.				
A. Przypis składek i odsetek .		4.064	6.336	6.035	7.098	2.120	2.469	2.705	3.315	14.924	19.218	251.201	299.137
w tem :													
1)	na ubezp. na wypadek choroby	1.550	2.377	2.340	2.602	753	823	963	1.166	5.606	6.968	93.930	106.943
2)	" emerytalne robotn.	807	1.255	1.626	1.812	435	456	585	703	3.453	4.226	61.097	72.447
3)	" pracowników umysł.	1.415	1.956	1.390	1.553	702	761	838	918	4.345	5.188	69.946	79.330
4)	" od wypadków . .	292	748	679	1.131	230	429	319	528	1.520	2.836	26.228	40.417
B. Wpływy składek i odsetek .		3.709	5.073	4.766	6.179	1.400	1.987	2.135	3.020	12.010	16.259	201.067	268.985
w tem :													
1)	na ubezp. na wypadek chor.	1.415	1.930	1.847	2.327	500	695	778	1.162	4.540	6.114	75.062	97.381
2)	" emerytalne robot.	736	1.022	1.286	1.620	294	384	458	633	2.774	3.659	49.136	65.754
3)	" pracown. umysł. .	1.291	1.580	1.095	1.382	454	645	649	836	3.489	4.443	55.724	71.660
4)	" od wypadków . .	267	541	538	850	152	263	250	389	1.207	2.043	21.145	34.190

U w a g a : Przypis za r. 1934 obejmuje czasokres od 1.I.1934 r. do 30.XI.1934 r.
 ” 1935 ” ” ” 1.XII.1934 r. do 30.XI.1935 r.

**Świadczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych
w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.**

Dane Z. U. S.

Tablica X.

Województwa	Liczba bezrobotnych którym wypłacono zasiłki w		Liczba wypłaconych zasiłków miesięcznych			Kwota wypłaconych zasiłków		
			1934 r.	1935 r.		1934 r.	1935 r.	
	1934 r.	1935 r.	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100	tys. zł.	Wskaźnik 1934 r.=100	
Wileńskie . .	3.213	2.642	4.164	3.241	78	272	235	86
Białostockie .	3.034	2.429	3.808	3.025	79	275	221	80
Nowogródzkie	1.408	1.243	2.037	1.553	76	140	108	77
Poleskie . .	1.769	1.631	2.210	1.965	89	165	134	81
Okrąg Izby :	9.424	7.945	12.219	9.784	80	852	698	82
Polska . .	118 004	110.387	147.815	135.945	92	12.268	11.121	91
Stosunek %-wy okręgu Izby do całej Polski . . .	8,4	7,2	8,3	7,2	—	6,9	6,3	—

**Ilość ubezpieczonych pracowników umysłowych
w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w latach 1934 i 1935.**

Dane Z. U. S.

Tablica XI.

Województwa	Stan w końcu grudnia		Przeciętna roczna		
			1934 r.	1935 r.	
	1934 r.	1935 r.	Liczby absolutne		Wskaźnik 1934 r.=100
Wileńskie	9.629	8.569	8.810	8.309	94
Białostockie	8.299	7.018	8.185	7.109	87
Nowogródzkie	4.549	3.939	4.066	3.829	94
Poleskie	4.467	4.037	4.393	3.901	89
Okrąg Izby	26.943	23.563	25.454	23.148	91
P o l s k a	281.068	259.779	271.624	254.096	94
Stos. %-wy okręgu Izby do całej Polski . .	9,6	9,1	9,4	9,1	—

**Świadczenia w dziale ubezpieczeń na wypadek choroby w okręgu Izby P.-H. w Wilnie,
w latach 1934 i 1935.**

Tablica IX.

Województwa	Wyszczególnienie	Zasiłki pieniężne		Opieka lekarska		Środki lecznicze i pomocn.		Szpitale i za- łady lecznicze		Przewozy cho- rzych i lekarzy		Razem
		1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	1934 r.	1935 r.	
Wileńskie . .	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	216 13,9 5,8	162 6,8 4,0	922 59,5 24,7	582 24,5 14,5	446 28,8 11,9	272 11,4 6,8	533 34,4 14,3	515 21,7 12,8	55 3,5 1,5	45 1,9 1,1	2.172 140,1 58,1
Białostockie .	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	262 11,2 5,1	190 7,3 3,5	778 37,5 17,0	712 27,3 13,3	449 19,2 8,7	364 14,0 6,8	382 16,3 7,4	353 13,5 6,6	70 3,0 1,4	61 2,3 1,1	2.041 87,2 39,6
Nowogródzkie	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	58 2,9	40 1,6	323 42,9 16,0	232 28,2 12,0	201 26,7 9,9	168 20,4 8,7	143 19,0 7,1	125 15,2 6,5	34 4,5 1,7	26 3,2 1,3	759 100,8 37,5
Poleskie . .	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	79 8,2 3,7	70 6,0 3,2	419 43,5 19,5	318 27,3 14,4	181 18,8 8,4	149 12,8 6,8	195 20,2 9,1	176 15,1 8,0	49 5,1 2,3	40 3,4 1,8	923 95,8 42,9
Okrąg Izby .	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	615 11,0 4,7	462 6,6 3,4	2.542 45,3 19,5	1.844 26,4 13,6	1.277 22,8 9,8	953 13,7 7,1	1.253 22,4 9,6	1.169 16,8 8,7	208 3,7 1,6	172 2,5 1,3	5.895 100,4 45,1
Polska . .	Suma w tys. zł. Stos. %-wy do przypisu Na jednego ubezp. w zł.	13.267 14,1 8,2	10.063 9,4 6,0	35.004 37,3 21,7	28.707 26,8 17,1	17.643 18,8 11,0	14.011 13,1 8,3	25.071 26,7 15,6	20.170 18,9 12,0	3.350 3,6 2,1	2.686 2,5 1,6	94.335 100,4 45,1
Stos. %-wy okręgu Izby do całej Polski	Suma świadczeń . . .	4,6	4,6	7,3	6,4	7,2	6,8	5,0	5,8	6,2	6,4	6,2
												6,1

Ogólne obciążenie okręgu Izby tytułem ubezpieczeń społecznych i zabezpieczenia na wypadek bezrobocia wynosiło około 20 milionów złotych, w tem z tytułu ubezpieczeń społecznych przeszło 19 milj. zł., a z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia około 1 milj. zł

Dla ciągłości publikacji podane zostały również w tabl. XII i XIII, ostatnie dotąd opracowane za lata 1932 i 1933, szczegółowe dane co do zaliczenia składek przez Zakład Ubezpieczeń od Wypadków oraz co do ubezpieczenia od wypadków poszczególnych grup przedsiębiorstw.

Zaliczenie składek przez Zakład Ubezpieczeń od Wypadków, w okręgu Izby P.-H. w Wilnie, w latach 1932 i 1933.
W tys. zł. Tablica XII.

Województwa	Zarobki		Składki			
	1932 r.	1933 r.	1932 r.	1933 r.		
	Liczbys absolutne	Wskaźnik 1932 r.=100	Liczbys absolutne	Wskaźnik 1932 r.=100		
Wileńskie . . .	27.915,2	25.148,3	90	262,8	224,2	85
Białostockie . .	37.299,4	39.230,4	105	455,0	489,7	108
Nowogródzkie .	13.688,2	13.024,9	95	145,6	144,9	100
Poleskie . . .	15.437,3	13.631,7	88	200,2	181,1	90
Okrąg Izby . .	94.340,1	91.035,3	96	1.063,6	1.039,9	98

Dane Zakł. Ubezp. od Wypadków.

Ubezpieczenie od wypadków według poszczególnych grup, rodzajów przedsiębiorstw, zarobków i opłat, na terenie Izby P.-H. w Wilnie, w latach 1932 i 1933.

Tablica XIII.

Grupa	Rodzaj przedsiębiorstw	Rok	Liczba nbezieczonych przedsiębiorstw					Ogólna liczba dni roboczych (dniówek) w tys.					Liczba robotników normalnych					Suma wykazanych zarobków w tys. złotych					Wymierzona opłata w tys. złotych				
			Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby
			wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleskie	
Ia	Gospodarstwa rolne	1932 1933	1.919 1.990	1.110 1.106	1.201 1.194	696 698	4.926 4.988	3.002,8 3.238,8	2.208,7 2.664,5	2.915,2 3.484,1	1.511,0 2.308,8	9.637,7 11.696,2	10.009 10.796	7.362 8.881	9.717 11.614	5.036 7.696	32.124 38.987	5.839,3 5.182,1	4.502,8 4.796,1	6.110,9 5.578,6	3.253,9 2.770,7	19.706,9 18.327,5	38,3 34,1	31,5 33,4	41,2 38,1	20,7 17,7	131,7 123,3
Ia	Gospodarstwa leśne	1932 1933	602 605	510 510	522 525	496 502	2.130 2.142	1.387,8 1.101,5	2.526,4 2.761,0	1.165,9 1.430,7	1.777,6 2.379,0	6.857,7 7.672,2	4.626 3.672	8.421 9.203	3.886 4.769	5.926 7.930	22.859 25.574	2.495,9 1.820,3	5.318,9 5.116,9	2.424,7 2.340,2	3.027,3 2.958,9	13.266,8 12.236,3	45,0 29,1	83,0 81,0	34,3 30,3	37,1 35,8	199,4 176,2
Ib	Młyny zboża	1932 1933	246 257	261 282	267 287	246 246	1.020 1.072	143,1 105,5	232,7 202,0	99,3 97,0	158,0 133,8	633,1 538,3	477 351	778 673	331 323	527 446	2.113 1.793	506,6 422,1	617,7 605,9	263,7 290,9	419,3 401,5	1.807,3 1.720,4	10,9 9,0	11,6 11,7	5,6 6,1	8,4 8,6	36,5 35,4
II	Transport i składy	1932 1933	162 252	291 317	54 50	134 120	641 739	264,2 346,4	307,8 346,4	22,1 22,1	122,1 81,1	716,2 796,0	881 1.154	1.026 1.154	73 74	407 270	2.387 2.652	1.143,6 1.536,0	1.556,8 1.792,8	95,9 94,5	505,6 342,3	3.301,9 3.765,6	14,0 15,7	23,3 27,4	1,3 1,2	7,2 5,4	45,8 49,7
IV	Kamienie i ziemie	1932 1933	88 75	120 134	73 77	139 138	420 424	169,9 104,5	501,1 316,8	297,1 266,8	87,7 42,0	1.055,8 730,1	566 348	1.670 1.056	990 889	292 139	3.518 2.432	399,3 317,3	1.166,0 1.070,3	736,7 800,3	206,4 125,9	2.508,4 2.313,8	2,9 2,1	8,7 6,7	5,3 5,5	2,0 0,9	18,9 15,2
V	Obrabianie metali	1932 1933	38 36	79 80	46 49	24 26	187 191	19,5 14,1	93,9 125,6	14,0 13,9	28,7 19,9	156,1 173,5	65 47	313 419	47 46	96 66	521 578	70,2 53,9	290,8 384,9	41,9 41,6	84,4 56,7	487,3 537,1	0,7 0,6	3,7 5,6	0,4 0,4	0,8 0,6	5,6 7,2
VI	Maszyny i narzędzia	1932 1933	19 18	54 56	8 8	15 15	97 97	37,7 74,2	90,1 83,5	60,3 55,2	109,3 101,9	297,4 314,8	126 247	300 278	201 184	364 340	991 1.049	153,5 296,6	329,2 317,0	186,4 169,9	514,5 490,5	1.183,6 1.274,0	1,1 3,4	8,9 4,6	2,8 2,6	6,3 6,0	15,1 16,6
VII	Przemysł chemiczny	1932 1933	109 112	83 102	74 87	40 42	306 343	75,3 53,0	204,6 207,9	40,8 34,4	127,0 110,3	447,7 405,6	251 176	648 693	136 114	423 367	1.458 1.350	334,4 247,5	833,4 815,1	118,5 99,6	563,4 484,6	1.849,7 1.646,8	1,6 1,0	8,8 8,4	0,7 0,8	6,1 4,2	17,2 4,4
VIII	Materiały do ogrzewania, oświetlania i t. p.	1932 1933	33 33	54 61	19 20	22 23	128 137	250,9 225,1	167,5 195,8	31,5 26,2	73,2 63,3	523,1 510,4	836 750	558 652	105 87	244 211	1.743 1.700	1.205,6 857,1	816,5 947,9	126,3 103,9	292,1 252,0	2.440,5 2.160,9	16,1 11,8	10,2 11,8	1,6 1,3	3,3 2,8	31,2 27,7
IX	Przemysł tkacki	1932 1933	34 36	194 197	13 14	14 17	255 264	71,2 61,8	902,4 1.094,1	10,0 14,2	5,5 6,5	989,1 1.176,6	237 206	3.008 3.646	33 47	18 21	3.296 3.920	269,9 209,4	4.295,2 4.647,7	39,3 44,2	14,2 19,4	4.618,6 4.920,7	1,7 1,0	30,4 33,0	0,4 0,4	0,1 0,0	32,6 34,4

(c. d.)

Grupa	Rodzaj przedsiębiorstwa	Rok	Liczba ubezpieczonych przedsiębiorstw					Ogólna liczba dni roboczych (dniówek) w tys.					Liczba robotników normalnych					Suma wykazanych zarobków w tys. złotych					Wymierzona opłata w tys. złotych				
			Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby	Województwa:				Okrąg Izby					
			wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleckie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleckie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleckie		wileńskie	białostockie	nowogródzkie	poleckie						
X	Papier, skóra, guma	1932 1933	69 70	113 119	16 19	23 25	221 233	397,1 325,9	296,5 294,9	130,4 132,2	26,7 12,4	850,7 765,4	1.324 1.086	988 983	435 440	89 47	2.836 2.556	1.604,3 1.323,6	1.081,1 1.155,9	401,8 456,8	61,5 34,7	3.148,7 2.971,0	20,5 16,6	10,1 11,2	3,8 4,8	0,5 0,3	34,9 32,9
XI	Materiały drewniane	1932 1933	141 176	188 204	104 121	167 182	600 683	330,7 244,4	1.371,8 1.469,5	305,7 362,8	935,9 901,2	2.944,1 2.977,9	1.102 814	4.573 4.898	1.019 1.209	3.120 3.004	9.814 9.925	1.113,8 820,8	5.110,7 5.818,8	1.002,4 1.193,5	3.071,1 3.106,2	10.298,0 10.939,3	28,1 22,4	144,4 136,6	30,6 37,4	77,1 76,0	280,2 299,4
XII	Środki żywności i tytoń	1932 1933	205 370	558 646	126 162	133 140	1.022 1.318	922,2 874,5	1.154,2 1.025,5	110,3 129,4	280,8 198,2	2.467,5 2.227,6	3.074 2.915	3.880 3.415	368 431	936 661	8.258 7.422	3.264,8 3.127,2	4.358,8 3.985,5	358,4 410,9	841,8 586,1	8.823,8 8.109,7	18,9 18,3	24,4 23,0	4,1 4,1	6,5 4,8	53,9 50,2
XIII	Odzież i czyszczenie	1932 1933	52 57	185 186	45 44	11 12	293 299	61,9 48,2	59,6 58,8	6,6 3,8	3,7 1,1	131,8 111,9	206 161	199 196	22 13	12 4	439 374	203,1 159,8	202,8 207,4	19,6 11,5	11,2 3,3	436,7 382,0	1,0 0,8	1,3 1,3	0,2 0,0	0,1 0,0	2,6 3,1
XIV	Budowle i budowy	1932 1933	230 193	239 267	100 110	290 210	859 780	676,1 632,8	593,0 558,8	194,0 178,5	333,5 253,8	1.796,6 1.623,9	2.254 2.109	1.976 1.862	647 594	1.112 846	5.989 5.411	2.585,5 2.353,0	2.338,8 2.184,8	581,6 535,2	1.136,2 857,6	6.642,1 5.930,6	40,6 35,6	34,9 34,0	8,7 8,3	17,3 12,4	101,5 90,3
XV	Przemysł poligraficzny, teatry, biura	1932 1933	164 188	191 201	61 83	56 59	472 531	505,4 505,0	324,5 221,2	92,1 77,5	94,9 71,2	1.016,9 874,9	1.685 1.683	1.082 737	307 258	316 237	3.390 2.915	4.465,9 3.856,8	2.161,8 1.752,5	557,0 467,1	577,5 413,7	7.762,2 6.490,1	10,6 9,5	7,4 5,8	1,8 1,2	0,9 0,7	20,7 17,2
	Inne przedsiębiorstwa, podlegające ubezpieczeniu	1932 1933	92 102	118 124	32 33	59 43	301 302	451,9 513,0	463,6 726,2	155,8 96,6	214,2 181,9	1.285,5 1.517,7	1.506 1.709	1.545 2.421	519 322	714 606	4.284 5.058	2.259,5 2.564,8	2.318,1 3.630,9	623,1 386,2	856,9 727,6	6.057,6 7.309,5	10,8 13,2	16,4 27,2	2,8 2,4	5,8 4,9	35,8 47,7
	Razem	1932 1933	4.203 4.570	4.348 4.592	2.761 2.883	2.566 2.498	13.878 14.543	8.767,7 8.468,7	11.498,4 12.352,5	5.651,1 6.425,4	5.889,8 6.866,4	31.807,0 34.113,0	29.225 28.224	38.327 41.167	18.836 21.414	19.632 22.891	106.020 113.696	27.915,2 25.148,3	37.299,4 39.230,4	13.688,2 13.024,9	15.437,3 13.631,7	94.340,1 91.035,3	262,8 224,2	455,0 489,7	145,6 144,9	200,2 181,1	1.063,6 1.039,9

Załącznik I.

STATYSTYKA PRZEDSIĘBIORSTW
WEDŁUG KATASTRU IZBY
W ROKU 1935.

U w a g a : Dane katastru Izby oparte są na nadsyłanych Izbie przez Urzędy Skarbowe indywidualnych zawiadomieniach o wykupieniu świadectw przemysłowych; dane te wykazują pewne rozbieżności z sumarycznymi zestawieniami Izb Skarbowych.

Przemysł.

A. Przedsiębiorstwa, które wykupiły świadectwa kategorii przemysłowych (bez rzemiosła).

Tablica I.

B R A N Ż E	Woj. wileńskie				Woj. białostockie				Woj. nowogródzkie				Woj. poleskie				Okrąg I z by				Nr. branży
	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	
	II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII		
I. Płody rolne i hodowlane	—	9	111	120	—	4	39	43	—	—	21	21	—	4	114	118	—	17	285	302	I.
	—	9	102	111	—	4	37	41	—	—	22	22	—	5	110	115	—	18	271	289	
1. Ogrodnictwo i warzywnictwo . . .	—	4	47	51	—	—	13	13	—	—	10	10	—	—	8	8	—	4	78	82	1
2. Sieczkarnie i młocarnie	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	3	3	—	—	84	84	—	—	91	91	2
3. Rybołówstwo i połów raków . . .	—	5	64	69	—	4	22	26	—	—	8	8	—	4	22	26	—	13	116	129	3
II. Przemysł metalowy i maszynowy .	—	2	3	5	—	8	7	15	1	2	2	5	—	—	1	1	1	12	13	26	II.
	—	3	3	6	1	6	7	14	1	3	—	4	—	—	1	1	2	12	11	25	
1. Odlewnie żelaza oraz wytwórnie maszyn i narzędzi	—	1	3	4	—	4	3	7	—	2	2	4	—	—	1	1	—	7	9	16	1
2. Fabryki drutu i gwoździ	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	2	2
3. Inne	—	1	—	1	—	3	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	8	3
III. Przemysł metalowo-precyzyjny . .	—	—	13	13	—	—	2	2	—	—	2	2	—	—	5	5	—	—	22	22	III.
	—	1	12	13	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	4	4	—	1	19	20	
IV. Przemysł elektro- i radjotechniczny	1	—	32	33	—	—	42	42	—	—	12	12	—	—	12	12	1	—	98	99	IV.
	1	1	25	27	—	—	45	45	—	—	5	5	—	—	9	9	1	1	84	86	
V. Elektrownie, gazownie i wodociągi	3	1	21	25	2	1	35	38	—	3	21	24	2	1	14	17	7	6	91	104	V.
	2	1	19	22	2	1	30	33	—	2	16	18	1	1	12	14	5	5	77	87	
VI. Przemysł drzewny	4	53	220	277	18*)	48	94	160	8	59	136	203	9	89	134	232	39*)	249	584	872	VI.
	7	74	203	284	18*)	56	95	169	13	77	144	234	14	93	135	242	52*)	300	577	929	
1. Eksploatacje leśne	—	23	138	161	1	9	17	27	2	25	93	120	1	42	79	122	4	99	327	430	1
2. Impregnacja drzewa	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2
3. Tartaki	2	29	71	102	9*)	38	62	109	6	32	34	72	4	45	38	87	21*)	144	205	370	3
4. Fabryki dykt	1	—	—	1	6	—	—	6	—	2	—	2	4	1	—	5	11	3	—	14	4
5. Wyrób wełny, drutu, ćwieków i ko- pyt drewnianych	—	1	2	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4	5
6. Wytwórnie mebli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	6
7. Inne	—	—	9	9	1	1	15	17	—	—	7	7	—	1	17	18	1	2	48	51	7
VII. Przemysł budowlany	—	1	15	16	2	3	28	33	—	—	—	—	—	3	5	8	2	7	48	57	VII.
	—	4	9	13	1	3	13	17	—	—	5	5	—	4	2	6	1	11	29	41	
VIII. Przemysł papierniczy	5	6	32	43	—	4	12	16	1	—	9	10	—	—	12	12	6	10	65	81	VIII.
	5	7	32	44	—	4	15	19	1	—	2	3	—	—	13	13	6	11	62	79	
1. Papiernie, tekturownie i wytwórnie masy drzewnej	5	3	—	8	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	6	3	—	9	1
2. Wytwórnie papy dachowej	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2	2
3. Inne	—	3	32	35	—	3	12	15	—	—	9	9	—	—	11	11	—	6	64	70	3
IX. Przemysł poligraficzny	—	10	56	66	—	3	48	51	—	—	20	20	—	—	28	28	—	13	152	165	IX.
	—	14	58	72	—	4	49	55	—	1	18	19	—	—	32	32	—	19	157	176	
1. Drukarnie	—	9	49	58	—	2	48	50	—	—	20	20	—	—	27	27	—	11	144	155	1
2. Litografie	—	1	4	5	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	5	7	2
3. Inne	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3
X. Torfiarnie i kopalnie kredy . . .	—	—	3	3	—	—	10	10	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	14	14	X.
	—	1	—	1	—	1	6	7	—	—	1	1	—	1	—	1	—	3	7	10	

Przemysł.

Tablica I. (c. d.)

B R A N Ż E	Woj. wileńskie				Woj. białostockie				Woj. nowogródzkie				Woj. poleskie				Okrąg Izby				Nr. branży
	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	
	II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII		
XI. Przemysł mineralny	3 2	10 12	149 127	162 141	9 6	35 35	210 192	254 233	2 2	9 8	148 125	159 135	— —	6 5	155 159	161 164	14 10	60 60	662 603	736 673	XI.
1. Huty szkła	2	—	—	2	3	—	—	3	1	—	—	1	—	—	—	—	6	—	—	6	
2. Cegielnie i dachówkarnie	1	8	102	111	—	19	133	152	1	6	81	88	—	5	102	107	2	38	418	458	
3. Cementownie i betoniarnie	—	—	14	14	1	—	52	53	—	—	53	53	—	—	50	50	1	—	169	170	
4. Kaflarnie	—	2	5	7	5	14	19	38	—	3	5	8	—	1	2	3	5	20	31	56	
5. Wytwórnie polewy do kafli	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	
6. Wapniarnie	—	—	28	28	—	—	5	5	—	—	9	9	—	—	1	1	—	—	43	43	
XII. Przemysł spożywczy	8 8	78 78	673 649	759 735	6 8	184 176	1.172 1.122	1.362 1.306	3 2	88 91	895 869	986 962	2 1	67 66	578 555	647 622	19 19	417 412	3.318 3.195	3.754 3.626	XII.
1. Młyny	3	45	383	431	4	135	581	720	1	52	549	602	2	49	417	468	10	281	1.930	2.221	
2. Przetwory mleczne	—	1	160	161	—	—	405	405	—	—	254	254	—	—	96	96	—	1	915	916	
3. Fabryki wód gazowych	—	—	89	89	—	—	147	147	—	—	75	75	—	—	37	37	—	—	348	348	
4. Wytwórnie wina i miodu sztucz- nego	—	2	7	9	—	6	2	8	—	2	2	4	—	—	2	2	—	10	13	23	
5. Przetwórnice owoców, jarzyn, ja- gód i grzybów	—	6	4	10	—	—	2	2	7	2	2	9	—	—	—	—	—	13	8	21	
6. Gorzelnie, rektyfikacje i wytwór- nie denaturatu	—	15	2	17	1	30	—	31	—	25	1	26	—	15	—	15	1	85	3	89	
7. Browary i słodownie	1	3	1	5	1	7	—	8	1	1	—	2	—	2	2	4	3	13	3	19	
8. Octownie	—	—	4	4	—	—	9	9	—	—	5	5	—	—	4	4	—	—	22	22	
9. Drożdżownie	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	
10. Palarnie zboża, pestek i kawy	—	2	3	5	—	1	4	5	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	2	
11. Fabryki musztardy	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	9	12	
12. Fabryki makaronu	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	4	
13. Fabryki konserw	2	—	2	4	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	
14. Fabryki cukrów i słodocy	—	3	2	5	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	5	
15. Przemysł ziemniaczany	—	1	2	3	—	1	7	8	1	1	3	5	—	1	—	1	—	4	2	9	
16. Wędzarnie śledzi	—	—	8	8	—	—	9	9	—	—	3	3	—	—	2	2	—	—	22	22	
17. Piekarnie mechaniczne	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	22	
18. Inne	—	—	2	2	—	1	5	6	—	—	1	1	—	—	15	15	—	1	—	1	
XIII. Przemysł chemiczny	2 2	3 4	140 136	145 142	3 3	2 3	226 219	231 225	— —	3 3	129 118	132 121	— —	1 —	113 116	114 116	5 5	9 10	608 589	622 604	
1. Olejarnie	2	1	17	20	1	1	96	98	—	2	15	17	—	—	40	40	3	4	168	175	
2. Smolarnie i terpentyniarnie	—	—	65	65	2	1	62	65	—	—	92	92	—	—	36	36	2	1	255	258	
3. Mydlarnie	—	—	14	14	—	—	16	16	—	—	6	6	—	—	9	9	—	—	45	45	
4. Wytwórnice świec	—	—	11	11	—	—	5	5	—	—	2	2	—	—	3	3	—	—	21	21	
5. Zakłady perfumeryjno - kosme- tyczne	—	—	7	7	—	—	4	4	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	12	12	
6. Wytwórnice lakieru, pokostu i farb	—	2	2	4	—	—	2	2	—	1	1	2	—	1	1	2	—	4	6	10	
7. Inne	—	—	24	24	—	—	41	41	—	—	12	12	—	—	24	24	—	—	101	101	
XIV. Przemysł gumowy	— —	— —	— —	— —	1 1	— —	— —	1 1	1 1	— —	1 —	2 1	— —	— —	— —	— —	2 2	— —	1 —	3 2	XIV.

Przemysł.

B R	Woj. poleskie			Okr	
	TEGORJE		Ra- zem	KATEG	
	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—V
XV. Przemysł	— 1	31 32	31 33	1 2	8 11
1. Fabryki tr	—	10	10	—	2
2. Fabryki w	—	—	—	—	1
3. Wytwórnice	—	19	19	—	1
4. Fabryki o	—	—	—	—	2
5. Inne . .	—	2	2	1	2
XVI. Przemysł	2 2	43 55	45 57	36 43	70 64
1. Zakłady w	—	—	—	23	15
2. Zakłady je	—	1	1	12	35
3. Fabryki w kownie	1	3	4	1	5
4. Wytwórnice	—	4	4	—	10
5. Międłarnie	—	—	—	—	1
6. Inne . .	1	35	36	—	4
XVII. Przemysł	— —	— —	— —	7 6	22 18
1. Garbarnie	—	—	—	5	19
2. Białoskórni	—	—	—	—	1
3. Wyprawia	—	—	—	2	1
4. Sortownie	—	—	—	—	—
5. Inne . .	—	—	—	—	1
XVIII. Pralnie .	— —	15 10	15 10	— —	— 1
XIX. Różne prz słowe i świadec słowyc	— —	111 101	111 101	— —	— 1
		173 178	1.372 1.346	1.558 1.540	140*) 154*)
					900 951

*) W tem jed

kategorij handlowych.

	III	IV	Razem	II	III
Czesalnie wełny	1	84	85	—	1
Roboty budowla	13	42	55	7	45
	14	126	140	7	46

Tablica I. (c. d.)

Tablica I. (c. d.)

Lp. poz.	Woj. poleskie				Okrąg Izby				Nr. branży
	KATEGORJE			Razem	KATEGORJE			Razem	
	II-IV	V-VI	VII-VIII		I-IV	V-VI	VII-VIII		
159 135	—	6 5	155 159	161 164	14 10	60 60	662 603	736 673	XI.
1	—	—	—	—	6	—	—	6	
88	—	5	102	107	2	38	418	458	
53	—	—	50	50	1	—	169	170	
8	—	1	2	3	5	20	31	56	
9	—	—	—	—	—	2	1	3	
			1	1			43	43	6
986 962	2 1	67 66	578 555	647 622	19 19	417 412	3.318 3.195	3.754 3.626	XII.
602	2	49	417	468	10	281	1.930	2.221	
254	—	—	96	96	—	1	915	916	
75	—	—	37	37	—	—	348	348	
4	—	—	2	2	—	10	13	23	
9	—	—	—	—	—	13	8	21	
26	—	15	—	15	1	85	3	89	
5	—	2	2	4	3	13	3	19	
—	—	—	4	4	—	—	22	22	
—	—	—	2	2	2	—	—	2	
—	—	—	1	1	—	3	9	12	
—	—	—	—	—	—	—	4	4	
—	—	—	—	—	2	1	2	2	
5	—	1	—	—	—	4	2	5	
3	—	—	—	1	1	4	2	9	
—	—	—	2	2	—	—	12	17	
1	—	—	15	15	—	1	22	22	
					1	1	23	24	
132 121	—	1	113 116	114 116	5 5	9 10	608 589	622 604	XIII.
17	—	—	40	40	3	4	168	175	
92	—	—	36	36	2	1	255	258	
6	—	—	9	9	—	—	45	45	
2	—	—	3	3	—	—	21	21	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	—	1	1	2	—	4	12	12	
			24	24	—	—	6	10	
2	—	—	—	—	—	—	101	101	
1	—	—	—	—	2 2	—	1	3 2	XIV.

Przemysł.

B R A N Ż E	Woj. wileńskie				Woj. białostockie				Woj. nowogródzkie				Woj. poleskie				Okrąg Izby				Nr. branży	
	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem	KATEGORJE			Ra- zem		
	II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		II—IV	V—VI	VII—VIII		I—IV	V—VI	VII—VIII			
XV. Przemysł galanteryjno-odzieżowy	1 2	4 5	51 47	56 54	—	4 5	92 84	96 89	—	—	16 19	16 19	—	—	31 32	31 33	1 2	8 11	190 182	199 195	XV.	
1. Fabryki trykotaży i pończoch . . .	—	2	15	17	—	—	23	23	—	—	1	1	—	—	10	10	—	2	49	51		
2. Fabryki wstążek i haftów . . .	—	—	1	1	—	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4		
3. Wytwórnie bielizny	—	1	30	31	—	—	60	60	—	—	15	15	—	—	19	19	—	1	124	125		
4. Fabryki obuwia	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2		
5. Inne	1	—	5	6	—	2	7	9	—	—	—	—	—	—	2	2	1	2	14	17	5	
XVI. Przemysł włókienniczy	—	11 13	96 88	107 101	36 43	55 47	633 599	724 689	—	2 2	26 38	28 40	—	2 2	43 55	45 57	36 43	70 64	798 780	904 887	XVI.	
1. Zakłady wielooddziałowe	—	—	—	—	23	14	21	58	—	1	—	1	—	—	—	—	23	15	21	59		
2. Zakłady jednooddziałowe	—	1	3	4	12	34	578	624	—	—	—	—	—	—	1	1	12	35	582	629		
3. Fabryki waty i watoliny oraz pa- kownie waty	—	—	5	5	1	4	8	13	—	—	—	—	—	1	3	4	1	5	16	22		
4. Wytwórnie wołoków	—	9	30	39	—	1	10	11	—	—	11	11	—	—	4	4	—	10	55	65		
5. Międlarnie lnu	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
6. Inne	—	—	58	58	—	2	16	18	—	1	15	16	—	1	35	36	—	4	124	128	6	
XVII. Przemysł skórzaný	5 5	3 3	1 —	9 8	2 1	19 15	6 4	27 20	—	—	—	—	—	—	—	—	7 6	22 18	7 4	36 28	XVII.	
1. Garbarnie	3	1	—	4	2	18	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	5	19	—	24		
2. Białoskórnie	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2		
3. Wyprawianie futer	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3		
4. Sortownie szczeciny	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3		
5. Inne	—	—	—	—	—	1	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	5	
XVIII. Pralnie	— —	— 1	50 60	50 61	— —	— —	46 37	46 37	— —	— —	16 16	16 16	— —	— —	15 10	15 10	— —	— 1	127 123	127 123	XVIII.	
XIX. Różne przedsiębiorstwa przemy- słowe i usługowe, wykupujące świadectwa kategorii przemy- słowych	— —	— —	43 47	43 47	— —	— 1	232 206	232 207	— —	— —	83 75	83 75	— —	— —	111 101	111 101	— —	— 1	469 429	469 430		XIX.
OGÓŁEM	32 34	191 231	1.709 1.617	1.932 1.882	79*) 84*)	370 361	2.934 2.761	3.383 3.206	16 20	166 187	1.537 1.475	1.719 1.682	13 16	173 178	1.372 1.346	1.558 1.540	140*) 154*)	900 957	7.552 7.199	8.592 8.310		

*) W tem jeden tartak kat. I.

B. Przedsiębiorstwa o charakterze przemysłowym, które wykupiły świadectwa kategorii handlowych.

	II	III	IV	Razem	II	III	IV	Razem	II	III	IV	Razem	II	III	IV	Razem	II	III	IV	Razem
Czesalnie wełny i folusze . . .	—	—	120	120	—	—	92	92	—	—	56	56	—	1	84	85	—	1	352	353
Roboty budowlane . . .	3	19	59	81	4	10	74	88	—	3	30	33	—	13	42	55	7	45	205	257
Razem . . .	3	19	179	201	4	10	166	180	—	3	86	89	—	14	126	140	7	46	557	610

Handel.

C. Przedsiębiorstwa, które wykupiły świadectwa kategorii handlowych.

Tablica III.

B R A N Ż E	Woj. wileńskie						Woj. białostockie						Woj. nowogródzkie						Woj. poleskie						O k r ą g I z b y						Nr. branży	
	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem								
	I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V			
a) Handel towarowy:																																
I. Płody rolne i hodowlane	6 5	35 15	63 48	438 339	— —	542 407	— 1	34 29	120 110	908 844	— —	1.062 984	— —	12 12	45 45	417 323	— —	474 380	— —	13 12	65 55	324 242	— 1	402 310	6 6	94 68	293 258	2.087 1.748	— 1	2.480 2.081	I.	
1. Płody rolne	6	33	42	316	—	397	—	25	98	765	—	888	—	11	36	333	—	380	—	9	45	217	—	271	6	78	221	1.631	—	1.936	1	
2. Kwiaty i nasiona	—	—	5	17	—	22	—	—	1	20	—	21	—	—	—	23	—	23	—	—	—	30	—	30	—	—	6	90	—	96	2	
3. Bydło, konie, trzoda i drób	—	1	9	78	—	88	—	8	13	87	—	108	—	—	8	41	—	49	—	4	17	58	—	79	—	13	47	264	—	324	3	
4. Jelita, odpadki, kości	—	1	4	3	—	8	—	—	2	9	—	11	—	—	—	8	—	8	—	—	3	11	—	14	—	1	9	31	—	41	4	
5. Pierze, puch, włosie, szczecina i sierść	—	—	—	1	—	1	—	—	3	12	—	15	—	—	1	4	—	5	—	—	—	8	—	8	—	—	4	25	—	29	5	
6. Inne i mieszane	—	—	3	23	—	26	—	1	3	15	—	19	—	1	—	8	—	9	—	—	—	—	—	—	—	2	6	46	—	54	6	
II. Skup różnych surowców (bez bliż- szego określenia rodzaju)	— 3	5 5	5 5	71 59	— —	81 67	— —	2 1	— —	6 9	— —	8 10	— —	— —	— 1	4 3	— —	4 4	— —	— —	— 2	— 2	— —	— 4	— —	7 4	5 8	81 73	— —	93 85	II.	
III. Artykuły spożywcze	— 188	188 1.928	1.548 1.928	4.970 4.562	13 19	6.719 6.697	— —	213 196	2.127 2.469	7.505 6.909	69 71	9.914 9.645	— —	98 82	862 1.024	4.085 3.715	9 16	5.054 4.837	— —	106 118	943 1.237	4.277 4.106	24 16	5.350 5.477	— —	605 584	5.480 6.658	20.837 19.292	115 122	27.037 26.656	III.	
1. Ogólno-spożywcze, spożywczo-mie- szane i wódczano-tytoniowe	—	141	1.262	3.239	9	4.651	—	160	1.686	4.481	40	6.367	—	68	694	2.797	4	3.563	—	83	688	3.071	22	3.864	—	452	4.330	13.588	75	18.445	1	
2. Mięso, wędliny i drób bity	—	4	147	824	1	976	—	6	255	1.575	1	1.837	—	2	120	658	1	781	—	2	179	548	—	729	—	14	701	3.605	3	4.323	2	
3. Mąka i kasza	—	10	14	21	—	45	—	16	8	6	—	30	—	12	10	20	—	42	—	1	1	2	—	4	—	39	33	49	—	121	3	
4. Pieczywo	—	—	10	178	—	188	—	—	38	294	2	334	—	—	4	119	1	124	—	—	14	104	—	118	—	—	66	695	3	764	4	
5. Nabiał i jaja	—	1	15	60	—	76	—	—	14	115	10	139	—	5	6	38	—	49	—	—	3	38	—	41	—	6	38	251	10	305	5	
6. Napoje, słodcyce, owoce i jarzyny	—	6	47	523	2	578	—	2	52	846	16	916	—	—	2	388	2	392	—	1	22	379	2	404	—	9	123	2.136	22	2.290	6	
7. Grzyby i jagody	—	1	—	14	—	15	—	—	2	28	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	—	1	2	49	—	52	7	
8. Śledzie	—	2	1	39	—	42	—	5	5	23	—	33	—	1	1	18	—	20	—	1	1	25	—	27	—	9	8	105	—	122	8	
9. Ryby i raki	—	3	4	43	—	50	—	1	5	111	—	117	—	—	—	19	—	19	—	—	2	59	—	61	—	4	11	232	—	247	9	
10. Drożdże	—	3	5	27	1	36	—	1	9	20	—	30	—	—	5	22	1	28	—	1	7	39	—	47	—	5	26	108	2	141	10	
11. Cukier	—	1	—	—	—	1	—	3	2	—	—	5	—	3	—	—	—	3	—	2	—	—	—	2	—	9	2	—	—	11	11	
12. Sól	—	10	6	—	—	16	—	14	5	1	—	20	—	7	2	—	—	9	—	13	4	1	—	18	—	44	17	2	—	63	12	
13. Hurtowe składy piwa	—	6	37	2	—	45	—	5	46	5	—	56	—	—	18	6	—	24	—	2	22	4	—	28	—	13	123	17	—	153	13	
IV. Towary włókiennicze	— 52	58 170	158 170	269 263	4 5	489 490	— —	66 69	262 264	375 326	24 16	727 675	— —	17 18	143 148	265 256	4 3	429 425	— —	29 28	100 114	242 177	5 4	376 323	— —	170 167	663 696	1.151 1.022	37 28	2.021 1.913	IV.	
1. Towary białe	—	48	149	221	4	422	—	60	243	304	24	631	—	17	142	235	4	398	—	29	92	192	4	317	—	154	626	952	36	1.768	1	
2. Wełna, bawełna, przędza, wata i wa- tolina	—	6	1	8	—	15	—	2	4	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	8	7	9	—	24	2	
3. Szmaty	—	1	—	37	—	38	—	2	5	40	—	47	—	—	1	29	—	30	—	—	2	46	—	48	—	3	8	152	—	163	3	
4. Worki, sieci, sznury i taśmy	—	3	4	1	—	8	—	2	8	29	—	39	—	—	—	1	—	1	—	—	4	1	1	6	—	5	16	32	1	54	4	
5. Inne i mieszane	—	—	4	2	—	6	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	6	6	—	12	5	

B R A N Ż E	Woj. wileńskie						Woj. białostockie						Woj. nowogródzkie						Woj. poleskie						O k r ą g I z b y						Nr. branży	
	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem		
	I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V			
V. Odzież, konfekcja i galanterja . .	—	49	202	493	2	746	—	35	273	1.035	16	1.359	—	13	104	350	6	473	—	15	117	363	6	501	—	112	696	2.241	30	3.079	V.	
1. Ubrania i palta	—	56	237	458	2	753	—	37	314	1.006	14	1.371	—	14	117	319	2	452	—	14	144	316	11	485	—	121	812	2.099	29	3.061		
2. Kapelusze i czapki	—	10	34	32	—	76	—	4	33	167	—	204	—	2	19	39	—	60	—	—	19	37	—	56	—	16	105	275	—	396		
3. Obuwie (bez sklepów art. gum.) . .	—	1	3	49	—	53	—	—	8	62	—	70	—	—	3	29	2	34	—	—	1	25	—	26	—	1	15	165	2	183		
4. Różna galanterja i konfekcja . . .	—	10	56	52	—	118	—	9	61	207	1	278	—	4	19	58	—	81	—	3	28	46	—	77	—	26	164	363	1	554		
5. Artykuły podróżne i sportowe . . .	—	21	73	310	1	405	—	18	144	548	15	725	—	4	43	190	4	241	—	10	58	237	6	311	—	53	318	1.285	26	1.682		
6. Inne i mieszane	—	1	3	—	—	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	5		
VI. Skóry, futra i wyroby z nich oraz dodatki szewckie	—	6	33	50	1	90	—	4	27	50	—	81	—	3	20	34	—	57	—	2	11	18	—	31	—	15	91	152	1	259	VI.	
1. Skóry wyprawione	—	26	59	200	—	285	1	13	81	248	1	344	—	1	33	215	—	249	—	7	64	84	—	155	1	47	237	747	1	1.033		
2. Skóry surowe	—	24	69	217	—	310	—	13	94	250	2	359	—	2	33	206	—	241	—	5	61	82	—	148	—	44	257	755	2	1.058		
3. Wyroby skórzane	—	10	38	143	—	191	—	8	37	115	1	161	—	—	20	137	—	157	—	4	43	35	—	82	—	22	138	430	1	591		
4. Futra i kożuchy	—	—	1	5	—	6	1	2	2	32	—	37	—	—	3	13	—	16	—	—	10	18	—	28	1	2	16	68	—	87		
5. Dodatki szewckie	—	—	1	27	—	28	—	—	4	41	—	45	—	—	2	32	—	34	—	—	1	9	—	10	—	—	8	109	—	117		
6. Inne i mieszane	—	14	9	2	—	25	—	3	9	4	—	16	—	—	3	3	—	6	—	3	3	12	—	18	—	20	24	21	—	65		
VII. Metale, wyroby metalowe oraz maszyny i środki przewozowe	—	2	7	16	—	25	—	—	6	9	—	15	—	—	1	9	—	10	—	—	1	5	—	6	—	2	15	39	—	56	VII.	
1. Metale i wyroby metalowe	—	—	3	7	—	10	—	—	23	47	—	70	—	1	4	21	—	26	—	—	6	5	—	11	—	1	36	80	—	117		
2. Maszyny i narzędzia	—	28	49	82	—	159	—	17	113	154	1	285	—	6	49	80	1	136	—	12	59	86	—	157	—	63	270	402	2	737		
3. Środki przewozowe i części do nich	—	23	59	77	—	159	—	16	143	128	1	288	—	6	54	85	1	146	—	11	68	77	—	156	—	56	324	367	2	749		
4. Inne i mieszane	—	14	38	80	—	132	—	9	79	145	1	234	—	3	36	76	1	116	—	8	49	84	—	141	—	34	202	385	2	623		
1. Metale i wyroby metalowe	—	6	8	2	—	16	—	6	16	5	—	27	—	2	7	2	—	11	—	4	3	1	—	8	—	18	34	10	—	62		
2. Maszyny i narzędzia	—	7	2	—	—	9	—	—	7	3	—	10	—	—	5	1	—	6	—	—	5	1	—	6	—	7	19	5	—	31		
3. Środki przewozowe i części do nich	—	1	1	—	—	2	—	2	11	1	—	14	—	1	1	1	—	3	—	—	2	—	—	2	—	4	15	2	—	21		
VIII. Elektrotechnika i radio	—	10	8	4	—	22	1	2	17	2	—	22	—	—	3	1	—	4	—	1	8	—	—	9	1	13	36	7	—	57	VIII.	
1. Elektrotechnika i radio	—	12	4	1	—	17	—	1	3	14	4	22	—	3	1	—	—	4	—	1	5	5	—	11	1	19	24	10	—	54		
2. Maszyny i narzędzia	—	6	33	24	—	63	—	1	35	19	1	56	—	1	6	14	—	21	—	—	14	17	—	31	—	8	88	74	1	171		
3. Środki przewozowe i części do nich	—	11	35	15	—	61	—	3	35	18	1	57	—	1	10	14	—	25	—	—	15	16	—	31	—	15	95	63	1	174		
4. Inne i mieszane	—	10	17	106	—	133	—	6	41	140	1	188	—	—	13	72	1	86	—	2	15	57	—	74	—	18	86	375	2	481		
1. Metale i wyroby metalowe	—	14	22	90	—	126	—	6	41	121	1	169	—	—	14	58	2	74	—	2	16	59	—	77	—	22	93	328	3	446		
2. Maszyny i narzędzia	—	46	177	117	1	341	—	49	243	104	—	396	—	14	105	93	—	212	—	19	110	77	—	206	—	128	635	391	1	1.155		
3. Środki przewozowe i części do nich	—	1	46	201	105	354	—	45	282	80	—	407	—	15	125	71	1	212	—	20	127	58	—	205	1	126	735	314	2	1.178		
4. Inne i mieszane	—	9	89	2	—	100	—	14	110	1	—	125	—	5	51	5	—	61	—	2	45	2	—	49	—	30	295	10	—	335	XI.	
1. Apteki	—	13	51	49	—	113	—	4	55	47	—	106	—	1	29	63	—	93	—	2	34	46	—	82	—	20	169	205	—	394		
2. Składy apteczne i drogeryjne . . .	—	10	20	24	1	55	—	19	53	11	—	83	—	8	23	12	—	43	—	14	24	5	—	43	—	51	120	52	1	224		
3. Produkty naftowe, smary, smoła i terpentyna	—	3	10	21	—	34	—	5	7	18	—	30	—	—	—	6	—	6	—	—	5	11	—	16	—	8	22	56	—	86		
4. Farby, barwniki oraz kreda	—	11	7	21	—	39	—	7	18	27	—	52	—	—	2	7	—	9	—	1	2	13	—	16	—	19	29	68	—	116		
5. Inne i mieszane	—	5	4	7	—	16	—	7	2	1	—	10	—	2	—	9	—	11	—	—	1	—	3	—	4	—	15	6	20	—		41
6. Inne i mieszane	—	7	2	4	—	13	—	6	2	—	—	8	—	2	—	15	—	17	—	1	—	3	—	4	—	16	4	22	—	42		XII.
1. Apteki	—	5	4	7	—	16	—	7	2	1	—	10	—	2	—	9	—	11	—	—	1	—	3	—	4	—	15	6	20	—	41	
2. Składy apteczne i drogeryjne . . .	—	7	2	4	—	13	—	6	2	—	—	8	—	2	—	15	—	17	—	1	—	3	—	4	—	16	4	22	—	42		
3. Produkty naftowe, smary, smoła i terpentyna	—	5	4	7	—	16	—	7	2	1	—	10	—	2	—	9	—	11	—	—	1	—	3	—	4	—	15	6	20	—	41	
4. Farby, barwniki oraz kreda	—	7	2	4	—	13	—	6	2	—	—	8	—	2	—	15	—	17	—	1	—	3	—	4	—	16	4	22	—	42		
5. Inne i mieszane	—	5	4	7	—	16	—	7	2	1	—	10	—	2	—	9	—	11	—	—	1	—	3	—	4	—	15	6	20	—	41	
6. Inne i mieszane	—	7	2	4	—	13	—	6	2	—	—	8	—	2	—	15	—	17	—	1	—	3	—	4	—	16	4	22	—	42		

B R A N Ż E	I	j. now	
		T E G C	
		III	
II. Widowiska, rozrywki i pokrewne . . .	—	X2	28
III. Branża sanitarno-higieniczna . . .	—	2	28
1. Lecznice, przychodnie i laboratorja	—	2	12
2. Zakłady kąpielowe	—	—	14
3. Zakłady pogrzebowe	—	—	—
4. Zakłady asenizacyjne	—	—	—
IV. Komunikacja oraz przedsiębiorstwa ekspedycyjno-transportowe . . .	—	—	2
1. Przewóz samochodami	—	20	20
2. Inne komunikacyjne	—	30	30
3. Przedsiębiorstwa eksped.-transport.	—	17	17
4. Biura kolejowe i okrętowe	—	3	3
5. Inne (przewóz poczty i t. p.) . . .	—	—	—
V. Biura zleceń i usług	—	—	—
1. Biura próśb, tłumaczeń, porad prawnych, informacji i t. p.	—	5	5
2. Biura ogłoszeń	—	11	11
3. Biura meljoracyjno-parcelacyjne . .	—	5	5
4. Szkoły muzyczne, samochodowe, kroju, tańca i t. p.	—	—	—
5. Wypożyczalnie książek	—	—	—
6. Inne	—	—	—
Razem przedsiębiorstwa gastronomiczne, hotelarskie oraz usługi i zajęcia pomocnicze . . .	1	102	124
c) Instytucje ubezpieczeniowe (bez agentów ubez.)	—	1.518	1.765
d) Instytucje kredytowe (wykupujące świadectwa przemysłowe*)	8	—	—
O G Ó Ł E M	16	149	183
Zajęcia przemysłowe	14	143	6

*) Znaczna część instytucji kredytowych (Kj b)
Uwaga: Liczby kursywą oznaczają dane z

Tablica III. (c. d.)

j. poleskie				Okrąg Izby						Nr. branży
EGORJE			Ra- zem	KATEGORJE					Ra- zem	
III	IV	V		I	II	III	IV	V		
117 144	363 316	6 11	501 485	—	112 121	696 812	2.241 2.099	30 29	3.079 3.061	V.
19	37	—	56	—	16	105	275	—	396	
1	25	—	26	—	1	15	165	2	183	
28	46	—	77	—	26	164	363	1	554	
58	237	6	311	—	53	318	1.285	26	1.682	
—	—	—	—	—	1	3	1	—	5	5
11	18	—	31	—	15	91	152	1	259	6
64 61	84 82	—	155 148	1 —	47 44	237 257	747 755	1 2	1.033 1.058	VI.
43	35	—	82	—	22	138	430	1	591	
10	18	—	28	1	2	16	68	—	87	
1	9	—	10	—	—	8	109	—	117	
3	12	—	18	—	20	24	21	—	65	
1	5	—	6	—	2	15	39	—	56	5
6	5	—	11	—	1	36	80	—	117	6
59 68	86 77	—	157 156	—	63 56	270 324	402 367	2 2	737 749	VII.
49	84	—	141	—	34	202	385	2	623	
3	1	—	8	—	18	34	10	—	62	
5	1	—	6	—	7	19	5	—	31	
2	—	—	2	—	4	15	2	—	21	
8 5	— 5	—	9 11	1 1	13 19	36 24	7 10	—	57 54	VIII.
14 15	17 16	—	31 31	—	8 15	88 95	74 63	1 1	171 174	
15 16	57 59	—	74 77	—	18 22	86 93	375 328	2 3	481 446	X.
110 127	77 58	—	206 205	— 1	128 126	635 735	391 314	1 2	1.155 1.178	XI.
45 34	2 46	—	49 82	—	30 20	295 169	10 205	—	335 394	
24 5 2	5 11 13	—	43 16 16	—	51 8 19	120 22 29	52 56 68	1 —	224 86 116	3 4 5
— —	3 3	—	4 4	—	15 16	6 4	20 22	—	41 42	XII.

Handel.

B R A N Ż E	Woj. wileńskie						Woj. białostockie						Woj. nowogródzkie						Woj. poleskie						O k r ą g I z b y						Nr. branży	
	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem								
	I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V			
XIII. Papier, księgarnie, wydawnictwa i dzieła sztuki	—	17	74	139	1	231	—	11	81	101	4	197	—	2	28	40	2	72	—	3	34	76	—	113	—	33	217	356	7	613	XIII.	
	—	17	81	110	2	210	—	15	77	81	2	175	—	2	28	27	2	59	—	4	38	47	—	89	—	38	224	265	6	533		
1. Papier, tektura i materiały piśmienne	—	11	29	40	—	80	—	5	29	32	—	66	—	2	12	8	—	22	—	3	21	25	—	49	—	21	91	105	—	217		1
2. Obicia papierowe	—	1	—	—	—	1	—	2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4		2
3. Księgarnie	—	3	24	24	—	51	—	3	38	23	—	64	—	—	14	19	—	33	—	—	11	15	—	26	—	6	87	81	—	174		3
4. Wydawnictwa	—	2	18	6	—	26	—	—	8	5	—	13	—	—	—	1	—	1	—	—	2	3	—	5	—	2	28	15	—	45		4
5. Sprzedaż gazet (także łącznie z pa- pierosami)	—	—	1	68	1	70	—	1	2	36	3	42	—	—	—	10	2	12	—	—	—	33	—	33	—	1	3	147	6	157		5
6. Handel dziełami sztuki, obrazami, figurkami oraz antykwarnie . .	—	—	2	1	—	3	—	—	4	4	1	9	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	8	6	1	15		6
7. Inne mieszane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	7	
XIV. Drzewo i wyroby drzewne . . .	1	28	73	197	—	299	—	11	89	281	2	383	—	8	20	143	—	171	—	25	55	130	—	210	1	72	237	751	2	1.063	XIV.	
	—	24	70	172	—	266	—	15	98	231	1	345	—	12	30	126	—	168	—	16	63	114	—	193	—	67	261	643	1	972		
1. Drzewo	1	19	62	175	—	257	—	8	69	201	—	278	—	7	17	126	—	150	—	22	48	115	—	185	1	56	196	617	—	870		1
2. Meble	—	9	8	8	—	25	—	2	11	21	—	34	—	1	3	1	—	5	—	3	5	3	—	11	—	15	27	33	—	75		2
3. Wyroby drzewne	—	—	3	6	—	9	—	1	9	52	1	63	—	—	—	15	—	15	—	—	2	11	—	13	—	1	14	84	1	100		3
4. Wyroby koszykarskie	—	—	—	5	—	5	—	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	9		4
5. Inne i mieszane	—	—	—	3	—	3	—	—	—	3	1	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	8	1	9	5	
XV. Artykuły techniczne, budowlane i opałowe	—	10	15	22	—	47	—	10	42	50	—	102	—	—	5	24	—	29	—	4	19	22	—	45	—	24	81	118	—	223	XV.	
	—	9	12	22	—	43	—	11	46	59	—	116	—	—	11	17	—	28	—	5	22	15	—	42	—	25	91	113	—	229		
1. Artykuły techniczne i budowlane .	—	7	14	20	—	41	—	8	34	33	—	75	—	—	5	21	—	26	—	4	18	19	—	41	—	19	71	93	—	183		1
2. Węgiel i koks	—	3	1	2	—	6	—	1	—	10	—	11	—	—	—	3	—	3	—	—	1	3	—	4	—	4	2	18	—	24		2
3. Inne i mieszane	—	—	—	—	—	—	—	1	8	7	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	7	—	16	3	
XVI. Inne gałęzie handlu towarowego .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	—	—	8	—	8	XVI.	
	—	—	1	5	—	6	—	—	—	7	—	7	—	—	—	3	—	3	—	—	—	1	5	6	—	—	1	16	5	22		
XVII. Handel towarowo-mieszany, prócz spożywczego	—	61	238	412	5	716	—	49	308	440	6	803	—	33	102	288	1	424	—	19	143	251	1	414	—	162	791	1.391	13	2.357	XVII.	
	—	47	255	338	3	643	—	49	309	330	10	698	—	31	124	178	2	335	—	26	173	212	3	414	—	153	861	1.058	18	2.090		
Razem handel towarowy .	7	582	2.723	7.551	26	10.889	2	526	3.834	11.373	125	15.860	—	207	1.518	6.100	24	7.849	—	256	1.746	6.013	36	8.051	9	1.571	9.821	31.037	211	42.649		
	6	548	3.199	6.837	32	10.622	2	514	4.298	10.403	119	15.336	—	200	1.765	5.416	29	7.410	—	263	2.140	5.532	40	7.975	8	1.525	11.402	28.188	220	41.343		
b) Przedsiębiorstwa gastronomiczno- hotelarskie oraz usługi i zajęcia po- mocnicze:																																
I. Branża gastronomiczno-hotelarska	1	21	217	956	—	1.195	—	35	337	1.109	—	1.481	—	4	149	585	1	739	—	6	172	447	1	626	1	66	875	3.097	2	4.041	I.	
	—	21	278	966	—	1.265	—	33	391	1.090	—	1.514	—	6	183	535	—	724	—	9	185	449	—	643	—	69	1.037	3.040	—	4.146		
1. Gastronomiczna	—	18	197	860	—	1.075	—	22	316	1.067	—	1.405	—	4	143	520	1	668	—	6	166	376	1	549	—	50	822	2.823	2	3.697		1
2. Hotelarska	1	3	20	96	—	120	—	13	21	42	—	76	—	—	6	65	—	71	—	—	6	71	—	77	1	16	53	274	—	344	2	

B R A N Ż E	Woj. wileńskie						Woj. białostockie						Woj. nowogródzkie						Woj. poleskie						O k r ą g l z b y						Nr. branży					
	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem	K A T E G O R J E					Ra- zem						
	I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V							
II. Widowiska, rozrywki i pokrewne .	—	4	11	16	2	33	—	14	8	20	—	42	—	5	3	17	1	26	—	3	6	5	—	14	—	26	28	58	3	115	II.					
	—	6	10	18	6	40	—	11	18	22	3	54	—	2	9	8	1	20	—	4	5	3	2	14	—	23	42	51	12	128						
III. Branża sanitarno-higjeniczna . .	—	1	22	12	—	35	—	1	9	26	—	36	—	—	4	16	—	20	—	1	8	6	—	15	—	3	43	60	—	106	III.					
	—	1	19	10	—	30	—	1	14	22	—	37	—	—	4	17	—	21	—	1	11	7	1	20	—	3	48	56	1	108						
1. Lecznice, przychodnie i laboratorja	—	1	5	2	—	8	—	1	4	9	—	14	—	—	1	4	—	5	—	1	5	1	—	7	—	3	15	16	—	34	1					
2. Zakłady kąpielowe	—	—	15	3	—	18	—	—	2	6	—	8	—	—	2	6	—	8	—	—	1	1	—	2	—	—	20	16	—	36	2					
3. Zakłady pogrzebowe	—	—	2	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	4	2	—	6	3					
4. Zakłady asenizacyjne	—	—	—	5	—	5	—	—	2	11	—	13	—	—	1	6	—	7	—	—	1	4	—	5	—	—	4	26	—	30	4					
IV. Komunikacja oraz przedsiębiorstwa ekspedycyjno - transportowe . . .	—	23	25	5	—	53	1	30	58	16	—	105	1	5	18	11	—	35	—	7	38	19	—	64	2	65	139	51	—	257	IV.					
	1	30	22	18	—	71	1	45	112	22	—	180	1	9	22	20	—	52	—	12	41	15	4	72	3	96	197	75	4	375						
1. Przewóz samochodami	—	6	14	—	—	20	—	5	49	4	—	58	—	2	14	2	—	18	—	1	16	1	—	18	—	14	93	7	—	114	1					
2. Inne komunikacyjne	—	1	—	1	—	2	—	—	2	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4	17	11	—	32	—	5	19	14	—	38	2					
3. Przedsiębiorstwa eksped.-transport.	—	14	8	—	—	22	1	25	6	—	—	32	1	3	4	1	—	9	—	2	1	—	—	3	2	44	19	1	—	66	3					
4. Biura kolejowe i okrętowe	—	2	2	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	5	—	2	7	1	—	10	4					
5. Inne (przewóz poczty i t. p.) . . .	—	—	1	4	—	5	—	—	—	10	—	10	—	—	—	8	—	8	—	—	—	6	—	6	—	—	1	28	—	29	5					
V. Biura zleceń i usług	—	4	51	140	—	195	—	—	51	190	—	241	—	—	15	32	—	47	—	—	34	83	—	117	—	4	151	445	—	600	V.					
	—	5	30	143	—	178	—	1	63	190	—	254	—	—	14	37	—	51	—	—	38	95	—	133	—	6	145	465	—	616						
1. Biura prośb, tłumaczeń, porad praw- nych, informacji i t. p.	—	1	33	28	—	62	—	—	45	29	—	74	—	—	12	15	—	27	—	—	31	28	—	59	—	1	121	100	—	222	1					
2. Biura ogłoszeń	—	1	4	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	—	6	2					
3. Biura meljoracyjno-parcelacyjne .	—	2	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	3					
4. Szkoły muzyczne, samochodowe, kroju, tańca i t. p.	—	—	1	2	—	3	—	—	3	7	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	5	11	—	16	4					
5. Wypożyczalnie książek	—	—	—	7	—	7	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	12	—	12	5					
6. Inne	—	—	12	102	—	114	—	—	3	152	—	155	—	—	3	17	—	20	—	—	2	50	—	52	—	—	20	321	—	341	6					
Razem przedsiębiorstwa ga- stronomiczne, hotelarskie oraz usługi i zajęcia pomocnicze .	1	53	326	1.129	2	1.511	1	80	463	1.361	—	1.905	1	14	189	661	2	867	—	17	258	560	1	836	3	164	1.236	3.711	5	5.119						
	1	63	359	1.155	6	1.584	1	91	598	1.346	3	2.039	1	17	232	617	1	868	—	26	280	569	7	882	3	197	1.469	3.687	17	5.373						
c) Instytucje ubezpieczeniowe (bez agentów ubez.)	—	11	1	—	—	12	—	6	1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	2	—	—	19						
	—	11	1	—	—	12	—	9	2	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	20	4	—	—	24						
d) Instytucje kredytowe (wykupujące świadectwa przemysłowe*)	8	6	3	15	—	32	1	4	6	30	—	41	1	3	2	9	—	15	—	1	2	14	—	17	10	14	13	68	—	105						
	7	4	6	16	—	33	1	4	7	28	—	40	1	2	1	12	—	16	—	1	4	18	—	23	9	11	18	74	—	112						
O G Ó Ł E M	16	652	3.053	8.695	28	12.444	4	616	4.304	12.764	125	17.813	2	224	1.709	6.770	26	8.731	—	274	2.006	6.587	37	8.904	22	1.766	11.072	34.816	216	47.892						
	14	626	3.565	8.008	38	12.251	4	618	4.905	11.777	122	17.426	2	219	1.998	6.045	30	8.294	—	290	2.425	6.119	47	8.881	20	1.753	12.893	31.949	237	46.852						
D. Przedsiębiorstwa, które wykupiły świadectwa dla zajęć przemysłowych.																															Tablica IV.					
Zajęcia przemysłowe	—	49	25	26	—	100	—	59	64	27	—	150	—	47	25	1	—	73	—	43	20	13	—	76	—	198	134	67	—	399						
	—	49	14	13	—	76	—	43	56	24	—	123	—	19	18	1	—	38	—	27	13	5	—	45	—	138	101	43	—	282						

*) Znaczna część instytucji kredytowych (Kom. Kasy Oszczędności, Kasy Gminne, Kasy Stefczyka) nie wykupuje świadectw przemysłowych i w niniejszym zestawieniu nie figuruje.

Uwaga: Liczby kursywą oznaczają dane za rok 1934. We wszystkich rubrykach „Inne i mieszane” podane są przedsiębiorstwa, handlujące towarami mieszanymi w obrębie odnośnej branży, oznaczonej cyfrą rzymską.

Rozmieszczenie przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych
w poszczególnych powiatach i największych miastach okręgu Izb
w latach 1935 i 1934.

Za r. 1934 — liczby kursywą.

Tablica V.

Miasta i powiaty	Przedsiębiorstwa przemysłowe		Przedsiębiorstwa handlowe		Zajęcia prze- mysłowe	Razem
	Razem	W tem większe *)	Razem	W tem większe *)		
M. Wilno	518 520	73 91	4.808 4.940	495 491	88 67	5.414 5.527
Pow. wileńsko-trocki .	270 260	35 41	1.188 1.107	6 7	2 1	1.460 1.368
„ oszmiański . . .	183 179	13 16	962 884	23 25	2 —	1.147 1.063
„ mołodziecki . . .	157 151	15 16	829 824	19 19	1 3	987 978
„ wilejski	158 174	17 17	869 901	19 10	5 4	1.032 1.079
„ święciański . .	193 180	23 30	1.123 1.101	28 26	1 1	1.317 1.282
„ brastawski . . .	152 139	13 14	1.033 943	29 24	1 —	1.186 1.082
„ dziśnieński . .	182 174	22 24	1.279 1.253	43 31	—	1.461 1.427
„ postawski . . .	119 105	12 16	554 555	11 10	—	673 660
Woj. wileńskie . .	1.932 1.882	223 265	12.645 12.508	673 643	100 76	14.677 14.466
M. Białystok	713 775	112 117	2.589 2.453	199 195	72 54	3.374 3.282
Pow. białostocki . .	417 323	49 51	994 878	10 2	3 1	1.414 1.202
„ łomżyński . . .	293 307	40 40	2.071 2.198	56 66	4 4	2.368 2.509
„ ostrowsko-maz. .	172 154	20 22	1.106 1.086	25 22	1 1	1.279 1.241
„ ostrołęcki . . .	167 163	17 22	1.059 1.079	17 19	1 1	1.227 1.243

*) Vide uwagę na str. 13.

Tablica III. (c. d.)

Oleskie				Okrąg Izby						Nr. branży
K A T E G O R I E			Ra- zem	K A T E G O R I E					Ra- zem	
K A	IV	V		I	II	III	IV	V		
1	5 3	— 2	14 14	— —	26 23	28 42	58 51	3 12	115 128	II.
	6 7	— 1	15 20	— —	3 3	43 48	60 56	— 1	106 108	III.
	1	—	7	—	3	15	16	—	34	1
	1	—	2	—	—	20	16	—	36	2
	—	—	1	—	—	4	2	—	6	3
	4	—	5	—	—	4	26	—	30	4
6	19	—	64	2	65	139	51	—	257	IV.
6	15	4	72	3	96	197	75	4	375	
4	1	—	18	—	14	93	7	—	114	1
1	11	—	32	—	5	19	14	—	38	2
	—	—	3	2	44	19	1	—	66	3
	1	—	5	—	2	7	1	—	10	4
	6	—	6	—	—	1	28	—	29	5
6	83	—	117	—	4	151	445	—	600	V.
	95	—	133	—	6	145	465	—	616	
59	28	—	59	—	1	121	100	—	222	1
68	—	—	—	—	1	4	1	—	6	2
49	—	—	—	—	2	1	—	—	3	3
3	2	—	3	—	—	5	11	—	16	4
5	3	—	3	—	—	—	12	—	12	5
2	50	—	52	—	—	20	321	—	341	6
8										
5										
14										
15	560	1	836	3	164	1.236	3.711	5	5.119	
15	569	7	882	3	197	1.469	3.687	17	5.373	
16										
110	—	—	—	—	17	2	—	—	19	
127	—	—	1	—	20	4	—	—	24	
45	14	—	17	10	14	13	68	—	105	
34	18	—	23	9	11	18	74	—	112	
24	6.587	37	8.904	22	1.766	11.072	34.816	216	47.892	
5	6.119	47	8.881	20	1.753	12.893	31.949	237	46.852	
2										
Tablica IV.										
—	13	—	76	—	198	134	67	—	399	
—	5	—	45	—	138	101	43	—	282	

Tablica IV.

ranży, oznaczonej cyfrą rzymską.

Rozmieszczenie przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych
w poszczególnych powiatach i największych miastach okręgu Izby
w latach 1935 i 1934.

Za r. 1934 — liczby kursywą.

Tablica V.

Miasta i powiaty	Przedsiębiorstwa przemysłowe		Przedsiębiorstwa handlowe		Zajęcia prze- mysło- we	Razem
	Razem	W tem większe *)	Razem	W tem większe *)		
M. Wilno	518 520	73 91	4.808 4.940	495 491	88 67	5.414 5.527
Pow. wileńsko-trocki .	270 260	35 41	1.188 1.107	6 7	2 1	1.460 1.368
„ oszmiański . . .	183 179	13 16	962 884	23 25	2 —	1.147 1.063
„ mołodecki . . .	157 151	15 16	829 824	19 19	1 3	987 978
„ wilejski	158 174	17 17	869 901	19 10	5 4	1.032 1.079
„ święciański . .	193 180	23 30	1.123 1.101	28 26	1 1	1.317 1.282
„ brasławski . . .	152 139	13 14	1.033 943	29 24	1 —	1.186 1.082
„ dziśnieński . .	182 174	22 24	1.279 1.253	43 31	—	1.461 1.427
„ postawski . . .	119 105	12 16	554 555	11 10	—	673 660
Woj. wileńskie . .	1.932 1.882	223 265	12.645 12.508	673 643	100 76	14.677 14.466
M. Białystok	713 775	112 117	2.589 2.453	199 195	72 54	3.374 3.282
Pow. białostocki . .	417 323	49 51	994 878	10 2	3 1	1.414 1.202
„ łomżyński . . .	293 307	40 40	2.071 2.198	56 66	4 4	2.368 2.509
„ ostrowsko-maz. .	172 154	20 22	1.106 1.086	25 22	1 1	1.279 1.241
„ ostrołęcki . . .	167 163	17 22	1.059 1.079	17 19	1 1	1.227 1.243

*) Vide uwagę na str. 13.

Tablica V. (c. d.)

Miasta i powiaty	Przedsiębiorstwa przemysłowe		Przedsiębiorstwa handlowe		Zajęcia przemysłowe	Razem
	Razem	W tem większe *)	Razem	W tem większe *)		
Pow. wysoko-mazow.	170 124	15 12	889 866	13 9	4 —	1.063 990
" bielsko-podlaski	394 334	45 44	1.958 1.827	48 48	2 —	2.354 2.161
" wołkowyski . .	203 212	36 38	1.220 1.219	38 48	12 13	1.435 1.444
" sokólski . . .	114 123	11 12	752 714	17 20	2 2	868 839
M. Grodno	102 119	26 20	1.498 1.454	96 97	27 29	1.627 1.602
Pow. grodzieński . .	199 169	28 21	1.299 1.277	32 28	15 11	1.513 1.457
" suwalski . . .	206 175	15 13	1.070 1.062	36 34	3 3	1.279 1.240
" augustowski . .	131 120	15 14	652 668	20 22	3 3	786 791
" szczuczyński-biał.	102 108	20 19	836 855	17 19	1 1	939 964
Woj. białostockie .	3.383 3.206	449 445	17.993 17.636	624 629	150 123	21.526 20.965
Pow. nowogródzki . .	255 266	19 27	1.198 1.081	16 14	15 —	1.468 1.347
" stonimski . . .	215 214	23 32	1.077 980	28 33	8 6	1.300 1.200
" baranowicki . .	326 302	28 31	1.737 1.592	77 67	12 10	2.075 1.904
" nieświeski . . .	274 280	19 22	1.117 1.086	27 29	11 6	1.402 1.372
" stołpecki . . .	170 150	28 26	834 777	14 15	7 5	1.011 932
" wołożyński . .	134 140	15 20	675 612	8 9	4 2	813 754

*) Vide uwagę na str. 13.

Tablica V. (c. d.)

Miasta i powiaty	Przedsiębiorstwa przemysłowe		Przedsiębiorstwa handlowe		Zajęcia przemysłowe	Razem
	Razem	W tem większe *)	Razem	W tem większe *)		
" lidzki	210 212	33 34	1.425 1.486	47 45	11 5	1.646 1.703
" szczuczyński-nowogródzki . .	135 118	17 15	757 756	9 9	5 4	897 878
Woj. nowogródzkie	1.719 1.682	182 207	8.820 8.370	226 221	73 38	10.612 10.090
M. Brześć n/B . . .	140 138	16 16	1.693 1.627	97 97	28 14	1.861 1.779
Pow. brzeski	164 154	28 30	863 923	14 14	2 3	1.029 1.080
" kamień-koszyrski	67 98	7 13	415 417	6 7	1 —	483 515
" stoliński	172 159	18 21	945 877	19 20	12 7	1.129 1.043
" łuniniecki . . .	192 164	23 22	793 752	19 24	4 3	989 919
" piński	290 277	24 28	1.442 1.566	66 68	14 15	1.746 1.858
" kosowski	120 105	23 18	547 525	10 8	1 —	668 630
" prużański	155 167	22 20	972 932	22 28	8 —	1.135 1.099
" kobryński	92 112	16 17	750 807	13 18	3 —	845 919
" drohiczyński . .	166 166	9 9	624 609	8 10	3 3	793 778
Woj. poleskie . . .	1.558 1.540	186 194	9.044 9.035	274 294	76 45	10.678 10.620
Okrag Izby	8.592 8.310	1.040 1.111	48.502 47.549	1.795 1.787	399 282	57.493 56.141

*) Do większych przedsiębiorstw zaliczone zostały: w przemyśle — wszystkie przedsiębiorstwa, które wykupiły świadectwa przemysłowe kat. I—VI włącznie, w handlu zaś — kat. I—II włącznie.

STATYSTYKA URUCHOMIENIA ZAKŁADÓW
PRZEMYSŁOWYCH ORAZ ZATRUDNIENIA
W PRZEMYŚLE PRZETWÓRCZYM
W OKRĘGU IZBY P.-H. W WILNIE

w r. 1935.

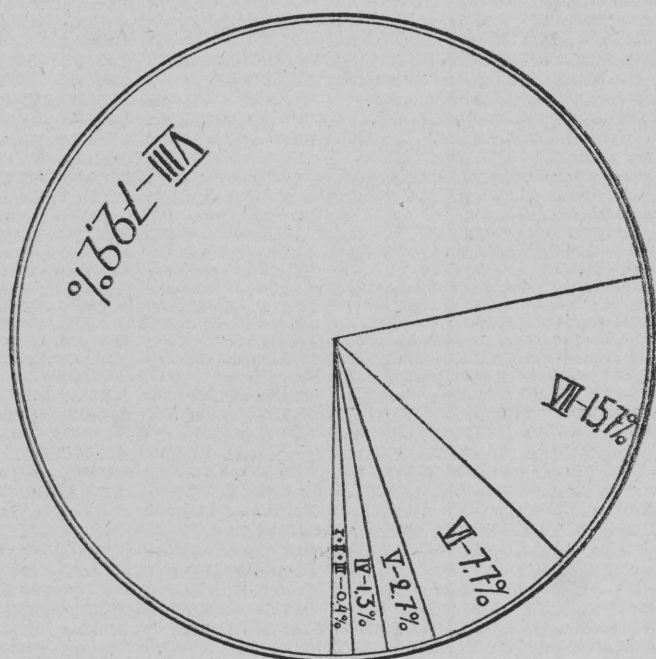
Zakłady zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników.

Uwaga: Podane w niniejszym załączniku zestawienia oparte są na danych,
nadsyłanych Izbie P.-H. przez G. U. S.

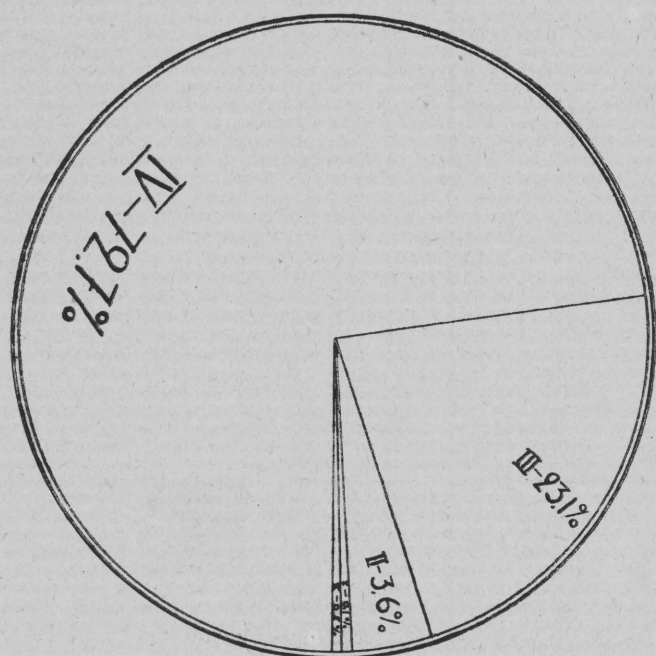
Przemysł i handel w okręgu Izby P.-H. w Wilnie w r. 1935.

Udział proc. przedsiębiorstw poszczeg. kategorii świad. przem. (cyfry rzymskie) w ogólnej ilości przedsiębiorstw.

A. Przemysł.

B. Handel.

Ilość zakładów czynnych i nieczynnych w roku 1935 w przemyśle przetwórczym
okręgu Izby P.-H. w Wilnie według branż i województw.

Tablica Nr. 1.

(W ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

Miejsce	Zakłady:	Rodzaje przemysłu										Województwa				Okrag Izby	
		Mineralny i budowlany	Metalowy	Chemiczny	Włókienniczy i odzieżowy	Papierniczy	Skórzany	Drzewny	Spożywczy	Poligraficzny	Wilenskie		Białostockie		Nowogrodzkie		Poleskie
I	czynne nieczynne	16 20	9 3	5 2	30 30	7 4	8 1	71 51	27 8	7 1	49 25	75 51	33 22	23 22	180 120	177 110	
II	czynne nieczynne	16 20	9 3	6 1	37 23	7 4	9 —	79 43	26 9	7 1	52 22	83 43	36 19	25 20	196 104	188 101	
III	czynne nieczynne	15 21	10 2	6 1	40 20	8 3	9 —	93 30	26 9	7 1	57 16	86 40	44 13	27 18	214 87	197 97	
IV	czynne nieczynne	17 19	10 2	6 1	45 15	8 3	9 —	95 28	28 7	7 1	59 14	94 32	41 16	31 14	225 76	209 89	
V	czynne nieczynne	21 15	9 3	6 —	51 9	8 3	9 —	97 26	29 6	8 —	58 15	103 22	47 10	30 15	238 62	221 80	
VI	czynne nieczynne	25 12	10 2	6 —	50 10	8 3	9 —	99 24	29 6	8 —	59 15	106 19	47 10	32 13	244 57	223 77	
VII	czynne nieczynne	26 11	11 2	6 —	52 7	8 3	9 —	97 27	28 7	8 —	58 16	111 14	45 13	31 14	245 57	225 75	
VIII	czynne nieczynne	28 9	9 2	6 —	53 6	7 4	9 —	94 29	29 7	8 —	55 18	112 14	44 14	32 11	243 57	224 74	
IX	czynne nieczynne	29 10	11 2	6 —	53 6	8 3	9 —	92 31	31 6	8 —	58 18	111 15	48 12	30 13	247 58	217 85	
X	czynne nieczynne	27 12	10 3	6 —	53 6	8 3	9 —	86 37	32 5	8 —	59 17	109 17	42 17	29 15	239 66	219 82	
XI	czynne nieczynne	24 15	10 3	6 —	54 5	8 3	9 —	82 40	29 7	8 —	54 22	108 16	39 20	29 15	230 73	212 89	
XII	czynne nieczynne	22 17	11 2	5 1	52 6	8 2	9 —	78 44	29 7	8 —	56 20	106 18	34 24	26 18	222 80	210 91	

Ilość robotników w okręgu Izby P.-H. w Wilnie zatrudnionych przy produkcji w przemyśle przetwórczym w roku 1935.

(W ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

Tablica Nr. 2.

PRZEMYSŁY	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Pazdziernik	Listopad	Grudzień	Przeciętna roczna
Mineralny	1.379	1.221	1.268	1.289	1.371	1.292	1.274	1.257	1.678	1.603	1.474	1.463	1.382
Metalowy	138	184	205	179	252	248	324	344	302	300	297	281	255
Chemiczny	413	536	558	576	571	583	511	597	593	588	574	327	536
Włókienniczy	1.599	1.974	2.471	2.643	3.920	4.121	4.521	4.786	4.949	4.911	5.023	3.111	3.669
Papierniczy	812	809	823	833	830	824	745	759	878	878	852	827	823
Skórzany	160	360	451	390	441	470	551	560	578	567	562	401	458
Drzewny	7.956	9.039	9.855	9.636	10.735	10.618	10.321	10.071	8.551	6.499	6.773	6.505	8.880
Spożywczy	1.425	1.392	1.395	1.286	1.342	1.375	1.268	1.540	1.602	1.590	1.486	1.597	1.442
Odzieżowy	447	531	623	648	693	668	684	694	700	782	852	831	679
Budowlany	79	38	77	208	442	567	589	710	802	738	612	237	425
Poligraficzny	158	175	179	160	180	187	178	169	201	212	208	188	183
Ogółem	14.566	16.259	17.905	17.848	20.777	20.953	20.966	21.487	20.834	18.668	18.713	15.768	18.729*)

*) UWAGA: Przeciętna ogółem jest przeciętną sum „ogółem” z poszczególnych miesięcy.

Ilość robotników zatrudnionych przy produkcji w przemyśle przetwórczym w r. 1935 w poszczególnych województwach.

(W ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

Tablica Nr. 3.

PRZEMYSŁY	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Przeciętna roczna
Woj. wileńskie	274	293	296	301	214	220	104	78	222	166	171	163	209
Mineralny	10	6	6	10	11	20	76	74	73	68	55	61	39
Metalowy	18	17	17	19	19	20	21	22	23	24	25	21	21
Chemiczny	148	193	175	170	171	142	35	43	42	43	74	94	111
Włókienniczy	656	652	667	679	674	677	614	610	741	735	707	687	675
Papierniczy	73	227	324	324	368	389	442	454	472	463	459	324	360
Skórzany	236	332	452	338	438	518	480	419	291	258	264	383	367
Drzewny	509	505	513	411	449	436	398	511	594	589	509	610	503
Spożywczy	5	13	24	26	25	24	88	74	32	63	116	116	51
Odzieżowy	65	25	58	154	358	442	306	380	484	467	418	114	273
Budowlany	86	87	85	77	86	99	87	84	81	84	84	82	85
Poligraficzny													
Ogółem	2.080	2.350	2.617	2.509	2.813	2.987	2.651	2.749	3.055	2.960	2.882	2.655	2.692*)
Woj. białostockie	488	301	273	283	344	449	532	508	681	659	579	530	469
Mineralny	51	57	92	95	108	115	118	142	149	159	167	107	113
Metalowy	189	301	319	336	332	339	258	344	340	336	318	302	310
Chemiczny	1.418	1.775	2.288	2.471	3.718	3.945	4.445	4.693	4.854	4.812	4.896	2.957	3.523
Włókienniczy													
Papierniczy													
Skórzany	87	133	127	66	73	81	109	106	106	104	103	77	98
Drzewny	5.125	5.800	6.079	5.958	6.467	6.516	6.604	6.479	5.197	3.439	3.635	3.503	5.400
Spożywczy	710	690	683	681	705	711	713	721	725	718	704	760	710
Odzieżowy													
Budowlany	6	5	7	20	34	65	40	84	188	150	129	90	68
Poligraficzny	72	88	94	83	94	88	91	85	120	128	124	106	98
Ogółem	8.146	9.150	9.962	9.993	11.875	12.309	12.910	13.162	12.360	10.505	10.655	8.432	10.788*)

*) Patrz uwagę przy tablicy Nr. 2.

Ilość robotników zatrudnionych przy produkcji w przemyśle przetwórczym w r. 1935
w poszczególnych województwach.

Tablica Nr. 4.

(W ostatnim tygodniu każdego miesiąca).

PRZEMYSŁY	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Przeciętna roczna
Woj. nowogrodzkie	594 77 — 33 156 — 576 93 442 8	604 121 10 6 157 — 746 85 518 8	676 107 11 8 156 — 1.074 78 599 12	682 74 11 2 154 — 991 90 622 22	787 133 11 31 156 — 1.368 75 668 45	596 113 14 34 147 — 1.108 101 644 54	612 130 21 41 131 — 871 103 596 243	631 128 20 50 149 — 742 200 620 246	734 80 22 53 137 — 705 171 668 130	738 73 22 56 143 — 409 174 719 121	692 75 21 53 145 — 468 163 736 65	738 113 4 60 140 — 311 94 715 33	674 102 15 36 148 — 781 119 629 82
Ogółem . . .	1.979	2.255	2.721	2.648	3.274	2.811	2.748	2.786	2.700	2.455	2.418	2.208	2.584*)
Woj. poleskie	23 — 206 — — — 2.019 113 — —	23 — 208 — — — 2.161 112 — —	23 — 211 — — — 2.250 121 — —	23 — 210 — — — 2.349 104 — 12	26 — 209 — — — 2.462 113 — 5	27 — 210 — — — 2.476 127 — 6	26 — 211 — — — 2.366 54 — —	40 — 211 — — — 2.431 108 — —	41 — 208 — — — 2.358 112 — —	40 — 206 — — — 2.393 109 — —	32 — 210 — — — 2.406 110 — —	32 — — — — — 2.308 133 — —	30 — 192 — — — 2.332 110 — 2
Ogółem . . .	2.361	2.504	2.605	2.698	2.815	2.846	2.657	2.790	2.719	2.748	2.758	2.473	2.665*)

*) Patrz uwagę przy tablicy Nr. 2.

Załącznik III.

NADANIE TOWARÓW

NA STACJACH DYREKCJI OKRĘGOWEJ KOLEI PAŃSTWOWYCH W WILNIE
ORAZ NA WSZYSTKICH STACJACH POLSKICH KOLEI PAŃSTWOWYCH
W LATACH 1934 i 1935.

(Przewozy zwyczajne i pośpieszne).

Dane Centr. Biura Stat. Przewozów Min. Komunikacji.

W tonnach

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Pszenica	Żyto	Owies	Jęczmień	Inne zboża	Strączkowe
O g ó ł e m	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	1.741 3.205 184	91.928 100.186 109	17.384 44.745 257	27.808 24.984 90	9.089 3.936 43	12.717 24.946 196
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	285.488 289.877 102	843.607 651.118 77	103.087 156.735 152	323.879 247.840 77	33.122 18.607 56	72.985 89.986 123
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	1.726 2.491 144	39.586 47.400 120	7.190 16.958 236	2.736 2.948 108	7.153 2.283 32	7.199 15.203 211
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	256.935 260.071 101	476.104 360.554 55	67.843 65.144 96	88.931 92.203 104	25.059 10.688 43	41.968 45.851 44
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	15 714 4.760	52.342 52.440 100	10.194 27.787 273	25.072 22.021 88	1.683 1.341 80	966 1.852 192
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	17.426 25.094 144	330.896 258.576 78	34.087 87.726 257	233.059 151.705 65	7.483 6.609 88	16.146 23.308 144
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	— 346 —	— — —	— 15 —	253 312 123	4.552 7.891 173
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	11.127 4.712 42	36.607 31.988 87	1.157 3.865 334	1.889 3.932 208	580 1.310 226	14.871 20.827 140
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	15 714 4.760	52.342 52.786 101	10.194 27.787 273	25.072 22.036 88	1.936 1.653 85	5.518 9.743 177
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	28.553 29.806 104	367.503 290.564 79	35.244 91.591 260	234.948 155.637 66	8.063 7.919 98	31.017 44.135 142

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Nasiona oleiste	Nasiona pastewne	Nasiona warzywne i ogrodowe	Mąka zbożowa	Kasze wszelkie	Krochmal	Ziemniaki świeże	Jarzyny świeże	Owoce pospolite świeże
11.512 559 5	353 34 10	118 204 173	7.558 8.488 112	777 1.226 158	274 494 180	36.680 38.584 105	1.471 1.534 104	6.897 7.792 113
45.663 8.463 19	12.098 3.310 27	19.420 6.375 33	608.867 598.522 98	51.539 37.991 74	22.545 28.531 127	483.420 388.153 80	45.510 44.450 98	51.587 56.134 109
7.323 544 7	186 27 15	118 204 173	7.513 8.119 108	777 1.015 131	274 494 180	36.680 38.584 105	1.460 1.493 102	6.832 7.531 110
29.012 5.439 19	5.500 2.241 41	12.270 4.728 39	556.337 552.970 99	30.531 33.565 110	16.911 17.915 106	447.746 354.727 79	43.206 41.706 97	43.579 50.208 116
4.189 15 0	154 7 5	— — —	45 369 820	— 211 —	— — —	— — —	11 41 373	65 225 346
14.214 1.939 14	5.097 658 13	1.758 395 22	49.272 33.264 68	19.688 4.155 21	5.617 10.596 189	17.670 18.276 103	1.931 2.204 114	3.158 2.315 73
— — —	13 — 0	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— 36 —
2.437 1.085 45	1.501 411 27	5.392 1.252 23	3.258 12.288 377	1.320 271 21	17 20 118	18.004 15.150 84	373 540 145	4.850 3.611 74
4.189 15 0	167 7 4	— — —	45 369 820	— 211 —	— — —	— — —	11 41 373	65 261 402
16.651 3.024 18	6.598 1.069 16	7.150 1.647 23	52.530 45.552 87	21.008 4.426 21	5.634 10.616 188	35.674 33.426 94	2.304 2.744 119	8.008 5.926 74

W tonnach.

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Siano	Słoma	Garbniki	Smół, dzięgieć, żywica	Konie, źrebięta, osły	Bydło rosłe
O g ó t e m	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	5.091 4.840 95	2.352 16.836 23	1.921 2.494 130	12.883 6.305 49	4.589 1.870 41	4.419 5.862 133
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	44.802 46.426 104	30.266 72.884 241	10.119 12.193 120	21.456 13.643 64	14.208 9.735 69	115.065 111.636 97
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	5.091 4.840 95	2.352 16.836 716	1.896 2.472 130	5.564 4.919 88	768 470 61	4.414 5.862 133
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	41.513 44.437 107	28.717 64.875 226	10.086 12.165 121	10.761 11.430 106	5.827 5.352 92	110.822 106.505 96
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	— — —	25 12 48	5.762 596 10	225 526 234	— — —
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	264 31 12	455 517 114	33 18 55	8.644 1.012 12	1.404 1.516 108	1.395 753 54
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	— — —	— 10 —	1.557 790 51	3.596 874 24	— — —
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	3.025 1.958 65	1.094 7.492 685	— 10 —	2.051 1.201 59	6.977 2.867 41	2.848 4.378 154
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	— — —	25 22 88	7.319 1.386 19	3.821 1.400 37	— — —
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	3.289 1.989 60	1.549 8.009 517	33 28 85	10.695 2.213 21	8.381 4.383 52	4.243 5.131 121

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Cielęta	Owce, kozy i barany	Trzoda chlewna	Drób żywy i bity	Ryby żywe i świeże	Śledzie, oprócz wędzonych i marynowanych	Mięso wszelkie	Tłuszcze zwierzęce jadalne	Jaja
386 895 232	21 22 105	7.782 17.537 225	1.453 1.108 76	4.866 5.628 116	156 101 65	4.416 4.284 97	313 553 177	356 712 200
5.410 7.456 138	1.590 2.095 132	134.167 146.386 109	13.940 12.949 93	13.833 15.098 109	5.678 7.580 133	46.512 34.570 74	4.461 11.084 248	42.714 45.121 106
386 895 232	21 22 105	7.782 17.393 224	737 850 115	4.567 5.332 117	156 101 65	4.409 4.274 97	313 553 177	281 415 148
5.220 7.363 141	1.260 1.484 118	110.814 126.906 115	9.649 10.233 106	13.013 14.595 112	3.069 3.118 102	20.408 20.758 102	4.062 7.418 183	13.685 14.383 105
— — —	— — —	— — —	121 137 113	— — —	— — —	3 — 0	— — —	75 279 372
190 92 48	208 538 259	9.577 7.780 81	1.484 897 60	106 61 58	2.284 4.085 179	25.735 13.151 51	318 3.610 1.135	18.261 22.077 121
— — —	— — —	— 144 —	595 121 20	299 296 99	— — —	4 10 250	— — —	— 18 —
— 1 —	122 73 60	13.776 11.700 85	2.807 1.819 65	714 442 62	325 377 116	369 661 179	81 56 69	10.768 8.661 80
— — —	— — —	— 144 —	716 258 36	299 296 99	— — —	7 10 143	— — —	75 297 396
190 93 49	330 611 185	23.353 19.480 83	4.291 2.716 63	820 503 61	2.609 4.462 171	26.104 13.812 53	399 3.666 919	29.029 30.738 106

W tonnach.

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Mleko świeże	Wszelkie inne produkty mleczne	Masło	Cement	Torf	Węgiel drzewny
O g ó ł e m	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	1 5 500	1.771 2.283 129	1.522 1.732 114	18.962 982 5	1.843 1.111 60	8.122 9.164 113
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	13.888 14.751 106	7.472 8.402 89	33.490 35.895 107	742.109 744.324 100	5.255 3.751 71	13.673 15.292 112
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	1 5 500	1.769 2.283 129	1.522 1.732 114	18.962 982 5	1.843 1.111 60	6.328 6.165 97
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	13.888 14.695 106	7.334 8.381 114	28.478 29.503 104	723.016 724.832 100	5.107 3.688 72	11.623 12.110 104
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	2 — 0	— — —	— — —	— — —	240 1.479 616
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	— 56 —	83 16 19	3.258 5.791 178	19.031 19.492 102	148 62 42	493 1.662 337
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	1.554 1.520 98
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	— — —	55 5 9	1.754 601 34	62 — 0	— 1 —	1.557 1.520 98
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	— — —	2 — 0	— — —	— — —	— — —	1.794 2.999 167
	P. K. P.	1934 1935 Wskaźnik	— 56 —	138 21 15	5.012 6.392 128	19.093 19.492 102	148 63 43	2.050 3.182 155

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Oleje mineralne smarowe	Oleje roślinne	Jarzyny suszone	Przetwory owocowe	Konserwy rybne	Piwo i porter	Spirytus	Spirytus skazony
856 623 79	3.884 3.595 93	2.185 4.266 195	25 15 60	698 659 94	2.367 2.313 98	2.117 1.731 82	486 182 37
61.405 61.191 100	20.555 21.302 104	10.576 14.374 41	1.733 2.076 120	8.240 9.907 120	50.245 46.139 92	70.550 49.781 71	18.066 18.460 102
856 623 73	3.869 3.458 89	1.777 3.625 204	25 15 60	689 658 96	2.367 2.313 98	2.117 1.731 82	486 182 37
37.322 38.527 103	11.899 13.529 114	8.735 12.650 145	1.689 2.039 121	8.096 9.805 121	50.126 45.995 92	61.948 48.389 78	18.054 18.288 101
— — —	15 137 913	408 641 157	— — —	9 1 11	— — —	— — —	— — —
18.950 20.001 106	8.648 7.689 89	1.826 1.724 94	41 33 80	114 78 69	99 131 132	1.354 603 45	12 15 125
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
5.133 2.663 52	8 84 1.050	15 — 0	3 4 133	30 24 80	20 13 65	7.248 789 11	— 157 —
— — —	15 137 913	408 641 157	— — —	9 1 11	— — —	— — —	— — —
24.083 22.664 94	8.656 7.773 90	1.841 1.724 94	44 37 84	144 102 71	119 144 121	8.602 1.392 16	12 172 1.433

W tonnach

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Wódki wszelkie	Wina nowe	Drożdże wszelkie	Otreby	Makuchy	Tyton i wyroby tytońowe
O g ó ł e m	D.O.K.P. Wilno	1934	4.554	96	685	6.011	13.707	10.082
		1935	4.395	106	613	8.336	16.639	9.501
		Wskaźnik	97	110	89	139	121	94
	P.K.P.	1934	38.254	3.869	8.015	211.555	41.864	44.589
		1935	26.376	4.217	8.033	216.419	39.950	48.482
		Wskaźnik	69	109	100	102	95	109
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934	4.554	95	685	5.634	13.043	10.082
		1935	4.395	106	613	7.205	14.038	9.501
		Wskaźnik	97	112	89	128	108	94
	P.K.P.	1934	37.921	3.836	7.989	200.298	35.946	44.489
		1935	26.102	4.167	7.992	195.011	33.558	48.404
		Wskaźnik	69	109	100	97	93	109
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934	—	—	—	361	589	—
		1935	—	—	—	1.131	1.839	—
		Wskaźnik	—	—	—	313	312	—
	P.K.P.	1934	299	25	11	9.228	5.286	92
		1935	265	50	20	21.044	4.518	76
		Wskaźnik	89	200	182	228	85	83
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934	—	1	—	16	75	—
		1935	—	—	—	—	762	—
		Wskaźnik	—	0	—	0	1.016	—
	P.K.P.	1934	34	8	15	2.029	632	8
		1935	9	—	21	364	1.874	2
		Wskaźnik	26	0	140	18	297	25
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934	—	1	—	377	664	—
		1935	—	—	—	1.131	2.601	—
		Wskaźnik	—	0	—	300	392	—
	P.K.P.	1934	333	33	26	11.257	5.918	100
		1935	274	50	41	21.408	6.392	78
		Wskaźnik	82	152	158	190	108	78

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Skóry surowe	Skóry garbowane	Konopie	Len	Szczecina czyszczona	Przędza i nici	Tkaniny wszelkie	Szmaty
2.476	2.740	62	8.527	216	404	6.113	6.806
1.976	4.577	103	12.941	190	349	9.190	7.034
80	167	166	152	88	86	150	103
20.962	11.087	4.784	17.967	1.101	20.455	78.238	30.524
21.961	26.356	6.026	24.647	1.094	23.203	76.470	32.523
105	238	126	137	99	113	98	107
2.136	2.723	51	6.838	202	369	3.851	5.301
1.520	3.890	103	6.834	190	349	7.076	5.339
71	143	202	100	94	95	184	101
18.025	10.829	4.416	12.081	711	17.821	70.976	24.888
17.273	21.576	5.400	12.804	710	20.703	71.844	26.704
96	199	122	106	100	116	101	107
127	17	—	172	1	—	2.201	80
223	115	—	740	—	—	2.114	268
176	676	—	430	0	—	96	335
500	246	16	677	140	437	6.566	620
1.665	618	105	2.015	195	466	4.470	679
333	251	656	298	139	107	68	110
213	—	11	1.517	13	35	61	1.425
233	572	—	5.367	—	—	—	1.427
109	—	0	354	0	0	0	100
2.437	12	352	5.209	250	2.197	696	5.016
3.023	4.162	521	9.828	189	2.034	156	5.140
124	34.683	148	189	76	93	22	98
340	17	11	1.689	14	35	2.262	1.505
456	687	—	6.107	—	—	2.114	1.695
134	4.041	0	362	0	0	93	113
2.937	258	368	5.886	390	2.634	7.262	5.636
4.688	4.780	626	11.843	384	2.500	4.626	5.819
160	1.853	170	201	98	95	64	103

W tonnach.

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Drzewo opałowe	Drzewo nie- obrobione	Drzewo ko- palniane	Słupy tele- graficzne	Drzewo ce- lulozowe	Drzewo za- palczane
Ogółem	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	242.051 285.116 118	230.497 172.690 75	80.363 55.818 69	18.199 23.614 130	235.825 279.455 119	21.830 17.076 78
	P.K.P.	1934 1935 Wskaźnik	943.485 1.053.884 112	1.036.678 910.237 88	390.345 327.246 84	54.162 61.988 114	623.968 554.926 89	28.623 27.324 95
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	241.021 282.706 117	136.335 113.827 83	75.517 54.259 72	5.706 9.797 172	121.190 94.639 78	8.256 6.192 75
	P.K.P.	1934 1935 Wskaźnik	929.443 1.041.659 112	777.870 694.994 89	361.218 294.465 82	31.989 43.251 135	292.842 228.446 78	11.954 11.088 93
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	548 939 171	9.958 13.449 135	68 — 0	12.451 13.538 109	— — —	7.735 5.907 76
	P.K.P.	1934 1935 Wskaźnik	6.901 6.148 89	61.210 83.231 136	3.318 10.290 310	18.867 17.301 92	114 45 39	10.478 8.801 84
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	482 1.471 305	84.204 45.414 54	4.778 1.559 33	42 279 664	114.635 184.816 161	5.839 4.977 85
	P.K.P.	1934 1935 Wskaźnik	7.141 6.077 85	197.598 132.012 —	25.809 22.491 87	3.306 1.436 43	331.012 326.435 99	6.191 7.435 120
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934 1935 Wskaźnik	1.030 2.410 234	94.162 58.863 63	4.846 1.559 32	12.493 13.817 111	114.635 184.816 161	13.574 10.884 80
	P.K.P.	1934 1935 Wskaźnik	14.042 12.225 87	258.808 215.243 83	29.127 32.781 113	22.173 18.737 85	331.126 326.480 99	16.669 16.236 97

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Drzewo obrobione	Drzewo olszowe	Kleпки beczkowe	Fornieri i dykty	Podkłady kolejowe	Wyroby z drzewa	Mebie gięte	Papier i tektura
383.465 328.710 86	30.842 49.798 161	3.060 2.755 90	49.944 57.135 114	37.189 24.643 66	2.229 3.795 170	12 14 117	11.238 11.931 106
1.726.059 1.542.546 89	61.782 112.065 181	29.967 29.079 97	70.448 84.515 120	178.036 120.025 67	40.557 31.427 77	7.175 8.682 121	143.779 150.365 105
153.524 164.281 107	28.945 43.306 150	687 799 116	12.118 14.445 119	5.587 4.469 80	2.181 3.788 174	12 14 117	10.343 10.530 102
781.191 808.716 104	59.316 103.822 175	14.519 15.060 104	22.821 25.851 113	43.978 41.615 95	36.133 28.686 79	2.493 2.776 111	132.032 138.712 105
224.977 157.647 70	33 27 82	2.335 1.956 84	36.396 41.802 115	31.279 19.601 63	48 6 13	— — —	895 1.401 157
865.258 638.868 74	33 288 873	11.900 11.359 95	44.660 57.242 128	127.338 72.352 57	3.653 2.308 63	3.503 5.322 153	11.369 10.866 96
4.964 6.782 137	1.864 6.465 347	38 — 0	1.430 888 62	323 573 177	— 1 —	— — —	— — —
79.610 94.962 119	2.433 7.955 327	3.548 2.660 75	2.967 1.422 48	6.720 6.058 90	771 433 56	1.179 584 50	378 787 208
229.941 164.429 72	1.897 6.492 342	2.373 1.956 82	37.826 42.690 113	31.602 20.174 64	48 7 15	— — —	895 1.401 157
944.868 733.830 78	2.466 8.243 334	15.448 14.019 91	47.627 58.664 123	134.058 78.410 58	4.424 2.741 62	4.682 5.906 126	11.747 11.653 99

W tonnach.

Rodzaje nadania	Stacje	R o k	Tektura dachowa	Cegły wszelkie	Dachówki i dreny	Kafle i płyty	Wyroby ze szkła	Butelki i butle
Ogółem	D.O.K.P. Wilno	1934	1.741	15.262	471	7.128	2.323	5.278
		1935	1.996	15.146	230	7.542	1.580	7.121
		Wskaźnik	115	99	49	106	68	135
	P. K. P.	1934	42.673	785.117	45.611	16.472	39.351	28.522
		1935	40.417	888.981	48.704	17.735	39.813	30.608
		Wskaźnik	95	113	107	108	101	107
W komunikacji wewnętrznej	D.O.K.P. Wilno	1934	1.741	15.262	471	7.128	1.953	5.268
		1935	1.979	15.146	230	7.511	1.319	7.112
		Wskaźnik	114	99	49	105	68	135
	P. K. P.	1934	41.470	771.332	42.165	15.759	37.296	27.725
		1935	38.435	865.259	46.818	17.262	38.363	30.084
		Wskaźnik	93	112	111	110	103	109
Do portów (Gdyni i Gdańska)	D.O.K.P. Wilno	1934	—	—	—	—	356	10
		1935	17	—	—	31	261	9
		Wskaźnik	—	—	—	—	73	90
	P. K. P.	1934	1.011	13.057	1.446	712	1.556	677
		1935	1.570	22.999	1.014	448	1.119	366
		Wskaźnik	155	176	70	63	72	54
Zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934	—	—	—	—	14	—
		1935	—	—	—	—	—	—
		Wskaźnik	—	—	—	—	0	—
	P. K. P.	1934	192	728	2.000	1	499	120
		1935	412	723	872	25	331	158
		Wskaźnik	215	90	44	2.500	66	132
Do portów i zagranicę	D.O.K.P. Wilno	1934	—	—	—	—	370	10
		1935	17	—	—	31	261	9
		Wskaźnik	—	—	—	—	71	90
	P. K. P.	1934	1.203	13.785	3.446	713	2.055	797
		1935	1.982	23.722	1.886	473	1.450	524
		Wskaźnik	165	172	55	66	71	66

*) Bez ładunków gospodarczych kolei i wojskowych.

Wskaźnik dla 1935 r.: 1934 = 100.

Żelazo stare	Narzędzia rzemieślnicze	Wszelkie inne maszyny	Maszyny rolnicze	Bielizna, odzież, konfekcja	Ogólne nadanie wymienionych towarów	Ogólne nadanie wszystkich towarów *)
12.007	393	933	553	221	1.777.678	1.895.856
10.892	555	949	636	238	1.794.010	1.960.221
91	141	102	115	108	101	103
257.432	12.370	29.115	11.157	6.784	11.707.227	40.801.002
267.659	15.081	30.125	14.014	8.537	11.192.333	41.197.795
104	122	104	126	126	96	101
12.007	393	896	551	169	1.110.926	1.225.887
10.867	555	921	635	233	1.146.130	1.294.672
91	141	103	115	138	103	106
257.003	12.054	22.670	10.620	5.756	8.750.028	26.523.714
267.108	14.788	25.934	13.349	6.880	8.667.132	28.464.057
104	123	114	126	120	99	107
—	—	33	—	51	432.342	433.318
25	—	15	—	5	373.897	388.261
—	—	45	—	10	86	90
418	255	4.403	421	925	2.099.543	11.399.046
550	216	2.953	546	1.548	1.734.247	10.179.873
132	85	67	130	167	83	89
—	—	4	2	1	234.410	236.651
—	—	13	1	—	273.983	277.288
—	—	325	50	0	117	117
11	61	2.042	116	103	857.656	2.878.242
1	77	1.238	119	109	790.954	2.553.865
9	126	61	103	106	92	89
—	—	37	2	52	666.752	669.969
25	—	28	1	5	647.880	665.549
—	—	76	50	10	97	99
429	316	6.445	537	1.028	2.957.199	14.277.288
551	293	4.191	665	1.657	2.525.201	12.733.738
128	93	65	124	161	85	89

Finansowanie robót drogowych na terenie Izby P.-H. w Wilnie w latach budżetowych 1932/33 — 1935/36.

W tys. zł.

Załącznik IV.

Rodzaj robót i źródła kredytów	W o j e w ó d z t w a:																Okrąg Izby			
	wileńskie				białostockie				nowogrodzkie				poleskie							
	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
I. Państwowe roboty drogowe i mostowe.																				
1. Państwowy Fundusz Drogowy	243	224	683	433	383	362	667	300	208	158	393	408	305	141	272	312	1.139	885	2.015	1.453
2. Fundusz Pracy	—	324	805	701	292	147	429	470	—	106	310	170	28	97	218	143	320	674	1.762	1.484
3. Pożyczka Inwestycyjna	—	—	—	1.208	—	—	—	200	—	—	—	545	—	—	—	935	—	—	—	2.888
4. Sumy pozabudżetowe Min. Kom.	—	—	—	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73
5. Inne kredyty państwowe	234 ¹⁾	67 ¹⁾	117 ¹⁾	68 ¹⁾	—	—	—	—	15 ²⁾	—	—	—	21	23	—	—	270	90	117	68
6. Sumy samorządowe	—	—	—	—	—	—	—	—	3	42	104	40	1	0	3	—	4	42	107	40
7. Koszt kredytowanych materiałów, przewoz. kol. i robót	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	910	1.320	—	147	910	1.320
8. Wartość pracy junaków	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	31	—	—	62	31
9. Za rozdaną żywność	—	18	359	252	—	—	18	30	—	—	169	152	—	—	375	384	—	18	921	818
10. Za zaległe podatki	13	164	251	51	} 27	} 31	32	—	—	16	52	1	—	10	40	6	} 100	} 373	375	58
11. Szarwark	10	40	59	47			14	10	50	112	165	131	—	—	—	2			238	190
12. Świadczenia dobrowolne ludności	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	54	61	46	48	54	61	46
13. Różne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	11
Razem	500	837	2.274	2.833	702	540	1.160	1.010	276	434	1.193	1.458	403	472	1.941	3.179	1.881	2.283	6.568	8.480
II. Drogi wojewódzkie i powiatowe.																				
1. Fundusze samorządowe	391	449	350	414	945	828	1.129	1.000	340	442	649	464	312	265	363	219	1.988	1.984	2.491	2.097
2. Fundusz Pracy	—	144	213	108	55	61	28	200 ³⁾	—	92	91	51	2	5	61	19	57	303	393	378
3. Dotacje ze Skarbu Państwa	16	27	35	34	—	—	5	150 ³⁾	23	22	—	—	8	—	—	30	47	49	40	214
4. Pożyczka Inwestycyjna	—	—	—	196	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	236
5. Sumy pozabudżetowe Min. Kom.	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
6. Za rozdaną żywność	—	35	397	205	—	—	36	130 ³⁾	—	—	152	142	—	—	75	125	—	35	660	602
7. Za zaległe podatki	—	140	367	184	} 62	} 98	64	40 ³⁾	—	10	57	4	—	0	14	2	} 282	} 703	502	230
8. Szarwark	15	144	163	123			102	160 ³⁾	111	222	255	234	94	89	85	68			605	585
9. Różne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	70
Razem	422	940	1.525	1.290	1.062	987	1.364	1.680³⁾	474	788	1.204	1.005	416	359	598	463	2.374	3.074	4.691	4.438
III. Drogi gminne.																				
1. Fundusze miast	203	154	131	225	714	269	509	500	—	—	—	—	—	—	—	—	917	423	640	725
2. Fundusze samorz. powiatowego	—	—	—	—	—	—	—	—	144	142	250	223	—	—	—	—	144	142	250	223
3. Szarwarki i fundusze gmin	1.649	1.518	1.637	1.516	2.769	2.908	3.023	2.500	1.554	1.259	1.183	799	995	1.119	1.016	929	6.967	6.804	6.859	5.744
4. Za rozdaną żywność	—	—	321	53	} brak danych				—	—	82	65	—	—	—	—	—	—	403	118
5. Za zaległe podatki	—	27	177	167					—	4	7	7	—	—	—	—	—	31	184	174
6. Fundusz Pracy	—	—	—	137	—	—	—	—	—	66	6	76	—	—	—	—	—	66	6	213
7. Kredyty państwowe	—	—	—	—	—	—	—	—	11	38	30	18	—	—	—	—	11	38	30	18
8. Różne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	45
Razem	1.852	1.699	2.266	2.098	3.483	3.177	3.532	3.000	1.709	1.509	1.558	1.233	995	1.119	1.016	929	8.039	7.504	8.372	7.260
Ogółem na wszystkich drogach																				
Liczy absol.	2.774	3.476	6.065	6.221	5.247	4.704	6.056	5.690	2.459	2.731	3.955	3.696	1.814	1.950	3.555	4.571	12.294	12.861	19.631	20.178
Wskaźnik: 1932/33=100	100	125	219	224	100	90	115	109	100	111	161	150	100	107	196	251	100	105	160	164

Dane Urzędów Wojewódzkich.

¹⁾ Z budżetu Min. Kom. kredyty Min. Op. Społ. na zatrudnienie bezrobotnych oraz kredyty D. O. War. Wilno. ²⁾ Min. Op. Społ. na zatrudn. bezrobotnych. ³⁾ Dane przybliżone.

20338 /
P. 35.

ERRATA.

Strona	Rubryka	Wiersz	Jest	Powinno być
6	—	5 od góry	2.957	2.833
7	—	3 „ „	wytwórczości	wytwórczości i obrotów
133	—	14 „ „	stałego	słabego
189	—	9 „ dołu	baletrystyki	beletrystyki
194	—	10 „ „	eksportów	eksporterów
11 (Zał. I)	5	9 „ góry	19	17
„ „	„	19 „ „	673	671

2249

2249

